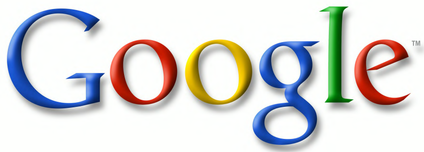

MORAVA

A JEJÍ OBVODY VE SLEZSKU

PO TŘICETILETÉ VÁLCE.

Dějepisně-státistický pohled

od

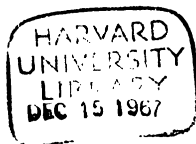
FR. A. SLAVÍKA.

V TELČI.

NÁKLADEM ČESKÉHO KNIHKUPCE EMILA ŠOLCE.

1892.

Tisk firmy K. Šolc Hora Kutná.

K nejméně probádaným a známým věkům patří zajisté XVII. a XVIII. století, na nichž zakládá se doba naše. V nich děly se veliké proměny osudné od 30leté války počínajíce, a hluboko dotýkaly se veškerého života národů střední Evropy, zvláště českého a německého.

Velikou spoustu zanechala po sobě ona dlouhá válka ve všech zemích, kudy vojska táhla a kruté bitvy se děly. Stopy její podnes viděti lze na četných místech, zejména v Čechách a na Moravě; zaniklot mnoho obcí, a kde jindy bývaly osady a role, spatřuje se ještě nyní les aneb lada. Tu zanikl bývalý život, jinde opět se vzmáhal v pokojnějších dobách, dědiny se zalidňovaly, vzdělávaly a časem opět vzrostly. I všeliké jiné poměry lidu, jež zhoršila ona válka svými následky, ponenáhlu se úplně zlepšily. Vidíme-li nynější stav země, neb aspoň části její, a poznáme-li, jaký byl úpadek její za oněch minulých dob, tím více můžeme oceniti veliký pokrok nové doby vůbec.

Poznáme to tím lépe, když nejen povšechné, nýbrž i podrobné paměti hledáme, čteme a srovnáváme aspoň o jednotlivých místech a krajinách, ovšem tím spíše, máme-li úplný pohled na celou zemi.

Takový můžeme složiti z nejspolehlivějších pramenů tehdejších, z úředních popisů, jež konaly se pro upravení berně r. 1656., r. 1667., a když »v příčině těchto visitací stížnosti z rozličných míst, obzvláště z kraje Znojemského, povstaly,« znova r. 1669.—1679., kdy »visitační kommisse« všechna panství prohlédla a popsala a rozličné poznámky k tomu připojila. Členové její byli: Celestin probošt Rajhradský a Augustin z Landskronu a u Všech Svatých v Olomouci, páni Markvart Jiří z Věžník, Jan Bedřich z Minkvic, Mik. Hynek svob. pán z Ostešova, Vác. Sigm. ze Žalkovic, Jan Arnošt Allmann, Jan Pech a J. Tyll.

Sněm obecní země Moravské bedlivě k tomu přihlížel a značné výlohy podnikl, uznávaje (dle sněmovních Památek dne 8. června 1873) takový popis Moravy »za dílo velice důležité, jež celé vlasti zvláště se dotýká.*) I zvolil ze sebe výbor »revisní kommissi,« jenž by je prohlédl, neshody vyšetřil a opravil. Zvoleni byli k tomu: z duchovního stavu Bohumír Olenius, opat Zábrdovský, a Adeodatus Traudemský, prior u sv. Tomáše v Brně, z panského Jiří Štěpán hrabě z Vrbna a Jiří Valerian Podstatský svobodný pán z Prusinovic, z rytířského Václav Bern. Bartodějský z Bartoděj, Albrecht Leopold Bukůvka z Bukůvky, z městského Jan Schütz a Adam Otto Tantzer.

Platu jim ustanovil sněm: od každého kraje 1000 zl. ren., totiž pánům duchovního a panského stavu dohromady 600 zl., rytířského 200, dvěma měšťanům 100 zl. a účetnímu 100 zl.**)

Kommisse pracovala r. 1669—71. v kraji Hradišťském, r. 1671—72. ve Znojemském, r. 1673—75. v Brněnském, r. 1675—76. v Přerovském, r. 1675—77. v Olomouckém, r. 1678—79. v Jihlavském. Úřední tyto popisy zachovaly se vedle oněch z r. 1667. až na několik málo podnes v »rectifikačním oddělení« zemské registratury č. 1—371. účetního oddělení v Brně, jsou čistě psány a v pergamenu vázány. Obsahují zprávy každé obci, kolik bylo tam osedlých, nově usedlých (t. j. po válce pustých), nových pustých (když hospodář vyhořel, ze statku utekl neb umřel), a starých pustých (stále od války), jak se osadníci jmenovali, kolik rolí a jakých měli, které osady byly ještě tehdy pusté a podobné zápisy.

Zprávy tyto, samy o sobě arci jen suché číslice a jména, jsou bohatý pramen ke studiím o poměrech lidu, jednotlivých obcí, panství i celé Moravy onoho věku.

---

*) Archiv zemský, Landtags-Památken 1673, f. 15: »Das so hoch wichtige Werk, darbei das ganze Vaterland hauptsächlich interessirt ist.«

**) Archiv zemský, Sněmovní památky 1673 f. 15. Sněm dbaje o poznání vlasti i Tom. Pešinovi z Čechorodu, děkanu Litomyšlskému, jenž uvolil se »Historii markrabství tohoto sepsati a tisknouti dáti a již toho začátek učiníc, nějakou knížku na spůsob výtahu tisknouti dadouc, Předchůdcem Moravopisu nazval a J. M pánům stavům připsal, aby takové jeho předsevzetí tím jistěji v skutek uvedené a skončené bylo, povolil 8. dubna 1663 mu 300 zl. dáti,« a po desíti letech na dílo »Mars Moravicus« 1000 zl. (Tamtéž r. 1673.).

Mluví krátce, někde, velmi smutně, dojemně, ukazujíce, co naše dědiny tehdy utrpěly.

Z nich nabýváme především úplného rozhledu po Moravě a jejích obvodech ve Slezsku a mnohé vědecky důležité zprávy ku srovnání s minulostí a nejblíže příští dobou, jmenovitě:

1. statistiky jednotlivých krajů a panství, jaká byla 30leté válce, o poddanských obcích, jež nejvíce utrpěly, které osady byly tehdy pusté a jak bývaly někdy velké;

2. rozličné zprávy kulturně-historické, o novém rozdělení půdy mezi osadníky, o poddanství lidu, o školách tehdejších, o hranicích národnosti české a německé, o změnách místních jmen, o pečetech a znacích venkovských obcí a j. v.

Že jsou to věci vemi důležité, učiněn jest tento pohled u větším rozměru, než by se do »Vlastivědy moravské« souměrně hodilo, abychom měli celistvý, jednotný obraz celé Moravy z téže doby. Vše jest věrně podáno z oněch pramenů nad jiné spolehlivých a pravdivých. Kterého panství nebyl popis nalezen, přidáno jest v závorkách pro úplnost, co praví popis z r. 1667. neb opisy v katastrech z r. 1749., kde v prvním oddělení stojí výpis z onoho popisu, ale v jiném pořádku, ne podle velkosti statku, nýbrž jak spolu sousedily. Úřední výtah z těch popisů není znám. Aby se dodělalo takového pohledu, spolu i staré statistiky celé země, bylo nutno mimo jiné prameny všechny svazky č. 1—371 prohlédnouti a potřebné věci poznamenati. Že to bylo spisovateli možno, vzdává povinné díky za dovolenou k vědecké práci pro vlastivědu moravskou vysokému c. k. ministerstvu kultu a vyučování, Jeho Exc. urozenému pánu, panu Heřmanu rytíři Loeblovi, c. k. místodržiteli atd., jenž vlastivědné práci blahovolně přeje, a veleslavné c. k. zemské školní radě moravské; za povolení pak, aby mohl ony historické a jiné památky prostudovati, slavnému zemskému výboru markrabství Moravského a pánům úředníkům za laskavou jejich ochotu.

Všeobecně o 30leté válce jednají spisy, právě nyní vydané: »Kniha pro každého Moravana« od zemského archiváře Vincence Brandla, již nově přepracovanou vydala zasloužilá Matice Moravská, a »Dějiny Čech a Moravy nové doby« od univ. prof. Dra. Ant. Rezka, v nichž důkladně vyličují se všechny příběhy tehdejší.

Četné paměti o XVII. století na Moravě podal dvorní rada rytíř Kristian d' Elvert ve »Schriften« a Notizenblattu« historicko-statistické sekce hospodářské společnosti v Brně.

Odkazuje k těmto spisům, podávám v tomto díle podrobnější pohled na celou Moravu a její obvody ve Slezsku po 30leté válce, než je to možno v díle všeobecném, a to dle krajů: nejprve jak to vyhlíželo u lidu na celých panstvích vůbec, pak ve kterých poddaných obcích jednotlivých bylo nejméně čtvrtina pustých usedlostí a které osady pusté, po tom celkový přehled všeho a jiné paměti.

Ku přirovnání k nynějšímu stavu týchž obcí dán jest počet domů po 200 letech z úředního popisu r. 1880.

Číslice mluví tu více a jasněji, než slova.

Na celé Moravě čítalo se prý r. 1429. již **2,000.000** obyvatelů,*) před válkou 30letou r. 1618. úhrnem **88 025** poddaných usedlých**) r. 1621. nemnoho přes **20.000** poddaných,***) tedy ani ne pouze čtvrtina jich, a po válce r. 1656. čítáme dle oněch úředních popisů: *a)* na Moravě **96.000** domů poddanských; z nich bylo přes **70.200** osedlých (t. j. $^2/_3$ všech) a **25.300** pustých (= $^1/_3$); židovských v městech jest v tom čítáno přes 830 osedlých a 350 pustých; v 7 královských městech (v Brně, Olomouci, Jihlavě, Znojmě, Hradišti, Kyjově a v Unčově) okolo **1.800** domův osedlých a **450** pustých (před válkou bylo v nich celkem 2316 domů†); tedy úhrnem v celé zemi okolo **72.000** domův osedlých a k **26.000** pustých bez hradův a domů vrchnostenských, jež nebyly sčítány. Na jeden dům po 6—7 lidech čítáno,††) bylo tedy po válce na Moravě sotva **500.000** obyvatelů, mezi nimi asi 5500 židů. — V letech 1669—79: poddanských domův osedlých **73.300** (= $^3/_4$ všech) a pustých **22.500** (= $^1/_4$),

*) Schriften der hist.-statist. Section, XXIII. str. CCXXII.

**) Starý seznam z r. 1604—1619. rukopis ve Františkově museu č. 119.

***) Podle zprávy dvorního rady komorního Unterhulzera, na Moravu poslaného, dané 2. září 1624 Schriften der histor. stat. Section v Brně XXII. díl, str. 219—222.

†) Seznam v rukopise Františkova mesea č. 119.

††) Podle příkladů z panství Židlochovského r. 1633, 1667 a 1673 (v zemském archivu č. 7820, 9061, 10306, 11113) a podle průměru z let pozdějších, i r. 1880. a 1890. (Special-Orts-Repertorium von Mähren 1885, Vorläufige Ergebnisse der Volkszählung 1890).

mezi nimi židovských domův asi 930, osedlých 250 pustých, a v královských městech, jako výše uvedeno, tedy v celé zemi přes **75.000** domův osedlých (za naší doby r. 1880 čtyřikrát tolik, 308.837) a **23.000** pustých bez domů vrchnostenských; obyvatelů celkem asi **525.000**., (také jen čtvrtina počtu obyvatelstva v 1. polovici XV. století a nynějšího po 200 letech, kdy sčítalo se r. 1880. úhrnem 2,153.407 lidí). Vyznání byli r. 1679. katolického mimo kolem 6300 židů (r. 1880 sedmkrát tolik, 44.175). — *b)* V moravských obvodech ve Slezsku bylo po válce úhrnem **2000** domů poddanských: **1828** osedlých (= $^{11}/_{12}$ všech) a **170** pustých (= $^{1}/_{12}$), obyvatelstva přes **12.000**, ale r. 1676. osedlých **1745** (= $^{7}/_{8}$) a pustých **254**, starých a nových, obyvatelů tedy asi **11.500**, z nichž bylo kolem 60 židů v 9 domech v Osoblaze, ostatní křesťané.

Spustošeny byly i četné chrámy Páně a školy a dodávaly tím smutnějšího pohledu na kleslé dědiny.

Nejvíce utrpěl kraj Brněnský, Znojemský a Hradišťský. Roku 1643., když obecní sněm povolil a rozvrhl novou berni peněžitou a obilní, označeny jsou v něm jakožto »dokonce zkaženy« panství a statky k nim připojené:

v Brněnském kraji: Chrlice, Tuřany, Šlapanice, Sokolnice, Habrovany, Holubice, Morávské Prusy, Bohdalice, Kojatky, Bošovice a Lovčičky, Šardičky, Uherčice, Želetice a Nechvalín, Zábrdovice, proboštství u sv. Petra, kláštera u sv. Michala, sv. Tomáše, Maršovice, Branice a Mikolovice;

v Olomouckém kraji: »v Olomoucké čtvrti« statky sl. kapitoly hlavního kostela Olomouckého, kláštera Kartouzského, Všech Svatých, kláštera Šternberského, sv. Kateřiny, sv. Kláry, panství Šternberk, Sovinec, Loučka, města Olomouce, Unčova, Úsov, Třemešek, Pačlavice, Chromeč, Zábřeh, Újezd, Doubravice, Žádlovice, Červená Lhota, Bílá Lhota, Chudobín, Haňovice, Litovle;

»ve čtvrti Třebovské«: Náměšť, Drahanovice, Hluchov, Laškov, Krakovec, Veliká Raková, Búzov, Lechovice, Vranová, Lhota Vranova, Jevíčko a Vicoměřice, Jesenice, Konice, Strážisko, Plumlov, Prostějov, Skalička, Brodek a Otaslavice, Ejvanovice, Dřevnovice, Želč, Morkovice, Tovačov, Králice, Mořice, Voděrady;

»ve čtvrti Přerovské«: Babice, Čekyň, Dřevohostice, Helfenštein, Čechovice, Malhostice, Moštěnice, Vinary, Přerov, Přestavlky, Rousko, Roketnice, Střelný, Veselíčko, Želatovice, Domažilice,

Fulštein, Ketř, Litultovice, Německé Pavlovice, Horní a Dolní Pavlovice, Rudoltice, Doloplazy, Kyselovice, Přestavlky a Týnce, Horní a Dolní Sokolom, Lešinky, Uherčice;

v Hradišťském kraji: Svatobořice, Hoštice, Četechovice, Zdislavice, Zborovice, Žadovice, Troubky, Koryčany, Kvasice, Tlumačov, Dřínov, Vrchoslavice, Količín, Litenčice, Nové Zámky, Prusinovice, Římnice, Zdounky, Střílky, Vesky.

U Jihlavského a Znojemského kraje není psáno, které statky byly »dokonce zkažené,« neb »polovici zkažené, aneb »něco málo zkázy trpěly«; však patrno jest to z našeho přehledu.

Smutný byl to pohled na tolik spustlých krajin. Zkaženi byli poddaní i vrchnosti. I mnozí držitelé velkých panství žádali sněmu, aby jim »starý rest povinné contribucí prominut byl, ... aby jim schudlým odepsány byby staré berně a dluhy zemské;«*) někteří žádali a dostali od sněmu »roční almužny« po 50, 30, 20 a méně zlatých.

I pečovalo se o to, aby pusté dědiny byly osazeny a země se opět zvelebovala.

Ferdinand III. učinil sněmu dne 1. září 1650 »proposici, danou ve Vídni 9. srpna t. r.,: tolikéž aby města, městečka, vesnice a grunty až dosavád spustlé a zbořené zůstávající zase k svému vyzdvižení neb zvelebení přijíti a osázené býti mohly; též ty osoby, kteréž by se takových pustých gruntův ujaly, je zase vyzdvihly, napravily a také se na nich osázely, ty a takové aby od datum zavření sněmu tohoto za tři léta pořád zběhlá ode všech a všelijakých nám neb zemi svolených, sněmovních, postranních zemských i jiných jakýchkoliv daní a contribucí úplně osvobozeni byli. O tom milostivě nepochybujíce, že oni věrní stavové naši, co se tu jich osob in partikulari dotýče, takovým zase navracujícím se poddaným jich anebo těm, jenž by takové pusté neb rozbořené grunty zase vyzdvihnouti a k obydlí přivésti chtěli, podobného dobrodiní užiti dají, ano i to vše, což by jim tak oni osobně neb jináče vykonati a robotovati povinni byli, po ta tři léta prominou a tudy k dalšímu osazení země příčinu podají. A jakož však naše milostivé mínění jest, . . . aby i tento punkt, toliko na ty měšťany a poddané, jenž by takových pustých gruntův se zase ujali, je vyzdvihli a drželi, se vztahovati má.«.

---

*) Sněmovní Památky 1650, f. 57, 66, 80 v archivu zemském.

Sněm arci souhlasil s tím a svolil, »aby poddaní, jenž by se na požáry, zbořené a spustlé grunty osazoval, od času sněmu tohoto za 3 léta pořád zběhlá od všelijakých contribucí J. M. Cís. osvobození a podle toho i od platův vrchnostem povinných ušetřeni byli.«

Ale některé vrchnosti neměly »ulitování nad tak velikou zkázou a spustnutím země této« a nejen proti smyslu královské předlohy a sněmovního ustanovení, nýbrž i proti vlastnímu dobrému panství utiskovali poddané, a tito někde opustili i velké statky a z Moravy uprchli. Země tím dále pustla.

Král Ferdinand III. dal tedy svým kommissařům na sněm (v Brně 3. listopadu 1651) instrukci, v níž praví: »Zkušení ssebou přináší, že lidé poddaní od některých vrchností nad slušnost utlačováni a přespříliš zlehčováni jsou, tak že tudy mnozí od svých živnůstek a chalup ucházejí, grunty spouštějí; naproti tomu vrchnosti, když jaké daně neb contributi se uloží, s nedostatkem a skrovným počtem svých lidí poddaných (jsouce tím sami vinni) se vymlouvají a to per consequens; jiní obyvatelé, jenž své poddané zakládáním a jich zastáváním, i sice dobře hospodaříc zdrželi, co takměř svévolně schází, nevinně dosazovati musejí. Což směřujíce proti slušnosti a contra bonos mores patriae (proti dobrým obyčejům vlasti), i v tom je poslušné stavy naše napomínati ráčíme, aby od všeho zlého s lidmi poddanými svými nakládání a nepřislušejícího jich obtěžování upustili, ničímž novým a nepovinným nepřekládali, méněji pak v těch od nás aneb předešlých vrchností dosažených nadáních neb svobodách hyndrovali, nýbrž raději místo časem neslušné a zapověděné přísnosti s nimi mírně a dobrotivě zacházely, tudy mnohonásobnie nepříležitosti, ano časem své vlastní nebezpečenství odvrátily, a nás, jakž se od některého času stalo, tím zbytečně zanášeti nedopustily. Což když jim věrným a poslušným stavům našim s obšírným a pohnutedlným přednešením všech k tomu sloužících motiv a podstatných příčin předloženo a oni věrní stavové naši na něčem jistým (jakž sami seznati mohou, že to jim a milé vlasti jich k dobrému míněno jest a k upevnění toho tak draze nabytého pokoje patří) se snesou, takové snešení a svolení jich oni commissaři naši od nich požádati, průtahův a prodloužilosti se varovati, všeho zdravě povážiti, a pokudž by mimo naději a jejich k tomu přiloženou pilnost v jeden neb druhý punkt činiti bylo a se na něm zastávati

mělo, na to replicirovati, a pokudž by i to nepostačovalo, nám to neprodleně s dobrým zdáním jich v známost uvésti, mezi tím pak i o to se přičiniti mají, aby oni stavové se nerozjíždějíc až do další resolucí naší pospolu zůstali. . .«

A sněm usnesl se: . . »Aby též . . lidé poddaní vedle nejvyšší možnosti ušetřeni a jak dosavad sice jeden před druhým (nelitujíce mnohdykrát svého posledního jmění) jich volně rádi retovali, i dáleji uznávajíce to, že od Pána Boha jim představeni jsou, týmž lidem poddaným svým (když věrně a poslušně, jakž povinnost jejich to ssebou přináší, jeden každý k své vrchnosti se zachovati hleděti bude) k rozmnožení živnůstek jejich napomáhati, ano i také, kdo by z obyvatelův s nimi náležitě nakládal jich proti náležitosti neb povinnosti a slušnosti utlačoval a počet svých vlastních poddaných (jak sice o žádném se toho nesmýšlí) zoumyslně stenčoval, takoví aby vedle vyměření J. M. Král. zřízení zemského před král. slavným soudem zde v markrabství Moravském rokem obyčejným obviněn, a tu vedle uznání toho král. soudu zemského z toho odpovídati a co by vynalezeno bylo, to podniknouti povinen byl. Naproti čemuž také se poddaní napomínají, aby zlým svárlivým lidem, kteří toliko o to, jak by od nich krvavý pot a peníze vylouditi mohli, půjčují se, dále podvozovati nedali, nýbrž k vrchnostem od Pána Boha sobě představeným své outočiště brali, jim povinnosti své náležitě odpravovali, skrze což oni požehnání Božímu se těšiti a všeliké ochrany od vrchností očekávati mohou «*)

Také ještě r. 1658 dne 20. května jednal sněm o zdržování zběhlých poddaných na uherském a rakouském pomezí, když »tak mnohé stížnosti od pánů obyvatelův země, kterak poddaní den ode dne z gruntův ustupují, přes Moravu do Uher a do Rakous utíkají, skrz což v krátce veliké spustění země by následovalo. Takovému zlému časně předejíti, páni stavové se snesli, aby žádný poddaný, buď kdokoliv, bez pořádného pasu od vrchnosti neb v nebytnosti její od správcího, ven z země přes svrchu řečené hranice nikoliv puštěn, nýbrž od nejbližších obyvatelův přidržen, jeho dědičné vrchnosti ihned o tom zpráva učiněna, a takový zběhlý proti slušné odměně vydán byl. Při tom J. Cís. a Král.

*) Sněmovní Památky 1651, f. 109, 125. Rok = lhůta, čas k soudu.

Mil. věrní a poslušní stavové ve vší poddanosti prosí, toto snešení pro jeho větší podstatu od ouřadu hejtmanského skrze patenta ve všech krajích dáti publicirovati.«

Mnohé krajiny, zvláště hornaté, pustly i proto, že za 30leté války též silnice a cesty zarostly a při nich zdržovali se i loupežníci. Sněm ustanovil tedy 1. září 1650: . . . »Aby loupeže a mnohdykráte i mordy tím snázeji odvrácené a přetržené byly, na tom zůstáno jest, aby ten každý obyvatel, kdež na jeho panství hory a silnice jsou, dříve než by se jaro začalo, ty od mnoha let zrostlé silnice a cesty, při kterýchž by se loupežníci a mordéři zdržovali, jakž se uhlídá, obzvláště pak při dolinách a v houštinách z obojí strany na dva obyčejné zemské provazce*) zšíří vysekati a vymýtiti, zrostliny pak vypáliti a všude vykořeniti dáti hleděl. . .«

Lid potom vracel se do svých příbytkův a rodnou půdu opět vzdělával, přicházeli i noví osadníci, a dědiny se oživovaly.

Ale sotva se počínaly zotavovati, stíhlo Moravu vedle živelných pohrom r. 1657. a jiná léta, nové neštěstí — hrozný vpad Tatarů r. 1663. Vyplenili a spálili mnoho míst nejvíce v kraji Brněnském a Hradišťském, pobrali, kde co mohli, a tisíce lidí pobili neb do zajetí odvedli, na př. v kraji Hradišťském úhrnem 5891 lidí a zcela vyplenili a spálili 48 obcí.**)

Vnikli až na západní Moravu a do Slezska, všude krutě řádíce a pustošíce.

Stavové moravští osvobodili tato místa od celé berně až do r. 1667. a od třetiny r. 1668***)

Takové od Tatarů zničené usedlosti obsaženy jsou v následujícím pohledu statistickém pod jménem »nové pusté domy;« vedle nich jest v něm obsaženo mnoho usedlostí, jež byli poddaní opustili, nemohouce na nich vydržeti, když se jim větší, nebývalé platy a roboty ukládaly, pak i těch, jejichž hospodáři umřeli, a noví nebyli ještě dosazeni.

Celkem čítáme takových usedlostí, jež po válce do r. 1679. spustly, na celé Moravě 5940, v obvodech ve Slezsku 138, dohromady 6080; vedle nich leželo starých domů

*) Provazec = míra 52 loket.

**) Zemský archiv Miscellanea Cerroniho II. 261, add. 8., Chaos Pessianum, Notizenblatt hist.-stat. sekce v Brně 1864, str. 15—16 a 23—24.

***) Sněmovní Památky 1666 a 1668.

pustých na Moravě **16.500** se **288.000** měrou pustých rolí a **48.000** měr pustých vinic, pak ještě u vesnic a městeček zcela pustých asi **50 000** měr rolí a přes **1500** m. vinic pustých; v obvodech ve Slezsku domů starých pustých **116** a k nim **2400** měr pustých rolí; úhrnem na celé Moravě a v jejích obvodech ve Slezsku r. 1669—79.: všech domů skoro **98.000**, totiž: osedlých **75.100** (= $^3/_4$) a pustých **22.800** (= $^1/_4$. všech); rolí podle měření z r. 1656. čítalo se dohromady 2,345.719 měr a vinic 92.294 m. a nich bylo v těch letech ještě starých pustých **340.000** měr (= $^1/_7$), nečítajíc nových na čas pustých, a vinic pustých přes **49.500** měr (= více než $^1/_2$),*) jak následující pohled blíže ukazuje.

Podává u každého kraje:

a) Pohled na panství, kolik čítalo se poddanských pozemků na panstvích r. 1656., kolik z nich r. 1669—70. někdy pustých a potom nově vzdělaných a kolik stále pustých, kolik domů r. 1667. osedlých, lhotních aneb nově osedlých, bývalých pustých a t. č. nově osedlých, kolik pustých, nových po válce a starých pustých od války;

b) které obce nejvíce utrpěvše, měly nejméně čtvrtinu domů pustých, kolik rolí někdy pustých bylo u nich nově vzděláno a kolik stále pusto, a kde zůstaly ještě tehdy, 30 let po válce, vinice pusté; napřed u nich jest udáno ku přirovnání, kolik lánů vůbec čítala, a na konci, kolik domů měly po 200 letech;

c) kde které osady ležely tehdy pusté.

Rozdělení je tu zachováno podle starého spůsobu, tedy na př. Žďár, Veselí a j. ne v Jihlavkém, nýbrž v kraji Brněnském, Boskovice v Olomouckém a p

---

*) V jihovýchodních Čechách, v sousedních krajích u Moravy, podobně utrpěli, pokud z paměti současných známo jest ku př. na panství Táborském čítalo se r. 1654. třetina statků pustých a spálených (= nových pustých), r. 1675. jen skoro pětina domů pustých a rolí $^1/_3$ ladem ležících a $^1/_{10}$ pustých a zarostlých; na panství Vlašimském u Blaníka po válce r. 1654. rolí pustých $^2/_5$, ladem ležících $^2/_5$ a vzdělávaných toliko $^1/_5$, r. 1665. leželo $^1/_4$ domů pustých atd. (Mé Dějiny Domašína, jeho farní osady a statku str. 114 - 115, Dějiny města Vlašimě a jeho statku str. 172—178, Panství Táborské str. 100 - 102, Panství Kutnohorské str. 23 a j.

Díl I.

I. Brněnský kraj.

a) Pohled na celá panství.

Vidíme z čísel následujících, že nejvíce po 30leté válce pustých usedlostí a rolí (v přehledu v oddělení nově osedlé a staré pusté) měla panství: Bítiška Osová, Bohdalice, Bojanovice, Branice, Břeclav,*) Bučovice, Budišov, Čejkovice, Dědice, Habrovany, Hlubočany, Hodonín, Hrušovany, Chrlice, všech klášterů, Kojatky, Kounice, Kouřim, Křižanov, Lednice, Letonice, Lysice, Mitrov, Němčice, Nosálovice, Oslavany, Pozořice, Prštice, Rájec, Rajhrad, Rosice, Řečkovice, Slavkov, Sokolnice, Šardice, Šlapanice, Tvarožná, Újezd, Vicomělice, Víškov, Vohančice, Zámky Nové, Ždánice a Židlochovice.

V celém kraji z 24.363 domů bylo po válce **15.691** (= skoro $^2/_3$) osedlých a **8672** (= více než $^1/_3$) pustých, rolí pustých 179.400 měr, obyvatelův asi 109.000; r. 1673—75.: domů osedlých **16.863** starých a nových (= více než $^2/_3$), pustých také všech **7400** (= méně než $^1/_3$), rolí nově vzdělávaných 67.341$^7/_8$ m. a starých pustých ještě 112.058$^7/_8$ m. a vinic pustých 37.152 m. u měst a vesnic obydlených; kolik ještě u pustých osad, stojí u nich dále psáno.**)

---

*) Panství, proloženým tiskem označena, měla po válce přes polovici domů pustých.

**) U kterých statků není určena výměra r. 1656., byly měřeny a počítány k jiným pansívím, jsouce jich částí. Počet domů r. 1667. podán jest, pokud se listiny zachovaly a nalezly.

Panství Brněnského kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí třídy I. měr	třídy I. 1/8	třídy II. měr	třídy II. 1/8	třídy III. měr	třídy III. 1/8	Vinic úhrnem měr	Vinic úhrnem 1/8	Velkost obcí lány	Velkost obcí 1/64	R. 1667. domů osedlých	R. 1667. domů lhotních	R. 1667. domů pustých
Bítiška Osová	—	—	2107	6 1/3	2998	7 2/3	—	—	19	21	97	12	58
Blansko	—	—	920	7 1/3	1960	4 2/3	—	—	19	6	135	14	33
Bohdalice	1365	—	1083	4	—	—	—	—	18	25	52	12	34
Bojanovice	388	4	471	5	—	—	1238	1/3	13	18	43	8	54
Borotín	738	5 1/3	369	2 2/3	—	—	—	—	6	27	43	3	5
Branice Německé	305	2	610	4	—	—	—	—	7	28	30	3	10
Břeclav	15919	2 2/3	5545	5 1/3	—	—	2894	-	150	60	297	87	250
Bučovice	8853	1	4507	2 1/3	531	1/3	666	6	91	5	214	40	305
Budišov	—	—	2016	3	3888	1	—	—	25	11	148	2	68
Bystřice	—	—	—	—	8739	—	—	—	45	17	115	64	65
Cvrčovice	—	—	941	4	—	—	—	—	10	61	36	1	11
Čejkovice	4041	2 2/3	2202	6 2/3	—	—	1168	2	55	56	57	43	85
Černá Hora	2447	1 1/3	2819	3 1/3	1264	3 1/3	—	—	42	53	249	7	67
Dědice	598	—	299	—	—	—	—	—	9	7	23	6	14
Drnholec	11383	7 1/3	9443	2 2/3	—	—	2529	5	151	40	520	9	42
Drnovice	—	—	800	—	3309	—	—	—	19	17	87	18	66
Dvořiště	—	—	—	—	115	4	—	—	1	5	—	—	—
Habrovany	2831	3	571	1	—	—	—	—	27	5	106	6	12
Hajany	276	—	333	2 1/3	63	3	125	6	3	39	1	2	1
Hlubočany	1025	—	512	4	—	—	—	—	12	4	23	7	16
Hodonín	27804	6 1/3	14103	4	—	—	6741	7 1/3	341	62	450	73	740
Hrušovany	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	6	27
Chrlice	9623	1 2/3	2210	1/3	105	5	781	2 2/3	86	14	173	39	105
Jimramov	—	—	—	—	2735	—	—	—	17	42	124	4	31
Jiříkovice	144	—	72	—	—	—	—		1	28	14	1	1
Kapitola dómu Olomouckého	2413	—	—	—	—	—	—	—	19	57	—	—	—
Kapitola sv. Petra v Brně	7937	6 2/3	2564	4 1/3	371	2 2/3	—	—	74	34	271	15	100
Kláštery v Brně:													
sv. Anny	7568	6 2/3	1660	3 1/3	127	7	1003	4	60	42	198	15	105
Křížovnický	—	—	—	—	—	—	—	—	5	53	35	4	17
sv. Michala	1394	4	387	4	39	—	55	3 1/3	12	41	18	—	33
sv. Tomáše	4958	3 1/3	4410	5 1/3	1065	1/3	161	7 2/3	62	2	198	29	78
Zábrdovský	2995	4	4209	6	1220	4 1/3	3370	7 1/3	71	12	269	13	96
Kojatky	175	4	175	4	—	—	—	—	2	27	14	-	3
Kounice Dolní a Vlasatice	17444	2 1/3	5334	4	627	3 2/3	3974	—	201	14	437	10	229

roku 1656—1675.

R. 1673-75. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.			
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
88	12	28	42	—	—	118	—	88	—	—	—	611	—	509	—	—	—
138	5	25	15	—	—	32	4	40	—	—	—	51	6 2/3	178	5 1/3	—	—
61	19	11	17	127	1	189	5	—	—	72	3	194	7	—	—	—	—
48	—	4	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	490	—	811	2
48	3	—	1	72	—	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	5	3	8	—	—	—	—	118	—	—	—	—	—	—	—	34	3
269	123	38	353	2988	—	667	—	—	—	6134	—	2947	—	1336	—	2592	—
227	72	17	234	1230	—	570	—	41	—	4575	—	2229	—	124	—	201	—
124	10	17	49	—	—	44	2	86	5	—	—	459	1	820	6	—	—
179	2	54	7	—	—	1319	—	—	—	—	—	118	—	—	—	—	—
32	6	—	6	89	—	—	—	—	—	198	—	—	—	—	—	—	—
63	44	26	65	945	5 1/3	262	6 2/3	—	—	1051	5 1/3	1511	2 1/3	—	—	1042	—
234	19	17	49	139	4	151	4	53	4	105	4	266	4 3/4	134	7 1/3	—	—
23	6	5	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
518	25	3	22	624	—	191	—	—	—	888	6	153	6	—	—	696	1
95	8	56	19	—	—	26	5 1/3	166	2 1/3	—	—	53	2 2/3	376	5 1/3	—	—
(4)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
117	15	3	38	322	2	22	6	—	—	13	—	13	—	—	—	—	—
2	2	—	—	202	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	7	—	13	125	—	62	—	—	—	209	—	129	—	—	—	—	—
415	177	60	670	2468	—	1456	—	—	—	6879	—	2785	—	—	—	5053	7
23	5	10	26	66	—	32	—	—	—	442	—	221	—	—	—	—	—
162	47	28	93	1348	—	675	—	105	—	3472	6	929	1	—	—	660	2
138	—	16	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	1	—	(1)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	10	2	6	300	—	—	—	—	—	120	—	—	—	—	—	—	—
270	35	22	87	703	—	253	—	—	—	1994	—	592	—	—	—	69	4
176	37	19	81	827	—	181	—	25	—	1766	—	624	—	47	—	627	
39	3	1	15	—	—	—	—	—	—	685	—	21	—	21	—	52	—
16	1	2	29	9	4	9	4	—	—	572	—	39	—	—	—	—	—
[illegible]7	25	15	106	251	—	256	—	—	—	1168	—	1124	—	—	—	10	—
[illegible]1	45	16	124	434	—	516	—	55	—	386	—	687	—	128	—	2123	—
10	2	2	7	13	—	13	—	—	—	26	—	26	—	—	—	—	—
13	124	47	242	2896	—	620	—	120	—	6268	—	1364	—	184	—	2180	—

Panství Brněnského kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic úhrnem		Velkost obcí		R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.								
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	lány	1/64	osedlých	lhotních	pustých
Kouřim	660	5 1/3	2753	2 2/3	5117	—	—	—	55	58	216	27	73
Královo Pole	3736	6 2/3	2159	6 1/3	—	—	1434	1 1/3	54	59	219	—	17
Královský klášter na Starém Brně	7684	7 1/3	4010	7 1/3	1436	3 1/3	1838	5	108	38	442	26	143
Křetín	—	—	78	—	3566	—	—	—	15	37	94	1	20
Křížanov	—	—	2705	1 1/3	2705	2 1/3	—	—	28	49	116	9	145
Křížinkov	—	—	—	—	680	—	—	—	3	11	6	—	2
Kunštát a Olešnice	709	2 2/3	2688	4 1/3	14621	3	—	—	96	17	600	38	216
Lanžhot	1376	1 1/3	688	2/3	—	—	—	—	20	23	47	17	13
Lednice	8600	2/3	1263	3 1/3	50	4 1/3	6328	3 1/3	73	34	369	52	227
Letonice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	4	56
Letovice a Slatinka	482	5 1/3	2018	2/3	2981	1	—	—	33	9	—	—	—
Líšeň	1383	2/3	1119	2/3	708	2/3	98	5	22	32	168	16	82
Lomnice	1405	5 1/3	798	6 2/3	2712	4	—	—	33	17	—	—	—
Lysice	1205	—	602	4	360	—	—	—	13	19		—	—
Medlánky	208	—	208	—	—	—	49	1	3	9	15	—	3
Město Nové	—	—	2248	7 1/3	7525	3 1/3	—	—	57	27	411	5	14
Mikulov	13292	4 1/3	8750	3 2/3	—	—	9868	6 1/3	220	63	681	29	558
Mitrov a Moravec	—	—	—		1350	—	—	—	19	51	—	—	—
Mouchnice	190	6 1/3	96	3 1/3	—	—	—	—	1	42	—	—	—
Němčice Velké	—	—	—	—	—	—	1584	5	27	26	44	13	34
Nosálovice	399	—	—	—	—	—	—	—	3	55	7	—	2
Oslavany	1291	2/3	3952	4	371	1 1/3	367	6	37	19	113	22	72
Pernštein	139	2 2/3	69	5 1/3	8161	2	—	—	43	25	355	9	115
Pozořice	5468	4	1374	6 2/3	1313	1 1/3	144	3	52	40	255	42	72
Prštice	1005	6	1351	2	—	—	38	—	13	34	33	6	48
Račice	713	2 2/3	554	1 1/3	1433	4	—	—	16	20	110	7	56
Rájec	330	4	3900	3 1/3	6157	2 2/3	—	—	57	4	318	21	106
Rajhrad	5946	2	2620	5 1/3	2290	4	259	4	67	32	174	10	69
Rosice	1028	5	3406	6	4143	7	—	—	47	40	109	10	169
Rožinka	—	—	—	—	996	—	—	—	2	53	16	4	—
Řečkovice	1866	2 2/3	2948	6 2/3	143	2 2/3	1161	2	45	63	—	—	—
Říčany a Veveří	1627	7	4891	7 2/3	1915	1 1/3	—	—	56	15	303	6	23
Slatina	—	—	67	4	706	4	—	—	11	30	—	—	—
Slavkov	14220	3 1/3	6013	1 1/3	476	3	1773	5 1/3	151	46	408	60	261
Sokolnice	5323	6	430	6 2/3	144	5 1/3	309	1	42	1	—	—	—
Šardice	402	5 1/3	201	2 2/3	—	—	—	—	4	2	4	5	7
Šlapanice	384	—	—	—	—	—	—	-	3	22	12	3	4

roku 1656—1675.

R. 1673-75. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.			
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
224	29	13	56	65	—	194	—	468	—	—	—	36	—	810	—	—	—
226	6	5	5	217	—	108	—	—	—	106	—	53	—	—	—	—	—
422	63	17	143	1326	—	325	—	199	—	3379	—	1278	—	307	—	—	—
96	3	7	2	—	—	—	—	92	—	—	—	—	—	42	—	—	—
6	2	—	1	—	—	120	—	—	—	—	—	60	—	—	—	—	—
108	6	21	105	—	—	91	6	97	—	—	—	776	3	912	—	—	—
678	26	98	64	27	2	47	1	361	4	18	5	30	2	646	—	—	—
60	20	4	3	156	—	78	—	—	—	28	—	14	—	—	—	—	—
350	53	57	126	1305	4	200	4	—	—	1032	4	240	—	—	—	4958	—
26	—	—	40	—	—	—	—	—	—	315	—	347	5	65	2	—	—
253	21	30	120	—	—	212	—	273	—	—	—	62	—	232	—	—	—
94	8	5	5	114	—	121	4	121	4	77	—	43	—	9	—	47	—
211	37	47	32	—	—	23	2	211	5	—	—	—	—	698	—	—	—
43	26	45	13	—	—	—	—	45	—	25	2	12	5	—	—	—	—
14	—	2	1	—	—	—	—	—	—	4	2	4	2	—	—	3	5
965	96	45	212	1311	—	651	—	—	—	868	—	683	—	—	—	4247	—
64	7	34	62	—	—	30	—	141	—	—	—	142	2	1042	7	—	—
10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	13	6	21	370	—	185	—	—	—	470	—	235	—	—	—	1159	—
10	—	—	5	30	—	—	—	—	—	60	—	—	—	—	—	—	—
386	23	14	3	—	—	14	5	192	2	—	—	—	—	—	—	—	—
112	23	8	75	215	—	450	—	13	—	257	—	928	—	191	—	73	—
435	26	27	29	—	—	—	—	414	4	—	—	—	—	675	—	—	—
261	55	9	54	1552	—	146	—	51	—	960	—	—	—	60	—	—	—
34	23	2	35	270	4	308	—	—	—	279	6	521	6	—	—	2	—
115	8	18	29	21	—	10	—	13	—	154	—	93	—	85	—	—	—
322	49	19	63	—	—	438	—	469	—	—	—	675	—	947	—	—	—
147	64	4	90	1721	—	984	—	119	—	774	—	141	—	1284	—	169	6
171	36	25	114	499	—	892	—	213	—	179	—	1002	—	1856	—	38	—
27	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
169	54	8	122	199	2	291	1	406	—	254	2	759	—	21	1	1120	—
282	30	3	11	38	—	303	—	243	—	—	—	—	—	165	—	—	—
390	179	29	387	3167	5	1320	—	53	6	3780	4	1864	—	208	4	1012	7
(8	—	4)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63	21	15	68	613	—	120	2	26	5	2057	—	26	5	5	2	185	—
4	8	—	5	192	—	96	—	—	—	66	—	33	—	—	—	—	—
11	3	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Panství Brněnského kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí: třídy I. měr	třídy I. 1/8	třídy II. měr	třídy II. 1/8	třídy III. měr	třídy III. 1/8	Vinic úhrnem měr	Vinic úhrnem 1/8	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	R. 1667. domů: osedlých	lhotních	pustých
Tišnov	2964	6	5081	1 2/3	4863	1/3	183	2 1/3	92	35	599	7	42
Troubsko	1449	5 2/3	742	3 1/3	—	—	319	7 1/3	15	14	50	5	6
Tuřany	462	5 1/3	231	2 2/3	—	—	—	—	—	4	14	1	1
Tvarožná	1783	6	224	—	28	—	2	4	15	23	44	8	17
Újezd a Lažany	—	—	239	—	289	—	—	—	3		35	4	17
Vejvanovice	366	3 1/3	743	2 2/3	—	—	55	—	8	34	30	—	1
Veselí	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97	5	28
Vicomělice	219	—	438	—	—	—	—	—	5	27	13	1	8
Víškov	12442	2	2743	5 1/3	2517	2 2/3	84	—	45	30	566	60	283
Vohančice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	4	17
Zámky Nové	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	-	—
Ždánice	10374	6 2/3	15442	6 2/3	—	—	5328	3 1/3	183	10	602	39	518
Žďár	—	—	1962	4	14406	4	-	-	97	5	512	23	84
Želč	545	—	247	—	—	—	—	—	4	23	24	2	6
Židlochovice	16093	2 2/3	7252	6 2/3	—	—	7056	5 2/3	225	40	518	29	535
Úhrnem	266229	1 1/3	170976	2/3	125814	1 1/3	63960	7 2/3	4095	21	—	—	—

roku 1656—1675.

R. 1673-75. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
				třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.			
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
550	26	24	42	27	1	27	1	21	—	—	—	21	—	42	—	27	—
66	12	—	—	—	—	58	—	117	—	—	—	—	—	—	—	38	6
14	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	11	2	17	238	—	50	—	—	—	391	—	—	—	—	—	2	4
39	3	1	15	—	—	—	—	—	—	685	—	21	—	21	—	52	2
28	2	—	—	30	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
114	12	8	14	—	—	28	—	28	—	—	—	14	—	14	—	—	—
10	4	1	7	21	—	62	—	—	—	57	—	114	—	—	—	—	—
549	98	56	214	1405	—	330	—	173	—	2531	—	419	—	239	—	—	—
15	9	6	19	—	—	—	—	117	—	—	—	—	—	90	—	—	—
54	28	12	118	154	2	185	4	—	—	779	7	1063	2	—	—	—	—
396	316	43	477	4093	—	4708	—	—	—	2135	—	5413	—	—	—	3093	3
613	17	29	52	—	—	—	—	331	6	—	—	—	—	286	—	—	—
20	7	1	6	74	—	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
459	144	59	509	2349	7	869	2	—	—	4084	4	2139	2	—	—	4770	4
14277	2586	1414	6086	34582	3 1/3	21879	5	10879	7 1/3	62853	4 1/3	36415	3 3/4	15309	—	37152	—

b) Z obof kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: $^1/_{64}$	Domy: osedlé	Domy: nové osed.	Domy: nové pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané 1 měr	Role: nově vzdělané 2 měr	Role: nově vzdělané 3 měr	Role: staré pusté 1 měr	Role: staré pusté 2 měr	Role: staré pusté 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Bítiška Osová:														
Bítiška	2	57	16	9	3	20	—	83	4	—	250	125	—	110
Brezí	2	24	7	1	1	6	—	16_6	16_6	—	117_2	117_2	—	54
Křenařov	2	21	10	3	—	1	—	90	—	—	60	—	—	45
Nová Ves	—	50	3	—	2	2	—	—	—	—	80	40	—	30
Rohy	—	15	3	1	—	—	—	12	—	—	—	—	—	41
Vlkov	2	37	7	1	3	10	—	18	18	—	148_4	148_4	—	58
Blansko:														
Lhota Dlouhá	1	24	9	3	1	1	—	7_4	15	—	2_4	5	—	35
Vilémovice	—	6	6	1	—	2	—	25	25	—	—	—	—	83
Bohdalice:														
Bohdalice	1	55	11	3	1	1	28_1	28_1	—	9_3	9_3	—	—	50
Herotice	2	20	9	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	59
Kučerov	11	40	33	12	8	6	99	49_5	—	63	31_4	—	—	126
Pavlovice	2	32	8	4	2	7	—	112	—	—	152	—	—	56
Bojanovice Horní	13	18	48	—	4	53	—	—	—	—	—	490	811_2	187
Branice Něm.	7	28	28	5	3	8	—	118	—	—	—	—	34_3	90
Břeclav:														
Břeclav město	8	6	17	9	7	20	23_4	23_4	—	80	80	—	—	446
Břeclav Stará	8	47	12	7	1	68	40	40	—	1050	1050	—	—	186
Bilovice	27	14	27	5	2	47	210	—	—	967	—	—	2536	356
Hrušky	13	41	4	7	3	38	157_4	157_4	—	945	945	—	—	239
Kostice	13	10	24	19	—	8	—	495	247	—	16	21	—	296
Lanštorf	6	2	13	—	—	25	—	—	—	348	174	—	—	119
Mikulčice	6	63	24	10	2	8	158	—	—	81	—	—	—	220
Nová Ves	28	33	42	34	5	29	1522_1	—	—	834_4	—	—	15	430
Podivín	17	46	52	14	8	49	162	—	—	1062	—	—	12_3	437
Tvrdonice	14	29	34	11	8	37	202_4	202_4	—	630	630	—	9_3	322
Týnec	6	25	20	7	2	24	40	20	—	120	60	—	7_4	188
Bučovice:														
Bučovice	20	26	64	10	5	44	211	—	—	1078	—	-	19	368
Brankovice	10	13	20	8	3	30	38_7	77_6	—	390	780	—	—	172
Klobúčky	5	—	8	7	—	20	76	38	—	444	222	—	-	102
Kožušice	4	36	13	2	5	9	33_6	67_5	—	91	182	—	—	86
Křižanovice	—	—	3	11	—	24	245_2	122_5	—	408	204	—	28	105
Letošov	4	17	5	9	—	18	107_5	107_5	—	174_2	174_2	—	—	70
Malinky	4	23	7	1	-	13	9_5	19_2	—	159_4	319	—	—	58
Marety	3	36	13	7	3	19	183	—	—	882	—	—	—	78

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: láný	Velkost obcí: $^1/_{64}$	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané: 1 měr	Role: nově vzdělané: 2 měr	Role: nově vzdělané: 3 měr	Role: staré pusté: 1 měr	Role: staré pusté: 2 měr	Role: staré pusté: 3 měr	Vinice: staré pusté měr	R. 1880 domů
Mouchnice	3	1	14	–	1	4	—	—	—	89	44_4	—	—	119
Nemotice	3	35	13	8	3	8	22	44	—	66	132	—	—	96
Nevojice	2	10	9	2	1	6	—	51	—	—	47	—	—	65
Snovídky	2	4	7	1	1	17	—	4_4	4_4	—	124_4	124_4	—	78
Uhřice	8	39	9	7	—	22	266	—	—	794	—	—	—	83
Budišov:														
Budišov	7	36	37	1	2	19	—	11	11	—	75_4	75_4	—	137
Hodov	4	19	20	–	5	8	—	144	—	–	252	–	—	79
Holubí Lhoř	1	50	4	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	39
Oslava	1	3	4	3	—	4	—	—	24	—	—	88	—	21
Tasov	5	42	36	3	5	16	—	30	30	—	377	377	—	130
Uhřimov	—	33	3	1	—	1	—	—	15	—	—	15	—	36
Bystřice:														
Albrechtice	1	19	6	–	3	—	—	—	—	—	—	—	—	34
Blažejovice	–	37	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	11
Bratrušín	1	5	7	—	—	1	—	—	—	—	—	30	—	20
Cvrčovice	10	61	32	6	—	6	89	—	—	198	—	—	—	99
Čejkovice:														
Čejkovice	17	57	26	13	15	19	189	94_4	—	$58_{5\,1/3}$	$29_{2\,2/3}$	—	297_4	435
Mikulčice	9	9	17	12	2	13	420	—	—	300	—	—	85	190
Prušánky	18	23	20	19	9	33	$336_{5\,1/3}$	$168_{2\,2/3}$	—	352	176	—	487	302
Černá Hora:														
Bejkovice	2	59	21	7	1	3	23_4	23_4	23_4	18_4	18_4	18_4	—	59
Brťov	2	40	10	1	5	5	—	20	10	—	60	30	—	57
Černá Hora	6	26	50	3	2	20	—	—	—	—	—	—	—	179
Jestřebí	2	45	10	2	2	6	50	50	—	—	75	75	—	54
Lhotka	—	13	5	1	—	3	—	10	20	—	10	20	—	41
Lubě	1	3	10	—	1	6	—	35_6	35_6	—	—	—	—	28
Dědice	9	7	23	6	1	14	—	—	—	—	—	-	—	218
Drnholec:														
Guldenfurt	8	47	28	9	—	1	153_4	153_4	—	3_6	3_6	-	72_4	148
Troskotovice	24	46	56	8	1	7	365	—	—	585	—	—	125_1	228
Drnovice:														
Drnovice	6	44	20	3	20	2	—	$26_{5\,1/3}$	$13_{2\,2/3}$	—	$53_{2\,2/3}$	$26_{5\,1/3}$	—	100
Hluboké	1	16	12	1	—	2	—	—	22	—	—	44	—	41
Kunice	1	45	10	—	6	8	—	—	140	—	—	—	—	39
Lhotka	1	38	8	1	6	8	—	—	30	—	—	180	—	40
Ústup	2	21	10	—	—	8	—	—	150	—	—	—	—	36

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nové osed.	Domy: nové pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané 1 měr	Role: nově vzdělané 2 měr	Role: nově vzdělané 3 měr	Role: staré pusté 1 měr	Role: staré pusté 2 měr	Role: staré pusté 3 měr	Vinice: staré pusté měr	R. 1880 domů
Rosička	2	1	8	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	47
Toubor	1	11	2	2	2	3	—	—	90	—	—	100	—	27
Habrovany:														
Habrovany	5	45	48	4	2	20	16	16	—	13	13	—	—	157
Lulč	13	4	45	9	1	15	274_4	—	—	—	—	—	—	177
Hajany:														
Hajany	1	56	—	—	—	—	333	—	—	—	—	—	33	40
Syrovice	1	47	2	2	—	—	74	—	—	—	—	—	—	108
Hlubočany	12	4	26	7	—	13	—	125	62	—	208	129	—	98
Hodonín:														
Blučina	9	52	16	1	11	21	—	4	—	—	59	—	—	257
Bojanovice Dol.	11	5	28	11	5	59	74	37	—	360	180	—	216	427
Bořetice	9	25	7	9	—	43	220	—	—	858	—	—	131	197
Brumovice	10	27	15	11	—	25	154	—	—	168	—	—	283	266
Dubňany	19	53	12	15	2	58	280	280	—	760	760	—	—	413
Hodonín	11	17	85	34	3	38	—	198	—	—	110	—	—	749
Hovorany	17	7	28	17	3	6	327	327	—	144	144	—	42	386
Kobylí	16	57	16	13	—	80	175	—	—	1250	—	—	235	366
Krumvíř	10	46	4	6	1	30	120	—	—	480	—	—	153_5	200
Kurdějov	12	54	42	4	5	71	—	—	—	—	—	—	1299_6	218
Morkůvky	8	21	11	16	2	19	42	—	—	504	—	—	187_5	156
Moutnice	20	62	20	16	4	58	430	215	—	373	891	—	—	107
Němčice Hor.	8	22	40	6	3	43	—	—	—	—	—	—	554	159
Pavlovice	22	49	21	12	9	124	480	—	—	1296	—	—	302	417
Ratiškovice	8	56	12	12	5	29	144_4	144_4	—	348_4	348_4	—	—	267
Rakvice	36	34	31	5	1	65	220	—	—	1650	—	—	63_7	345
Šakovice	14	11	17	8	—	32	266	133	—	650	325	—	116_7	189
Těšice	6	39	22	3	4	3	30	15	—	56	28	—	—	130
Zaječí	21	41	40	5	10	22	204	102	—	566	283	—	406	339
Chrlice:														
Holázky	2	14	13	1	2	3	18	18	—	54	54	—	—	45
Hostěhrádky Malé	4	38	2	4	1	17	38	38	—	371_4	371_4	—	40_4	62
Chrlice	13	28	16	11	5	12	320	160	—	460	230	—	12	128
Šlapanice	16	4	16	16	2	12	650	650	48	550	550	77	35	319
Tuřany	9	28	9	3	—	3	61_2	30_5	—	230	115	—	—	144
Újezd	16	8	17	3	7	21	96	—	—	1328	—	—	328_6	187
Začany	5	26	6	4	2	19	54	27	—	282	141	—	96	60
Žilošice	[illegible]	[illegible]	13	5	5	2	93_2	46_3	—	—	18_4	—	126	135

b) Z obou kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně aşi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: $^1/_{64}$	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role, nově vzdělané: 1 měr	Role, nově vzdělané: 2 měr	Role, nově vzdělané: 3 měr	Role, staré pusté: 1 měr	Role, staré pusté: 2 měr	Role, staré pusté: 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Kapitula dómu **Olomouckého:**														
Křečkovice	5	19	11	9	1	1	300	—	—	—	—	—	-	54
Kapitula dómu **sv. Petra v Brně:**														
Bedřichovice	3	33	11	5	—	1	136	68	—	34	17	—	—	52
Dorních, ulice	—	—	7	1	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—
Mokrá	1	24	8	5	—	6	—	—	35	—	—	47	—	65
Ořechov	3	22	11	-	1	9	—	—	—	—	192	96	—	108
Podolí	10	4	23	4	4	8	70	30	--	316	158	—	55	141
Prace	10	43	5	4	1	15	125	—	—	1037	—	—	—	152
Rousinov St.	5	25	19	4	1	1	170	55	—	—	—	—	—	71
Velešovice	9	27	14	2	1	12	112	56	—	378	189	—	—	166
Ulice Cejl	—	—	40	40	—	12	—	43	—	—	—	—	—	—
Zvonovice, díl	5	39	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	53
Kláštery v Brně **sv. Anny:**														
Blažovice	6	19	16	4	—	8	206	—	—	—	—	—	—	99
Hvozdec	1	58	10	2	—	4	—	50	25	—	94	47	—	46
Jiříkovice	3	58	3	2	1	6	36	18	—	216	108	—	—	77
Moutnice	6	36	4	4	1	24	80	40	—	693	346	—	—	107
Ořechov	3	40	14	—	2	10	—	—	—	150	75	—	—	108
Ořechovičky	2	59	16	2	2	8	140	70	—	—	—	—	—	122
Sivice	7	16	28	4	3	3	21	—	—	95	—	—	37	124
Šitbořice	16	4	29	15	5	8	338	--	—	612	—	—	37	272
Křižovnický: Hrušky	5	46	16	—	—	12	498	—	—	685	—	—	—	132
sv. Michala:														
Těšany	9	31	16	1	2	29	9_4	9_4	—	572	39	—	—	192
sv. Tomáše:														
Čechy	10	37	27	4	4	6	42	—	—	106	—	—	10_7	89
Ivězdlice St.	3	29	11	3	—	3	—	—	—	—	162	—	—	44
Kozlany	8	56	24	8	2	27	99	99	—	61	61	—	—	90
Malkovice	5	1	15	4	—	18	—	33	33	—	288	288	—	59
Šaradice	16	46	44	4	7	55	—	47	47	—	712	712	12	358
Ibrdovice:														
Borkovany	14	9	22	10	—	25	86	173	—	242	485	—	740	274
Bukovinka	1	13	9	—	1	4	—	—	—	—	17_5	35_2	--	60
kovina	2	28	17	2	2	5	—	12	24	—	16_5	33_2	—	61

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nové pusté	Domy: staré pusté	Role nově vzdělané: 1 měr	Role nově vzdělané: 2 měr	Role nově vzdělané: 3 měr	Role staré pusté: 1 měr	Role staré pusté: 2 měr	Role staré pusté: 3 měr	Vinice: staré pusté měr	R. 1880 domů
Klobouky	20	40	76	6	12	56	—	50	50	—	—	—	1192	470
Křtiny	—	29	10	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	80
Ochoz	1	37	12	5	—	3	—	31	31	—	—	—	—	49
Proseč	–	27	3	–	—	3	—	—	—	—	48	—	—	48
Zbejšov	7	29	18	3	—	9	45	45	—	144	144	—	35	88
Žeratice	9	50	30	5	1	14	28	49	—	—	—	—	78_6	105
Kojatky	2	27	10	2	2	7	13	13	—	26	26	—	—	61
Kounice:														
Bračice	10	63	23	7	1	5	428	—	—	169	—	—	12	116
Branice Čes.	6	59	22	6	—	18	—	101	50	—	76	38	100	108
Hlína	2	14	10	2	3	11	—	11	22	—	11	22	87	49
Kopařovice	7	14	14	6	—	6	52	—	—	197	—	—	11_2	44
Kounice Dol.	11	37	104	11	17	64	—	—	—	—	—	—	914	555
Malešovice	22	18	34	11	—	16	197	—	—	76	—	—	11	94
Mělčany	7	39	24	2	1	9	—	30	—	—	135	—	122_1	91
Němčičky	9	17	24	3	1	7	56	—	—	—	—	—	111	59
Neslovice	4	31	14	1	7	9	—	60	—	—	70	—	—	97
Pasohlávky	19	27	9	15	5	14	210	255	—	510	603	—	—	144
Pravlov	4	33	49	12	10	10	—	—	—	—	—	—	120	144
Silůvka	3	15	11	4	–	13	—	24	48	—	32	63	60	—
Syrovice	9	43	17	7	3	1	250	—	—	100	—	—	63	108
Trbušany	8	9	14	2	–	6	—	74	—	—	354	—	6	68
Vlasatice	39	4	23	19	—	32	1035	—	—	5109	—	—	443_5	304
Vranovice	19	18	23	13	6	20	92	46	—	206	103	—	92	203
Kouřim:														
Deblín	4	4	19	4	5	15	—	—	68_4	—	—	330	—	168
Herotice	1	35	5	6	4	1	—	—	105	—	—	30	—	31
Kadov	2	56	5	1	—	3	—	—	50	—	—	150	—	38
Kouřim	17	32	60	6	2	15	65	130	—	—	—	—	—	224
Maršov	2	58	10	8	2	1	—	—	187	—	—	15	—	85
Nová Ves	2	26	7	2	—	2	—	—	75	—	—	100	—	29
Skalička	—	34	6	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	26
Svinošice	1	6	7	2	1	3	—	—	28	—	—	31	—	54
Šebrov	—	43	9	1	1	8	—	–	—	—	—	58	—	74
Vohančice	—	—	3	3	2	7	—	—	12	—	—	50_4	—	20
Závist	—	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Žernůvka	—	20	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	9

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí – lány	Velkost obcí – $^{1}/_{64}$	Domy – osedlé	Domy – nově osed.	Domy – nově pusté	Domy – staré pusté	Role – nově vzdělané – 1 měr	Role – nově vzdělané – 2 měr	Role – nově vzdělané – 3 měr	Role – staré pusté – 1 měr	Role – staré pusté – 2 měr	Role – staré pusté – 3 měr	Vinice – staré pusté měr	R. 1880 domů
Králové klášter na Starém Brně:														
Čerčín	13	18	—	5	—	19	—	—	—	—	—	—	—	74
Komořany	11	3	28	6	1	14	116	58	—	304	152	—	—	114
Liskovec	9	35	20	6	—	8	—	312	—	—	72	—	93_2	99
Maloměřice	4	26	29	6	—	8	23	23	—	—	—	—	27_4	131
Rostěnice	10	45	20	4	5	9	114	—	—	357	—	—	—	90
Rudka	2	23	8	2	1	3	—	—	73	—	—	108	—	60
Stanoviště	1	55	6	1	1	4	—	30	—	—	120	—	—	61
Zbraslav	2	36	12	3	—	2	—	26	52	—	17	34	—	108
Žarošice	16	50	50	3	1	28	44	22	—	440	220	—	409_2	313
Křetín:														
Veselka	—	11	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
Křižanov:														
Bory	2	25	8	—	1	5	—	—	—	—	—	245	—	61
Jivoví	3	27	8	1	—	10	—	18_6	18_6	—	137_4	137_4	—	59
Kadolec	2	1	4	1	3	9	—	18	18	—	81	81	—	59
Křižanov	8	50	45	—	7	86	—	—	—	—	$200_5 \, ^{1}/_{3}$	$100_2 \, ^{2}/_{3}$	—	246
Kundratice	2	39	6	1	1	11	—	11	11	—	132	132	—	58
Ořechov Nový	1	37	3	—	4	5	—	—	—	—	22_5	45_3	—	85
Radenice	1	39	3	2	—	—	—	18_5	37_2	—	—	—	—	38
Sklenný	1	27	4	—	—	5	—	—	—	—	44_5	89_2	—	60
Sviny	1	49	6	1	—	3	—	25_2	12_5	—	76	38	—	24
Kunštát:														
Bolešín	—	53	10	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	38
Crhov	1	51	15	2	4	2	—	—	24	—	—	22	—	45
Dalečín	2	37	17	—	2	5	—	—	—	—	—	—	—	89
Korouhvice	—	53	4	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	19
Meziříčko	1	10	7	—	2	2	—	—	—	—	—	69	—	48
Mikulovice	1	48	6	3	—	4	—	—	58	—	—	112	—	45
Nejrov	1	4	8	1	1	2	—	—	21	—	—	19	—	38
Roseč	2	51	15	—	2	3	—	—	48	—	—	—	—	89
Strachojov	1	22	8	1	—	2	—	—	22	—	—	46	—	33
Tresné	1	30	7	1	2	1	—	—	28	—	—	15	—	36
Újezd	1	25	8	—	4	2	—	—	—	—	21	—	—	35
Věstínek	—	59	4	—	1	3	—	—	—	—	—	69	—	32
Výr	2	14	13	1	—	3	—	—	19	—	—	73	—	62

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí		Domy				Role: nově vzdělané			Role: staré pusté			Vinice	R. 1880 domů
	lány	1/64	osedlé	nově osed.	nové pusté	staré pusté	1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	staré pusté měr	
Lednice:														
Lednice	25	49	76	14	—	25	780	—	—	409	—	—	22_4	351
Milonice	6	3	12	10	—	22	110	—	—	130	—	—	69_2	93
Nejdek	3	23	18	2	—	—	—	—	—	—	—	—	9_4	53
Nové mlýny	1	50	8	5	—	6	4	48	—	—	—	—	—	56
Příkluky	10	35	41	7	2	10	18	18	—	4_4	4_4	—	156	182
Starovičky	9	53	9	8	8	22	100	50	—	300	150	—	519	145
Starovice	11	39	44	3	—	10	16_4	16_4	—	34_4	34_4	—	618_4	261
Zaječí	4	37	16	3	1	5	—	—	—	—	—	—	—	339
Letovice:														
Chlum	—	39	4	—	—	2	—	—	—	—	42_4	—	—	31
Jasinov	—	43	3	1	1	1	—	3	3	—	—	—	—	26
Kněžoves	—	34	3	1	—	1	7	14	—	—	—	—	—	43
Kochov	1	5	4	2	3	2	15	30	—	15	30	—	—	43
Letovice	4	18	65	6	18	100	—	59	29	—	—	—	—	276
Ořechov	—	36	2	1	—	2	—	—	24	—	—	48	—	18
Rumberk	—	14	4	1	—	—	—	—	10	—	—	—	—	21
Střebětín	2	41	8	4	—	2	—	82	41	—	24	12	—	27
Trávník	—	53	4	1	—	—	—	16	16	—	—	—	—	33
Vlkov	—	58	5	2	1	—	—	45	—	—	—	—	—	15
Vranova díl	—	1	4	1	—	2	—	—	16	—	—	32	—	—
Lomnice:														
Brumov	1	52	2	3	7	—	—	54	—	—	48	—	—	50
Brusny	1	—	7	—	—	2	—	—	—	—	—	25	—	20
Kozárov	—	62	9	—	3	4	—	—	—	—	45_4	—	—	36
Lomnice	2	52	21	25	12	1	—	—	—	—	—	—	—	202
Osyky	—	—	8	1	4	1	—	—	21	—	—	21	—	37
Rašov	3	36	19	2	4	12	—	45	—	—	360	—	—	67
Strhař	1	10	3	1	2	7	—	76	—	—	117	—	—	29
Zhoř	—	54	1	—	2	2	—	—	—	—	80	—	—	23
Lysice:														
Bedřichov	1	59	11	3	5	2	—	—	45	—	—	—	—	
Lysice	11	34	32	13	40	11	—	—	—	—	25_2	12_5	—	2
Mikulov:														
Mušov	12	20	29	5	7	3	—	174	—	—	162	—	76	
Popovice	12	46	49	16	1	26	98	28	—	120	120	—	344	2
Pouzdřany	14	50	50	15	15	36	70	70	—	184	184	—	349	2
Pulgařov	14	25	51	3	3	25	130	—	—	200	—	—	48	1

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí		Domy				Role						Vinice	R. 1880 domů
							nově vzdělané			staré pusté				
	lány	1/64	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	staré pusté měr	
Selce	15	62	49	8	3	15	—	107	107	—	4	4	214	183
Strachotín	16	41	45	13	2	21	—	—	—	—	—	—	172	183
Uherčice	14	6	48	4	5	44	44	44	—	110	110	—	897	221
Vistonice H.	15	17	46	10	2	26	157	157	—	—	—	—	242	155
Mitrov:														
Janovice	1	33	6	—	1	2	—	—	—	—	—	53	—	55
Libochová D.	1	33	7	1	—	4	—	—	39	—	—	102	—	63
Meziboří	2	9	7	1	6	4	—	—	29	—	—	50	—	38
Moravec:														
Bojanov	1	7	4	—	—	1	—	17	—	—	—	—	—	12
Jemnice	—	58	2	2	—	5	—	—	—	—	—	26	—	31
Lípová H.	2	19	6	3	4	6	—	30	60	—	37_2	74_5	—	66
Moravec	—	36	3	—	1	5	—	—	—	—	25_2	50_5	—	32
Pikarec	2	—	5	—	3	7	—	—	—	—	62	125_2	—	49
Radkov	1	26	4	2	3	10	—	—	13	—	—	137	—	40
Strážek	2	51	8	7	—	16	—	—	174	—	—	311	—	137
Němčice	27	26	47	13	6	21	370	185	—	470	235	—	463_3	286
Nové Město:														
Studnice	1	6	6	2	1	—	—	—	60	—	—	—	—	38
Oslavany:														
Ledkovice	5	31	14	3	1	8	24	48	—	32	65	—	103	63
Němčice	3	62	11	3	2	6	50	100	—	58	116	—	41	109
Nová Ves	10	15	21	4	1	11	14	29	—	160	320	—	—	97
Oslavany	8	51	37	4	3	27	22	11	—	190	95	—	73	297
Padochov	—	38	4	1	—	5	—	4	2	—	20	10	—	41
Řeznovice	3	22	10	6	—	7	162	162	36	7	7	—	10	62
Zbešov	4	33	15	2	1	11	—	120	—	—	210	—	—	118
Pernštýn:														
Bor	—	54	7	1	—	1	—	22_4	—	—	30	—	—	—
Buková	2	42	9	3	—	5	—	—	40	—	—	200	—	96
Jabloňov	—	36	3	2	—	3	—	30	—	—	15	—	—	69
Jestřebí	—	35	4	1	1	1	—	—	15	—	—	30	—	54
Kovařovice	—	42	6	—	1	2	—	—	—	—	—	48	—	—
Litava	—	59	8	1	—	2	—	—	9	—	—	36	—	20
Milasín	1	4	6	3	—	1	—	—	75	—	—	15	—	19
Rožná	2	55	13	2	1	8	—	18	—	—	198	—	—	55
Střítež	1	19	11	3	—	—	—	41	—	—	—	—	—	40
Zlatkov	—	—	11	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	40

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí		Domy				Role						Vinice	R. 1880 domů
							nově vzdělané			staré pusté				
	lány	$^1/_{64}$	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	staré pusté měr	
Pozořice:														
Bilovice	2	53	23	3	—	9	—	—	—	—	—	—	—	122
Habrůvka	1	16	6	1	1	3	—	—	10	—	—	42	—	60
Koválovice	9	30	22	7	1	15	278	—	—	480	—	—	—	111
Ulice nová	1	21	32	9	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Pozořice	3	45	20	2	1	3	124	—	—	—	—	—	9	157
Slavíkovice	10	55	23	12	—	8	627	—	—	320	—	—	—	99
Vítonice	2	45	13	4	—	2	128	64	—	—	—	—	—	34
Židenice	9	2	27	11	—	9	295	—	—	150	—	—	29_4	179
Prštice:														
Prštice	4	21	11	4	2	14	46	46	—	189_6	189_6	—	—	87
Radostice	1	51	3	8	—	7	—	37_4	—	—	242	—	—	51
Tikovice	7	26	20	11	—	14	224_4	224_4	—	90	92	—	—	116
Račice:														
Drnovice	8	17	35	5	6	17	21_4	10_6	—	154	77	—	—	233
Ježkovice	1	50	12	3	9	8	—	13	—	—	47	—	—	90
Rájec:														
Doubravice	6	52	41	15	—	2	76	153	—	—	107	—	—	149
Holešín	1	28	5	—	1	3	—	—	—	—	66_5	33_2	—	39
Jedovnice	5	3	28	14	—	7	—	175	155	—	50	50	—	201
Kotvrdovice	2	39	19	3	—	3	—	—	60	—	—	75	—	125
Kuničky	—	61	4	1	1	1	—	—	32	—	—	32	—	35
Kulířov	2	55	16	—	2	4	—	—	—	—	—	150	—	83
Lažánky	1	28	5	2	3	7	—	—	—	—	66	33	—	72
Lipovec	3	52	27	2	4	5	—	—	30	—	—	100	—	155
Němčice	2	18	11	4	—	2	—	—	68	—	—	34	—	88
Petrovice	2	32	10	—	1	5	—	—	—	—	37	75	—	66
Vavřinec	2	10	9	—	1	8	—	—	—	—	52_2	104_5	—	55
Vilémovice	1	63	10	2	—	2	—	33	33	—	29_4	29_4	—	83
Žďár	2	28	12	—	2	5	—	88	176	—	53_2	206	—	78
Rajhrad:														
Čeladice	—	47	7	1	—	8	17	—	—	—	—	—	—	21
Domašov	—	3	4	3	—	11	—	—	57	—	—	476	—	85
Holasice	4	4	12	6	—	7	270	—	—	—	—	—	—	63
Hluboky	1	33	9	—	—	8	—	—	—	—	—	312	—	38
Loučka	—	62	8	4	—	6	—	15	—	—	—	—	—	48
Opatovice	11	33	20	16	—	3	357_4	357_4	—	113_4	113_4	—	—	114
Přibyslavice	2	—	5	—	—	11	—	—	—	—	—	352	—	56

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: $^1/_{64}$	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané 1 měr	Role: nově vzdělané 2 měr	Role: nově vzdělané 3 měr	Role: staré pusté 1 měr	Role: staré pusté 2 měr	Role: staré pusté 3 měr	Vinice: staré pusté měr	R. 1880 domů
Radošov	—	—	5	2	1	5	—	—	51	—	—	144	—	52
Rajhrad	11	24	18	10	—	12	506	—	—	132	—	—	62	141
Rajhradice	—	—	10	5	—	3	226	113	—	56	28	—	40	34
Rebešovice	4	26	4	9	1	2	487	—	—	—	—	—	—	25
Sobotovice	9	9	11	6	1	13	332	—	—	472	—	—	69_4	73
Rosice:														
Babice	4	20	7	1	3	4	—	43	43	—	98	98	—	74
Lukovany	5	9	13	—	2	9	—	—	—	—	82	164	—	21
Litostrov	1	23	5	—	1	7	—	—	—	—	—	181	—	24
Pemdorf	—	—	5	4	5	18	—	158_4	—	—	128	—	—	83
Popovice	2	60	5	—	1	10	—	—	—	—	164_2	328_5	—	59
Příbram	2	58	9	2	2	6	—	19	38	—	86	173	—	84
Rosice	9	62	14	6	2	17	103	103	—	176	176	—	-	184
Říčky	–	52	2	—	1	4	—	—	153	—	—	—	—	24
Tečice	5	61	11	7	2	—	228_4	228_4	—	3_4	3_4	—	—	53
Vomice	2	51	8	4	2	13	—	92	46	—	200	100	—	80
Zákřany	3	53	9	2	2	1	—	50	70	—	25	25	—	99
Zbraslav	2	34	8	—	—	8	—	—	—	—	38	76	—	108
Zhoř	1	14	3	1	2	5	—	—	14	—	—	64	—	23
Řečkovice:														
Diváky	8	35	24	11	2	20	26	52	—	95	190	—	369	171
Evanovice	4	48	9	5	-	1	51_4	51_4	—	17_4	17_4	—	—	38
Nová ulice u Brna	—	12	10	8	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Polehradice	10	8	30	3	—	73	—	13	—	—	367	—	448	261
Řečkovice	4	—	18	6	2	5	—	57	28	—	—	—	46_4	125
Soběšice	2	6	10	5	—	3	—	81_4	40_6	—	42	21	—	62
Švábská ulice u B.	—	17	24	9	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Vážany u Rousin.	7	38	14	7	1	18	64_4	64_4	—	141_4	141_4	—	60	77
Říčany a Veveří:														
Javůrky	2	48	8	4	2	5	—	—	120	—	—	165	—	56
Rozdrojovice	3	26	14	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65
Slavkov:														
Boskůvky	1	24	7	5	—	—	—	—	—	31_5	63_2	—	—	31
Heršpice	5	19	21	2	-	13	10_5	5_2	-	159_2	79_5	—	16_4	133
Hodějice	15	34	33	14	1	30	471_4	—	—	720	—	—	96	190
Holubice	8	26	12	11	—	4	340	170	—	110	55	—	—	66
Hrušky	2	58	5	7	—	5	195	—	—	76	—	—	—	132
Křenovice	13	4	19	16	–	29	842_2	—	—	391	—	—	59_5	190

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nové osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role nově vzdělané: 1 měr	Role nově vzdělané: 2 měr	Role nově vzdělané: 3 měr	Role staré pusté: 1 měr	Role staré pusté: 2 měr	Role staré pusté: 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Malkovice	3	13	17	7	—	1	61_4	123	—	4_2	8_5	—	—	—
Němčany	7	22	15	7	2	19	102	51	—	576	288	—	59_2	147
Orlovice	6	56	16	8	1	16	—	53_6	—	—	208_4	—	—	87
Prusy Mor.	7	23	21	8	—	4	160	80	—	213_2	106_5	—	—	76
Rašovice	7	13	12	21	1	34	—	513	—	—	809	—	—	151
Rousinov	4	17	52	11	1	2	—	—	—	—	—	—	—	259
Slavkov	29	10	107	21	20	200	396	—	—	769	—	—	393_2	498
Vážany u Víškova	7	54	16	18	3	8	521_4	260_5	—	343	171_4	—	—	102
Slatina:														
Vachalkova Lh.	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	14_4	14_4	—	20
Sokolnice:														
Horákov	2	5	12	4	—	2	—	53_2	265	—	105	5_2	99	82
Jiříkovice	3	5	5	4	—	4	134	67	—	32	16	—	—	77
Kobylnice	5	53	14	3	4	4	52	—	—	72	—	—	—	72
Puntovice	3	30	7	3	—	7	130	—	—	195	—	—	—	44
Sokolnice	13	20	14	1	5	34	27	—	—	945	—	—	86	155
Telnice	14	16	11	6	4	17	270	—	—	813	—	—	—	95
Šardice	4	2	4	8	—	5	192	96	—	66	33	—	—	358
Šlapanice	3	22	11	3	—	5	—	—	—	—	—	—	—	319
Tišnov:														
Loučka	2	22	17	1	—	14	—	—	—	—	—	—	—	44
Tišnov	13	40	88	17	9	37	27_4	23_6	—	—	—	—	—	260
Výmyslice	20	32	40	9	3	14	150_7	150_7	—	8	8	—	—	144
Tvarožná	12	21	27	8	2	17	188	—	—	391	—	—	3_2	111
Újezd a Lažany:														
Hrušky	—	—	16	—	—	12	—	—	—	685_6	—	—	—	132
Ulice Křížová	—	—	11	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lažany	2	10	8	—	—	3	—	—	—	21	21	—	—	39
Vicomělice	5	27	10	4	1	7	21	62	-	57	124	—	—	124
Víškov:														
Brňany	9	—	13	2	1	5	64	—	—	274	—	-	—	82
Dědice	9	32	24	10	—	348	62	31	—	—	—	—	—	218
Dřažovlce	5	14	10	9	2	12	—	135	67	—	40	20	—	109
Herotice	4	1	10	2	—	2	108	—	—	108	—	—	—	59
Krásensko	2	36	14	6	—	7	—	—	190	—	—	35	—	106
Lhota	2	15	11	3	1	7	—	20	20	—	34	34	—	59
Novosady	1	10	4	1	4	—	52	—	—	—	—	—	—	36
Nosalovice	5	6	6	1	—	3	30	—	—	60	—	—	—	68

b) **Z obcí kraje Brněnského**

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: $^1/_{64}$	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nové pusté	Domy: staré pusté	Role nově vzdělané: 1 měr	Role nově vzdělané: 2 měr	Role nově vzdělané: 3 měr	Role staré pusté: 1 měr	Role staré pusté: 2 měr	Role staré pusté: 3 měr	Vinice: staré pusté měr	R. 1880 domů
Ondratice	1	49	4	2	2	4	—	36	36	—	56	56	—	112
Opatovice	2	38	21	3	2	6	—	17	17	—	—	—	—	82
Prusy Něm.	14	21	43	4	8	11	—	102	—	—	102	—	—	134
Raclavice	2	28	15	—	2	11	—	—	—	—	—	—	—	78
Rybníčky	4	36	9	3	1	4	100	—	—	200	—	—	—	48
Švábenice	18	39	37	11	2	46	188	—	—	845	—	—	—	219
Topolany	9	30	27	5	1	3	240	—	—	198	—	—	—	73
Tučapy	11	35	28	7	1	9	49	74	—	289_5	144_2	—	-	114
Víškov	28	35	116	22	1	36	17_4	—	—	—	—	—	—	357
Želč	4	63	10	4	–	12	96	48	—	328_5	164_2	—	—	142
Vohančice	–	—	3	3	2	7	—	12	—	—	50_4	—	—	20
Zámky Nové:														
Dobročkovice	7	46	11	3	1	29	20	40	—	280	560	—	—	114
Milonice	5	49	4	6	5	17	82	41	—	357_5	178_6	—	--	79
Nesovice	2	59	12	5	–	13	52_2	104_4	—	162_2	324_4	—	—	60
Ždánice:														
Archlebov	14	58	54	7	2	26	90_4	90_4	—	72	72	—	244	257
Bošovice	9	9	22	5	—	44	30	—	—	1311_2	—	—	—	207
Dambořice	18	47	97	7	8	33	—	21	21	—	84	84	721	427
Dražůrky	5	1	8	6	—	21	—	204	—	—	459	—	61	85
Hostěrádky	9	1	14	14	6	63	130_4	130_4	—	203	203	—	386_5	156
Kobeřice	7	58	3	31	4	21	269	538	—	203	203	—	60_5	174
Lovčičky	6	13	6	15	4	12	561	—	—	285	—	—	—	129
Lovčice	10	25	22	22	3	31	203_5	203_5	—	176	176	—	101_6	253
Milešovice	8	16	17	4	2	24	57	144	—	329	658	—	44_3	126
Mouřínov	6	21	6	9	—	21	140	—	—	470	—	—	—	135
Násedlovice	8	44	3	24	—	16	543_4	543_4	—	172	172	—	135_2	185
Nechvalín	2	32	10	6	2	20	—	—	--	93_2	156_5	—	—	103
Nenkovice	9	19	10	32	—	10	491	491	—	6	6	—	111	174
Nížkovice	8	8	16	21	5	22	511	255	—	100	50	20	30	153
Ostrovanky	2	36	–	—	—	—	—	—	---	—	443_3	—	—	47
Otnice	11	34	—	41	4	—	1120	560	—	40	20	—	56_5	167
Uhřice	8	—	7	11	4	39	142	284	—	135	270	—	276	175
Věteřov	9	12	23	4	–	24	195	195	—	292_1	349_7	--	85_1	164
Želetice	6	10	11	6	—	26	57	114	—	183_5	367	—	27	134
ďár:														
Bohdalec	2	35	19	3	—	2	—	—	—	—	—	1	—	76
Ostrov	4	50	28	4	4	10	—	—	—	—	—	—	—	118

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí		Domy				Role						Vinice	R. 1880 domů
							nově vzdělané			staré pusté				
	lány	$^1/_{64}$	osedlé	nově osed.	nové pusté	staré pusté	1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	staré pusté měr	
Veselí Nové	4	56	35	6	1	4	—	–	—	—	—	—	—	135
Želč, léno	4	23	20	7	1	6	74	37	—	–	—	-	—	142
Židlochovice:														
Blučina	37	29	55	16	8	62	108	54	—	136_5	65_2	—	1520_6	257
Bojkovice	17	16	52	10	7	12	212	—	—	—	—	—	36_4	118
Hrušovany	11	30	23	5	10	26	60	32	--	442	221	—	—	126
Hunkovice	4	57	16	6	—	19	141_5	70_6	-	93_5	46_5	—	—	79
Ivaň	12	26	24	2	8	23	—	86	—	—	476	—	—	127
Křepice	10	28	19	9	1	42	183_2	91_5	—	483_2	241_5	—	562_6	201
Ledec	2	20	3	1	—	12	10_4	—	—	126	—	—	123	26
Medlov	16	8	49	9	--	15	150_5	75_2	—	40	20	—	—	134
Měnín	14	36	9	9	5	42	285	—	—	996	—	—	--	141
Nikolčice	11	23	16	3	6	47	58	29	—	894_5	447_5	—	898_6	190
Nosislav	18	32	30	28	4	100	226	113	—	211_5	105_5	—	534	269
Pohořelice	16	38	57	15	6	41	337_4	—	—	101_4	—	—	50	371
Přibice	12	49	9	9	3	36	110	110	—	634	707	—	–	157
Přísnotice	10	32	13	13	1	16	416	208	—	167	83	-	—	109
Smolín	5	26	24	3	—	3	12	24	—	—	—	—	35_5	61
Žabčice	6	59	16	3	6	20	80	40	—	200	100	—	—	99
Židlochovice	16	43	67	8	4	19	17_2	8_5	—	—	—	-	821_2	299

c) Pusté osady.

V kraji Brněnském bylo poměrně nejvíce pustých osad a při nich rolí neb i vinic: na panství Čejkovském 1 městečko a 1 ves a při nich rolí I. tř. 341, II. 1306, vinic pustých 173 m.; na Hodonínském vedle 19 osazených obcí 1 městečko a 10 vesnic pustých, u nich, pokud určitě poznamenáno, čítalo se pustých rolí I. třídy 6709, II. 2408 a vinic 434 m., na Ždánickém 3 vesnice pusté měly rolí 836 m. a vinic pustých 56 m.; úhrnem v celém kraji bylo u pustých osad přes 15000 pustých rolí a přes 1060 pustých vinic. Některé z nich byly již před válkou pusté. Velmi četné osady, válkami v XV. století spustošené a spustlé, sešly do toho času již tak, že se o nich v pamětech XVII. století nepíše. Jen jména tratí zachovala jejich památku. Na místě jich byl vysoký les nebo role, pastviny a lada.

Jmenují se tyto pusté osady:

1. na panství Břeclavském město Prachov, od dávna pusté; mělo 17 lánů $3^3/_4$ osmin rolí a vinic; pozemkův užívali z Bilovic a Podivína. Tamtéž jmenuje se také zaniklá vesnice Oublý, k níž patřilo 37 lánů a $6^2/_4$ osmin rolí spustlých a r. 1673 již pastvinou; (Zemská registratura č. 242.)

2. na panství Bučovském: Žárošky u Brankovic, kde se říká »v Žárůškách«, 210 měr polí; (R. 168.)

3. na p. Čejkovském: městečko Potvorov bylo zcela pusté a patřilo k němu 965 m. polí a vinic 132 od lidí z okolí vzdělaných a 108 m. pustých; vrchnost ujala $522^1/_2$ m. polí ve 4 kusech; jest teď nově založená ves. Roztrhansko, ves zaniklá u Čejkovic; patřilo k ní 682 m. polí I. a II. tř. v 98 kusech a vinic 65 m. II. tř.; (R. 210.)

4. na p. Hajanském ležela přední obec Hajany úplně pusté, až teprve ok. r. 1724. bylo 12 domků nově vystaveno (1 s 40 m. a 10 po 20 m. polí a $^7/_8$ m. zahrady); pustých rolí čítalo se po válce 333 m. a vinic 33 m., vinic zasetých 63 m. a pěstovaných 92 m.; r. 1749 byla tu ještě 1 chalupa pustá; (R. 219.)

5. na panství Hodonínském bylo v celém kraji nejvíce pustých osad:

ves Blučina byla o válce pustá, a po ní nejvíce Uhry osazena; ti však až na 2 utekli a v opuštěných domech usadili

se zcela chudí lidé cizí; r. 1673 čítala již tolik osedlých, jak uvedeno jest na str. 22.

městečko Čejč leželo úplně pusté, ačkoliv mělo 3000 měr polí I. třídy; většinou jich užívala vrchnost a lidé z Hovoran a Kobylího; vinic 39 osmin z Hovoran, Bojanovic a Krumvíře; obnoveno bylo teprve na konci XVIII. století a čítá nyní 118 domů;

Divice zaniklá ves, u níž bývalo 1349 měr polí I. tř., jichž užívali sousedé z Krumvíře, Morkůvek a Broumovic;

Harasice zaniklá ves s 207 m. polí I. tř., 21 kusů luk, jež drželi nejvíce lidé z Broumovic a Krumvíře, a pastvinu 102 měr »na kopcích« obec Broumovská;

Jaronovice zaniklá ves v rovině, měla 917 m. polí II. tř. a 44 k. louky po 60 vozů sena; velkou část ujala vrchnost ke dvoru, ostatek lidé z Hovoran a z Mutěnic; z velkých pastvin měla pak obec Mutěnská 235 m. a Hovoranská 574 měr.

Kloboučky někdy ves s 1600 m. polí I. tř. a 65 luk po 88 v. s., jež drželi pak lidé z Hovoran, Krumvíře a Broumovic; obce Krumvířská 292 m. pole s pastvinou »Ulehla«, vrchnost ke dvoru Krumvířskému 42 měr více, pastvinu »Kloboučky« nazvanou 870 měr a j.;

Kovansko jinak Kopansko, zaniklá ves, čítala 1349 m. polí I. tř. a 112 luk pod 216 vozů sena; užívali jich pak z Bojanovic, Hovoran a Mutěnic; obec Mutěnská užívala společně s vrchností pastviny $491^1/_2$ míry; polí 600 m. leželo ladem ještě r. 1673;

Kukvice zaniklá ves se 33 statky, z nichž 1 byl $1^1/_2$ lán, 6 lánů, 9 $^1/_2$ lánů a 17 domků bez polí; těchto patřilo někdy k osadě 360 m. I. tř. a tolikéž II. tř., vinic 288 měr, z nichž toliko $90^1/_2$ bylo od sousedních opět vzděláváno z Hodonína, Těšic, Mikulčic, Bojanovic, Prušánek a j., ostatní ležely pusté;

Mokrovice jinak Mokňovice mívaly 1491 m. II. tř. a 74 louky pod 208 vozů sena a pastviny 271 m.; dány jsou potom lidem z Hovoran a Dubňan a dílem k Janovskému dvoru. Jedna trať sluje u Kostelíčka;

Trutmanice jinak Trkmanice od nepamětných dob zcela pustá na rovině; čítala někdy 2500 měr polí, z nichž leželo ještě r. 1749 1520 ladem nečítaje pastvin; ostatních polí a 107 měr vinic užívali z Bořetic, Pavlovic a Rakvic a vrchnost k Pavlovskému dvoru, Bořetická obec pastviny 400 měr sama a společně s vrchností

bývalých polí jako pastviny 127 měr a původních pastvin obecních 891 m.

Týnovice, k níž počítalo se $11^{2}/_{3}$ lánů. (R. 209.)

6. na p. kapitule u sv. Petra v Brně:

»Stercza« u Horních Heršpic, jimž pozemky opuštěné 7 lánův r. 1673. 309 měr byly dány za 10 mor. tolarů; (R. 164);

7. na p. kláštera Královė na Starém Brně:

Frainspice byly ještě po válce pusté; r. 1670—73 usadilo se tu 5 hospodářů a zůstalo 19 pustých domů s 1279 m. pustých rolí a 319 m. pustých vinic;

Tolnice od nepamětné doby pustá ves s 500 m. rolí I. tř. (R. 159);

8. na p. kláštera sv. Michala: Stinkovice, Šinkovice u Těšan 567 měr polí I. a II. tř. U ní byly také zcela pusté vinohrady, Nová hora jménem 55 m. $^{3}/_{8}$. Vrchnost vzala si od toho k Těšanskému dvoru 516 měr, 3 louky pod 30 vozů sena a 3 v. otavy a vinic $62^{1}/_{2}$ míry, ostatní dala svým služebníkům (R. 185);

9. na p. kláštera Zábrdovského: Bohumilice úplně pusté, nově osedlá r. 1664—1673. 14 hospodáři, jimž dáno rolí I. tř. $154^{1}/_{3}$ m. a II. tř. tolikéž. (R. 145);

10. na p. Kouřimském: Závist, pustá vesnička u Vohančic; r. 1674 byla tam jen panská hospůdka, ostatní 4 domky »od mnoha let pusté« s 10 měr. polí. (R. 155);

11. na p. Křižanovském Suk, samota 3 chalup mezi lesy. »Lidé majíce bídu, kradli a loupili, a vrchnost tedy osadu zrušila. R. 1667. byla již pustá a v jedné chalupě bydlela chudá žena.« (R. 326);

12. na p. Lysickém Kunčinoves čítala 16 statků, z nich toliko 5 osazených, ale když 2 umřeli, 1 se v Lysicích usadil a 1 stal se žebrákem, spustly i ty, a vesnice po r. 1660 byla pustá. Vrchnost vystavěla si tu dvůr a potom i několik lidí se tam usadilo. Nyní slove »Kunčinov«. (R. 295);

13. na p. Rosickém Chroustov mezi Říčkami a Litostrovem zcela pustý; bývalo tam 7 usedlostí, ale r. 1668 bylo vše lesem porostlé. (R. 143);

14. na p. Slavkovkém: Kroužky měly 2 lány, rolí pustých I. třídy 274 a II. tř. 237; později nově osazena většinou německými obyvateli; (Reg. č. 74);

15. na p. Ždánickém: Ostrovanky jinak Ostrůvky, Ostrovsko se 443 m. rolí; 280 měr bylo již r. 1673 vysokým lesem porostlých. Později byla nově osazena a pozemky všem stejně po $^1/_4$ l. ($18^6/_8$ m.) rozděleny, také vinice na hoře »Brněnka« zvané. (R. 137 a 177);

Otnice byla pustá do r. 1658, kdy usadilo se tam 10 nových hospodářův a do r. 1673 již 41, tak že zůstaly pusté jen 4 domy, 60 měr polí a 110 m. vinic.

Sádkov, zaniklá ves, jejíž role 443 m. II. tř. drželi potom lidé z Bošovic a Otnic. (R. 177).

Za války bylo časem opustěných osad vůbec ještě více; ale když nebezpečenství válečné minulo, navrátili se obyvatelé hned, aneb později noví osadníci ujali pustá místa.

2. Jihlavský kraj.

a) Pohled na celá panství.

Méně než Brněnský utrpěl poměrně v 30 leté válce kraj Jihlavský. Celkem čítá se po ní z bývalých 6927 domů: osedlých **5944** ($=^6/_7$) a pustých **983** ($=^1/_7$) a rolí pustých měr ($=^1/_9$), obyvatelův okolo 41.600; r. 1678—79 domů starých a nově osedlých **5910**, nových pustých 469, a starých 548, tedy 1017; obyvatelův asi 41.300.

Rolí někdy pustých, potom nově vzdělaných $9249^7/_8$ m. a stále pustých $10.520^6/_8$ měr ($=^1/_{16}$).

U pustých osad, dále jmenovaných, pokud nebylo již k sousedním obcím připojeno, čítalo se roku 1678 - 79. úhrnem $651^7/_8$ měr polí: $385^2/_8$ m. II. a $266^5/_8$ m. III. třídy.

Nejvíce poměrně utrpěla menší panství a statky: Bolíkov, Borovná, Luka, Maršov, Maříž, Mezeříčko, Petrovice, Rudolec Český, Řečice, Vlčetín, Vydří Kostelní a Zhoř.

Panství Jihlavského kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic úhrnem		Velkost obcí		R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.								
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	lány	1/64	osedlých	lhotních	pustých
Batelov	—	—	255	5 1/3	2741	2 2/3	—	—	19	9	73	—	21
Beranov	—	—	245	—	245	—	—	—	4	21	—	—	—
Bolíkov	—	—	202	—	404	—	—	—	2	20	15	—	17
Borovná	—	—	—	—	385	—	—	—	2	7	—	—	—
Brtnice	—	—	8941	1 1/3	11414	2 2/3	—	—	120	25	—	—	—
Dačice	990	—	14124	5	6944	4	—	—	113	27	565	30	58
Jeníkov	—	—	200	—	400	—	—	—	1	51	—	—	—
Jihlava	556	—	7223	7 1/3	9199	4 2/3	—	—	121	6	—	—	—
Luka	—	—	2086	6 1/3	2333	3 2/3	—	—	27	4	—	—	—
Markvarec	—	—	—	—	16262		—	—	7	30	—	—	—
Maršov	—	—	—	—	234	—	—	—	—	63	—	—	—
Maříž	—	—	210	-	210	—	—	—	2	38	—	—	—
Mezeříčko	—	—	180	2/3	2178	1 1/3	—	—	18	18	35	5	33
Meziříčí nad Oslavou (Velké)	—	—	3866	4 2/3	7795	1 1/3	—	—	71	24	376	—	102
Náměštský díl	—	—	—	—	14804		—	—	10	36	—	—	—
Němčice Horní	—	—	—	—	21086		—	—	10	36	—	—	—
Okříšky	—	—	87	6	87	6	—	—	2	49	—	—	—
Olešná Česká	—	—	256	2 2/3	512	5 1/3	—	—	3	63	—	—	—
Olšany	—	—	—	—	—	—	—	—	2	56	—	—	—
Palupín	—	—	—	—	200	4	—	—	1	11	5	—	2
Petrovice	—	—	—	—	99	—	—	—	—	36	—	—	—
Pokojovice	—	—	125	5 1/3	251	2 2/3	—	—	2	19	—	—	—
Popelín	—	—	392	4	392	4	—	—	—	4	—	—	—
Puklice	—	—	167	4	647	4	—	—	6	4	—	—	—
Rantířov	—	—	88	4	177	—	—	—	1	30	—	—	—
Rudolec Český	—	—	—	—	2585	—	—	—	11	16	18	22	60
Rudolec Německý	—	—	1645	5 1/3	5141	2 2/3	—	—	48	56	240	6	78
Řečice	—	—	—	—	481	—	—	—	3	50	—	—	—
Říše Nová	—	—	2941	6 2/3	3391	3 1/3	—	—	31	11	—	—	—
Telč	—	—	18309	7 1/3	29702	3 1/3	—	—	288	46	—	—	—
Třebíč	454	5 1/3	9798	3	11615	3 2/3	—	—	153	9	—	—	—
Třešť	—	—	2857	4 2/3	2723	7 1/3	—	—	38	19	140	9	12
Vlčetín	—	—	28	5 1/3	57	2 2/3	—	—	—	39	—	—	-
Vydří Kostelní	—	—	304	—	1170	—	—	—	7	49	—	—	—
Zhoř	—	—	1261	4	1941	—	—	—	14	59	—	—	—
Úhrnem	2000	5 1/3	79173	3	105458	1 1/3	—	—	55	3	—	—	-

roku 1656—1679.

R. 1678-79. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
				třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.			
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
101	5	10	7	—	—	18	5	182	6	—	—	—	—	265	6	—	—
12	2	—	3	—	—	35	—	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	5	3	10	—	—	30	—	60	—	—	—	87	—	174	—	—	—
2	3	4	8	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	167	—	—	—
481	30	53	91	—	—	221	6	237	1	—	—	968	5	943	2	—	—
436	15	4	24	—	—	182	1	158	—	—	—	255	1	213	—	—	—
—	—	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
288	37	10	51	—	—	506	2	752	1	10	—	439	3	1022	4	—	—
64	16	9	18	—	—	351	5	388	2	—	—	309	6	353	1	—	—
48	3	3	4	—	—	49	—	—	—	—	—	72	—	—	—	—	—
4	—	—	3	—	—	—	—	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	2	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	30	—	—	—
36	13	8	16	—	—	8	—	286	—	—	—	25	—	441	4	—	—
554	74	141	36	—	—	212	2	649	5	—	—	52	5	349	—	—	—
31	2	6	4	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—	57	—	—	—
64	—	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—
17	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	5	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	72	—	—	—
16	—	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	—	—	—
4	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	26	—	—	—
21	2	4	4	—	—	21	—	21	—	—	—	52	4	54	4	—	—
13	3	2	1	—	—	—	—	126	—	—	—	—	—	84	—	—	—
3	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	20	5	41	2	—	—
19	35	—	78	—	—	—	—	839	4	—	—	—	—	1310	4	—	—
246	21	16	8	—	—	160	6	215	—	—	—	41	2	90	5	—	—
15	2	10	8	—	—	—	—	34	—	—	—	—	—	31	—	—	—
177	7	1	3	—	—	85	5	58	2	—	—	42	5	85	2	—	—
1545	87	52	34	—	—	1348	7 1/3	1021	1 1/3	—	—	220	—	276	—	—	—
969	42	43	41	—	—	139	6	73	6	29	2	123	—	106	5	—	—
[illegible]	4	36	27	—	—	73	—	21	—	—	—	211	—	22	4	—	—
[illegible]	1	—	1	—	—	8	2	16	5	—	—	7	2	14	5	—	—
6	3	5	16	—	—	26	5	13	2	—	—	76	—	336	—	—	—
2	14	12	33	—	—	271	2	168	5	—	—	276	1	540	6	—	—
[illegible]	435	469	548	—	—	3762	6 1/3	5487	2/3	39	2	3322	7	1758	5	—	—

b) **Z obcí kraje Jihlavského**

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: $^{1}/_{64}$	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role nově vzdělané: 1 měr	Role nově vzdělané: 2 měr	Role nově vzdělané: 3 měr	Role staré pusté: 1 měr	Role staré pusté: 2 měr	Role staré pusté: 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Beranov:														
Beranov	4	21	12	2	–	3	–	35	35	—	—	—	—	77
Bolíkov	2	20	6	5	3	10	—	30	60	—	87	174	—	45
Borovná	2	7	2	3	4	8	—	13	—	—	167	—	—	31
Brtnice:														
Brtnice	12	41	63	–	23	7	—	—	—	—	—	—		494
Čichov	1	48	8	—	2	6	—	—	—	—	28	56	—	61
Heraltice	4	55	22	1	1	7	—	—	–	—	99	99	—	60
Jestřebí	3	5	11	–	—	4	—	—	—	—	67_{2}	134_{2}	—	53
Krahulov	2	10	5	2	—	5	—	53_{2}	26_{5}	—	153_{2}	76_{5}	—	40
Opatov	8	12	33	—	2	40	—	—	—	—	308	154	—	212
Petrovice	3	38	14	—	1	8	–	—	—	—	240	—	—	66
Radonín	2	9	11	—	1	3	—	—	—	—	14_{5}	29_{2}	—	30
Rychlov	1	6	4	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	12
Střížov	5	38	21	—	2	3	—	–	—	—	—	—	—	18
Šašovice	1	58	4	—	3	4	—	—	—	—	—	97	—	48
Uhřinovice	3	53	8	1	—	4	—	—	42	–	—	165	—	34
Dačice:														
Hostkovice	5	10	19	–	2	6	—	—	—	—	60	30	—	41
Lipolec	5	44	36	4	–	6	—	34_{5}	34_{5}	—	27_{1}	27_{1}	—	85
Jihlava:														
Beranec	2	35	8	—	—	2	—	—	—	—	—	72	—	21
Brtnice Dlouhá	8	47	24	2	5	11	—	42	—	—	134	—	—	123
Cerekvice M.	5	57	11	2	1	1	—	38_{2}	76_{5}	—	20_{5}	41_{2}	—	34
Kosov	6	21	9	2	—	1	—	62_{4}	—	—	—	—	—	23
Loučky	3	55	4	—	1	2	—	—	—	—	9	18	—	29
Popice	3	52	7	3	—	–	—	43_{5}	87_{2}	—	—	—	—	20
Prostředkovice	3	48	9	1	—	5	—	$5_{2}\,{}^{2}/_{6}$	11_{5}[illegible]	—	64_{1}	$128_{2/3}$	—	25
Rančířov	2	63	4	3	–	1	–	75	75	—	12_{1}	12_{2}	—	35
Rošice	5	20	8	1	1	1	–	17_{4}	17_{4}	—	7_{4}	7_{4}	–	23
Salavice	4	19	14	5	–	2	—	40	80	—	7	14	—	45
Stonařov	9	33	50	10	2	3	—	129_{4}	129_{4}	—	39_{4}	39_{4}	—	2[illegible]
Suchá	4	50	13		–	11	—	—	—	125_{2}	250_{5}	2_{5}	—	
Vilanec	6	9	8	2	—	10	—	—	60	—	—	306	—	
Luka:														
Bítovčice	3	46	7	2	3	6	–	54	104	–	55	110	—	[illegible]
Kozlov	5	35	14	3	2	2	—	50	100	—	33_{2}	66_{5}	—	[illegible]
Luka	8	6	23	7	4	5	—	119	119	—	78	78	—	1

b) Z obcí kraje Jihlavského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nové pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané 1 měr	Role: nově vzdělané 2 měr	Role: nově vzdělané 3 měr	Role: staré pusté 1 měr	Role: staré pusté 2 měr	Role: staré pusté 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1890 domů
Studnice Hor.	5	27	10	4	—	3	—	130_5	65_2	—	90	45	—	60
Votín	2	21	4	—	—	2	—	—	—	—	53_4	53_4	—	23
Maršov	—	63	4	—	—	3	—	—	90	—	—	—	—	35
Mařiž	2	38	11	2	4	3	—	—	—	—	30	30	—	68
Meziříčí n. O. (Velké)														
Bory Dolní	1	60	11	—	4	5	—	—	—	—	24_5	49_2	—	57
Březí	1	19	7	2	—	1	—	—	59	—	—	29	—	54
Heřmanice H.	1	51	8	2	3	3	—	—	27_4	—	—	55	—	42
Kněžoves	1	48	12	2	2	1	—	48	—	—	12	—	—	43
Lhotky	1	12	5	1	2	3	—	—	—	—	28_6	—	—	40
Martinice	1	30	10	2	—	1	—	9	9	—	—	—	—	41
Pavlov	2	39	16	1	3	2	—	9	18	—	18	36	—	77
Radostín	3	55	23	5	8	2	—	166	—	—	66	—	—	112
Raclavice D.	—	40	2	3	—	1	—	55	—	—	—	—	—	20
Ruda	2	15	19	3	2	3	—	—	25	—	—	—	—	76
Telečkov Nový	—	—	8	2	—	1	—	—	66	—	—	33	—	23
Vídeň	3	4	21	2	—	4	—	10_4	10_4	—	48_4	48_4	—	74
Oslavičky	—	7	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	19
Meziříčko:														
Jamný	4	12	10	2	—	3	—	—	73	—	—	92	—	84
Meziříčko	2	62	7	1	2	4	—	—	30	—	—	82_4	—	60
Rybný	4	12	9	1	1	2	—	8	16	—	25	50	—	41
Řehořov	3	14	5	5	5	3	—	—	97	—	—	95	—	72
Věžnice	3	16	5	4	—	4	—	—	70	—	—	122	—	46
Náměstský díl:														
Batouchovice	1	38	3	1	—	—	—	—	6	—	—	—	—	11
Vlčatín	2	56	10	—	2	3	—	—	—	—	—	57	—	28
Olešná Česká:														
Maršov	3	63	1	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	35
Olšany	1	3	8	—	5	2	—	—	—	—	—	—	—	61
Pokojovice	2	19	14	—	1	1	—	—	—	—	13	26	—	39
Popelín:														
Petrovice	—	36	3	—	—	5	—	—	—	—	33	—	—	24
Popelín	—	4	21	2	4	4	—	21	21	—	52_4	52_4	—	104
Puklice	3	35	7	3	2	1	—	—	126	—	—	84	—	119
Rantířov	1	30	3	—	1	1	—	—	—	—	20_5	41_2	—	31
Rudolec Český:														
Hradiště Dol.	1	14	2	6	—	8	—	—	112_4	—	—	112_4	—	62

b) Z obcí kraje Jihlavského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí		Domy				Role						Vinice	R. 1880 domů
							nově vzdělané			staré pusté				
	lány	1/64	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	staré pusté měr	
Hradiště Hor.	—	56	4	4	—	5	—	—	75	—	—	37_4	—	28
Laskovec	2	20	6	7	—	7	—	—	161	—	—	112	—	34
Matějovice	1	17	1	4	—	22	—	—	75	—	—	272	—	99
Rudolec Čes.	3	8	3	8	—	15	—	—	255	—	—	329	—	105
Stalkov, díl	1	20	—	3	—	11	—	—	—	—	—	263_4	—	53
Stojíčov	1	9	3	3	—	10	—	—	59	—	—	184	—	39
Rudolec Něm.:														
Jeřín	2	57	9	1	1	2	—	13_3	26_5	—	26	40	—	49
Měřín	10	58	53	17	2	—	—	147_4	147_4	—	—	—	—	217
Nadějov	3	6	12	1	1	2	—	—	10	—	—	—	—	58
Řečice	3	50	15	2	10	8	—	—	34	—	—	31	—	66
Říše Nová:														
Hladov	—	41	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
Telč:														
Dvorce Dolní	1	5	5	4	—	1	—	—	78	—	—	13	—	5
Dýč, Dyjice	1	48	7	3	—	2	—	16	32	—	8	16	—	19
Chvalice	6	2	22	8	4	1	—	62	124	—	36	72	—	49
Myslibořř	7	55	23	3	1	3	—	96	48	—	96	48	—	62
Radkovice	3	—	16	10	—	1	—	20	20	—	—	—	—	43
Skrýchov	1	4	3	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	25
Šachy	2	31	12	3	—	—	—	—	104	—	—	—	—	29
Vydří Střed.	3	12	11	1	—	3	—	16_4	16_4	—	35	35	—	24
Třebíč:														
Benetice	1	48	8	2	1	—	—	—	—	—	20	40	—	28
Kamenička	4	13	12	2	3	3	—	19	38	—	—	—	—	46
Kouty	6	22	22	7	—	3	—	130_5	65_2	—	56	28	—	80
Třesť:														
Hodice	8	26	27	2	7	8	—	—	52	—	—	211	—	72
Vlčetín	—	39	2	1	—	1	—	8_2	16_2	—	5_2	14_5	—	28
Vydří Kostelní:														
Brandlín	2	40	10	—	2	3	—	—	—	—	—	26	—	60
Mysletice	2	41	7	—	—	8	—	—	—	—	—	272	—	36
Vydří Kost.	2	32	9	3	3	5	—	26_5	13_2	—	—	38	—	61
Zhoř:														
Kochanov	2	28	5	4	—	2	—	192	—	—	—	—	—	25
Netín	2	55	9	5	3	5	—	54	54	—	—	67_4	—	55
Pavlínov	2	3	7	2	2	10	—	—	20	—	—	140	—	59

b) **Z obcí kraje Jihlavského**

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí		Domy				Role						Vinice	R. 1880 domů
							nově vzdělané			staré pusté			staré pusté	
	lány	$^1/_{64}$	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	měr	
Pohořílky	—	29	2	—	3	2	—	—	—	—	9_2	18_5	—	15
Pustina	1	43	3	1	—	4	—	13_2	26_5	—	53_2	106_5	—	26
Radslavice H.	2	11	10	1	1	5	—	12	24	—	36	72	—	40
Zhořec Zad.	1	43	7	1	3	4	—	—	28	—	—	108	—	38

c) Pusté osady.

Na západní Moravě bylo jich od XV. století poměrně veliký počet, na př. u Třebíče 14,*) u Brtnice vedle 31 osedlých 29 pustých,**) u Jihlavy 14, u Nové Říše 12, u Telče a Dačic přes 20 atd.;***) ale časem úplně zanikly, tak že paměti XVII. století o nich skoro všech ničeho již nepoznamenaly, ku př. z 29 pustých osad na panství Brtnickém jenom o jedné, o Petrůvkách u Opatova, na p. Třebíčském ze 14 též o 1, o Arklebicích, atd. Jmenují se tyto:

1. na panství Brtnickém Petrůvky u Opatova; o nich vypravovali úřední kommissi staří lidé, že spustla před více než 200 lety; r. 1671. byla samým lesem vysokým porostlá. (R. 268).

Také již r. 1672. byly velmi vysokým lesem porostlé 4 pusté vesnice u Českého Rudolce: »Roszenaw, Eywanč, Platzenhoffen a Peyningen.« (R. 276.)

2. Nové pusté osady po 30leté válce byly: na p. Dačickém Jeníkov měl po válce 8 osedlých a 3 pusté domy, ale r. 1673. a 1674. utekly odtud všechny rodiny, a ves zůstala prázdna a role 600 měr pusté asi 40 let. Když byla nově založena, dostalo 9 osadníků po 1 kusu pole, 5 po 23—28 m., 4 po 1—1½ m.;

3. na panství Meziříčském: Telečkov Starý jinak Horní měl 8 podsedků, po válce 2 osedlé a 6 pustých, po r. 1656. i ty spustly na několik let; r. 1679. byli tam opět 3 podsedkové, nemajíce ale žádných rolí, ostatních 5 stálo pusto. (R. 257).

4. na panství Telečském Býkovice měly ještě po válce 4 osedlé a 1 pustý dům, ale r. 1664—74. tři rodiny z nich utekly, 1 hospodář r. 1675. umřel, a vesnička zůstala pustá; když byla opět nově osazena, říkalo se jí Býkovec. (Reg. 319 b.)

Pfaffenschlag, zaniklá ves u Slavonic, byla r. 1678. velkým lesem porostlá kromě 100 měr polí, jichž užívali měšťané Slavoňští. (R. 319, a.)

5. na p. Třebíčském Arklebice neboli Jakravice, Jakronice u Kožichovic; měla 578 měr polí, jež vrchnost nechala pod úrok lidem z Kožichovic, Okrašovic, Pozďátek a Slaviček. (R. 365).

---

*) Poddanské poměry na býv. panství Třebíčském v Časopise Matice Moravské 1891 str. 233 a násl.

**) Podle urbáře z 2. polovice XVI. století v archivu ředitelství velkostatku Brtnického a desk zemských.

***) Desky zemské a Ř. Volného Die Markgrafschaft Mähren. VI.

3. Znojemský kraj.

a) Pohled na celá panství.

Nejvíce poměrně utrpěl na celé Moravě válkami v XV. a XVIII. století kraj Znojemský. Jak závěrečný přehled ukazuje, bylo uprostřed XVII. století na celé Moravě pustých domů více než $^1/_4$ a skoro $^1/_4$ pustých rolí, ale na Znojemsku domů pustých **3999** t. j. více než $^1/_3$ a rolí **149.120** měr, také přes $^1/_3$, z nichž pětina ležela u pustých obcí.

Ještě 24 let po ukončení 30leté války čítalo se tu r. 1671—72: pustých domů **2986**, rolí **114.617** měr, t. j. obou $^1/_4$, a vinic přes polovici, **8353** měr.

Podle následujícího přehledu nejvíce utrpěla tato panství majíce po válce nejméně $^1/_4$ pustých domův (proloženým písmem přes polovic): B a b i c e, B i s k u p i c e, Bítovanky, B o h u n i c e, B o h u t i c e, Budějovice, Budkov, Č e r m á k o v i c e, Dalešice, D o m š i c e, D u n a j o v i c e H o r n í, Dukovany, D y j á k o v i c e, Fryšava, H r u š o v a n y, C h v a l k o v i c e, J e v i š o v i c e, kláštera Louky a sv. Kříže, Krhov a Hrotovice, K r n č i c e, K r u m l o v, L e s o n i c e, M a r š o v i c e, Mikulovice, Miroslav, M y s l i b o ř i c e, Náměšť, Písečné a Slavětín, Puklice, Ř e č i c e, Sádek, Slatina, Slavětice, Syrovice, Valč, V i š ň o v á, Vyčapy, Výmyslice, Znojmo a Ž e r o t i c e. Pustých domů vůbec neměly r. 1672. toliko 3 malé statky: Kdousov, Lidměřice a Rancířov.

———

Panstvi Znojemského kraje

Jmna panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic		Velkost obcí		R. 1667. domů		
	třidy I.		třidy II.		třidy III.		úhrnem						
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	lány	1/64	osedlých	lhotních	pustých
Babice a Bohutice	4704	1/3	2234	6 2/3	135	2 2/3	163	6	43	63	6	—	20
									–	–	45	4	83
Biskupice	529	2 2/3	738	—	3205	1/3	—	—	6	4	—	—	—
Bitov	704	1 1/3	4962	1	1602	5 2/3	—	—	39	46	112	6	62
Bítovanky	—	—	—	--	79	—	—	—	—	41	—	—	—
Bohunice a Kyjovice	3506	5 1/3	1835	2/3	—	—	329	2	34	77	44	16	68
Budějovice Morav.	1894	5 1/3	3691	5 1/2	944	1 1/3	—	—	50	47	171	77	101
Budíkovice	466	5 2/3	1918	3 2/3	2763	6	—	—	27	27	85	12	41
Budkov	1949	2 2/3	3346	5 1/3	2564	3	—	—	42	56	58	22	50
Čermákovice	1637	4	2853	1 1/3	231	2 2/3	—	–	14	60	–	–	—
Dalešice	1115	2/3	1885	2/3	—	--	—	—	20	17	–	–	—
Dešná léno	—	—	1427	5 1/3	713	6 2/3	—	—	11	54	–	–	–
Domšice a Křepice	2900	—	942	4	—	--	191	-	21	13	–	—	—
Dukovany	531	6 2/3	1063	5 1/3	—	–	—	—	8	4	20	—	19
Dunajovice Horní	1037	—	518	4	—	--	168	—	10	37	11	—	18
Dyjakovice	1724	1 1/3	1547	7 1/3	551	3 1/3	—	—	25	8	50	4	68
Fryšava	5362	7	1850	--	—	—	—	–	46	7	31	7	56
Hobzí St. a Mutná	143	2 2/3	541	6 2/	2195	2 2/3	—	—	20	7	118	6	33
Hostim, Boskův Týn	564	1 1/3	1846	5 1/	359	5 1/3	—	–	23	34	—	—	--
Hradiště	759	7	2753	—	1547	4	1743	—	45	18	183	7	37
Hrušovany	11196	1 1/3	5052	2 2/3	—	—	152	—	88	24	—	—	—
Chvalkovice	216	5 1/3	216	5 1/3	216	5 1/3	—	—	4	23	—	—	--
Jaroměřice	4188	2/3	7953	4 2/3	2811	1 2/3	—	--	78	29	249	17	36
Jaroslavice	18190	1 1/3	10992	6 2/3	—	—	982	2	225	66	396	56	64
Jemnice	4348	6 1/3	6643	2 1/3	2539	1/3	—	–	64	24	187	42	77
Jevišovice a Plaveč	1792	--	5766	5	2791	2 2/3	182	4	44	61	141	43	185
Jiřice	1609	—	—	—	—	—	—	--	10	31	31	1	1
Klášter: Louka	24466	3 2/3	18164	7 1/3	1793	1 1/3	2573	1	322	46	560	83	246
» sv. Kláry	4810	5 2/3	2008	—	419	5 2/3	263	–	44	1	114	28	36
» sv. Kříže	1076	3 1/3	485	2 2/3	104	—	73	4	9	12	24	4	23
Kdousov	336	—	441	--	273	—	—	—	5	53	22	3	—
Knihnice	—	—	1163	3	1163	3	—	—	14	14	45	13	9
Konice	290	3	290	3	—	—	711	6	8	54	—	—	—
Kounice Horní	—	—	—	—	—	—	-	—	10	10	11	2	11
Krasonice	—	—	381	3 1/3	762	6 2/3	—	--	7	34	27	4	4
Krhov a Hrotovice	4212	2 1/3	4252	2 1/3	1135	5 1/3	—	–	44	29	90	9	56
Krnčice	320	7 1/3	641	6 2/3	—	–	—	—	5	13	6	2	8
Krumlov	32181	6 2/3	21415	2 2/3	5097	4	4658	1	473	21	774	143	1020

roku 1656—1672.

R. 1673-75. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I. měr	třídy I. 1/8	třídy II. měr	třídy II. 1/8	třídy III měr	třídy III 1/8	třídy I. měr	třídy I. 1/8	třídy II. měr	třídy II. 1/8	třídy III. měr	třídy III. 1/8	měr	1/8
3	2	2	12	262	2	233	5	—	—	1793	—	1185	—	119	4	152	6
41	12	7	69														
19	5	4	17	76	4	113	—	40	—	146	7	202	5	90	5	—	—
140	9	9	21	29	2	180	6	155	4	—	—	342	7	185	3	—	—
2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	178	—	—	—
43	22	2	65	542	—	195	—	2118	7	1203	4	—	—	—	6	178	6
224	19	4	83	72	—	184	—	44	—	448	2	912	—	296	5	—	—
103	8	26	17	—	—	76	4	104	—	—	—	126	5	187	2	—	—
73	20	22	15	372	—	443	—	274	—	107	6	212	—	287	—	—	—
20	3	14	45	25	—	105	—	40	—	1225	—	1885	—	—	—	947	—
44	1	10	18	30	—	30	—	—	—	258	2	418	2	—	—	—	—
43	—	3	5	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	3	—	—	—
26	17	4	56	576	—	432	—	—	—	1526	6	206	1	—	—	191	—
18	3	7	12	29	—	58	—	—	—	122	—	245	—	—	—	—	—
6	6	—	17	92	5	46	2	—	—	635	—	317	4	—	—	168	—
34	2	8	67	72	—	66	—	15	—	883	—	731	—	231	—	—	—
32	15	1	14	—	—	594	—	166	—	—	—	706	—	236	—	—	—
111	10	2	22	3	5	122	1	139	5	25	—	253	6	217	1	—	—
57	20	16	—	—	—	114	5	57	2	451	4	903	—	—	—	—	—
172	15	12	28	—	—	91	—	91	—	—	—	558	—	378	—	385	—
74	44	5	58	966	4	434	—	—	—	1235	1	894	2	—	—	152	1
2	8	—	9	116	5	116	5	116	5	100	—	100	—	100	—	—	—
244	11	22	12	44	5	198	2	194	2	—	—	386	6	164	1	—	—
429	65	13	13	800	—	1713	—	—	—	22	5	272	2	—	—	590	2
278	23	30	60	428	—	626	—	320	—	209	—	612	—	168	—	—	—
176	28	43	129	414	2	897	—	314	7	625	—	2388	2	1130	6	23	—
29	2	1	4	84	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—
572	117	62	251	1090	—	671	—	116	—	9607	—	6283	—	164	—	824	—
123	32	3	20	370	5	123	5	3	1	196	—	64	—	—	—	32	7
21	5	—	22	90	—	86	—	—	—	564	2	320	5	—	-	31	4
25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	-
53	6	2	10	—	—	96	—	96	—	—	—	208	—	208	—	—	—
72	5	3	8	—	—	118	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63	2
19	—	23	2	—	—	—	—	—	—	—	—	47	—	23	—	—	—
32	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	34	—	—	—	—	—
88	5	10	61	146	—	162	—	20	—	1491	—	1569	—	20	5	—	—
7	2	1	8	37	—	74	—	—	—	109	4	315	—	—	—	—	—
3821	152	109	872	3443	—	1699	—	93	4	10033	2	5994	1	1549	5	2426	3

Panství Znojemského kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic úhrnem		Velkost obcí		R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.								
	měr	$^1/_8$	měr	$^1/_8$	měr	$^1/_8$	měr	$^1/_8$	lány	$^1/_{64}$	osedlých	lhotních	pustých
Kynice Německé	—	—	—	—	—	—	—		12	33	—	—	—
Lesonice	962	$6^2/_3$	4542	$^2/_3$	1920	$2^2/_3$	—	—	38	18	78	6	92
Lidměřice	365	4	—	—	—	—	177	5	3	53	—	—	—
Maršovice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	2	6
Meziříčko	—	—	—	—	403	—	—	—	2	2	—	—	—
Mikulovice	—	—	1360	$5^1/_3$	680	$2^2/_3$	—	—	13	2	21	—	17
Miroslav	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	3	20
Myslibořice	1313	2	2092	$4^2/_3$	700	$5^1/_3$	—	—	29	17	48	9	30
Náměšť	2690	$1^1/_3$	21869	$7^2/_3$	18649	3	447	6	243	19	—	—	—
Písečné a Slavětín	—	—	577	$7^1/_3$	1392	$2^2/_3$	—	—	11	39	35	—	45
Puklice	1426	$7^1/_3$	1156	$1^1/_3$	17605	$^1/_3$	—	—	53	57	87	45	71
Rancířov	445	$5^1/_2$	891	$2^2/_3$	—	—	—	—	7	44	31	1	1
Ratibořice	—	—	1282	4	1064	$3^2/_3$	—		12	24	38	2	5
Řečice	—	—	988	—	—	—	—	—	5	17	6	—	12
Sádek a Roketnice	—	—	7232	1	3949	3	—	—	56	39	—	—	—
Slatina, Vilímovice	—	—	1105	$2^2/_3$	552	$5^1/_2$	473	—	29	9	32	9	35
Slavětice	—	—	474	$5^1/_3$	237	$2^2/_3$	—	—	5	62	5	—	29
Slavice	—		958	7	662	3	—	—	9	12	—	—	—
Syrovice a Krnčice	595	7	814	$4^2/_3$	377	$1^1/_3$	—	—	19	13	39	8	18
Uherčice	3986	$3^2/_3$	6349	$2^2/_3$	94	$6^2/_3$	94	$6^2/_3$	69	69	225	5	11
Újezd	208	$5^1/_3$	417	$2^2/_3$	—	—	—	—	2	62	—	—	—
Valč a Plešice	1321	4	1321	4	—	—	—	—	13	58	20	1	35
Višňová	2534	$5^1/_3$	2749	$3^1/_3$	—	—	739	4	31	48	44	10	54
Vranov	7351	2	12091	—	2341	—	—	—	127	33	423	25	51
Vyčapy	445	$2^2/_3$	445	$2^2/_3$	445	$2^2/_3$	—	—	7	2	26	—	13
Výmyslice	1231	5	1231	5	—	—	—	—	20	38	54	6	13
Zdeňkov	—	—	—	—	24	—	—	—	—	11	5	—	3
Znojmo	3351	1	7944	$4^1/_3$	1872	$2^2/_3$	88	4	90	4	221	32	99
Žerotice	1708	$5^1/_3$	1206	4	—	—	—	—	18	59	22	8	40
Úhrnem	170310	$6^1/_3$	212330	$3^1/_3$	71854	$2^2/_3$	15012	5	2923	23	—	—	—

roku 1656—1679.

R. 1678-79. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.			
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
31	15	—	—	—	—	407	4	—	—	—	—	—	—	—	—	153	4
71	4	40	71	30	—	123	2	61	5	342	6	2076	—	1160	—	—	—
(12)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	2
10	10	—	4	100	—	100	—	—	—	163	—	163	—	—	—	147	1
7	—	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
211	4	8	11	—	—	126	5	63	2	—	—	—	—	—	—	112	—
45	7	12	8	187	—	93	5	—	—	175	—	87	4	—	—	93	—
42	13	8	32	6	5	117	—	110	—	233	—	116	—	—	—	—	—
739	62	72	279	207	—	1273	—	784	—	369	—	4110	—	4375	—	—	—
35	4	17	25	—	—	44	6	58	4	—	—	131	2	181	1	—	—
127	13	7	56	31	—	265	—	192	—	385	—	2104	4	350	5	—	—
31	1	—	—	15	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	—	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	51	4	71	4	—	—
6	2	4	17	—	—	17	4	—	—	—	—	647	4	—	—	—	—
161	15	15	55	—	—	455	6	352	5	—	—	1546	—	397	—	—	—
32	5	13	27	—	—	180	—	90	—	233	—	916	—	341	—	348	—
14	—	15	8	—	—	—	—	—	—	—	—	144	5	72	5	—	—
33	1	4	4	—	—	39	4	39	4	—	—	113	—	113	—	—	—
38	13	2	21	148	2	254	6	41	6	240	4	397	5	83	4	—	—
220	6	2	9	75	2	96	2	—	—	229	—	146	—	—	—	—	—
(9	1	2	3)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	(180)	—	—	—
23	4	13	13	96	—	96	—	—	—	301	—	301	—	—	—	—	—
37	22	4	71	369	—	291	7	—	—	1337	6	1579	5	—	—	687	3
394	39	30	34	567	7	798	4	86	2	8	—	224	4	46	6	—	—
15	4	13	8	26	2	26	2	26	2	100	—	100	—	100	—	—	—
40	9	3	14	150	7	150	7	—	—	8	—	8	—	—	—	—	—
3	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
210	53	24	59	220	—	1186	—	424	—	244	—	1828	—	601	5	—	—
27	5	10	29	147	1	89	4	—	6	658	—	423	—	—	—	58	5½
6739	1013	818	2986	11389	1	16262	7	6850	1	38054	5	29313	5	14011	6	8012	7½

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role nově vzdělané: 1 měr	Role nově vzdělané: 2 měr	Role nově vzdělané: 3 měr	Role staré pusté: 1 měr	Role staré pusté: 2 měr	Role staré pusté: 3 měr	Vinice: staré pusté měr	R. 1880 domů
Babice, Bohutice:														
Babice	4	46	3	2	2	12	28_2	—	—	353	-	—	—	44
Bohutice	7	20	20	2	2	18	10	5	—	245	124	—	8_6	123
Přímětice	9	2	12	5	2	7	192	192	—	240	240	—	—	115
Vedrovice	5	51	3	3	1	14	18_2	36_5	—	291	583_2	—	—	68
Zábrdovice	2	24	3	—	1	7	—	—	—	—	239_1	119_4	—	49
Želovice	7	49	3	2	1	23	42	—	—	1016	—	—	—	47
Biskupice:														
Biskupice	6	4	13	3	2	13	40	40	40	90_5	90_5	90_5	—	106
Újezd	2	62	6	2	2	4	36_6	73	—	56_2	112_5	—	—	55
Bítov:														
Bítov	2	66	21	2	1	10	—	—	37_2	—	—	9	—	69
Dešov Malý	2	48	4	2	1	—	29_2	29_2	29_2	—	—	—	—	29
Dešov Velký	10	13	22	3	3	9	—	124_3	62_1	—	323_4	161_5	—	94
Bítovánky	—	41	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50
Bohunice a Kyjovice:														
Bohunice	5	15	13	9	—	7	—	326	—	—	226	—	—	50
Kyjovice	4	60	4	4		10	—	40	40	—	219	219	153_6	55
Práč	17	29	13	3	1	30	—	41_4	20_6	—	1178_5	589_2	—	75
Stošíkovice	7	7	13	6	1	18	—	135	135	—	395	395_1	25	59
Budějovice Mor.:														
Budějovice Mor.	23	41	155	10	19	53	18_6	57_5	—	—	—	—	—	364
Heřmanice	4	57	12	1	3	7	—	—	—	76	76	76	—	41
Vranín Dol.	3	26	10	1	6	7	—	—	—	176	88	—	—	26
Budíkovice:														
Jiřice	1	18	5	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	22
Slatina	3	38	7	3	5	7	—	14_5	29_2	—	44	88	—	54
Vesce	4	21	14	2	7	8	12_7	25_6	—	—	38	77_2	—	35
Budkov:														
Budkov	9	27	16	6	14	4	—	64_6	128_5	—	63_2	126_5	—	122
Lhotice	4	21	6	1	1	4	—	5_6	11_5	—	40_6	81_5	—	40
Lomy	6	3	18	3	3	3	—	—	146	—	—	161	—	57
Mladoňovice	12	27	19	9	1	3	—	330	330	—	30	30	—	80
Čermákovice:														
Dubňany Horní	9	4	6	1	11	21	25	25	—	1225	1225	—	—	90

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role nově vzdělané 1 měr	Role nově vzdělané 2 měr	Role nově vzdělané 3 měr	Role staré pusté 1 měr	Role staré pusté 2 měr	Role staré pusté 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Tulešice	2	59	2	—	2	24	—	—	—	—	660	—	—	47
Dalešice:														
Dalešice	6	39	14	1	5	10	30	30	—	165	165	—	—	122
Skrej	4	49	7	—	1	4	—	—	—	93_2	93_2	—	—	4[illegible]
Střebenice	4	36	11	—	2	4	—	—	—	—	160	—	—	60
Domšice a Křepice:														
Domšice	3	43	15	2	3	20	64	32	—	121_2	60_5	—	191	91
Křepice	8	35	7	11	1	11	400	400	—	145_4	145_4	—	—	44
Želetice	8	63	4	4	—	25	—	—	—	—	—	—	—	105
Dunajovice	10	37	6	6	—	17	92_5	46	—	635	317_4	—	168	117
Dukovavy	8	4	18	3	7	12	29	58	—	122	245	—	—	109
Dyjákovice:														
Bihařovice	6	15	11	—	—	25	—	—	—	379_1	189_4	—	—	65
Dobronice	4	20	4	1	2	10	72	36	—	254	127	—	—	49
Dyjákovice	1	35	7	—	3	4	—	—	—	6_2	12_5	—	—	55
Přeskač	5	23	4	—	2	10	—	—	—	250	125	—	—	34
Přešovice	2	8	1	—	—	8	—	—	—	154	154	—	—	46
Šamíkovice	3	35	7	1	1	10	45	22_4	—	129_2	64_4	—	—	56
Fryšava:														
Brabice	13	6	13	2	1	4	45^2	46_2	—	146_2	146_2	—	—	11
Fryšava	24	56	9	5	—	4	360	—	—	270	—	—	—	19
Hobzí a Mutná:														
Mutná	5	56	10	5	1	10	—	84_4	84_4	—	125	125	—	5
Hradiště:														
Havraníky	13	48	47	9	4	8	—	—	—	—	—	—	139_6	12
Mašovice	10	12	31	4	4	10	—	91	91	—	198	198	—	9
Moratice	2	61	4	2	1	12	95	—	—	88	—	—	99_6	6
Veskov	8	10	17	—	3	6	—	—	—	—	360	180	—	4
Hrušovany:														
Božice	10	60	11	2	1	23	35	70	—	332	665	—	—	20
Grafendorf	20	53	12	7	—	15	—	—	203	—	—	444	74_6	16
Hevlín	29	—	25	20	1	13	346_5	173_2	—	320	160	—	—	29
Hrušovany	24	22	26	15	3	7	381_2	190_5	—	138_5	69_2	—	77_3	31
Chvalkovice	4	23	2	8	—	9	161_5	116_5	116_5	100	100	100	—	4
Jaroměřice:														
Jakubov	8	18	21	3	4	8	30	60	—	157_5	303_2	—	—	9

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: $^{1}/_{64}$	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané 1 měr	Role: nově vzdělané 2 měr	Role: nově vzdělané 3 měr	Role: staré pusté 1 měr	Role: staré pusté 2 měr	Role: staré pusté 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Lažany D.	3	48	10	2	1	3	—	67_4	67_4	—	67_4	67_4	—	44
Lukov	7	48	24	3	5	4	19_2	19_2	19_2	67_5	67_5	67_5	—	72
Štěpánovice	1	42	6	2	—	–	40_4	40_4	40_4	—	—	—	—	28
Újezd H.	4	49	14	—	7	6	—	—	—	—	256	—	—	73
Vicenice	2	35	7	1	—	2	—	16_5	33_2	—	33_2	66_5	—	43
Jaroslavice:														
Hrádek	22	34	38	32	—	2	—	1487	—	—	52	—	—	373
Křídlovičky	8	16	10	6	—	6	304	—	—	440	—	—	—	98
Oleksovičky	5	39	14	10	—	—	181_2	95_5	—	—	—	—	—	68
Valtrubice	4	16	17	4	—	2	34	68	—	22_5	45_2	—	—	101
Jemnice:														
Podolí	18	17	50	6	14	24	141_5	141_5	141_5	108_2	108_2	108_2	—	196
Račovice	2	46	6	1	1	5	—	17_4	—	—	262_4	—	—	42
Jevišovice:														
Bojanovice	3	35	11	2	2	13	—	50_6	50_6	—	202	202	—	60
Černín	6	44	16	2	1	14	—	68	34	—	566_5	283_2	—	70
Jevišovice	5	44	29	4	2	9	—	44_2	22_1	—	5_5	2_6	—	223
Mašůvky	5	11	13	2	4	12	—	86_2	86_2	—	220_2	220_2	—	107
Pavlice	5	14	18	3	4	12	—	10_1	10_1	—	76	76	—	104
Střelice	1	44	7	1	4	8	–	44	22	—	29_3	14_5	—	103
Únanov	15	33	28	8	3	36	414_2	414_2	—	625	625	—	46	144
Vevčice	5	58	9	1	–	3	—	19_2	5_5	—	25_2	12_5	—	40
Klášter sv. Kláry:														
Hodonice	16	25	29	11	—	6	136	—	—	68	—	—	11_2	164
Tasovice	14	34	50	20	—	12	234	117	—	128	64	—	21_6	248
Klášter sv. Kříže:														
Tvořihráz	–	16	9	4	—	13	23_2	865	—	160_2	320_5	—	—	110
Klášter Louka:														
Bantice	10	—	7	3	5	25	126_5	63_2	—	683_2	341_5	—	—	65
Bohumělice	4	31	12	6	2	—	120	–	—	—	—	—	–	63
Borotice	20	5	4	2	–	15	41_2	20_5	—	2133	1066	—	—	95
Domamil	7	33	15	2	2	2	—	57_4	57_4	—	40	40	—	78
Chlupice, díl	7	30	7	5	—	8	92	—	—	320	—	—	—	47
Chvalovice	19	19	33	9	2	6	351	—	—	206	—	—	—	122
Krhovice	—	–	23	7	—	5	—	132	—	—	—	—	3_7	114
Lechovice	8	50	7	2	6	11	60	30	—	400	200	—	—	90

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: $^1/_{64}$	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role nově vzdělané: 1 měr	Role nově vzdělané: 2 měr	Role nově vzdělané: 3 měr	Role staré pusté: 1 měr	Role staré pusté: 2 měr	Role staré pusté: 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Litohoř	11	45	20	1	1	17	29_2	58_5	—	366_4	733_2	—	—	66
Milfron	5	34	20	2	—	4	16	8	—	—	—	—	80	104
Mramotice	19	19	11	1	3	10	—	126	—	—	1050	—	—	55
Oleksovice	22	5	17	8	3	32	216	216	—	687	687	—	130_7	92
Přímětice	—	38	5	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	115
Strachotice	14	33	45	9	1	3	164_2	82	—	58	29	—	—	158
Tasovice	4	48	21	8	2	9	100	50	—	96_5	48_2		—	248
Vrbovec	32	3	36	11	15	23	314	—	—	187_4	—	—	31_7	206
Knihnice:														
Radkovice	5	60	17	5	1	10	—	96	96	—	208	208	—	43
Krasonice	7	34	32	7	1	1	—	—	—	—	34	—	—	127
Krhov a Hrotovice:														
Bačice	5	7	6	1	3	9	25	50	—	130_2	260_5	—	—	41
Hrotovice	14	24	26	—	3	17	71	71	—	559	559	—	—	142
Krhov	6	59	20	1	1	4	53_2	26_5	—	100	55	—	—	51
Litovany	5	46	12	1	1	7	29_4	29_4	—	208_4	208_4	—	—	64
Račice	3	33	5	—	—	14	—	—	—	348_2	174_1	—	—	21
Vodonec	2	23	3	1	—	1	41_2	20_5	—	41_2	20_5	—	—	23
Zárubice	3	46	9	—	—	10	—	—	—	135_2	270_5	—	—	43
Krnčice	5	13	7	2	1	8	37	74	—	109_4	219	—	—	35
Krumlov:														
Aleksovice	2	8	9	—	2	8	—	—	—	56	56	—	—	29
Bedrovice, díl	—	—	1	3	—	—	—	—	—	83_2	166_5	—	—	68
Biskupsko	2	57	6	—	—	16	—	—	—	—	318_4	—	48	41
Budkovice	3	32	6	2	—	23	—	—	—	—	55	—	91	71
Dobelice	9	3	4	3	—	9	131_5	65_6	—	263_2	131_5	—	91_2	46
Dobřínsko	6	58	9	5	—	15	62	124	—	156	312	—	25_3	73
Dubňany Dolní	14	38	13	2	4	9	40	40	—	480	480	—	8_4	91
Dyjákovice	47	24	67	13	—	39	364	364	—	451_4	451_4	—	12	574
Hostěradice	37	42	53	19	1	81	246_5	123_5		1590	795	—	133_4	288
Hrubšice	3	7	12	—	—	10	—	—	—	—	14	7	—	49
Ivančice	38	8	183	3	39	240	—	7_2	14_4	—	—	—	843_3	688
Jamolice	11	8	14	2	6	11	50	100	—	106_5	213_2	—	—	94
Kadov	10	49	23	2	1	19	18_4	18_4	—	348_7	348_7	—	42_7	80
Krumlov Mor.	19	44	67	22	6	49	24_4	24_4	—	—	—	—	128	275

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nové osed.	Domy: nové pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané 1 měr	Role: nově vzdělané 2 měr	Role: nově vzdělané 3 měr	Role: staré pusté 1 měr	Role: staré pusté 2 měr	Role: staré pusté 3 měr	Vinice: staré pusté měr	R. 1850 domů
Kupčice	8	58	18	5	—	12	149	—	—	359	—	—	105_5	69
Lidměřice	6	6	3	1	—	10	23	--	—	138_4	—	—	117_3	31
Lesonice	5	36	6	3	—	11	44	44	—	105_4	105_4	—	—	50
Litobratřice	49	58	46	19	1	21	—	957_4	—	—	360	—	—	284
Moskovice	15	39	21	6	—	2	152	76	—	11_3	22_6	—	—	126
Našiměřice	12	24	14	5	2	22	203_4	—	—	740	—	—	—	83
Nešpice	18	19	19	2	2	41	536	536	—	586_4	586_4	—	86_4	108
Olbramkostel	14	35	20	14	1	45	564	—	—	354_4	—	—	290	134
Petrovice	9	60	12	3	1	16	—	32_4	34_4	—	450	450	8_4	84
Polanka	5	55	8	1	—	5	—	64	32	—	134	67	—	46
Prostoměřice	6	12	24	8	1	5	—		—	—	--	—	—	116
Rakšice	12	9	12	9	—	33	49_7	49_7	—	459_5	459_5	—	17_1	151
Rapotice	4	9	4	1	2	8	—	8_5	17_2	—	84_4	169	—	53
Rokytnice	2	47	6	3	—	13	—	81	—	—	107_4	—	52_6	49
Rouchovany	20	58	36	2	15	50	7_5	7_5	7_5	195	195	165	—	154
Rybníky	12	39	16	4	1	12	—	63	126	—	221_5	443_2	—	109
[illegible]	7	16	17		5	5	--	—	—	—	187	187	—	76
[illegible]	3	36	8	1	4	2	—	32	—	—	64	—	—	56
Tasovice	19	24	4	4	3	26	55	55	—	781_2	781_2	—	144_6	79
Kynice Něm.	12	33	31	5	—	—	—	[illegible]	—	—	—	—	76_6	119
Lesonice:														
[illegible]	4	32	8	1	1	16	—	[illegible]	[illegible]	—	228	456	—	44
[illegible]	8	24	22	1	6	26	43_2	21_5	--	722	361	—	—	77
[illegible]	4	[illegible]	[illegible]	—	2	6	—	55_4	—	—	255_4	—	—	74
[illegible]	10	6	[illegible]	2	16	19	88	[illegible]	—	233	466_5	—	—	103
[illegible]	—	—	[illegible]			4	[illegible]	[illegible]	—	133	133	—	147_1	65
[illegible]	2	2	7	—	7	2	—	—	—	—	—	—	—	41
[illegible]	3	2	[illegible]	4	8	[illegible]	—	[illegible]	[illegible]	—	—	—	112	163
[illegible]														
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	—	[illegible]	[illegible]	-	—	75
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	—	—	[illegible]	—	-	—	115
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	—	[illegible]	[illegible]	—	5_5	270
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-	[illegible]	[illegible]	—	[illegible]	121
[illegible]	2	[illegible]	[illegible]	—	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	—	[illegible]	[illegible]	—	[illegible]	92
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	4	—	[illegible]	[illegible]	[illegible]	—	[illegible]	[illegible]	—	93	126

b) Z oboí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: $^1/_{64}$	Domy: osedlé	Domy: nové osed.	Domy: nové pusté	Domy: staré pusté	Role nové vzdělané: 1 měr	Role nové vzdělané: 2 měr	Role nové vzdělané: 3 měr	Role staré pusté: 1 měr	Role staré pusté: 2 měr	Role staré pusté: 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Myslibořice:														
Klučov	4	40	7	1	4	9	—	6_2	12_5	95_5	191_2	—		36
Lipník	4	40	5	4	—	8	—	98	98	—	140	140	—	49
Myslibořice	6	25	12	2	3	15	65	13_2	—	148	296	—	—	126
Náměšť:														
Batouchovice	2	38	3	1	—	—	—	—	6	—	—	—	—	11
Bíteš V.	21	39	100	9	11	67	—	60_1	60_1	—	149	149	—	200
Březké	—	—	9	2	—	3	73_2	149_5	—	58_5	117_2	—	—	41
Březka	2	59	8	—	2	3	—	—	—	—	108	54	—	25
Březník	4	37	36	4	4	14	112_4	112_4	—	213_6	213_6	—	—	96
Bučov, Pucov	6	48	12	—	2	3	—	—	—	—	370	185	—	50
Hluboké	4	10	9	1	—	8	—	2_6	5_4	—	87_2	174_4	—	46
Jakubov	1	63	4	1	—	2	—	30	30	—	45_5	45_5	—	26
Jasenice	3	48	11	1	2	8	—	11_4	—	—	265	—	—	45
Jedov	2	49	7	—	1	5	—	—	—	—	65	130	—	27
u Jestřábí	—	—	4	—	—	2	—	—	—	—	95	95	—	12
Jinešov	4	43	8	—	—	10	—	—	—	—	237_4	237_4	—	42
Kladeruby	2	40	5	2	—	4	—	100	—	—	—	—	—	28
Košíkov	7	—	7	—	—	10	—	—	—	—	—	268	—	39
Králice	5	49	11	1	5	16	—	7_4	7_4	—	243_6	243_6	—	64
Kramolín	3	27	5	2	—	—	—	72	72	—	—	—	—	22
Krokočín	4	16	13	1	1	10	—	6	3	—	288	144	—	29
Křoví	7	—	21	-	1	8	—	—	—	—	310	155	—	72
Lhotice	2	60	7	1	2	3	—	—	64	—	—	156	—	27
Lhotka	2	12	3	—	2	2	—	—	—	—	53_2	106_5	—	12
Mohelno	16	15	71	1	-	20	15	30	—	30	60	—	—	166
Naloučany	4	6	14	1	2	5	—	—	36	—	—	252	—	45
Nebstich	4	31	8	1	—	3	—	57_2	28_5	—	370	185	—	30
Odratice	3	52	6	—	—	3	—	—	—	—	180	90	—	20
Popůvka	3	38	9	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	32
Pyšelec	8	18	18	2	5	4	—	54	54	—	108	108	—	58
Sudice	2	40	5	1	—	6	—	—	18_4	—	—	176	—	56
Vícenice	6	20	12	—	3	10	—	—	—	—	490	—	—	50
Vlčatín	3	31	10	—	2	3	—	—	—	—	—	57	—	28
Záblatí	4	14	10	—	—	11	—	—	—	—	175	350	—	36
Zahrádka	3	18	6	1	1	2	—	34	34	—	51	51	—	21

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí		Domy				Role						Vinice	R. 1880 domů
							nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr	
	lány	$^1/_{64}$	osedlé	nově osed.	nové pusté	staré pusté	1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr		
Zňátka	2	31	3	1	—	5	—	15	15	—	120	120	—	24
Písečné, Slavětín:														
Neustift	3	8	9	2	1	7	—	33	33	—	88	88	—	28
Slavětín	3	26	10	1	4	14	—	—	2	—	—	7	—	49
Plaveč:														
Mikulovice	2	32	3	—		7	—	—	—	—	286_5	143_2	—	163
Němčičky	3	14	5	–	4	10	–	–	—	–	406	203	—	36
Plaveč	4	52	9	1	4	1[illegible]	–	45_2	22_5	–	232	116	–	73
Puklice:														
Backovice	7	30	14	1	1	10	—	40	—	–	558	—	—	43
Dědice	4	1	7	3	1	5	—	40	80	—	148	—	—	35
Hornice	4	—	6	—	–	7	200	200	—	200	200	—	–	26
Kojatice	1	58	4	2	–	8	—	32	—	—	368	—	–	39
Kosníky	6	42	15	—	-	10	—	—	–	—	–	548	–	56
Pláčovice	4	34	5	2	–	5	31_2	31_2	31_2	106_5	106_5	106_5	—	10
Puklice	5	43	18	2	1	7	—	42	21	—	168	84	—	144
Řečice	5	17	6	2	4	17	–	17_4	—	—	647_4	—	—	66
Sádek, Roketnice:														
Bulíkovice	1	49	6	2	–	—	–	40_3	40_3	—	—	—	–	21
Čáslavice	6	45	32	—	1	11	—	—	–	–	240	120	—	116
Kojetice	4	2	20	3	2	5	–	51_4	103_1	—	15_5	31_2	–	71
Loukovice	4	13	8	—	3	8	–	—	—	—	117	117	—	40
Mastník	4	15	7	2	–	8	—	85_2	42_5	—	177_2	88_5	–	44
Roketnice	9	6	29	–	2	10	–	–	—	–	157_2	157_2	—	103
Římov	5	46	21	3	1	5	—	80	40	–	120	60	—	70
Starč	12	15	43	2	6	18	—	72	—	—	926	–	–	139
Štěměchy	5	26	16	2	5	6	—	41_6	41_6	—	97	97	–	70
Slavětice	5	61	14	–	15	8	—	–	—	—	144_5	72_2	—	67
Slavice:														
Mikulovice	3	33	10	1	3	4	—	39_4	39_4	—	113	113	–	43
Slatina a Vilímovice:														
Skalice	8	62	13	2	—	9	46_5	46_5	—	233_2	233_2	—	348	95
Slatina	3	51	9	2	5	5	—	66_5	33_2	—	139_2	69_5	—	54
Vilímovice Dolní	8	48	-	3	6	13	—	113_2	56_5	—	544	272	—	73

b) **Z obcí kraje Znojemského**

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lánů	Velkost obcí: $^1/_{64}$	Domy: osedlé	Domy: nové osed.	Domy: nové pusté	Domy: staré pusté	Role nově vzdělané: 1 měr	Role nově vzdělané: 2 měr	Role nově vzdělané: 3 měr	Role staré pusté: 1 měr	Role staré pusté: 2 měr	Role staré pusté: 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Syrovice N. a Krnčice:														
Častohostice, díl	2	22	5	—	—	5	—	—	—	31_5	31_5	31_5	—	59
Laz	6	5	9	6	1	4	69_4	139	—	7_5	15_2	—	—	59
Syrovice Nové	5	37	17	1	—	4	41_6	41_6	41_6	25_6	25_6	25_6	—	116
Újezd	2	62	9	1	2	3		—	—	—	—	180	—	55
Valč a Plešice:														
Plešice	1	62	3	1	2	4	33	33	—	49_4	49_4	—	—	15
Valč	11	69	20	3	11	9	63	63	—	252	252	—	—	97
Višňová:														
Kŕtěnice	9	54	14	11	4	17	88_6	88_6	—	283_4	283_4	—	186	116
Medlice	8	5	8	4	—	9	158_2	79_1	—	541_5	270_6	—	—	53
Višnová	10	44	15	7	—	25	62	124	—	373_2	746_5	—	180_5	133
Vranov:														
Mlíčovice	6	11	25	3	—	6	—	41_5	20_6	—	66_5	$33_2\,{}^1/_2$	—	78
Petřín Starý	1	19	19	8	3	8	253_4	253_4	—	—	—	—	—	59
Šafov	20	3	42	12		9	189_4	189_4	—	—	—	—	—	236
Vyčapy	7	2	15	4	13	8	26_2	26_2	26_2	100	100	100	—	75
Výmyslice	20	38	40	9	3	14	150_7	150_7	—	8	8	—	—	144
Znojmo:														
Blížkovice	20	14	24	7	15	22	—	206_4	—	—	708	—	—	98
Častohostice, díl	2	40	16	1	—	4	19	38	—	50_5	101_2	—	—	59
Kuchařovice	8	52	22	10	—	3	—	376_2	188	—	115_5	57_6	—	130
Olbramkostel	8	60	19	6		19	—	96_2	96_2	—	500_4	500_4	—	134
Plenkovice	6	60	10	4	—	1	—	139_2	69_5	—	86_5	43_2	—	70
Šaldorf Nový	3	57	24	13	—	2	132	—	—	9_4	—	—	—	111
Žerotice	5	23	9	2	—	1	—	146	—	—	60	—	—	95
Žerůtky	1	8	5	7	—	—	—	28_5	57_2	—	35_2	70_5	—	56

c) Pusté osady.

Těch bylo v kraji Znojemském poměrně k ostatním krajům nejvíce na Moravě, totiž, pokud známo,*) skoro 200.

Spustly nejvíce vpády z Rakous, za husitské a ještě více za války mezi králem Jiřím z Poděbrad a Matiášem Uherským.

Z toho velikého počtu pustých osad jmenují se r. 1671—1672 tyto:

1. na panství Babickém a Bohušickém: Babice spustly v 30leté válce a ještě r. 1667 nebydlel tu ani jeden člověk; ležely zcela pusté a prázdné. Mívaly někdy 19 domů; r. 1671 bylo tu osedlých domů a rolí, jak na str. 50 u jednotlivých obcí stojí.

Vlcikeř neb Wolfíř, Wolfkrž, Wolkerz, vesnice od XV. věku pustá, měla 1276¼ míry rolí I. třídy, jichž užívali někdy lidé Želovští, ale r. 1671 »poněvadž sami na svých pozemcích měli mnoho pustin, jich nevzdělávali, dílem že byly daleko, dílem jich zorati nemohli«, užívali tedy něco jich cizí poddaní v Troskotovic. (Registratura zemská, podd. odd. č. 114.)

2. na panství Bohuňském: »Oskerad« u Olbramovic r. 1672 »zcela pustá ves a vysokým lesem od mnoha let porostlá;« (R. 99.)

3. na panství Budkovském vedle 5 osedlých 3 pusté osady: Slavíkovice, někdy farní osada; r. 1657. »dědina Slavíkovská pustá všechna od několika let, kromě jedna vdova stará se na chalupě zdržuje;« byly pusté: 5 usedlostí po 1 lánu, 1 půllán a 1 chalupa. »Vdova, skoro žebrákyně málo cos osívá (r. 1655 na zimu 6 měr 2 čtvr., na jaře 3 m.)

Usadili se potom »na pustých dvou podruzi a neosívají nic.« Ještě r. 1671 byly Slavíkovice »zcela pusté,« a čítalo se k nim 310½ míry polí II. třídy; obec Lhotická užívala pak též r. 1749 odtud 224 m. jakožto pastvinu, které jednou v 6 nebo 7 letech zorala. Téhož roku čítala dědina Slavíkovice 14 usedlostí, všechny stejné po 23 ⅝ m. rolí.

Trpičovice u Budkova ležela r. 1656 »všechna pustá od mnoha let«, i panský dvůr; »seje tam vrchnost něco, žádný jiný; někdy pan páter z Kdousova tam něco osívá.« Mívala 5 větších statků (1 o 1½ lánu 116½ m., 2 po ¾ l., 2 po 1 lánu) a 1 půllán a 2 chalupy s českým obyvatelstvem; r. 1671. byla

*) Desky zemské a Ř. Volného Markgrafschaft Mähren III. díl.

»zcela pustá ves« s $503^1/_8$ m. rolí II. a III. třídy, jež drželi z Mladoňovic a Slavíkovic. (R. 98.)

4. Na panství Fryšavském poměrně nejhůře to vypadalo; z 5 obcí zůstaly jen 2 částečně obydleny (Brabice a Fryšava), ale 3 ležely pusté; rolí vzdělaných u těch 2 obcí bylo 2058 měr a m. pustých 1762 m., u pustých vesnic 5111 m., tedy všech 6913 měr pustých;

Libice, stará pustá obec, 26 lánů velká neboli 2600 měr polí II. třídy, pastviny 156.675□ = 293 měr a svobodné role. Osada stávala, kde jest pastviště u Nového dvora, asi r. 1714 vystaveného. Rolí vedle ní ležících užívali z Morkovic, platíce roční úrok z nich, a když ve Fryšavě bylo 11 nových usedlostí do r. 1750 založeno, jsou jim dány. Velká část pozemků vůbec přidělena jest k obci Fryšavské, jakož i od druhé zaniklé osady, od Milkovic, jež mívala 1587 m. rolí II. a III. ttřídy; z Brabic drželi jich 736 m. Z obou míst užívali také rozlehlých 2 pastvin (344.898□° = $646^1/_2$ míry);

Tulnice neb Tolnice byla ještě r. 1672 také pustá, majíc $324^6/_8$ m. rolí III. třídy, ale do r. 1707 jest obnovena, jak ukazuje stará pečeť z tohoto léta, majíc obyčejný znak venkovských obcí: radlo a vinařský nůž. Pozemky byly znova rozděleny a novým osadníkům po 40 měrech v 5 neb 6 kusech dány; (R. 99.)

5. na panství Hostimském: Žerkovice byly sice po válce osazeny, ale za J. Zikm. Kořenského, jenž držel je r. 1657—1664, spustly; toliko jeden člověk zůstal; ostatních 22 usedlostí bylo opuštěno; (R. 179.)

6. na panství Hrušovanském byly tehdy po válce jen 4 osedlé dědiny, u nich rolí vzdělaných 3118 m., pustých 3530 m. a vinic 152 měr; avšak 8 pustých osad a při nich 12.563 měr pustých rolí, totiž:

Dešov, zaniklá osada »od nepamětných let«; vrchnost měla tu 103 m. a nemohla r. 1672 dokázati, že jsou dominikální;

Jagenwitz u Hevlína, a Johannesdorf u Božické cesty vedle Šanova, Planov a Šanov čítány úhrnem 8150 měr I. a II. třídy. U Johannesdorfu držela vrchnost rolí 189 m. a rybník 900 měr, poddaní role až ke Grafendorfu 364 m., porostlin 350 m., pastviny 735 m. panských a 245 m. vrchnost společně s obcí Šanovskou.

V Šanově stálo 5 pustých domů; před r. 1749 dány jsou novým německým osadníkům pozemky pustých míst;

Petrovice čítaly 1400 m. I. a II. tř. a

Wolfsstauden 1679 m. dobrých a prostředních rolí. Mimo to patřila sem pustá vesnice Grafenwasen v Rakousích, jež držel svého času hrabě Daun. (Reg. 108.)

7. Na panství Jaroslavském bylo 8 pustých dědin vedle 12 2658 osedlých; u pustých leželo rolí I. tř. 4772 m., II. tř. 2110 m., a vinic pustých 292 m., od sousedních obcí vzděláno 447 m. vinic.

Pusté osady, nejvíce z XV. století, měly: Hnanice, Knast rolí m. I. tř., vinic pustých 11 měr a vzdělaných 88 m., jež drželi ze Slupa, Valtrubic, Olexovic, Křídloviček a j., Micmanice 39 $^7/_8$ m., vrchnost 648 m.;

Křížkovice rolí I. a II. tř. 753 m. a

Rochovice 1341 m. I. tř. a vinic u obou 253 m.; pozemky obou vsí drželi pak z Českých Křídlovic, Božic, Hrádku a j.;

Moskovice rolí II. tř. 1200 m.; užívali jich z Valtrubic, Olexovic, Slupa, Micmanic a Krhovic, a 97 m. za pastvu obec Strachotice a Valtrubice;

Našetice 1156 $^6/_8$ m. I. tř. a vinic 50 $^1/_4$ m. pustých a 97 $^1/_2$ m. vzdělaných od lidí sousedních. Byla pak nově založena, čítala r. 1749 již 8 půllánů, 8 $^1/_4$lánů a 4 domy bez polí. Pečeť měla od r. 1699 a na ní radlo a vinařský nůž, kosíř.

Němčice s 956 $^6/_8$ m. I. tř.; z nich dáno jest 4 nově osedlým u Micmanic po 16 $^1/_2$ m.; jiným z téže obce a ze Slupa, Křídloviček, Strachotic a j. po 1—5 polích až 13 m., obci Micmanské 39 $^7/_8$ m., a vrchnost ponechala si 292 $^6/_8$ m. a pastvin 150 měr.

Unzendorf s 910 m. polí v rovině a vinic 231 měr pustých a 262 m. vzdělaných r. 1672 od lidí ze Šatova. Tito vzdělali tam i jiné pozemky, majíce od pusté vsi r. 1749 již 1073 m. polí a vzdělaných vinic 3296 měr, a pastviny 240 m.; (Reg. 234.)

8. na panství kláštera sv. Kláry ve Znojmě:

Popice mezi Hodonínem a Stupšicemi pustá ves od husitské války; r. 1437 vyměnil si ji klášter od Louckého za pustou ves Derflici. Pastviny užívala obec Tasovská, a ostatních pozemků sousedé její, úhrnem 377 $^1/_2$ m. polí, 104 $^5/_8$ m. zahrad a louky pod 4 vozy sena a 2 v. otavy; (R. 119.)

9. na panství kláštera Louckého:

Borotice byla též pustá ves; do r. 1672., pak se tu usadilo 6 osadníků, kteří drželi polí I. tř. 111 $^{7}/_{8}$ m. a II. 55 $^{7}/_{8}$, kdežto od 16 pustých domů leželo pusto I. tř. 2133 $^{2}/_{8}$ a II. 1066 $^{5}/_{8}$ m.; protože nebylo ani urbáře, seznamu bývalých poddaných, nevědělo se, komu pusté domy patřily a jak se jmenovaly. Pozemků ještě toho roku užívala dílem vrchnost, nejvíce však z Krhovic 937 měr a ze Strachotic 204 m. a luk 84 kusů. Blížko ležela pustá ves Suchohrdlí, jinak »Cukla«, »Socherl« (r. 1667), Čucherle (1672). R. 1667 bydleli tam 4 noví osadníci a nevěděli, co jim patří, aniž jaké bývaly živnosti pusté; neměli určitých pozemků, nýbrž každý vzdělal si jich, kolik mohl a chtěl. R. 1672 bylo v ní 5 osedlých, rolí vzdělaných 48 m., ale pustých 1466 m. I. a II. třídy.

Derflice byla ještě r. 1672 pustá, čítajíc rolí I. tř. 514 a II. tř. 257 měr; potom nově založena.

Myslovice, Neslowitz, měly 510 m. rolí a 87 m. vinic, jichž užívali z Derflice;

Rakovice se 1270 m. I. 846 $^{5}/_{8}$, a II. 423 $^{3}/_{8}$ m. = 11 $^{6}/_{64}$ lánů;

Stollwirts, Stolzwirts, pustá ves, mívala 195 $^{5}/_{8}$ m. rolí I. a II. třídy;

Šamíkovice, Schankowitz s 811 m. I. a II. tř. = 7 $^{6}/_{64}$ l., jichž užívali z Miroslavě, Pemdorfu, Alexovic a Václavova. Obnovena sluje r. 1749 Schakowitz, Schalkwitz, má pečeť z r. 1711. a ve znaku radlo, krojidlo a kosíř;

Zahrádka u Štěpkova s 175 $^{1}/_{2}$ m. rolí I. a II. třídy. (Reg. 244.)

10. Na panství Krumlovském bylo 7 pustých obcí a k nim rolí I. třídy 3354 $^{3}/_{8}$ m. II. 1926 $^{1}/_{8}$ m. a vinic 48 m. pustých, totiž:

Boříkovice u Rouchovan, zcela pustá ves; její pole dána jsou lidem z tohoto městečka;

Leponice neb Loponice mívaly 902 $^{3}/_{8}$ m. polí. Lidé z Hrubšic měli z nich láníci po 1 kusu pod 7 měr, půlláníci kus pod 4 m.; jiní přespolní z Pohořelic, Cvrčovic a vrchnost k panskému dvoru v pusté vsi Šumicích.

Niedersitz jinak Niederspitz u Krumlova, kde se trať posud tak jmenuje, mívala 477 m. polí II. třídy; z nich užívali

obec Krumlovská a 14 měšťanů, pak 5 lidí z Dobřinska úhrnem 195 $^6/_8$ m., a pustých zůstávalo r. 1672 ještě 218 $^1/_4$ m.

Pavlovice u Litobračic, veliká někdy osada 19 lánů neboli 2040 $^7/_8$ měr polí v I. a v II. třídě; užívali jich nejvíce sousedé z Litobračic, pak i přespolní: z Jamic, Hrušova, Moskovic a j. Pastvinu 86 měr drželv Litobračice;

Polkovice u Lidměřic s 850 $^6/_8$ rolí I. třídy; drželi je potom lidé z této vesnice a z Olbramovic, Nasoměřic, Želovic, Račic a j.;

Šumice s 1440 m., z nich dáno k obci Kupčické 203 $^1/_2$ míry; vinice zůstávaly pusté a byly konečně pastvištěm. Když osada byla opět zalidněna do r. 1676, rozděleny jsou pozemky novým osadníkům po 11 nebo 12 kusech; obci říkalo se Schönitz nebo »Semnitz«, jak stojí na pečeti z r. 1676.

Tempelstein u Jamolic, zaniklá osada, mívala 724 m. II. tř., z nich užívalo 8 domkářů z Jamolic, Dubňan a Biskupska po 1 kuse, úhrnem 27 měr;

Tupanov jinak Topanov, někdy farní osada nedaleko města Krumlova, mívala 481 m. rolí: I. tř. 240 $^1/_2$ a II. tolikéž a vinic 48 m. Přidělena jest k obci Rybníkům. Bývalý farní kostel, vzácná památka románského slohu, zachovala se částečně podnes, jak napsáno jest o ní více v Časopise Matice Moravské r. 1891; (R. 134).

11. Na panství Lesoňském: Blana jinak Blatna, osada r. 1672 již »zcela pustá, velkým lesem porostlá;«

Cidlinka tehdy také již porostlá; polí jen něco málo vrchnost zorávala, ostatní bylo již velkým lesem; přidělena jest k obci Martínkovu. Jiná ves Cidlina měla t. č. 11 osedlých, 3 nové a 3 staré pusté domy.

Horky tehdy již rovněž porostlé, zcela pusté a k Martinkovu patřící; z polí vzdělávali odtud 20 měr a sousední Želetava 30 měr. Nově založena byla v 2. polovici XVIII. století.

Martinice, již v XV. století pustá osada, byla t. 1672 zcela porostlá a patřila k Cidlině.

Miletice neb Milatice měly r. 1667 ještě 2 osedlé a 7 pustých domův, ale r. 1660 opustil živnost 1 osedlý, a zůstala tu jen vdova Alina Kloudková; však i ta opustila svůj lán r. 1666, a Miletice zůstaly pusté, čítajíce rolí nově pustých 148 m. a stále pustých 328 m. I. a II. tř. Osada byla pak nově založena.* (R. 124.)

12. Na panství Myslibořském uvádí se jen Lhota jakožto pustá ves; ale bylo jich v XV. století více. Osedlí mívali v ní: jeden 2 lány, 2 po 1 $^1/_2$ l., 1 lán a 3 po $^1/_2$ l. R. 1672 užívali opuštěných rolí dílem vrchnost dílem přespolní, a mohlo se tu síti na 874 m. Vrchnost vystavěla si tam dvůr, po zaniklé vsi Lhota nazvaný; (R. 128).

13. Na panství Náměšťském: Janovice a Loučky, pusté osady u Bíteše, byly koupeny na věčné nadání a darovány špitálu v Bíteši, Loučky od Doroty Hládkové r. 1491, Janovice od Jiřího Hubaře a Kateřiny Sovové; čítány jsou r. 1667 na 3 $^2/_8$ lánů;

Kojetín u městečka Budišova, jehož obyvatelé užívali pak rolí zaniklé osady 80 měr za roční úrok 6 kop gr. Byl nově osazen a čítal r. 1749. 3 lány a 7 $^1/_4$ lánů; obec měla v pečeti znakem jako některé osady moravské: srdce a z něho 3 listy vyrostlé.

Urbanov u Německých Kynic; 27 čtvrtláníků z nich užívalo louky pusté vsi, a dělili se o seno, každý po $^1/_8$ vozu; (Reg. 243.)

14. Na panství Písečném: Senice, jinak Sanice, byla r. 1672 velkým lesem porostlá kromě 43 m., jež vzdělávali poddaní z Písečného, platíce z nich úrok. (R. 232.)

O zaniklých osadách Hosticích a Krakovci jinak Krokvicích, jako též o četných jiných, již se nepsalo. Jen jména tratí památku jich zachovala. (Reg. 243.)

Na panství Ratibořském: Vacenovice od nepamětných let úplně spustlá ves s 555 m. polí; (R. 344.)

15. Na panství Sádeckém: Březovany jinak Březová a Dašovice u Štěměch; patřily dříve k panství Brtnickému a ležely r. 1672 zcela pusté a lesem porostlé, a nikdo již o nich nevěděl; (Reg. 263.)

16. na statku Valečském vesnička Chroustov; její pozemky držela dílem vrchnost, dílem sousedé z Valče a Plešic, pak ale jen sama vrchnost, úhrnem 417 m. polí. (R. 278.)

17. Na statku Višňovském: Žbánice, pustá osada, která mívala 418 měr polí I. a II. třídy a 352 m. vinic, z nichž patřilo 20 osmin kostelu ve farní osadě Tupanově, též pusté. (R. 260.)

U těchto pustých osad leželo celkem 33.237 měr polí, dvě třetiny všech u pustých osad na celé jihozápadní Moravě.

Pohled na vše ony tři kraje jihozápadní Moravy, jež krátce jmenovaly se též Brněnsko a tvoří od r. 1777 i diecési Brněnskou, ukazuje po 30leté válce r. 1656 úhrnem:

domů poddanských **42.600**, z nich osedlé **29.100** (t. j. $^{2}/_{3}$ všech) a pusté **13.500** (t. j. $^{1}/_{3}$ všech);

rolí všech podle měření r. 1656: **1,204.147** měr, z nich vzdělávàno přes **743.000** měr (= $^{3}/_{5}$) a pusto **461.000** (= $^{2}/_{5}$), a poměrně nejvíce pustých vinic; u pustých osad úhrnem 48.979 měr polí;

r. 1671.–1679., kdy byly ony kraje znova od zemské úřední kommisse popsány, úhrnem ještě:

domů stále pustých **9500** (t. j. více než $^{1}/_{5}$), rolí přes **240.000** měr (= $^{1}/_{5}$ všech) a vinic ·36.350 měr pustých (= skoro $^{3}/_{5}$ všech).

Vrchnostem, jejichž vlastní domy a pozemky nejsou tu počítány, patřilo zde poměrně k poddanským rolím dle pozdějšího měření čítáno rolí $^{1}/_{8}$ a vinic $^{1}/_{31}$, tedy v oné době okolo **151.000** měr rolí, z nich vzděláváno asi **91.000** měr, pusto asi **60.000** měr, r. 1671—79 pustých přes **30.000** měr a vinic **1500** měr pustých;

na celé jihozápadní Moravě po válce dohromady všech rolí vzdělávaných přes **832.000** měr (= $^{3}/_{5}$) a pustých **523.000** měr (= $^{2}/_{5}$);

r. 1671–79 ještě pustých rolí přes **260.000** měr (= $^{1}/_{5}$) a vinic přes **47.000** měr (= skoro $^{3}/_{5}$).

V královských městech, v Brně, Jihlavě a Znojmě, stálo, jak na konci dílu tohoto podáno jest, před válkou dle úřední zprávy z r. 1604 a 1606 úhrnem 1371 domů; po válce také značný počet zbořených a prázdných (skoro $^{1}/_{3}$), osedlých $^{2}/_{3}$; tedy po válce všech domů vesnických a městských, nečítajíc hradův a panských budov, bylo zde osedlých přes **30.000**, a čítáme-li podle několika případů na 1 dům 6–7 osob, zůstávalo v oněch 3 krajích úhrnem jen okolo **200 000** osob, méně než čtvrtina nynějšího počtu.

———

4. Olomoucký kraj.

a) Pohled na celá panství.

O něco lépe vypadalo to na ostatní Moravě, zvláště na severní. Jako v oné části nedotkla se válka tak ukrutně hornatějších krajin západních, nýbrž úrodnějších na jižní a střední Moravy, tak i zde poměrně ještě méně uškodila v podobných krajinách severních, kde četné osady neměly po válce ani jednoho domu pustého ani rolí pustých. Úrodnější roviny a jihovýchodní kraj utrpěly však také mnoho.

V Olomouckém kraji čítalo se po válce asi **24.500***) domů: **19.000** obydlených (= 3/4 všech) a přes **5500** pustých (= 1/4), a rolí pustých **84.600** měr (= skoro 1/6 všech);

r. 1675—77, kdy byl úředně dopodrobna popsán, zůstávalo ještě stále pustých domů poddanských přes **2850** (= skoro 1/4) a rolí **33.420** měr (= 1/16 všech).

Nejvíce zkažena byla panství, majíce r. 1656 nejméně čtvrtinu pustých domů, (která jich měla přes polovic, totiž v přehledu »staré pusté« a »nově osedlé« = bývalé pusté,« jsou proloženým tiskem označena): Boskovice, Búzov, Brodek, Drahanovice, Chudobín, Ivanovice, Jevíčko, kláštera Hradiského, Šternberského a Všech Svatých, Krakovec, Králice, Lechovice, Lhota Bílá a Červená, Líšnice, Loučka Studená, Ludeřov, Morkovice, Mořice, Olomouc, Pačlavice, Plumlov, Prostějov, Ptení, Tovačov, Skalička, Švábenice, Uhřice, Újezd, Vicoměřice, Vranová-Veselí a Vrchoslavice.

Několik statkův ale nemělo vůbec pustých ani domů ani rolí, hlavně na severu.

---

*) Nečítáno v tom přes 220 nových domů, jež byly teprve po r. 1656 vystaveny a v popisech r. 1675—77 čítány jsou mezi nově osedlými; nejvíce jich arci přibylo na panstvích, která mnoho válkou neutrpěla a poddaných neztratila, jako na př. na Rabšteinském nových domů přes 60, na Koldštýnském 39, na Sovineckém 25, u Rudy 22, v Kelčicích a na panství Unčovském po 13, u Chromeče a Svitav po 10 atd. (Zem. regist.)

Panství Olomouckého kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí: třídy I. měr	třídy I. 1/8	třídy II. měr	třídy II. 1/8	třídy III. měr	třídy III. 1/8	Vinic úhrnem měr	Vinic úhrnem 1/8	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	R. 1667. domů: osedlých	lhotních	pustých
Biskupice	—	—	425	—	301	—	—	—	4	61	53	4	4
Boskovice	2883	7 2/3	3361	5	3518	5 1/3	—	—	75	56	415	11	194
Brodek, díl	388	4	420	—	31	4	—	—	8	46	28	2	6
Búzov	—	—	284	4	2242	4	—	—	15	15	97	—	38
Čechy	292	—	546	—	—	—	—	—	8	16	88	9	3
Dobromilice	1250	5 1/3	925	2 2/3	—	—	—	—	12	33	26	8	3
Doloplazy u Kojetína	807	6	807	6	—	—	—	—	3	32	8	—	—
Doloplazy u Olomouce	351	4	—	—	—	—	—	—	11	53	48	3	1
Drahanovice	407	5 1/3	121	2 2/3	—	—	—	—	4	27	16	4	13
Dřevnovice	519	7	260	—	—	—	—	—	6	34	19	1	3
Frankštát	—	—	872	—	1744	—	—	—	20	49	—	—	—
Hluchov	—	—	78	2 2/3	156	5 1/3	—	—	1	34	—	—	—
Hradisko	—	—	192	—	232	4	—	—	2	29	27	—	6
Huzová Něm.	—	—	—	—	2644	—	—	—	18	4	100	9	1
Chromeč a Bludov	—	—	1510	—	2522	4	—	—	33	55	274	5	4
Chudobín	—	—	1162	—	1641	4	—	—	10	4	96	6	63
Ivanovice	5020	4	512	4	—	—	—	—	55	10	132	8	26
Jaroměřice	498	—	498	—	498	—	—	—	12	41	41	11	19
Jesenice	—	—	—	—	2195	4	—	—	10	21	99	5	17
Jevíčko	503	—	503	—	503	—	—	—	19	28	125	9	39
Kapitula dómu Olomouckého	33323	6	8502	5 1/3	3120	7 1/3	—	—	445	13	1999	54	1·45
Karlovec	—	—	—	—	12283	—	—	—	62	18	—	—	—
Klášter Hradiský	18375	1/3	4753	7	6844	2 2/3	—	—	223	35	971	47	334
» Jevičský	—	—	836	—	829	—	—	—	10	6	68	2	3
» Kartouzský	3357	7 1/3	809	6 2/3	2055	—	—	—	44	8	310	2	21
» sv. Kateřiny	3142	7 1/3	1602	2 2/3	74	—	—	—	49	50	182	5	20
« sv. Kláry	3073	—	248	—	—	—	—	—	30	28	121	—	—
» Šternberský	3484	—	452	4	—	—	—	—	41	15	—	—	—
Klášter Všech Svatých	2653	6	1340	4 1/3	888	6 1/3	—	—	40	11	172	20	33
Koldštýn	—	—	—	—	17494	—	—	—	71	16	819	1	1
Konice	—	—	—	—	—	—	—	—	34	48	63	—	
Krakovec	—	—	673	4 2/3	1390	7 1/3	—	—	10	10	85	14	
Králice	4378	6	1113	6	—	—	—	—	71	12	—	—	-

roku 1656—1677.

R. 1678-79. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.			
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
50	2	4	3	—	—	23	—	12	—	—	—	23	—	18	—	—	—
407	51	44	159	136	—	257	6	145	—	41	2	74	—	647	6	—	—
11	2	1	3	11	—	11	—	—	—	69	4	69	4	—	—	—	—
57	23	16	48	—	—	64	2	333	5	—	—	55	2	521	5	—	—
79	7	—	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(36	2	—	2	609	—	340	—	—	—	77	4	38	6)	—	—	—	—
9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	6	4	—	110	4	110	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	7	—	7	52	—	26	—	—	—	17	2	8	5	—	—	—	—
23	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(75	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16)	—	—	—
15	2	5	2	—	—	13	5	27	2	—	—	13	—	26	—	—	—
(27	—	—	6)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
97	9	4	5	—	—	—	—	240	—	—	—	—	—	120	—	—	—
267	29	2	—	—	—	11	5	205	6	—	—	—	—	—	—	—	—
77	40	13	41	—	—	274	2	394	1	—	—	57	—	96	4	—	—
124	32	7	22	809	2	31	2	—	—	255	—	—	—	—	—	—	—
50	2	13	8	8	5	8	5	8	5	57	—	57	—	57	—	—	—
91	1	15	15	—	—	—	—	14	3	—	—	—	—	224	1	—	—
141	27	7	37	53	2	53	2	53	2	23	3	23	3	23	3	—	—
1522	136	56	103	1858	—	504	4	113	4	611	—	261	4	198	4	1071	—
401	—	—	—)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
827	257	118	216	5476	5	513	5	330	4	1995	2	917	2	775	6	—	—
69	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
324	22	1	4	138	2	69	1	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—
160	24	11	14	617	—	206	—	—	—	122	2	226	5	—	—	—	—
100	41	1	3	150	5	41	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
125	32	4	40	441	—	99	—	—	—	507	—	131	—	—	—	—	—
127	21	37	29	290	2	163	2	14	4	265	6	216	1	323	4	—	—
07	61	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—
62	—	8	13	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	36	—	—	—
72	48	12	24	—	—	294	3	545	—	—	—	130	6	202	6	—	—
68	65	3	66	1550	4	527	—	—	—	670	2	201	2	—	—	—	—

Panstvi Olomouckého kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic úhrnem		Velkost obcí		R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.								
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	lány	1/64	osedlých	lhotních	pustých
Kroměříž	3945	7 1/3	3262	6 2/3	—	—	—	—	68	14	179	—	11
Lechovice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	7	25
Lhota Bílá	—	—	228	3 1/3	365	2 2/3	—	—	3	26	26	—	15
Lhota Červená	176	5 1/3	256	6 2/3	502	4	—	—	6	21	41	—	23
Lhota Vranova	—	—	—	—	265	—	—	—	2	15	56	—	5
Líšnice	—	—	402	—	201	—	—	—	3	60	14	—	23
Litovle	1546	2 1/3	1743	7 2/3	—	—	—	—	55	63	362	11	9
Losín	—	—	1043	5 1/3	7636	2 2/3	—	—	46	45	425	—	3
Loučka Dolní	1641	—	1641	—	—	—	—	—	24	47	—	—	—
Loučka (Studená)	—	—	—	—	619	—	—	—	3	21	24	1	11
Luběnice	140	—	—	—	—	—	—	—	1	30	4	—	—
Ludeřov a Střížov	104	2 2/3	208	5 1/3	—	-	—	—	1	53	19	2	7
Mírov a Svitavy	2663	2 2/3	15202	6 2/3	15265	2 2/3	—	—	174	16	821 / 647	6 / 14	54 / 35
Morkovice	1931	4	2085	4	513	4	—	—	33	63	50	32	69
Mořice	4526	7 1/3	308	7 1/3	—	—	—	—	39	31	86	3	62
Náměšť	1891	6	—	—	—	—	—	—	15	48	76	—	3
Olomouc	12285	2 2/3	3543	5 1/3	—	—	—	—	167	6	512	36	101
Opatovice	857	5 1/3	528	6 2/3	623	—	—	-	12	31	88	3	10
Pačlavice	888	—	1869	—	—	—	—	—	18	2	50	4	32
Plumlov	13181	2/3	5385	6	4828	1 1/3	—	—	190	49	321	69	594
Prostějov	5354	1 1/3	282	2 2/3	—	—	—	—	118	20	301	27	345
Ptení a Suchdol	—	—	1588	—	275	—	—	—	9	58	40	4	28
Rabštein	—	—	—	—	13764	—	—	—	45	17	726	10	4
Roubanín	—	—	—	—	730	—	—	—	3	4	29	1	1
Ruda	—	—	555	—	21351	4	—	—	97	31	1105	5	5
Těšice	280	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
Tovačov	16206	4	1155	5 1/3	—	—	—	—	364	44	817	72	546
Trnávka	—	—	1000	—	4721	4	—	—	26	58	255	10	16
Třebová Morav.	2680	3 2/3	10586	6 1/3	20346	1	—	—	180	31	1355	31	122
Třemešek	—	—	—	—	1772	—	—	—	12	50	84	2	—
Týničky	34	—	—	—	—	—	—	—	1	53	8	—	—
Skalička	—	—	125	—	125	—	—	—	1	16	—	—	—
Sovinec	953	2 2/3	1925	6 2/3	25040	6 2/3	—	—	145	34	805	21	25
Šternberk	6892	2/3	8312	3 1/3	11490	6	—	—	182	2	1899	45	136
Šumberk, Rabenseifen	—	—	1914	—	932	—	—	—	37	30	438	3	10
Švábenice	1924	—	—	—	—	—	—	—	18	39	36	5	41

roku 1656—1677.

R. 1673-75. domů: osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	Rolí nově vzdělaných: třídy I. měr	třídy I. 1/8	třídy II. měr	třídy II. 1/8	třídy III. měr	třídy III. 1/8	Rolí pustých: třídy I. měr	třídy I. 1/8	třídy II. měr	třídy II. 1/8	třídy III. měr	třídy III. 1/8	Vinic pustých: měr	1/8
183	2	12	7	—	—	82	4	—	—	46	—	194	4	—	—	—	—
15	15	1	15	—	—	219	—	—	—	—	—	350	—	—	—	—	-
22	5	—	5	—	—	12	5	25	2	—	—	—	—	113	—	—	—
35	13	1	16	25	—	39	—	79	4	—	—	32	—	266	—	—	-
40	2	2	3	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—	27	—	—	—
14	12	1	10	—	—	132	—	60	—	—	—	72	—	36	—	—	—
313	68	—	2	36	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
418	13	10	—	—	—	—	—	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(119	5)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	2	6	10	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	166	—	—	—
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	6	1	12	18	2	36	4	—	—	21	2	42	4	—	—	—	—
671	98	70	66	64	3	172	5	142	6	20	5	25	2	75	—	—	—
668	16	34	3	—	—	64	5	66	2	—	—	14	—	62	—	—	-
43	41	2	83	411	—	454	4	120	—	1078	—	1081	4	170	—	—	—
50	37	9	55	1498	6	75	—	—	—	1010	—	150	—	—	—	—	—
65	4	7	1	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	-
464	89	18	79	1020	4	831	3	—	—	219	4	286	2	—	—	—	-
90	9	7	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	1	24	28	34	—	23	-	11	—	203	4	580	2	—	—	—	—
356	212	43	459	3566	1	847	1	218	1	4573	—	2040	2	2653	5	—	—
294	122	7	281	890	—	134	—	—	—	530	-	60	—	—	—	—	-
39	11	7	24	—	—	278	—	—	—	—	—	613	—	78	—	—	—
688	72	—	—	—	—	—	—	68	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	4	3	1	—	—	—	—	30	—	—	—	—	—	25	—	—	—
972	35	6	—	—	—	—	—	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	—	—	2	—	—	—	—	—	.	—	—	—	—	—	—	—	—
612	291	55	361	7526	4	890	4	—	—	2176	5	842	4	—	—	—	—
246	29	3	—	—	—	51	4	361	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(1350	30	—	120)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
88	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	-
5	4	2	8	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	50	—	—	—
372	105	3	4	416	—	595	4	1318	4	—	—	—	—	26	—	—	-
1377	156	3	95	930	2	1320	—	1097	—	37	—	37	—	37	—	—	-
435	18	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37	11	2	46	188	—	—	—	—	—	845	—	—	—	—	—	—	—

Panství Olomouckého kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic úhrnem		Velkost obcí		R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.								
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	lány	1/64	osedlých	lhotních	pustých
Uhřice	418	2	418	2	—	—	—	—	5	5	—	—	—
Újezd	—	—	258	5 1/3	139	2 2/3	—	—	5	54	24	—	—
Unčov	1036	—	2521	6 2/3	1672	5 1/2	—	—	53	30	350	6	37
Úsov	6741	4 2/4	9416	7	6724	—	—	—	172	15	725	37	122
Vicoměřice	511	1 1/3	492	2 2/3	—	—	—	—	6	10	7	2	20
Wiesenberk	—	—	—	—	7663	—	—	—	33	7	551	1	3
Vranová-Drahanovice	—	—	—	—	158	—	—	—	—	59	9	2	1
Vranová-Veselí	—	—	—	—	405	—	—	—	2	30	—	—	—
Vrchoslavice	487	6	243	7	—	—	—	—	5	58	—	—	—
Zábřeh	987	5 1/3	8880	1 1/3	13096	1 1/3	—	—	142	55	1031	31	22
Úhrnem	185827	6 1/3	122543	6 1/3	224440	2 3/4	—	—	4113	51	—	—	—

roku 1656—1677.

R. 1678-75. domu				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
				třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.			
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
8	8	5	13	70	6	70	6	—	—	137	4	137	4	—	—	—	—
23	1	3	7	—	—	51	2	—	—	—	—	51	2	25	5	—	—
350	39	1	50	150	3	187	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—
650	170	10	77	1055	2	1786	1	805	6	200	—	518	—	278	2	—	—
5	11	—	14	187	2	18	5	—	—	211	2	30	5	—	—	—	—
524	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	1	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—	27	—	—	—
17	4	6	5	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	46	—	—	—
15	12	—	9	210	6	105	2	—	—	1	2	37	6	—	—	—	—
991	92	7	23	40	—	777	2	895	5	—	—	93	2	46	5	—	—
18396	2828	665	2868	30284	1	12815	7	8101	5	16023	5	9811	3	7585	—	1071	—

b) Z obcí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel-kost obcí: lány	Vel-kost obcí: $^1/_{64}$	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nové pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané 1 měr	Role: nově vzdělané 2 měr	Role: nově vzdělané 3 měr	Role: staré pusté 1 měr	Role: staré pusté 2 měr	Role: staré pusté 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Boskovice:														
Boskovice	27	53	164	29	7	115	108	108	—	—	—	—	—	683
Buková	2	13	10	4	1	7	—	—	41	—	—	97	—	96
Lipová	1	28	6	2	2	3	—	—	29	—	—	43_4	—	66
Ludíkov	—	57	5	1	3	1	—	—	14	—	—	61	—	50
Obora	2	23	13	1	4	3	—	—	—	—	—	57	—	50
Pamětice	3	20	8	2	3	1	28	56	—	9_2	18_5	—	—	45
Protivanov	4	57	18	1	8	7	—	—	20	—	—	120	—	165
Újezd	2	12	14	1	2	7	—	—	15	—	—	115	—	84
Velenov	1	24	7	1	2	4	—	—	16	—	—	72	—	46
Vratíkov	1	15	4	—	3	2	—	—	—	—	—	56	—	25
Žďárná	1	2	11	2	1	6	—	—	—	—	—	66	—	116
Brodek:														
Dobromělice	12	33	18	15	—	2	537_4	268_6	—	77_4	38_6	—	—	193
Búzov:														
Blažov	1	21	8	3	2	—	—	—	76	—	—	—	—	32
Březina	—	27	1	1	1	5	—	—	12	—	—	36	—	27
Búzov, díl	1	2	6	–	4	15	—	—	—	—	—	70	—	74
Javoříčko	—	32	1	—	–	2	—	—	—	—	—	20	—	22
Kozov	1	44	4	2	—	3	—	26	52	—	24_2	48_5	—	33
Mílkov	1	12	1	2	1	7	—	—	40	—	—	165	—	30
Obectov	—	55	3	2	1	4	—	13	13	—	12	12	—	37
Ospilov	1	2	6	2	1	1	—	—	40	—	—	—	—	33
Podolí	2	6	6	4	1	7	—	—	35	—	—	112	—	40
Veselíčko	—	54	2	–	3	1	—	—	—	—	—	—	—	21
Vojtěchov	1	48	7	2	1	2	—	25_2	50_5	—	19	38	—	58
Drahanovice	2	59	16	7	—	7	52	26	—	17_2	8_5	—	—	100
Hluchov	1	34	15	2	5	2	—	13_5	27_2	—	13	13	—	84
Chromeč a Bludov:														
Bratrošov	4	48	38	13	2	—	—	—	110	—	—	—	—	130
Chudobín:														
Bílsko	2	31	12	7	—	—	—	—	—	—	28	—	—	42
Čakov	1	16	15	1	1	8	—	—	14	—	—	—	—	78
Ješov	—	2	4	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	29
Kovářov	—	28	7	—	3	7	—	—	21	—	—	49_4	—	31
Loučka	1	36	7	6	3	2	—	44	44	—	—	—	—	70

b) Z oboí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role nově vzdělané: 1 měr	Role nově vzdělané: 2 měr	Role nově vzdělané: 3 měr	Role staré pusté: 1 měr	Role staré pusté: 2 měr	Role staré pusté: 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Nová Ves, Kluzov	—	5	2	6	1	7	--	—	—	—	—	—	—	87
Obranice	1	28	5	3	—	—	—	45_6	91_5	--	—	—	—	44
Sováčov	—	8	8	—	2	9	—	—	—	—	—	—	—	52
Vilémov	1	41	11	10	2	4	—	93_2	93_2	—	33	33	—	126
Ivanovice:														
Ivanovice	32	2	72	19	6	18	540	—	—	216	—	—	—	441
Švábenice, díl	3	24	5	5	—	4	143	—	—	39	—	—	—	219
Jesenice:														
Březko	1	37	10	—	2	7	—	—	—	—	—	—	—	80
Klužínek	1	24	10	—		4	—	—	—	—	--	50	—	45
Jevíčko	19	28	141	27	7	37	53_2	53_2	53_2	23_3	23_3	23_3	—	381
Kapitula dómu Olomouckého:														
Bystřice Hrubá	13	29	58	11	2	21	125	125	—	—	—	—	—	219
Drahlov	6	18	15	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
Haňovice	2	21	17	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	52
Hrádečná	1	44	4	5	2	4	—	32_4	32_4	—	37_4	37_4	—	33
Kelčice	5	48	12	13	—	1	—	—	—	125_1	62_5	—	—	65
Křenovice	9	17	39	4	—	8	26	—	—	46	—	—	—	113
Luka	—	4	2	3	2	2	—	—	11	—	—	24	—	65
Měrotín	1	21	7	1	1	5	—	10	20	—	20	40	—	57
Mrsklice	2	11	17	6	1	3	—	16	16	—	—	—	—	51
Savín	1	4	9	1	3	3	—	—	—	—	16	16	—	36
Slavětín	1	56	4	4	1	4	—	27	54	—	36	72	--	51
Studenec	3	10	12	2	—	2	53_2	26_5	—	66_5	33_2	—	—	39
Tršice	11	32	37	4	4	20	42_5	21_2	—	64	32	—	—	149
Žešov	9	42	16	7	—	—	279_5	—	—	--	—	—	—	76
Klášter Hradiský:														
Bohuňovice	6	27	12	13	—	8	112	112	—	18	18	—	—	65
Březce	4	8	4	2	4	5	—	—	—	—	—	—	—	40
Bystročice	16	24	15	11	1	3	385	—	—	35	--	—	—	85
Černovír	7	15	19	9	2	4	—	—	—	—	—	—	—	100
Droždín	4	18	13	5	—	4	—	—	—	—	—	—	—	121
Hejčín	—	50	6	2	—	1	—	—	—	10	—	—	—	79
Chomoutov	2	35	9	2	2	5	—	15	—	—	—	—	—	53
Lašťany	6	3	17	8	—	5	40_4	40_4	40_4	81	81	81	—	91

*

b) Z obcí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí		Domy				Role						Vinice	R. 1880 domů
							nově vzdělané			staré pusté				
	lány	1/64	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	staré pusté měr	
Lošov	2	1	17	4	2	3	—	—	—	—	—	—	—	63
Náklo	9	57	38	6	—	9	39	—	—	—	—	—	—	125
Ohnice	6	28	20	10	-	—	—	—	345	—	—	—	—	61
Olšany	21	9	17	32	--	17	570	—	—	76	—	—	—	187
Pavlovice	—	3	4	15	—	10	—	—	—	—	—	—	—	77
Samotišky	1	42	15	5	—	-	60	60	—	—	—	—	—	97
Střeně	2	19	8	3	—	5	—	44	—	—	10	—	—	54
Těšetice	10	52	14	10	—	2	450	--	--	--.	—	—	—	75
Topolany	12	6	11	15	1	2	630	—	—	70	—	—	—	69
Ústín	8	15	9	7	—	—	314	—	--	—	—	—	—	53
Žerůvky	6	6	7	4	—	1	139	—	—	—	—	—	—	28
u Konice:														
Brodek	4	60	20	4	8	11	—	—	81	-	—	209	—	258
Dešná	3	42	11	3	4	6	—	—	—	-	—	—	—	120
Křemenec	—	37	4	-	—	2	—	—	—	—	--	—	—	37
Lhota	1	62	5	5	1	4	—	—	75	—	—	52	—	78
Přemyslovice	6	61	31	8	—	5	—	—	149	—	—	50	—	199
Strážisko	—	32	16	3	6	8	—	24_4	49_1	—	17_3	34_6	—	39
u Šebetova:														
Benešov	1	45	6	1	2	7	—	—	12	—	—	84	—	99
Kořenec	2	5	13	2	4	3	—	—	24	—	—	56	—	145
Okrouhlá	—	60	13	2	—	4	—	—	14	—	—	35	—	99
Světlá	2	56	5	4	1	6	87	87	—	81_3	81_3	—	—	39
u Březovic:														
Březovice	10	13	9	20	1	5	712	—	—	1152	--	—	—	114
Hradčany	7	45	8	14	1	1	690	—	—	—	—	—	—	64
Pivín	13	41	19	10	-	20	360	—	—	1100	—	—	—	152
Klášter Kartouzský:														
Doubravice	2	34	23	4	—	3	17	8_4	—	—	—	—	—	58
Hradnice	1	3	5	5	1	5	—	—	59	—	—	71	—	34
Pavlov	2	62	10	10	—	13	—	—	160	—	—	279	—	55
Klášter Šternberský:														
Babice	4	32	14	5	4	9	—	99	—	—	131	—	—	[illegible]
Chvalkovice	14	5	36	6	—	8	66	—	—	—	—	—	—	[illegible]

b) Z obcí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí lány	Velkost obcí 1/64	Domy osedlé	Domy nově osed.	Domy nově pusté	Domy staré pusté	Role nově vzdělané 1 měr	Role nově vzdělané 2 měr	Role nově vzdělané 3 měr	Role staré pusté 1 měr	Role staré pusté 2 měr	Role staré pusté 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Tvorovice	5	30	12	6	—	9	99	—	—	243	—	–	—	93
Výšovice	8	15	19	11	—	12	276	—	—	276	—	—	—	100
Klášt. Všech Svatých:														
Dědice	—	—	23	6	5	3	92	46	—	84_2	42_1	—	–	218
Buděčko	4	2	7	1	2	6	—	—	–	—	—	222	–	77
Koválovice u Tištína	6	2	9	1	3	2	12	—	—	60	—	—	—	48
Osičany	2	57	7	3	1	3	47_2	47_2	—	84	84	—	—	39
Raková	1	53	6	1	6	8	—	—	14_4	—	—	—	—	83
Stětovice	2	13	2	2	-	—	62	—	—	—	—	—	—	56
Tetetice	3	10	7	4	3	3	—	70	—	—	60	—	—	62
Kojetín:														
Hruška	10	23	14	5	–	10	125	—	—	250	—	—	—	81
Kojetín	44	41	206	32	16	95	—	—	—	—	—	—	—	617
Měrovice	23	44	24	14	-	5	666	—	—	54	—	—	—	113
Němčice	30	55	42	24	2	16	747_2	373_5	—	25_5	12_5	—	—	196
Konice:														
Brodek	4	60	20	4	8	11	—	—	81	—	—	209_2	—	258
Dešná	3	42	11	3	4	6	—	—	—	—	—	—	—	120
Lhota	1	62	5	5	1	4	—	—	75	—	—	52	—	78
Přemyslovice	6	61	31	8	—	5	—	—	149	—	—	50	—	199
Strážisko	–	32	16	3	6	8	—	24_4	49_1	-	17_3	34_6	—	39
Krakovec:														
Bohuslavice	1	16	5	7	—	3	–	76_4	76_4	—	14	14	—	40
Dětkovice	—	3	4	–	2	1	—	—	—	—	—	—	—	17
Háčky	—	56	8	5	1	—	—	—	100	—	—	—	—	37
Hvozd	2	49	10	9	2	5	—	98	98	—	54_4	54_4	–	72
Krakovec	13	1	11	2	2	2	—	—	—	–	—	—	—	46
Louky	—	62	7	7	1	3	—	—	65	—	—	15	—	65
Ludmírov	1	34	10	6	2	5	—	31_2	62_5	–	29	58	—	69
Polomí	1	2	8	5	1	1	—	34_2	34_2	—	5_2	5_2	—	45
Králice:														
Držovice	23	45	19	22	—	17	529	529	—	201_2	201_2	–	—	128
Králice	26	25	39	19	2	24	346_4	—	—	126	—	—	—	142
Vrahovice	19	15	10	24	1	25	682	—	—	343	—	—	—	135

**

b) Z obcí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí		Domy				Role						Vinice	R. 1880 domů
							nově vzdělané			staré pusté				
	lány	1/64	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	staré pusté měr	
Lhota Bílá:														
Hraby	–	25	3	1	—	—	—	—	22	—	—	—	—	16
Lhota Bílá	—	32	5	3	—	–	—	6	—	—	—	—	—	48
Lhota Červená:														
Búzov	1	51	6	4	—	10	—	—	13	—	—	234	—	79
Hvozdečko	1	19	5	3	1	4	—	26_4	26_4	—	32	32	—	30
Lhota Červená	—	38	7	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	43
Lišnice:														
Lišnice	3	60	14	12	1	10	—	198	—	—	108	—	—	64
Třidvory	3	—	14	10	—	2	—	—	—	—	—	—	—	48
Loučka (Studená)	3	21	18	2	6	10	—	24	—	—	166	—	—	78
Ludeřov, Střížov:														
Ludeřov	1	18	5	3	—	11	11	22	—	21_2	42_5	—	—	55
Střížov	–	35	6	3	1	1	7_2	14_5	—	—	—	—	—	35
Mírov:														
Hynčina D.	3	33	36	12	4	7	—	—	123	—	—	23	—	114
Jestřebí	–	50	7	4	2	6	—	28_5	57_2	—	5	10	—	55
Jestřebíčko	—	21	7	3	—	—	—	—	9	—	—	—	—	35
Krchleby	1	61	18	5	3	15	—	—	25	—	—	24	—	78
Lukavice	6	—	19	5	3	1	26_5	13_2	—	20_5	10_2	—	—	45
Mohelnice	31	42	177	27	15	23	—	—	—	—	—	—	—	515
Pobuč	—	62	19	3	1	4	—	—	—	—	—	—	—	59
Slavoňov	1	40	19	5	3	—	—	—	36	—	—	—	—	52
Vlachov	1	44	7	4	1	—	19_2	38_5	—	—	—	—	—	27
Vyšehoří	1	46	17	21	2	1	—	—	25	—	—	—	—	34
Zvole	4	5	25	10	1	3	—	71	—	—	10	—	—	79
Morkovice:														
Morkovice	12	26	17	20	—	34	183	183	—	405	405	—	—	238
Prasklice	9	11	12	5	1	14	153	76_4	—	333	166_4	—	—	87
Slížany	6	22	13	8	1	11	—	120	120	—	170	170	—	104
Mořice:														
Mořice	6	52	9	8	3	3	472	—	—	—	—	—	—	87
Subce	2	36	3	3	—	9	37_4	75	—	75	150	—	—	27
Tištín	16	52	30	13	4	25	528	—	—	296	—	—	—	153
Vičice	4	53	3	6	2	11	209_2	—	—	351	—	—	—	76
Olomouc:														
Bělidlo Nové	—	2	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	61

b) Z obcí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nové pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané 1 měr	Role: nově vzdělané 2 měr	Role: nově vzdělané 3 měr	Role: staré pusté 1 měr	Role: staré pusté 2 měr	Role: staré pusté 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Blatec	14	37	31	5	—	4	—	—	—	—	—	—	—	67
Dubčany	5	48	16	4	1	2	108	—	—	—	—	—	—	47
Holice	23	42	30	18	1	7	220_6	441_5	—	125	250	—	—	147
Horká	9	16	14	21	1	17	122_4	245	—	—	—	—	—	147
Kyselov	1	11	10	4	—	—	—	8	—	—	—	—	—	36
Loděnice	8	58	31	8	—	4	72	36	—	22_4	11_2	—	—	92
Mezice	2	27	8	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	57
Sedlejsko	—	38	6	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	47
Skrbeň	10	48	24	11	2	14	211_4	—	—	47	—	—	—	115
Otaslavice D.	7	43	36	26	—	18	220_4	220_4	—	42	42	—	—	186
Pačlavice:														
Pačlavice	6	45	18	—	7	12	—	—	—	159	318	—	—	94
Pornice	5	11	13	—	10	13	—	—	—	—	240	—	—	88
Plumlov:														
Bilovice	1	36	6	—	—	3	—	—	—	46_5	23_2	—	—	86
Bohušín	2	11	7	1	1	10	—	—	8	—	—	220	—	40
Domamyslice	8	13	12	8	—	8	189_2	94_5	—	250	125	—	—	77
Drahany	5	26	15	—	3	21	—	—	—	—	—	871	—	123
Hamry	—	20	2	—	1	6	—	—	—	—	—	20	—	43
Hartmanice	3	34	7	1	3	16	—	—	13	—	—	528	—	141
Kobelničky	1	31	7	—	1	6	—	26	—	—	91	—	—	27
Kostelec	26	5	33	30	2	58	424_5	212_2	—	398_5	199_2	—	—	249
Krasice	5	39	9	6	—	3	256	—	—	81	—	—	—	62
Krumsín	4	26	10	8	—	7	31_5	60_2	—	120_2	240_5	—	—	91
Lešany	1	51	5	1	3	1	—	—	—	20	10	—	—	121
Moskovice	4	51	15	5	—	7	56	56	—	77	77	—	—	83
Myslijovice	2	47	8	6	1	17	—	34	—	—	270	—	—	87
Ohrozim	10	12	11	7	5	18	139_2	69_5	—	405_2	202_5	—	—	101
Otínoves	5	4	9	5	6	7	—	—	—	—	—	—	—	178
Plumlov	3	16	33	6	—	6	—	21_4	—	—	57	—	—	250
Prostějovičky	1	10	5	3	[illegible]	4	—	28	—	—	55	—	—	57
Rozestání	5	16	18	3	3	13	—	—	43	—	—	420	—	161
Seloutky	9	24	10	15	—	16	327	—	—	405	—	—	—	81
Slatěnice	9	19	15	16	—	32	225	—	—	369	—	—	—	104
Slatinky	3	40	6	9	1	14	32	64	—	64	128	—	—	98
Smržice	30	26	32	22	2	60	741	—	—	760	—	—	—	276

b) **Z obcí kraje Olomouckého**

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: $^1/_{64}$	Domy: osedlé	Domy: nové osed.	Domy: nové pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané 1 měr	Role: nově vzdělané 2 měr	Role: nově vzdělané 3 měr	Role: staré pusté 1 měr	Role: staré pusté 2 měr	Role: staré pusté 3 měr	Vinice: staré pusté měr	R. 1880 domů
Soběsuky	4	7	9	6	—	9	47_5	47_5	47_5	65	65	65	—	51
Stínava	2	3	13	3	1	6	—	10_5	21_2	—	55	110	—	55
Určice	18	9	19	32	—	48	884	—	—	1032	—	—	—	232
Vícov	7	34	21	2	7	6	—	20	—	—	90	—	—	71
Žárovice	1	53	9	3	—	7	17_2	17_4	17_2	20_5	20_5	20_5	—	48
Prostějov:														
Čechovice	4	29	8	2	—	1	100	—	—	50	—	—	—	112
Dětkovice	11	7	24	16	1	7	231	—	—	—	—	—	—	135
Dobrochov	6	9	3	12	1	17	150	—	—	360	—	—	—	68
Prostějov	86	52	249	79	4	254	141	—	—	—	—	—	—	1060
Vranovice	6	51	9	13	1	5	268	134	—	120	60	—	—	90
Ptení a Suchdol:														
Ptení Staré	4	7	17	7	5	8	—	161	—	—	184	—	—	108
Suchdol	1	30	15	1	2	6	—	—	—	—	78	—	—	67
Zdětín	4	21	7	3	—	10	—	117	—	—	429	—	—	53
Roubanín:														
Lhota Zálesní	—	39	3	1	—	1	—	—	30	—	—	—	—	14
Roubenín	—	45	6	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	48
Skalička	1	16	5	4	1	8	—	—	—	—	—	—	—	54
Sovinec:														
Moravice Dolní	7	42	45	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100
Paseka	20	54	69	19	—	—	—	387_4	387_4	—	—	—	—	138
Plinkout	5	32	27	14	—	—	—	—	251	—	—	—	—	65
Sokolom Dol.	11	4	19	13	1	—	416	208	—	—	—	—	—	47
Sovinec	—	58	19	3	—	4	—	—	8	—	—	26	—	57
Stola	7	6	34	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89
Šternberk:														
Beroun	11	1	100	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	328
Dětřichov	3	—	18	3	—	4	—	—	42	—	—	14	—	88
Kunčice	3	37	14	10	—	—	—	—	270	—	—	—	—	64
Mladějovice	8	6	28	7	—	—	90	180	—	—	—	—	—	79
Ondřejov	3	3	16	6	—	2	—	—	111	—	—	21	—	5
Stadlo	4	1	11	5	—	—	102_5	205_2	—	—	—	—	—	2[illegible]
Starnov	9	—	26	14	—	—	120_5	120_5	120_5	—	—	—	—	77
Šternberk	19	15	156	27	2	22	—	30	15	—	—	—	—	1094
Tovačov:														
Biskupice	13	62	15	5	4	5	233_2	—	—	50	—	—	—	60

b) Z oboí kraje Olomouokého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané 1 měr	Role: nově vzdělané 2 měr	Role: nově vzdělané 3 měr	Role: staré pusté 1 měr	Role: staré pusté 2 měr	Role: staré pusté 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Bolelouc	12	59	20	14	6	13	504	—	—	—	—	—	—	119
Čechovice	24	30	24	15	—	1	676	—	—	48	—	—	—	57
Čelčice	16	17	8	12	1	13	550	—	—	180	—	—	—	79
Čertoryje	6	16	7	3	—	15	90_5	45_2	—	117_2	58_5	—	—	39
Hrdibořice	13	27	13	7	1	2	303	—	—	45	—	—	—	40
Charváty	7	8	6	4	1	1	270	—	—	45	—	—	—	59
Ivaň	26	16	26	18	1	14	510	—	—	120	—	—	—	111
Klopotovice	14	23	14	10	—	7	331	—	—	153	—	—	—	56
Majetín	11	49	16	5	5	28	—	157_4	—	—	371_2	—	—	182
Opločany	13	48	19	6	—	19	144	—	—	—	—	—	—	83
Rakodavy	—	16	7	4	5	1	—	—	—	—	—	—	—	53
Tovačov	16	—	101	52	4	29	—	—	—	—	—	—	—	297
Troubky	15	60	32	8	3	30	—	188	—	—	400	—	—	266
Věrovany	24	13	22	20	1	20	768	—	—	144	—	—	—	126
Uhřice:														
Počenice	1	46	2	6	1	8	45_6	45_6	—	43_6	43_6	—	—	121
Uhřice	3	23	6	2	4	5	25	25	—	93_6	93_6	—	—	71
Újezd u Mohelnice	5	54	23	1	3	7	—	—	—	—	51_2	25_5	—	57
Unčov:														
Loštice	13	49	94	13	1	50	64_4	64_4	—	—	—	—	—	350
Úsov:														
Bezděkov	1	27	6	3	—	—	—	41_5	20_6	—	—	—	—	25
Hlivice	5	40	13	7	—	—	70	70	—	—	—	—	—	60
Hradec	5	18	21	6	—	—	40_4	40_4	—	—	—	—	—	64
Hradečná	5	17	16	19	—	4	—	156_5	313_2	—	—	—	—	93
Klopina	4	59	12	7	2	1	—	100	—	—	50	—	—	68
Králová	—	23	12	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
Lazce	5	39	17	6	—	—	66_5	33_2	—	—	—	—	—	44
Lipinka	1	36	11	2	1	7	—	—	28	—	—	70	—	67
Mněník	1	21	7	5	—	3	—	90	—	—	—	—	—	37
Mladce	1	49	12	3	—	1	—	45	—	—	—	—	—	73
Peskov	4	3	16	3	1	2	—	30	60	—	—	—	—	61
Police	7	27	17	3	1	4	—	90	—	—	255	—	—	63
Řimnice	2	2	8	2	—	1	50	25	—	—	—	—	—	63
Šumwald	23	46	65	32	—	7	318	636	—	6	12	—	—	191
Troubelice	15	27	34	20	1	16	272	136	—	119	59_4	—	—	151

b) Z obcí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané: 1 měr	Role: nově vzdělané: 2 měr	Role: nově vzdělané: 3 měr	Role: staré pusté: 1 měr	Role: staré pusté: 2 měr	Role: staré pusté: 3 měr	Vinice: staré pusté měr	R. 1880 domů
Újezd Zadní	2	2	9	2	1	4	—	—	—	—	—	—	—	31
Úsov	14	49	37	14	1	5	154_4	154_1	154_1	75	75	75	—	240
Vicoměřice	4	37	5	7	—	9	150	—	—	150	—	—	—	72
Vranová-Veselí:														
Bezděkov	–	63	4	1	3	3	—	—	—	—	—	—	—	25
Vranová	—	48	8	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	57
Vrchoslavice a Dlouhá ves	5	58	12	12	–	8	210_6	105_2	—	1_2	37_6	—	—	104
Zábřeh:														
Dubíčko	5	14	28	9	—	1	30	30	30	—	—	—	—	90
Rohle	3	7	22	9	—	—	—	80	40	—	—	—	—	137
Rovensko	5	52	19	6	—	5	—	116	58	—	93_2	46_5	—	107
Strupšín	—	59	7	4	—	—	—	—	72	—	—	—	—	31
Sudkov	4	28	23	6	–	—	—	18	18	—	—	—	—	81
Třebárov V.	5	60	2	9	—	—	—	174	87	—	—	—	—	139

c) Pusté osady.

Po 30leté válce jmenují se tyto:

1. na panství Búzovském: Jeřmany teď Jeřmaň, po válce pustá ves, ale r. 1677. měla již opět 4 nově osedlé, 1 pustý dům a rolí pustých 20 měr; (R. 22.)

2. na panství kláštera Hradiského Prlov, zaniklá ves u Lašťan, jejíž role drželi poddaní z této obce a sousedé z panství Šternberského.

Pustá byla též osada Obědkovice; r. 1667. zůstával v ní pouze 1 hospodář, ostatních 26 domů bylo prázdno; r. 1677. však opět vedle onoho 17 nově osedlých a 9 pustých domů.

Skalička u Pivína mívala zámek a 4 domy, ale tyto »před dávnými lety« byly zkaženy, a Skalička zůstala pustá; (R. 170 a 182.)

3. na panství Krakoveckém: Rakůvky ležely také pusté; mezi r. 1657—1676 usadil se tu opět 1 hospodář, ujav svobodnou rychtu, a po něm v 6 letech dále 6 jiných, takže měly r. 1677. 17 nově osedlých a 4 staré pusté domy, a zůstávalo pustých rolí 84 m.; (R. 33.)

4. na panství Morkovském: v Počenicích zůstával po válce r. 1656. jeden osedlý a 32 pustých domů, do r. 1675. pak onen starý a 8 nově osedlých a 24 pustých, k nimž patřilo rolí I. třídy 340 měr a II. tolikéž; (R. 358.)

5. na panství Tovačovském město Klenovice bylo ještě r. 1657. tak pusté, že mělo jen 2 domy osedlé, ale 60 pustých, rolí vzdělávaných toliko 240 měr, ale pustých 2140 měr I. třídy, r. 1678.: 2 staré usedlé, 25 nově osedlých a ještě 35 domů pustých; (R. 78.)

6. na statku Vicoměrském: Poličky pusté ještě r. 1656., potom do r. 1676. usadili se tu nově 4 lidé, ujali 56 měr rolí, a zůstávalo pustých: domů 5 a rolí 92 m. I. a II. třídy. (R. 76.)

5. Uhersko-Hradišťský kraj.

a) Pohled na celá panství.

V něm se jeví skoro týž poměr, jako v kraji Brněnském a Znojemském. Z 15.950 domů poddanských bylo po válce r. 1656: osedlých **11.060** (= více než $^2/_3$) a **4896** pustých (= skoro $^1/_3$ všech) a rolí pustých **69.180** m. (více než $^1/_5$ všech); r. 1669.—71. ještě pustých: domů **3420** (= skoro $^1/_5$), rolí **41.256** (= $^1/_7$) a vinic 2394 (= více než $^1/_6$ všech).

Z panství nejvíce utrpěla:

1. válkou 30letou, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých (která jich měla přes polovic pustých, označena jsou proloženým tiskem): Uherský Brod, Buchlov, Bzenec, Divnice, *Dřínov*, Hošťálkov, *Hoštice*, *Chvalnov*, *Koryčany*, *Kostelec*, *Litenčice a Komárov*, *Milonice* (str. 31) *Napajedla*, *Nemochovice*, *Uherský Ostroh*, *Pohořelice*, *Prakšice*, Slavičín, Strážnice, *Strážovice*, *Střílky*, *Svatobořice*, Velehrad, Veselí, *Vesky*, *Zborovice*, *Zdislavice*, *Zdounky*, Zlín, *Žadovice* a Žeranovice;

2. vpádem tatarským r. 1663. a j. panství: Brod, Brumov, Březolupy, Hradiště, Luhačovice, Napajedla, Ostroh, Slavičín, Strážnice, Světov, Veselí, Vsetín a Vyzovice.

Tataři zcela vypálili a vyplenili jmenovitě osady: Bilovice až na 1 dům, Biskupice, Divnice; na panství Brodském: Březovou, Korytnou, Těšov a Suchou Lozu; na Brumovském: Bohuslavice, Drnovice, Jestřábí, Klobouky, Mirošov, Štítnou, Lhotu Francovu a Vlachovice; na Hradištském: Podolí, Popovice; na panství Ostrožském 14 osad: Blatnici, Boršice, Hluk, Lhotu Hroznovu a Ostrožskou, Kozojídky, Kuželov, Louku, Němčí Dolní a Horní, Slavkov, Tasov, Vesky a Vrbku; Slavičín celý i s kostelem; na Strážnickém panství: Javorník, Lipov, Velkou s kostelem; na Světlovském a Vasilském 11 osad: Bzovou, Hoštětín, Komnu, Krhov, Lhotu Dolní, Pytín, Rudimov, Sehradice, Šanov, Záhorovice a Vasilsko.

V jiných dědinách okolních velikou část vypálili a pohubili; na př. v Bánově zámek, dvůr a 53 domů, ve Vlčově 15 domů, Hradčovicích 17, u Luhačovic v Pozlovicích kostel a 22 domů,

v Nezděnicích 29 domů; na Strážnicku Suchov a Kněždub až na 4 domy; na Světlovsku Bojkovice, na Vsetínsku v Johanové 38 domů, ve Vsetíně 17 d., ve Vyzovicích 15 domů a j. v. Někde spálili všechno obilí: u Bojkovic, u Brumova atd.

Lidí zabili nebo zajali: v Divnicích 17, na panství Brodském nejvíce: ve Vlčově 56, v Suché Loze 50, v Šumicích 48, v Nedachlebicích 44, ve Veletíně 37, v Drslavicích 31, v Korytné 29, v Těšově 26, v Ořechově 25; u hranic na Brumovsku nejvíce: ve Lhotě Francově 512, v Senici 426, v Dolní Lidči 234, v Horní Lidči 156, v Lužné 112, ve Střelné 102, v Lačnově 93, v Polánce 91, ve Vlachovicích 91, v městě Kloboukách 48, v Leskovci 39, ve Smolíně 30; na Luhačovsku: v Lidkovicích 45, v Luhačovicích 42; u Napajedel v Prakšicích 25, v Nezděnicích 26; na panství Strážnickém okolo 1500 osob, na Ostrožském asi 680 lidí, na Vsetínském: v Hovězím 239, v Zdechově 157, v Hrozenkově 42, v Halenkově 36, v Johanové 92, v Ústí 46; na Vyzovsku nejvíce v Bratřejově 50, Prlově 25, ve Vyzovicích 13 atd., úhrnem 5981 lidí.

S ubohými zajatci odehnali Tataři nesmírné množství koní, dobytka hovězího a skopového; nejvíce u hranic z panství Strážnického, Ostrožského, kde ho sotva 20 díl zůstal, u Broumova a j. v.*)

Velká část spálenišť a pustin, od Tatarů r. 1663. spáchaných, zůstávala ležeti v sutinách ještě r. 1671; poznamenány jsou úředně a také v následujícím přehledu v oddělení »domů nových pustých«, mezi nimiž ostatní jsou domy vyhořelé a jejichž hospodáři buď utekli nebo zemřeli.

---

*) Zemský archiv, Cerroniho sbírka, Miscellanea II. 261.

Panstvi Hradišťského kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic úhrnem		Velkost obcí		R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.								
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	lány	1/64	osedlých	lhotních	pustých
Bilovice	—	—	217	3 1/3	108	1	—	—	4	4	26	3	7
Brod Uherský	11472	4 2/3	13987	7	5378	4	1473	5 1/3	199	34	907	5	245
Brumov 1. díl	—	—	2052	4 1/3	25948	4 1/3	—	—	93	44	429	—	103
» 2. díl	—	—	304	2/3	5500	6	—	—	20	12	483	2	51
» 3. díl	—	—	—	—	2360	1 1/3	—	—	8	2	194	3	44
Březolupy	409	7 2/3	921	—	203	6	—	—	14	34	—	—	—
Buchlov	950	4 1/3	2336	—	909	1 2/3	948	4 2/3	40	4	240	6	151
Bzenec	2309	3	1286	3	113	4	1412	1 1/3	41	3	309	17	78
Četechovice	—	—	367	4	—	—	129	4 1/3	3	37	28	—	9
Divnice	—	—	254	1	508	2	—	—	3	64	24	—	8
Dřínov	639	6	867	2 1/3	37	2 2/3	—	—	6	1	28	8	47
Hošťálkov	—	—	—	—	548	—	—	—	3	30	—	—	—
Hoštice	—	—	385	—	385	—	—	—	4	49	11	—	18
Hrádek, Mladotice	—	—	905	3 2/3	453	2 1/3	—	—	10	44	40	8	23
Hradiště Uherské	3843	—	3914	—	1630	—	1109	5	80	11	332	—	45
Chvalnov	—	—	728	6	—	—	—	—	4	20	20	—	15
Klečůvka	—	—	165	5 1/3	901	2 2/3	—	—	6	30	7	—	5
Koryčany	1093	4	2109	—	—	—	—	—	19	29	72	17	108
Kostelec	—	—	330	5 1/3	—	—	69	4	5	20	18	—	14
Kroměříž, díl	632	6 2/3	397	1 1/3	—	—	—	—	13	9	34	—	15
Kvasice	437	4 2/3	2443	5 2/3	1260	6 2/3	—	—	31	11	104	42	94
Kyjovské statky	539	1/3	565	1 1/3	151	5 1/3	139	6	10	21	71	—	3
Liptál	—	—	—	—	1017	4	—	—	5	48	52	—	5
Litenčice, Komárov	861	6	1891	5 1/3	—	—	—	—	19	61	98	8	53
Luhačovice	—	—	656	4	5605	6	—	—	37	9	220	18	22
Lukov	—	—	3826	2/3	10537	5	—	—	77	6	168	—	78
Malenovice	366	1/3	2714	2	2242	7 1/3	—	—	37	58	192	—	32
Milonice a Nové Zámky	1337	4	1727	7	—	—	—		17	26	—	—	—
Milotice	4088	7 2/3	1843	7 1/3	827	4	—	—	39	3	169	7	16
Moštěnice	445	3	1125	7	—	—	234	2 1/3	14	38	81	1	9
Napajedla	5373	7 1/3	6702	1 2/3	1194	6	78	1 2/3	103	46	472	25	173
Nemochovice	—	—	1096	—	—	—	—	—	6	59	16	1	2[illegible]
Nezděnice	—	—	1785	3	—	—	—	—	8	47	47	3	1[illegible]
Ostroh Uherský	24930	3 2/3	19382	2/3	1250	2 2/3	2339	4	346	31	1144	133	48[illegible]
Pohořelice	105	6 2/3	667	6	378	5	29	—	9	51	90	—	5[illegible]
Prakšice	364	5	729	2 2/3	—	—	81	2	7	38	34	—	1[illegible]

roku 1656—1671.

R. 1673-75. domu				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I. měr	$^1/_8$	třídy II. měr	$^1/_8$	třídy III. měr	$^1/_8$	třídy I. měr	$^1/_8$	třídy II. měr	$^1/_8$	třídy III. měr	$^1/_8$	měr	$^1/_8$
24	1	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
991	95	111	311	306	5	452	1	137	6	735	2	1517	1	1153	2	453	—
}975	66	144	74	—	—	47	6	1955	3	—	—	40	5	1576	6	—	—
41	4	28	4	34	1	68	1	—	—	—	—	228	—	—	—	—	-
203	33	31	166	69	1	218	7	76	4	333	—	566	—	382	6	74	2
297	41	8	74	213	—	26	—	—	—	—	—	—	-	—	-	376	2
15	3	14	—	—	—	26	2	—	—	—	—	—	—	—	—	79	2
14	6	10	—	—	—	45	6	91	5	—		59	5	119	2	—	—
2	13	1	39	34	6	115	4	—	—	117	3	433	—	37	2	—	—
(22	—	—	13)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	8	3	17	—	-	72	4	72	4	—	—	192	-	192	—	—	—
41	3	23	9	—	—	54	2	27	1	—	—	199	6	195	7	—	—
280	29	5	51	533	6	115	3	22	5	749	3	83	—	145	—	—	—
10	2	8	13	—	—	34	6	—	—	—	—	268	4	—	—	—	-
8	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	240	—	-	-
49	51	5	103	492	7	379	4	—	—	127	4	1080	2	—	-	—	—
9	7	9	7	—	—	61	—	—	—	—	—	46	5	—	—	—	—
28	16	3	4	81	2	50	5	—	—	60	5	30	2	—	-	—	—
156	6	38	40	27	2	78	2	32	6	—		98	3	123	6	—	—
58	10	8	6	47	5	56	4	16	7	—	—	18	7	9	4	—	—
46	7	1	5	—	—	—	—	61	—	—	—	—	—	140	4	—	—
65	32	12	65	190	4	389	7	—	—	559	5	1174	2	—	-	—	-
206	25	19	10	—	-	17	2	366	—	—	—	28	4	199	—	—	—
352	41	43	59	—	—	190	6	786	1	—	—	373	—	1388	6	—	—
170	20	17	24	14	—	281	7	144	5	12	4	54	4	177	4	—	—
54	28	12	118	154	5	185	4	—	—	799	7	1063	2	—	—	—	—
124	45	9	11	722	1	363	1	127	7	133	—	131	7	130	5	—	—
58	30	—	4	140	6	394	2	37	5	4	5	9	2	—	—	8	6
409	63	121	92	124	6	271	7	417	3	525	3	368	2	4	—	28	4
14	6	3	29	—	—	141	—	—	—	—	—	643	—	—	—	—	-
50	10	3	3	—	—	189	4	—	—	—	—	71	5	—	—	—	—
1066	247	224	434	4478	—	1831	—	9	6	2274	—	2860	6	36	—	357	—
32	6	18	27	—	—	20	2	22	5	38	—	206	1	94	—	—	—
24	8	—	23	48	—	96	—	—	—	143	6	287	5	—	—	28	6

Panství Hradišťského kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic úhrnem		Velkost obcí		R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.								
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	lány	1/64	osedlých	lhotních	pustých
Přílepy	87	2	87	2	—	—	—	—	1	19	25	1	1
Roketnice	—	—	—	—	697	5	—	—	3	6	19	4	3
Slavičín	—	—	304	7 1/3	1532	1 1/3	—	—	7	25	38	2	23
Strážnice	12399	2/3	9976	6 1/3	745	4	2647	5 2/3	173	39	675	68	675
Strážovice	—	—	1370	5	—	—	172	2 1/2	6	8	14	2	22
Střílky	1062	5	1173	7	—	—	—	—	16	33	80	3	50
Svatobořice	4865	5	1887	1	—	—	167	4 2/3	44	19	100	—	99
Světlá	—	—	4536	2/3	5638	2 2/3	—	—	48	9	386	76	113
Troubky	184	—	368	—	—	—	—	—	3	48	11	—	4
Vasilsko	—	—	—	—	3437	4	—	—	14	23	—	—	—
Velehrad	8401	6 2/3	9610	6	182	—	2082	4 1/3	129	19	563	41	191
Veselí	5709	2	1873	4	—	—	146	—	49	41	198	27	74
Vesky	—	—	356	5 1/3	69	2 2/3	—	—	2	17	4	—	10
Vsetín a Hovězí	—	—	—	—	8435	—	—	—	46	46	574	1	43
Vyzovice	—	—	—	-	8201	2 1/3	—	—	39	43	418	2	38
Zborovice	—	—	1251	—	—	—	—	—	7	37	—	—	—
Zdislavice	187	—	638	2 2/3	132	1 1/3	—	—	6	23	29	1	8
Zdounky	2480	7	4195	1/3	605	2	—	-	43	46	158	2	103
Zlín	--	—	864	7	4397	4	--	-	9	61	249	—	102
Žadovice	—	—	913	--	105	—	36	7 2/3	9	47	38	—	27
Žeranovice	—	—	448	2 2/3	224	1 1/3	—	—	3	23	22	-	13
Úhrnem	96154	3 1/3	120060	2 1/3	104664	1/3	13305	6	2066	42	—	—	—

roku 1656—1671.

R. 1673-75. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III		třídy I.		třídy II.		třídy III.			
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
19	2	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	4	2	—	—	—	—
18	1	9	—	—	—	—	—	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	3	16	31	—	—	—	—	60	—	—	—	247	5	502	3	—	—
975	118	161	651	1900	—	—	—	—	—	6330	—	—	—	—	—	66	—
4	12	4	21	—	—	241	—	64	—	—	—	828	—	168	—	—	—
61	12	20	58	67	4	81	7	—	—	301	1	499	7	—	—	—	—
61	35	6	108	676	6	332	7	—	—	2869	5	872	7	—	—	24	4
446	16	64	24	—	—	62	6	349	1	—	—	70	—	463	—	—	—
14	1	—	—	16	—	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(109	—	1	9)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	(60)	—	—	—
484	121	15	219	1191	6	1342	5	—	—	690	6	1708	5	91	—	898	3
219	18	8	100	146	4	28	4	—	—	1213	—	747	6	—	—	—	—
6	3	4	9	—	—	47	2	10	5	—	—	136	—	48	—	—	—
497	29	38	15	—	—	—	—	375	—	—	—	—	—	55	—	—	—
352	25	31	42	—	—	—	—	307	2	—	—	—	—	436	—	—	—
12	8	3	22	—	—	207	—	—	—	—	—	666	—	—	—	—	—
20	9	12	19	3	5	31	4	7	5	58	5	249	4	66	—	—	—
149	32	30	118	347	3	513	—	57	6	630	5	1204	1	281	1	—	—
229	50	16	105	—	—	157	5	577	5	—	—	84	4	91	4	—	—
26	15	7	20	—	—	148	—	40	—	—	—	379	—	—	—	—	—
20	2	7	8	—	—	27	—	13	4	—	—	90	—	45	—	—	—
9678	1475	1385	3421	12092	5	9528	4	6305	5	18681	7	16922	1	5652	2	2394	5

b) **Z obcí kraje Uhersko-Hradišťského**

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nové pusté	Domy: staré pusté	Role nově vzdělané: 1 měr	Role nově vzdělané: 2 měr	Role nově vzdělané: 3 měr	Role staré pusté: 1 měr	Role staré pusté: 2 měr	Role staré pusté: 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Brod Uherský:														
Bánov	12	46	44	20	5	37	—	105	210	—	310_2	620_5	—	228
Brod Uher.	40	29	157	51	21	148	—	—	—	—	—	—	—	641
Březůvky	1	56	12	—	—	12	—	—	—	—	—	183	—	110
Částkov	2	31	11	1	8	7	—	—	—	—	—	—	—	73
Dobrkovice	2	6	14	1	1	3	—	2	4	—	31	62	—	53
Dúbravy	3	9	20	—	4	8	—	—	—	—	—	—	—	80
Kelníky	2	3	16	3	2	3	—	31_2	62_5	—	58	116	—	44
Maršov	—	58	8	1	—	4	—	18	—	—	72	—	—	28
Nedachlebice	6	47	31	3	1	11	—	56	56	—	208_3	208_3	—	125
Ořechov V.	2	19	17	—	4	8	—	—	—	—	73_2	73_2	—	84
Pašovice	2	35	18	3	2	10	—	13_3	26_6	—	102_4	204_4	—	115
Polichno	2	6	20	—	1	5	—	—	—	—	—	94	—	56
Újezd Hřivný	3	51	20	1	3	11	—	8_5	17_2	—	79	158	—	85
Újezd Zlámaný	2	26	15	4	—	5	—	—	—	—	—	93_7	—	66
Brumov, 1. díl:														
Drnovice	2	20	15	4	6	6	—	—	110_4	—	—	127	—	94
Mirošov	1	42	6	—	2	5	—	—	—	—	—	185	—	29
Polanka	3	48	24	7	8	5	—	—	198	—	—	40	—	125
Smolina	2	3	8	2	—	6	—	—	84	—	—	273	—	44
Újezd	4	27	30	4	2	7	—	—	116_4	—	—	229_4	—	118
Vysoké Pole	3	42	23	4	—	7	—	88_4	—	—	216	—	—	109
Brumov, 2. díl:														
Lhota Francova	—	33	26	9	5	—	—	—	432_4	—	—	—	—	187
Lhota Vlachova	2	42	9	3	—	3	—	—	61_4	—	—	112_4	—	60
Loučka	2	49	18	3	2	3	—	—	110	—	—	69	—	78
Brumov, 3. díl:														
Návojna	2	2	25	5	1	5	—	—	66_4	—	—	31	—	87
Buchlov:														
Břestek	3	34	17	2	2	22	—	64_6	97_2	—	—	—	—	174
Buchlovice	10	35	54	9	6	42	—	49	23_2	—	162_6	162_6	—	460
Medlovice	1	30	8	5	3	5	—	—	—	—	19_4	38_5	—	8[illegible]
Moravany	6	48	18	—	5	20	—	—	25	—	155_4	310_4	—	2[illegible]
Osvětimany	2	28	3	4	11	34	—	—	14_1	—	—	286	—	1[illegible]
Újezd	2	21	16	6	—	19	—	—	—	—	57	57	—	14[illegible]
Žeravice	7	48	50	7	1	19	10_1	10_1	—	14_6	14_6	—	46_2	22[illegible]

b) Z obcí kraje Uhersko-Hradišťského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí		Domy				Role						Vinice	R. 1880 domů
							nově vzdělané			staré pusté				
	lány	$^1/_{64}$	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	staré pusté měr	
Bzenec:														
Bzenec	20	1	145	19	4	51	—	—	—	—	—	—	223	585
Hostějov	1	2	7	2	—	6	16	—	—	—	—	—	—	22
Olšovec	—	1	5	7	—	6	11_1	—	—	—	—	—	—	73
Divnice	3	54	14	6	10	—	—	45_6	91_5	—	—	—	—	73
Dřínov:														
Medlov	2	10	2	3	1	16	—	36	—	—	210_6	—	—	48
Hošťálkov	3	30	(22	—	—	13)	—	—	—	—	—	—	—	274
Hoštice	4	49	6	8	3	17	—	72_4	72_4	—	192	192	—	100
Hrádek:														
Hrádek	6	3	16	3	13	5	—	64_2	32_1	—	135	67	—	85
Mladotice Horní a Dolní	4	41	24	—	—	16	—	—	—	—	117_1	236_7	—	103
Hradiště Uherské														
Hradiště St. Město	22	47	47	8	—	39	322_6	—	—	713	—	—	—	482
Jarošov	7	21	45	5	—	10	—	—	—	—	7	—	—	146
Mistřice	9	23	32	14	—	3	207	104_2	—	36_3	18_4	—	—	183
Podolí	6	1	26	2	4	9	—	11	22_5	—	67_4	145	4	100
Chvalnov	3	61	10	2	8	13	—	34_6	—	—	268_4	—	—	85
Koryčany:														
Bližice	3	12	4	10	—	6	—	118	—	—	404_6	—	—	96
Jestřabice	4	28	2	22	—	—	222_1	111	—	—	—	—	—	111
Koryčany	7	22	28	17	3	82	252	116_4	—	60	30	—	—	389
Vršava	—	—	5	1	1	3	6_5	4	—	67_4	33_6	—	—	
Leskovec	4	31	10	1	1	12	—	14	—	—	612	—	—	82
Kostelec	5	20	9	7	9	7	—	61	—	—	46_5	—	—	165
Kroměříž, díl:														
Něčice	7	58	15	15	—	2	84	42	—	32	16	—	—	68
Těšánky	2	6	7	1	—	2	17_2	8_5	—	28_5	14_2	—	—	56
Kvasice:														
Kostelany	1	51	13	2	1	6	—	9_2	18_2	—	13_2	26_5	—	87
Kvasice	5	55	34	1	15	9	—	9_5	4_6	—	46_3	23_1	—	235
Silimov	1	61	9	—	4	6	—	—	—	—	34	68	—	38
Vrbka	2	26	19	1	2	16	—	4_5	9_2	—	2_3	4_6	—	51
Kyjov:														
Březovice	4	21	30	2	7	6	—	33_6	16_7	—	18_7	9	—	158

b) Z obcí kraje Uhersko-Hradišťského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí		Domy				Role						Vinice	R. 1880 domů
							nově vzdělané			staré pusté			staré pusté	
	lány	$^1/_{64}$	osedlé	nově osed.	nové pusté	staré pusté	1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	měr	
Bukovany	4	24	28	8	1	—	—	47_6	22_6	—	—	—	—	139
Liptál	5	48	46	7	1	5	—	—	61	—	—	13_4	—	261
Litenčice a Komárov:														
Chvalkovice	7	7	17	4	2	13	74_2	148_4	—	132_6	265_4	—	—	104
Kunkovice	6	32	14	8	—	6	76_1	152_2	—	83_4	107	—	—	70
Litenčice	7	42	18	6	5	18	26_2	52_5	—	109	218	—	—	134
Nitkovice	3	8	8	1	4	8	5_4	5_4	—	99	99	—	—	91
Luhačovice:														
Provodov	3	38	9	6	—	—	—	9	—	—	—	—	—	130
Podhradí	1	28	20	1	2	5	—	13_4	—	—	60	—	—	45
Lukov:														
Březová	2	6	9	3	1	1	—	26_5	53_2	—	5	10	—	64
Dolní Ves	4	52	13	3	3	7	—	20_5	41_2	—	113_5	227_2	—	100
Horní Ves	4	5	18	—	5	6	—	—	—	—	—	112	—	112
Hvozdná	3	52	11	—	1	8	—	—	—	—	—	355	—	120
Kašava	3	51	14	6	1	1	—	—	124	—	—	40	—	141
Klečůvka	3	50	8	—	1	4	—	—	—	—	—	240	—	47
Lhota Podkopná	1	1	3	4	1	1	—	—	74	—	—	10	—	88
Lukovičky	2	—	8	1	3	2	—	7_4	7_4	—	27_4	27_4	—	62
Ostrata	3	58	11	1	1	2	—	15_2	30_5	—	28_2	56_5	—	46
Slušovice	5	16	36	1	4	9	—	—	5	—	—	74	—	178
Veliková	2	28	6	1	1	3	—	—	34	—	—	162	—	48
Všemina	4	18	20	9	1	2	—	—	217	—	—	16	—	158
Malenovice:														
Lhota	4	32	23	2	—	10	—	—	33	—	—	162	—	116
Malenovice	11	45	63	14	9	10	—	222_1	111_5	—	27_4	14	—	234
Milotice:														
Skoronice	7	3	17	9	1	—	270	135	—	—	—	—	—	87
Vacenovice	7	20	33	15	—	2	175	88	—	2_3	1_2	—	—	221
Moštěnice:														
Hysle	3	56	11	8	—	—	55	109_5	—	—	—	—	—	90
Ježov	8	5	32	13	—	3	85_3	169_5	—	4_5	9_2	—	—	162
Labutě	2	41	15	9	—	1	—	115	—	—	—	—	8_6	74
Napajedla:														
Jankovice	1	38	14	14	—	—	—	—	—	—	45	90	—	135

b) Z obou kraje Uhersko-Hradišťského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané 1 měr	Role: nově vzdělané 2 měr	Role: nově vzdělané 3 měr	Role: staré pusté 1 měr	Role: staré pusté 2 měr	Role: staré pusté 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Napajedla	23	3	100	7	35	56	54_2	108_5	—	44_4	89	—	28_7	568
Tlumačov	13	—	35	3	22	29	39	19_4	—	420	210	—	--	303
Nemochovice	6	59	14	6	3	29	—	141	33	—	643	141	—	117
Nezděnice:														
Rudice	4	31	26	7	—	2	—	122_7	—	–	66_7	—	—	90
Ostroh Uherský:														
Blatnice	23	22	65	27	19	21	554	277	—	48	24	—	36	392
Blatnička	8	52	20	8	6	10	83_5	167_2	—	126_9	252_2	—	—	102
Boršice	13	59	44	3	20	29	—	51	—	—	204	—	—	183
Hluk	27	41	68	6	15	37	155	77_4	—	529_4	264_6	—	51	515
Chýlice	7	11	28	4	—	3	69_2	138_5	--	1_2	2_5	—	—	147
Kunovice	35	46	114	37	9	22	1605	—	--	—	—	—	—	712
Kuželov	7	26	25	8	4	22	—	128	64	—	64	32	—	142
Kvačice	4	53	27	--	—	8	—	—	—	—	—	—	—	116
Lhota Hroznova	15	14	41	18	11	19	235	235	—	10_7	10_7	—	—	216
Louky	11	20	22	16	3	30	130_2	260_5	—	260_5	521_2	—	29_8	162
Milokošť	9	24	18	12	11	7	516_6	—	—	19_7	–	–	—	126
Němčí Dolní	18	8	35	3	22	28	45	90	—	197_6	395_5	—	—	169
Němčí Horní	16	10	31	—	24	41	—	—	—	—	900	—	—	201
Nivnice	27	25	79	—	40	50	185_3	926_6	—	92	46	—	–	339
Nová Ves	25	10	65	15	6	10	665	—	—	510	—	—	—	395
Ostroh Uher.	30	47	85	11	9	54	232	—	—	406	—	—	—	507
Tasov	8	48	22	9	4	11	84	169	—	1_1	—	—	–	160
Vrbka Malá	3	53	20	11	5	9	--	185	—	—	—	—	—	65
Pohořelice:														
Komárov	2	59	10	3	5	5	—	9	17	—	20	38_4	—	71
Ondřechovice	3	32	10	3	8	7	—	11_2	5_4	—	110_5	55_4	—	72
Pohořelice	3	24	12	—	5	6	—	--	—	38	75_4	—	—	116
Prakšice	7	38	24	8	—	23	48	96	—	143	287	—	28_6	155
Slavičín:														
Lipová	3	47	21	3	18	16	—	--	—	—	—	—	—	76
Slavičín	3	42	11	–	3	15	—	—	—	—	130	264		79
Strážnice:														
Lhota Tvarožná	8	10	34	8	1	38	—	—	—	—	—	—	—	196
Lideřovice	7	62	22	6	1	3	—	—	—	—	—	—	--	125
Lipov	21	27	30	27	8	34	—	—	—	—	–	—	–	289

b) Z obcí kraje Uhersko-Hradišťského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: $^1/_{64}$	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané 1 měr	Role: nově vzdělané 2 měr	Role: nově vzdělané 3 měr	Role: staré pusté 1 měr	Role: staré pusté 2 měr	Role: staré pusté 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Petrov	8	5	25	4	9	45	Míry nejsou udány, jen lány, 1/2 l. a p. ku př. u Velké 159 pustých; 65 půllánů, 60 čtvrtlánů, 34 zahradníků; v Hrubé Vrbce 39 pustých: 22 1/2 l. a 1/4 l., 17 domků. Bylo to na počátku popisu země, 8. srpna 1669.			—	—	—	—	157
Rohatec	8	53	34	—	1	36				—	—	—	—	210
Strážnice	44	62	462	8	7	217				—	—	—	—	655
Sudoměřice	6	22	33	3	3	48				—	—	—	—	170
Suchov	5	33	23	13	4	6				—	—	—	—	164
Velká	25	24	60	7	57	159				—	—	—	—	334
Vrbka Hrubá	8	15	26	10	8	39				—	—	—	—	159
Zvolenov	—	28	17	8	7	37				—	—	—	—	78
Strážovice	6	8	4	12	4	21	—	241	—	—	828	—	—	149
Střílky:														
Střílky	5	28	11	6	7	38	26_4	52_3	—	186_1	372	—	—	200
Zastřízl	2	27	7	1	2	12	—	9	—	—	70_4	—	—	12
Svatobořice:														
Sobůlky	7	40	26	7	1	7	112	56	—	64	32	—	—	172
Stavěšice	6	41	7	7	—	23	57_6	116_7	—	237	477	—	—	142
Svatobořice	12	31	8	8	—	39	187	—	—	1844	—	—	—	226
Vlkoš	17	35	13	13	1	39	320	160	—	724_4	363_6	—	—	165
Světlov:														
Komna	7	22	41	7	7	7	—	63_6	127_5	—	70	140	—	161
Sehradice	4	60	18	3	1	10	—	—	34_4	—	—	174	—	100
Velehrad:														
Boršice	12	62	47	11	—	46	127	127	—	—	—	—	104	313
Domanín	11	–	35	14	—	35	190_7	190_7	—	423	423	—	7_5	240
Huštěnovice	10	43	27	13	1	9	286_6	286_2	—	46	35	—	—	170
Jaluby	9	35	35	12	1	42	—	164	—	—	695	—	4_1	278
Ořechov	3	12	19	8	1	5	—	85_3	—	—	42_4	—	3_6 $^1/_3$	171
Polešovice	17	16	71	17	1	21	119_1	46	—	48	24	—	63_6	437
Temnice	5	9	11	9	1	15	—	—	—	133_4	124	—	40_5	113
Traplice	5	50	24	6	—	4	—	170	—	—	—	—	—	142
Tučapy	2	10	8	1	—	9	11_3	11_3	—	—	91	—	—	83
Tupesy	10	42	52	17	—	19	118_4	234_4	—	12_1	33_4	—	—	241
Vážany	4	33	20	1	7	7	—	26_1	—	—	114_4	—	—	128
Veselí:														
Písek	8	14	33	1	1	27	—	28_4	—	—	747_6	—	—	240
Veselí	18	51	103	7	—	41	62	—	—	378	—	—	—	615
Zarazice	5	36	33	5	5	5	45_6	—	—	55	—	—	—	164

b) Z obcí kraje Uhersko-Hradišťského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí		Domy				Role						Vinice	R. 1850 domů
							nově vzdělané			staré pusté				
	lány	1/64	osedlé	nově osed.	nové pusté	staré pusté	1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	staré pusté měr	
Znorov	17	4	50	5	7	27	38_4	—	—	780	—	—	—	374
Vesky:														
Vesky	1	41	5	1	4	4	—	42	—	—	112	—	—	46
Vlčí Doly	—	40	1	2	5	10	—	28	—	—	102_5	37	—	42
Vyzovice:														
Lhotsko	—	56	7	2	—	5	—	—	30	—	—	90	—	44
Lípa	3	3	15	—	2	9	—	—	—	—	—	234_4	—	115
Zadveřice	4	58	27	8	3	—	—	—	148_6	—	—	—	—	178
Zborovice	7	37	12	8	3	22	—	207	—	—	666	—	—	147
Zdislavice:														
Honětice	2	17	6	3	2	7	—	15_2	7_5	132	66	—	—	67
Zdislavice	3	40	14	3	4	12	3_5	7_2	—	58_5	117_2	—	—	76
Zdounky:														
Cvrčovice	4	20	11	1	4	8	4_2	8_5	—	87_4	175	—	—	49
Divoký	2	19	10	3	2	13	—	39_5	19_6	—	122_5	61_2	—	36
Lhotka	1	62	4	1	—	14	—	15_2	7_5	—	207	103	—	25
Rataje	11	41	28	8	3	7	186_5	93_2	—	146_5	73_2	—	—	80
Roštín	3	23	4	1	2	26	11_2	5_5	—	265_2	132_5	—	—	217
Skržice	1	42	7	—	—	8	—	—	—	29_4	59	—	—	23
Soběsuky	1	57	6	4	2	3	—	60_5	30_2	—	40	20	—	48
Těšánky	1	39	7	—	2	4	—	—	—	46_2	92_1	—	—	96
Troubky	6	25	11	10	2	3	127	253_4	—	30	60	—	—	56
Zdounky	7	11	28	4	6	21	18	36	—	25	50	—	—	191
Zlámanka	2	57	9	—	4	10	—	—	—	192_5	96_2	—	—	52
Zlín:														
Příluky	3	2	12	6	—	—	—	—	194	—	—	—	—	97
Zlín	9	61	121	29	13	103	—	71_1	71_1	—	48_4	48_4	—	460
Žadovice:														
Skalka	3	22	12	7	3	3	—	80	40	—	—	—	—	75
Žadovice	5	59	14	8	4	17	—	68	—	—	379	—	—	155
Žeranovice	3	23	20	2	4	6	—	27	13_4	—	90	45	—	100

c) Pusté osady.

Z četných osad pustých, jež se v tom kraji nalézají od minulých staletí, paměti naše jen tyto uvádějí:

1. na statku Chvalnovském: Lísky jinak Lejsky, měly sice ještě r. 1667. dva zahradníky, ale r. 1669. ves docela spustla a pole zarostla. Bývaly tam dříve 4 statky po 2 lánech, 4 po $1^1/_2$ l. 12 po 1 l., 1 půllán a 9 zahradníků; (R. 291.)

2. na statku Dřínovském: Dřínov byl po válce pustý, do r. 1670. čítalo se opět 10 nových osedlých a 18 pustých domův a při nich 352 měr pustých rolí I. a II. třídy, z části již velkým lesem porostlých. Ani jedna z bývalých rodin tu nezbyla. (R. 330.)

3. na panství Komárovském: Komárov u Chvalkovic byl r. 1645. od vojska vypálen a do r. 1661. pustý. Bývalo tu 16 domů. Z pustých usedlostí udělala si vrchnost r. 1652. poplužní dvůr a ovčín, pole dílem ke dvoru připojila, ostatní za pastviště nechala, a jak rychtář a konšelé Chvalkovští kommissi vypravovali, vrchnost, i když někdo z poddaných chtěl pustý dům v Komárově ujati, nechtěla to dovoliti. R. 1661. a 1662. pak usadili se tu 2 čtvrtláníci, a čítalo se 14 pustých živností, mezi nimi: 3 po 50 m., 3 po $37^1/_2$ m., 3 po 31 m. rolí I. a II. třídy, úhrnem r. 1670. ještě pustých rolí I. tř. $135^1/_3$ m. a II. $270^2/_3$ m. Později opět zůstal zde jenom dvůr; (R. 291 a 336.)

4. na panství města Kyjova: Kelčany mívaly 8 domů poddanských a 1 mlýn s 1 složením; všecky statky spustly a jen mlýn zůstal osazen. Obec Kyjovská vystavěla tu poplužní dvůr a by jej mohla lépe vzdělávati, zřídila 10 poddanských $^1/_4$ láníků a 2 podsedky, kteří pak u něho robotovali. Z kusu lesa udělána byla malá vinice. (R. 282 a 311.)

5. na statku Litenčickém Višůvky neb Višňůvky mívaly 16 domů, 9 lánů, jeden $^3/_4$ l., 4 půllány a 2 podsedky, byly roku 1619 od vojáků spáleny a spustlé role ujala před r. 1650 vrchnost pro sebe. (R. 291.)

6. na panství Moštěnickém: u zámku téhož jména stávala do r. 1618 ves Moštěnice a byla t. r. spustošena; vrchnost připojila všechny role ke dvoru poplužnímu a vystavěla si tu rozličné budovy do r. 1670: dům pro hospodářské úředníky, myslivnu, dům pro zahradníka, pro bednáře, lokaje, kovárnu a j. (R. 275.)

7. na panství Milotském: Mistřice byly také zcela pusté, ale do roku 1670. měly opět 23 osedlých domů a 13 pustých, a rolí 392 m. pustých a jmenují se teď Mistřín. (Reg. 359.)

8. na panství Velehradském: Lovčice, zaniklá osada u Domanína, o níž r. 1669. již nikdo nemohl komissi dáti zprávu, jako u mnoha jiných. Role t. r. ležely dílem pusté, většinou ale užívali jich poddaní z Domanína: 13 lidí po 2 kusech a 5 1/2 m. a 42 po 1 kuse pod 2—2 1/4 míry. (Reg. 364.)

---

6. Přerovský kraj.

a) Pohled na celá panství.

Z celé Moravy poměrně nejlépe ještě vedlo se tehdy kraji Přerovskému.

Zůstalo v něm po válce r. 1656. z 14000 domů osedlých*) **12400** (t. j. skoro 7/8 všech) a **1600** pustých (= skoro 1/8); rolí pustých **17500** m. (= 2/15 všech); z nich r. 1675—76 domů starých pustých **960** (= skoro 1/15) a rolí pustých **9100** (= asi 1/28).

Některá panství neměla vůbec nebo poměrně velmi málo pustých domů a rolí, totiž Bartošovice, Jasenice, kapitula dómu Olomouckého, Kunvald, Loučka a Podolí, Nelhuble, Paskov, Potštát, Sedlice, Spálov, Stará Ves a Střelný. Velká část obcí neměla ani jednoho pustého domu ani pustých rolí. Přes polovic domů pustých měl jediný statek Všechovice u Kelče.

Čtvrtinu jich nebo více měla panství: Čekyň, Dřevohostice, Holešov, Hukovice, Kateřinice, Kyselovice, Lešná, Lhota Žabeční, Malhostice, Pěnčičky, Podolí, Přerov, Rymnice, Skalička, Veselíčko a Želatovice, jak obsahuje následující přehled:

---

*) Jako v Olomoucku tak i zde není v tom čítáno z popisů r. 1675—76 přes 180 domů, jež byly vystaveny po r. 1656, a dána tedy zaokrouhlá čísla. Nových domů vedle nově osedlých nejvíce přibylo: na panství Meziříčském přes 130, u Starého Jičína 26 a Fulneka 25. (Zem. regist.) Někde i v tom kraji nesouhlasí počet od vrchnosti podaný s těmito popisy úřední kommisse.

Panství Přerovského kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic úhrnem		Velkost obcí		R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.								
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	lány	1/64	osedlých	lhotních	pustých
Bartošovice	—	—	666	$5\frac{1}{3}$	1333	$2\frac{1}{3}$	—	—	12	41	108	—	—
Bystřice	6883	$2\frac{2}{3}$	8721	6	747	$5\frac{1}{3}$	—	—	112	29	407	30	172
Čekyň	—	—	650	$2\frac{2}{3}$	92	$5\frac{1}{3}$	—	—	6	–	31	—	28
Domaželice a											78	6	51
Dřevohostice	2443	$1\frac{2}{3}$	3504	3	—	—	—	—	{42	31	154	28	41
Fulnek	3526	$5\frac{1}{3}$	4613	$6\frac{2}{3}$	4879	—	—	—	108	32	519	12	2
Holešov	4997	—	4296	2	1283	2	—	—	90	57	287	79	244
» léno	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hranice a Lipník	7940	1	21987	$7\frac{1}{3}$	8093	—	—	–	358	24	1540	189	105
Hukovice	—	—	384	—	192	—	—	—	4	10	41	—	19
Hukvaldy	—	—	7444	$1\frac{1}{3}$	26182	$\frac{2}{3}$	—	–	193	16	1511	23	87
Hustopeč	—	—	905	4	309	4	—	—	8	11	105	—	—
Choryň	—	—	929	4	185	—	—	—	5	55	—	—	—
Jasenice	1306	$2\frac{2}{3}$	1994	–	—	—	—	—	21	12	104	1	—
Jičín Nový	400	$5\frac{1}{3}$	3701	$6\frac{2}{3}$	7723	4	—	—	96	–	1028	9	19
Jičín Starý	—	—	3052	$4\frac{2}{3}$	2414	$1\frac{1}{3}$	—	—	35	32	306	19	21
Kapitula dómu Olomouckého	1866	2	4793	6	1844	—	—	–	61	50	143	10	5
Kateřinice	—	—	-	—	526	–	—	—	2	62	13	1	5
Kelč	1281	$6\frac{2}{3}$	8182	$4\frac{2}{3}$	1192	$6\frac{2}{3}$	—	—	86	19	335	23	87
Kroměříž	13737	2	7876	5	7883	2	—	–	335	—	1675	126	435
Kunvald	1944	—	5747	—	—	—	—	—	78	36	237	—	—
Kyselovice	194	—	194	—	—	—	—	—	9	60	13	—	11
Lešná	—	—	719	$2\frac{2}{3}$	660	6	—	—	8	12	50	4	8
Lhota Žabecní	–	—	272	—	—	—	—	–	1	37	9	—	3
Loučka a Podolí	—	—	317	$\frac{1}{3}$	311	$6\frac{2}{3}$	—	—	3	25	—	-	—
Lutopecny a Kovalovice	728	—	184	—	–	–	—	—	6	27	—	–	—
Malhotice	269	—	538	—	—	—	—	—	6	59	11	1	14
Martinice	438	$5\frac{1}{3}$	219	$2\frac{2}{3}$	—	—	—	—	4	59	(22)	—	—
Meziříčí	—	—	189	$5\frac{1}{3}$	7648	$6\frac{2}{3}$	—	—	}80	53	1052	47	173
» léno	—	—	184	$6\frac{2}{3}$	1612	$5\frac{1}{3}$	—	—					
Moštěnice	1515	4	157	4	—	–	—	—	14	55	25	–	16
Nelhuble	—	—	1821	4	522	—	—	—	11	22	95	4	4
Paskov	—	–	1370	$5\frac{2}{3}$	1947	$5\frac{1}{3}$	—	—	24	21	155	14	5
Pěnčičky	—	—	240	—	120	—	—	—	2	29	5	6	7
Podolí	—	—	—	—	301	—	—	—	2	4	5	—	4

roku 1656—1676.

R. 1673-75. domu				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.			
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
94	6	—	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—
512	34	86	25	50	4	47	4	—	—	275	1	431	1	—	—	—	—
27	5	9	19	—	—	18	—	9	—	—	—	136	—	26	—	—	—
61	8	10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(154	28	—	41	—	—	—	—	—	—	—	—	690)	—	—	—	—	—
495	20	1	—	—	—	10	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—
342	78	112	84	15	—	30	4	5	—	233	—	590	6	221	—	—	—
65	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1753	165	22	179	311	1	1489	—	496	6	21	2	82	—	42	5	—	—
38	3	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	(360)	—	—	—	—	—
1555	10	366	71	—	—	16	5	8	2	—	—	50	5	138	2	—	—
91	11	—	7	—	—	30	—	22	4	—	—	—	—	—	—	—	—
68	10	13	7	—	—	144	7	45	4	—	—	39	2	73	2	—	—
100	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
802	66	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
212	9	29	9	—	—	66	5	160	2	—	—	47	—	41	—	—	—
301	7	5	—	—	—	160	—	—	—	—	—	80	—	—	—	—	—
12	3	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—
406	16	52	30	155	—	331	4	—	—	49	—	496	5	100	5	—	—
997	96	176	123	1579	6	115	4	13	—	369	2	750	4	49	4	—	—
221	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	—	7	2	—	—	—	—	—	—	13	7	13	7	—	—	—	—
47	14	6	4	—	—	167	2	81	4	—	—	13	4	97	4	—	—
9	2	—	2	—	—	16	—	—	—	—	—	56	—	—	—	—	—
42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	—	14	4	—	—	—	—	—	—	74	5	37	2	—	—	—	—
17	2	3	10	17	2	47	5	—	—	34	5	95	2	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
882	68	29	167	—	—	8	—	235	—	—	—	—	—	28	—	—	—
49	6	13	9	136	—	—	—	—	—	206	—	36	—	—	—	—	—
103	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
169	3	11	—	—	—	—	—	88	4	—	—	—	—	—	—	—	—
7	3	2	3	—	—	40	—	20	—	—	—	30	—	15	—	—	—
5	1	—	4	—	—	—	—	44	—	—	—	—	—	98	—	—	—

Panství Přerovského kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic úhrnem		Velkost obcí		R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.								
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	lány	1/64	osedlých	lhotních	pustých
Potštát	—	—	—	—	6893	4	—	—	46	39	386	13	7
Prusinovice	1404	6 2/3	2262	3 1/3	—	—	—	—	35	12	—	—	—
Přerov	1423	5 1/3	1618	—	406	2 2/3	—	—	60	18	290	31	129
Přestavlky a Říkovice	868	4	778	4 2/3	—	—	—	—	13	60	70	5	4
Roketnice	1788	4	1215	4	—	—	—	—	25	26	90	27	48
Rymnice	1016	1 1/3	234	2 2/3	—	—	—	—	13	20	49	4	5
Sedlice dědičné	—	—	315	4	315	4	—	—	3	19	25	—	2
Sedlice léno	—	—	814	—	814	—	—	—	7	19	57	—	—
Skalička	—	—	184	—	1064	—	—	—	2	63	—	—	—
Spálov	—	—	—	—	2667	4	—	—	16	4	129	2	6
Stará Ves	—	—	509	2 2/3	1018	5 1/3	—	—	9	25	79	—	4
Střelný	—	—	—	—	2408	—	—	—	5	70	90	1	6
Trnavka	—	—	—	—	585	—	—	—	3	5	15	—	6
Veselíčko	—	—	921	4	807	4	—	—	14	8	114	9	17
Všechovice	—	—	268	4	763	4	—	—	8	11	26	1	21
Želatovice	617	—	617	—	—	—	—	—	8	2	28	4	18
Úhrnem	56859	—	106093	5 1/3	95560	51	—	—	2143	58	—	—	—

roku 1656—1676.

R. 1673-75. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.			
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
388	19	—	—	—	—	—	—	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—
144	5	38	8	5	5	2	6	—	—	35	5	119	6	—	—	—	—
278	50	39	44	18	—	109	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—
72	1	11	7	2	—	4	—	—	—	31	—	62	—	—	—	—	—
88	19	44	—	237	2	180	1	—	—	640	—	415	4	—	—	—	—
36	3	11	10	68	—	—	—	—	—	85	—	—	—	—	—	—	—
24	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
54	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	—	12	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	623	4	—	—
123	1	3	9	—	—	—	—	30	—	—	—	—	—	58	—	—	—
73	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
98	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	1	1	3	—	—		—	98	—	—	—	—	—	17	—	—	—
86	45	5	5	—	—	307	5	177	2	—	—	24	—	12	—	—	—
20	16	7	11	121	6	290	1	—	—	22	4	223	—	—	—	—	—
26	3	7	14	20	4	20	4	—	—	194	1	194	1	—	—	—	—
11225	842	1205	959	2701	6	3639	1	2078	4	2280	—	5078	2	1721	2	—	—

b) Z obcí kraje Přerovského
nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role: nově vzdělané 1 měr	Role: nově vzdělané 2 měr	Role: nově vzdělané 3 měr	Role: staré pusté 1 měr	Role: staré pusté 2 měr	Role: staré pusté 3 měr	Vinice: staré pusté měr	R. 1880 domů
Bystřice:														
Blazice	5	33	14	—	3	4	—	—	—	100_2	51_5	—	—	48
Čekyň:														
Čekyň	1	51	7	4	4	14	—	18	9	—	28	14	—	81
Lhotka	—	4	4	1	—	1	—	—	—	—	24	12	—	15
Dřevohostice:														
Čechy	5	38	28	8	3	3	—	—	—	—	—	—	—	62
Holešov														
Holešov	26	61	171	5	29	44	—	—	—	—	—	—	—	494
Lechotice	6	5	15	1	5	12	15	15	—	165	165	—	—	74
Miškovice	7	30	18	—	13	9	—	—	—	—	152	76	—	78
Mysločovice	3	3	9	3	6	4	—	10_4	—	—	63	—	—	79
Racková	1	42	8	1	3	11	—	5	5	—	37_4	37_4	—	55
Hranice	23	43	189	31	2	79	—	13	—	—	—	—	—	596
Milenov	7	37	24	10	—	—	—	336	—	—	—	—	—	69
Středolesí	3	40	15	6	—	1	—	—	182	—	—	26	—	54
Hukvaldy:														
Ostrava	12	—	90	—	66	43	—	—	—	—	41	—	—	697
Hustopeč:														
Milotice	2	32	27	2	—	7	—	15	7_4	—	—	—	—	57
Kateřinice	2	62	12	3	3	1	—	—	—	—	—	20	—	217
Kelč:														
Babice	2	53	12	3	—	3	—	112_4	—	—	95_4	—	—	27
Police	6	37	21	—	12	11	—	—	—	—	201_2	100_5	—	84
Rousko	3	35	10	10	—	4	115	115	—	42	42	—	—	53
Kroměříž:														
Bochoř	8	49	28	10	5	8	—	170_4	—	—	148_4	—	—	116
Bojanovice	3	3	11	2	1	3	—	33_6	—	47_2	47_2	—	—	50
Chropín	8	1	23	9	6	7	—	97_4	—	—	78	—	—	232
Kroměříž	39	8	128	29	31	39	78	—	—	—	—	—	—	818
Popovice	5	1	17	1	—	5	20_4	10_2	—	20_4	10_2	—	—	71
Štěchovice	8	22	15	6	2	1	232_4	—	—	31	—	—	—	75
Těšany	2	22	12	1	2	7	—	10_4	10_4	—	94_4	94_4	—	56
Vážany	2	52	12	3		2	—	—	—	19	—	—	—	51
Vlkoš	7	11	14	5	1	10	—	90	—	—	171	—	—	117
Záříčí	2	32	8	2	—	10	—	8	—	—	96	—	—	116

b) Z obcí kraje Přerovského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role nově vzdělané: 1 měr	Role nově vzdělané: 2 měr	Role nově vzdělané: 3 měr	Role staré pusté: 1 měr	Role staré pusté: 2 měr	Role staré pusté: 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Lešná:														
Lešná	2	60	13	5	3	—	—	101_2	—	—	—	—	—	93
Perná	1	45	7	5	1	1	—	48_4	48_4	—	13_4	13_4	—	41
Vysoká	1	32	8	1	2	3	—	—	12	—	—	84	—	42
Lipník	43	7	178	32	8	85	45_2	22_5	—	—	—	—	—	562
Lhota	3	33	9	7	—	1	—	54	108	—	6	12	—	66
Loučka	5	34	31	9	—	2	—	108	54	—	—	—	—	88
Něčice Dolní	5	37	19	7	—	1	—	192	—	—	24	—	—	66
Něčice Horní	6	60	20	4	1	1	37_2	74_5	—	9_2	18_5	—	—	62
Lutopecny:														
Koválovice u Kojetína	2	43	4	—	11	4	—	—	—	74_5	37_2	—	—	60
Malhotice	6	59	17	2	3	10	17_2	34_5	—	47_5	95_2	—	—	91
Meziříčí n. Bečvou (Valašské):														
Bystřice	1	15	17	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	275
Krásno	6	42	47	34	3	21	—	8	16	—	—	—	—	261
Meziříčí	10	40	115	11	6	145	—	—	—	—	—	—	—	327
Moštěnice Horní:														
Lověšice	3	29	9	—	6	4	—	—	—	72	—	—	—	54
Moštěnice H.	11	26	39	6	7	5	136	—	—	170	—	—	—	190
Přerov:														
Kozlovice	3	30	9	3	—	3	—	72	—	—	—	—	—	43
Přerov	37	62	152	38	34	41	—	—	—	—	—	—	—	927
Přestavlky:														
Újezd	2	23	8	1	3	4	2	4	—	31	62	—	—	71
Roketnice:														
Buk	4	43	13	2	5	3	21	21	—	21	21	—	—	46
Kokory	8	5	20	4	7	19	29_2	14_5	—	298_5	149_2	—	—	173
Luková	—	6	6	4	1	10	34	68	—	56_5	113_2	—	—	76
Roketnice	8	44	23	7	2	12	153	76_4	—	263_5	131_6	—	—	139
Vinary	—	5	6	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	44
Skalička:														
Branky	4	53	14	—	8	24	—	—	—	—	—	623	—	135
Rymnice	7	56	19	3	4	10	68	—	—	85	—	—	—	103

b) Z obcí kraje Přerovského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	Domy: osedlé	Domy: nově osed.	Domy: nově pusté	Domy: staré pusté	Role nově vzdělané: 1 měr	Role nově vzdělané: 2 měr	Role nově vzdělané: 3 měr	Role staré pusté: 1 měr	Role staré pusté: 2 měr	Role staré pusté: 3 měr	Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
Veselíčko, zámek:														
Chýlice (nyní Veselíčko)	4	5	15	20	2	2	—	132	66	—	24	12	—	—
Lazníky	—	56	10	6	—	—	—	22	11	—	—	—	—	74
Radvanice	1	41	3	4	—	1	—	100	—	—	—	—	—	35
Újezd	4	16	28	13	3	1	—	46_5	93_2	—	—	—	—	154
Všechovice:														
Provodovice	2	—	2	5	1	9	—	46_4	—	—	180	—	—	45
Všechovice	6	11	18	11	6	2	121_6	243_5	—	21_4	43	—	—	131
Želatovice	4	22	13	2	4	12	—	—	—	160	160	—	—	84

c) **Pustá osada.**

Jmenuje se toliko jedna r. 1667 v popisu u panství Domaželského, totiž Branka. Byla většinou od vojáků Mannsfeldových a od Švédů spustošena a v letech 1661--67 uteklo 13 osedlých, tak že bylo všech 31 selských usedlostí a 7 domků úplně pusto a »se zemí srovnáno«; zůstalo jen 8 domků bez polí státi. Vrchnost nechala pak užívati pozemků cizím poddaným za roční plat. (R. 36.)

Pohled na druhou, severovýchodní část Moravy, jež nazývala se též Olomouckem a tvoří nyní arcidiecesi téhož jména, jest poměrně k jihozápadní části lepší. Bylo tu v oněch 3 krajích r. 1656 úhrnem:

domů poddanských **53900**, z nich osedlých **41200** (t. j. skoro $^4/_5$ všech) a pustých **11850** (t. j. přes $^1/_5$ všech); rolí podle měření r. 1656 všech 1,104.407 měr, z nich bylo vzděláváno **933200** měr (= $^5/_6$) a pustých **171200** m. (= $^1/_6$).

V letech 1656—1677 vystaveno bylo pak vedle bývalých pustých a nově osazených ještě přes 400 nových domů v kraji Olomouckém a Přerovském, a když se r. 1669—1677 konal popis oněch 3 krajů, zůstalo ještě starých pustých domů **7135** (= méně než $^1/_7$) a rolí téměř **84000** (= $^1/_{13}$ všech).

Vrchnostem patřilo zde průměrně dle pozdějšího měření čítáno asi $^1/_{10}$ rolí, tedy celkem asi **110.000** měr, z nich bylo tehdy pustých v tom poměru jako poddanské: r. 1656 okolo **17100** měr a do r. 1677 asi **8400** měr, úhrnem na celé severovýchodní Moravě pustých rolí r. 1656 okolo **190.000** měr, do r. 1677 o polovici méně, asi **93.000** měr; na jihozápadní Moravě třikrát tolik.

V královských městech v Olomouci, Unčově, v Uherském Hradišti a v Kyjově, v nichž bylo před válkou r. 1604—1606 úhrnem 946 domů, čítalo se r. 1667—68 úhrnem **700** osedlých (= $^3/_4$ všech), ostatní celá čtvrtina jich byla pustá.

Všech domů vesnických a městských, nečítajíc hradův a jiných budov panských, bylo zde tedy po válce přes **41900** osedlých a na jeden dům 6—7 osob čítáno, přes **272000** osob v poddaných obcích a v královských městech. —

Srovnáme-li výsledek o celé severovýchodní Moravě a podle str. 64. o jihozápadní ukazují čísla jasně, že 30letá válka se dotkla této nejvíce; byloť na Moravě:

	jihozápadní		severovýchodní
	roku 1656:		
domů osedlých	2 třetiny,	—	4 pětiny
domů pustých	1 třetina,	—	1 pětina;
rolí vzdělávaných	3 pětiny,	—	5 šestin
rolí pustých	2 pětiny,	—	1 šestina;
	r. 1669—1679:		
domů osedlých	4 pětiny,	—	6 sedmin
domů pustých	1 pětina,	—	1 sedmina;
rolí vzdělávaných	4 pětiny,	—	12 třináctin
rolí pustých	1 pětina,	—	1 třináctina.

7. Moravské obvody ve Slezsku.

a) Pohled na celá panství.

Zlých účinků 30leté války ušetřeno bylo poměrně nejvíce naše Slezsko, ležíc dále od velkých bojišť a tažení vojska. Moravské obvody*) v něm měly úhrnem 2000 domů, z nich roku 1656. **1828** osedlé (= $^{11}/_{12}$) a **170** pustých (skoro $^{1}/_{12}$ všech); rolí **29358** $^{4}/_{8}$ měr, z nich vzdělávaných **25550** (= více než $^{6}/_{7}$) a pustých **3800** (= méně než $^{1}/_{7}$); roku 1676, kdy byly obvody měřeny a popsány, ještě starých pustých domů **116** (= $^{1}/_{18}$ všech) a rolí pustých **2400** měr (= méně než $^{1}/_{11}$ všech).

Čtvrtinu nebo více domů pustých měla panství a statky: Děvice, Pavlovice Dolní a Horní, Štablovice a Životice; polovici pustých mělo jen léno Keteř.

Obvody tyto jsou v nynějším rakouském Slezsku, vyjma Keteř, Velké Pavlovice a Tlustomosty, jež byly po I. slezské válce s Bedřichem II. r. 1742 postoupeny Prusku s ostatním Slezskem a s Kladskem. Nyní tvoří celé dva soudní okresy Jindřichovský a Osoblažský $^{1}/_{4}$ okresu Opavského; v okresu Bíloveckém jest moravská obec toliko Slatina. (Roku 1880 měly všechny obvody 4912 domův a 33769 obyvatelů, 3krát tolik, co po 30leté válce.)

---

*) O nich viz Ř. Volného »Die Markgrafschaft Mähren« VI. díl, »Kirchliche Topographie von Mähren,« arcidiecesi Olomouckou, IV. díl, a V. Praska »Vlastivědu slezskou« díl III. »Dějiny Opavska« a díl II. »Historickou topografii země Opavské«.

Panství moravská ve Slezsku

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí: třídy I. měr	třídy I. 1/8	třídy II. měr	třídy II. 1/8	třídy III. měr	třídy III. 1/8	Vinic úhrnem měr	Vinic úhrnem 1/8	Velkost obcí: lány	Velkost obcí: 1/64	R. 1667. domů: osedlých	lhotních	pustých
Deštné	—	—	196	2 2/3	392	5 1/3	—	—	6	6	35	—	4
Dėvice	—	—	1559	4	2892	—	—	—	29	14	131	1	16
Fulštein	—	—	882	—	914	—	—	—	16	59	37	—	27
Hrozová	186	5 1/3	620	—	123	2 2/3	—	—	9	25	46	2	—
Jindřichovice a Janovice	—	—	—	—	4441	—	—	—	37	49	314	44	20
Ketř panství	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	180	30	23
Ketř léno	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	6	23
Litultovice	—	—	290	2	715	2	—	—	9	18	50	—	2
Matějovice	—	—	513	—	256	4	—	—	8	—	27	2	—
Osoblaha	1630	2	1657	2	3788	4	—	—	74	4	208	3	74
Pavlovice Dolní	—	—	225	—	639	—	—	—	7	35	32	5	13
Pavlovice Horní	—	—	—	—	860	—	—	—	7	53	40	17	11
» Německé	854	—	427	—	—	—	—	—	—	11	37	—	—
Petrovice Velké	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	7	—
Rudoltice	—	—	311	—	1682	4	—	—	16	11	84	4	17
Slatina	—	—	150	—	300	—	—	—	4	39	13	1	19
Slavkov	—	—	266	4	266	4	—	—	7	5	21	3	7
Štablovice	—	—	166	4	1005	—	—	—	9	6	36	1	18
Suché Lazc	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—
Tlustomosty	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	1	1
Uhleřov	—	—	338	—	—	—	—	—	2	48	14	—	1
Životice Dolní	—	—	1209	—	—	—	—	—	6	38	77	7	3
Úhrnem	2670	7 1/3	8411	2 2/3	18276	2	—	—	252	52	—	—	—

roku 1656—1677.

R. 1678-79. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
				třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.			
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
42	2	—	2	—	—	16	—	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—
129	—	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	353	—	—	—
39	11	7	11	—	—	144	—	144	—	—	—	180	—	180	—	—	—
44	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
362	4	4	12	—	—	—	—	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—
225	4	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	5	2	26	100	—	—	—	—	—	1150	—	—	—	—	—	—	—
50	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	15	—	—	—
23	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
344	—	43	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
}74	4	17	17	—	—	—	—	72	—	—	—	—	—	269	—	—	—
35	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	9	—	—	312	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
76	—	18	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	—	—	—
23	—	5	7	—	—	36	—	72	—	—	—	12	—	24	—	—	—
22	4	2	2	—	—	52	4	52	4	—	—	—	—	—	—	—	—
32	1	14	10	—	—	—	—	28	—	—	—	—	—	241	—	—	—
59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	2	—	2	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	9	—	—	—	—	195	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1690	55	138	116	470	—	444	—	487	4	1150	—	307	—	946	—	—	—

**

Panství moravská ve Slezsku

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic úhrnem		Velkost obcí		R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.								
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	lány	1/64	osedlých	lhotních	pustých
Deštné	—	—	196	$2^2/_3$	392	$5^1/_3$	—	—	6	6	35	—	4
Děvice	—	—	1559	4	2892	—	—	—	29	14	131	1	16
Fulštein	—	—	882	—	914	—	—	—	16	59	37	—	27
Hrozová	186	$5^1/_3$	620	—	123	$2^2/_3$	—	—	9	25	46	2	—
Jindřichovice a Janovice	—	—	—	—	4441	—	—	—	37	49	314	44	20
Ketř panství	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	180	30	23
Ketř léno	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	6	23
Litultovice	—	—	290	2	715	2	—	—	9	18	50	—	2
Matějovice	—	—	513	—	256	4	—	—	8	—	27	2	—
Osoblaha	1630	2	1657	2	3788	4	—	—	74	4	208	3	74
Pavlovice Dolní	—	—	225	—	639	—	—	—	7	35	32	5	13
Pavlovice Horní	—	—	—	—	860	—	—	—	7	53	40	17	11
» Německé	854	—	427	—	—	—	—	—	—	11	37	—	—
Petrovice Velké	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	7	—
Rudoltice	—	—	311	—	1682	4	—	—	16	11	84	4	17
Slatina	—	—	150	—	300	—	—	—	4	39	13	1	19
Slavkov	—	—	266	4	266	4	—	—	7	5	21	3	7
Štablovice	—	—	166	4	1005	—	—	—	9	6	36	1	18
Suché Lazc	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—
Tlustomosty	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	1	1
Uhleřov	—	—	338	—	—	—	—	—	2	48	14	—	1
Životice Dolní	—	—	1209	—	—	—	—	—	6	38	77	7	3
Úhrnem	2670	$7^1/_3$	8411	$2^2/_3$	18276	2	—	—	252	52	—	—	—

roku 1656—1677.

R. 1678-79. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
				třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.			
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
42	2	—	2	—	—	16	—	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—
129	—	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	353	—	—	—
39	11	7	11	—	—	144	—	144	—	—	—	180	—	180	—	—	—
44	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
362	4	4	12	—	—	—	—	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—
225	4	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	5	2	26	100	—	—	—	—	—	1150	—	—	—	—	—	—	—
50	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	15	—	—	—
23	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
344	—	43	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
}74	4	17	17	—	—	—	—	72	—	—	—	—	—	269	—	—	—
35	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	9	—	—	312	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
76	—	18	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	—	—	—
23	—	5	7	—	—	36	—	72	—	—	—	12	—	24	—	—	—
22	4	2	2	—	—	52	4	52	4	—	—	—	—	—	—	—	—
32	1	14	10	—	—	—	—	28	—	—	—	—	—	241	—	—	—
59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	2	—	2	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	9	—	—	—	—	195	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1690	55	138	116	470	—	444	—	487	4	1150	—	307	—	946	—	—	—

b) Z obcí moravských obvodů ve Slezsku

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Velkost obcí		Domy				Role						Vinice	R. 1880 domů
							nově vzdělané			staré pusté				
	lány	1/64	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	staré pusté měr	
Fulštein:														
Fulštein	11	13	24	11	2	6	—	72	72	—	108	108	—	100
Koberno	4	48	11	—	2	5	—	—	—	—	72	72	—	30
Tošovice	-	48	3	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	6
Pavlovice Dolní	4	45	16	3	8	9	—	—	—	—	—	—	—	61
Pavlovice Horní	4	29	15	—	6	8	—	—	—	—	—	—	—	57
Štablovice:														
Mikolajice	4	54	16	15	7	7	—	—	28	—	—	—	—	95

c) Pusté osady.

Jmenují se tyto dvě:

1. na panství Fulšteinském Veska; měla r. 1676. toliko 1 osedlý domek bez polí, ostatních 10 stálo pusto. »Kolik rolí u této vsi od dávna bývalo, nikdo nevěděl, a byly t. č. velkým křovím porostlé a zdivočilé;« (Reg. 66.)

2. u Životic: Hertice byly »od nepamětných let pusté.« a vrchnost užívala většiny jejich rolí. R. 1674.—76. ujali staré pustiny noví osadníci: jeden s 24 m. rolí, pět domky bez rolí; ostatní pozemky 521 m. zůstávaly ještě pusté. Později usadili se tu ještě jiní, do r. 1749. celkem 13 osadníků českých, a měli: jeden 16 m. rolí, ostatní po $6^1/_4$—9 měrách, úhrnem $97^1/_8$ m. (Reg. 70)

Židovské domy.

V úhrnu domů při jednotlivých krajích počítány jsou také židovské domy, jež kommisse zvláště v městech poznamenala, uvádějíc jména jich osedlých a pustých. Mělot sice tehdy na Moravě býti toliko náboženství katolické, jak bývalo před válkou husitskou, a to nejen po nařízení krále Ferdinanda II., nýbrž i po usnesení obecních sněmů, často opakovaného;*) ale židé »jakožto markraběti Moravskému přináležející regale« mohli přece s povolením královským v městech a na panstvích býti trpěni.

Platili velké berně, na př. r. 1648. jen židé moravští pro zásobování vojska na uherských hranicích 4000 zl., měsíčně po 1000 zl.**)

Některé vrchnosti přijímaly je samy bez dovolení královského. I dána obecnímu snèmu 1. září 1650 od císaře Ferdinanda III. tato proposice (o mýtě). »Spatřujíce, kterak židovstvo v markbrastvi našem dědičném Moravském velice se rozmáhá, a oni židé, jichžto přijímání a do země vpouštění nám samým jakožto markraběti Moravskému přináležející regale jest, nicméně bez milostivého consensu, povolení a gleitu našeho a k ztenčení vlastních regalí našich královských sem i tam do měst, městeček na statky a panství obyvatelům našim náležející, vždy více a více se vluzují, tam přijímáni, přechováváni a trpěti jsou. Protož commissaři naši mají to společným věrným stavům našim náležitě stížiti a při tom dostatečně napomenouti, aby oni nižádných takových židův na svých panstvích a statcích, jakž dotčeno, potud více a dále (mimo těch, kteříž jsou před 1. dnem měsíce ledna léta 1618. v zemi osedlí aneb od toho času tam se osaditi; od nás sobě dovoleno mají,) pod žádným vymyšleným spůsobem nikdež na žádném místě nepřechovávali, netrpěli, mnohem méněji pak jim jaké správy, držení a pronájmy gruntův, cel neb meyt a čeho podobného pod jistou velikou a neprominutedlnou pokutou nesvěřovali a nedopouštěli, nýbrž je židy jako i podobně všecky v zemi se nacházející Novokřtěnce buď si kdekoliv a u kohokoliv zůstávají, neprodleně vypuditi, tolikéž jak by ty poběhlé, sem

*) Archiv zemský v Brně, sněmovní Památky 1633—1671.
**) Schriften der histor.-stat. Section Bd. 23, str. 303 a 457.

i tam v zemi se protulující osoby, jenž vůbec žinky slují, vykořeněni býti mohli, jistý prostředek vynalezli.«

Sněm se na tom též usnesl,*) a podle toho měly se pak vrchnosti říditi.

V královských městech nesměli ještě tehdy zůstávati; toliko v Kyjově, jenž stal se královským městem r. 1548, byli usazeni. Když chtěli do královských měst jíti, musili platiti »osobní židovské mýto,« jež trvalo až do císaře Josefa II. (od r. 1708 za jeden 15 kr. v Brně, v Olomouci, Jihlavě a Znojmě, v ostatních po 7 kr.). R. 1660 bylo jim sice dovoleno zůstati v královském městě o výročním trhu; jinak ale bylo jim co nejpřísněji zakázáno, zdržovati se v městech bez zvláštního dovolení městské rady.**)

Počet jich v některých městech nestejně se udává,***) na př. v Holešově, v Prostějově, Veselí, v Koryčanech; někde teprve po válce se usadili: v Břeclavi, Puklicích, Třešti, jak následující paměti z oněch úředních popisů obsahují:****)

I. V kraji Brněnském:

na panství Břeclavském v Hodoníně r. 1667: 9 osedlých a 9 pustých; v Břeclavi usadilo se r. 1672. osm rodin, z Rakous vypuzených; (Reg. 242.)

v Bučovicích r. 1667. 11 osedlých a dle zprávy r. 1673. 9 pustých; (Reg. 168.)

v Budišově v »Okrouhlici« r. 1671. žid bytem jest a »na Prádle žid dílnu koželužskou má;« (Reg. 279.)

v Bystřici byly r. 1671. dva pusté domy židovské, »v nichž bydlívalo 8 židů, před mnoha lety vypuzených;« (R. 274.)

v Hodoníně r. 1667. 17 os. a 11 pustých, r. 1673. 17 osedlých, ostatní pusté; (R. 209.)

V Kounicích Dolních r. 1674. 16 osedlých; vrchnost vystavěla 3 domy a prodala je židům; (R. 181.)

v Mikulově r. 1667. 63 domů a 48 přístavků (Zuhäuser) a 20 židovských obecních domků: špitál s 5 domky, 5 domků na dvoře, školních domků (Schulhäusel), r. 1673. 98 domův osedlých; (R. 138.)

*) Sněmovní Památky r. 1650 f. 66—67 a 81.

**) d'Elvert, Geschichte v. Brünn 142, G. v. Iglau 334, Notizenblatt der histor.-stat. Section 1875, 70.

***) Zprávy od vrchností r. 1667, od sněmovní kommisse r. 1669-79.

****) Kde bylo panství téhož jména, jako města, stojí toliko jméno města.

na panství Řečkovském v Polehradicích r. 1673. bylo mezi 73 pustými křesťanskými domy 15, jež drželi někdy židé; (R. 100.)

na panství Slavkovském: v Rousinově r. 1667. 28, r. 1673. 31 starých a nově osedlých a 4 pusté; ve Slavkově r. 1667. 38 osed. a 10 pustých, r. 1673. 38 osed. a 27 pustých; (R. 74.)

na panství Židlochovském Pohořelice r. 1667. 23 osedlých a 20 pustých, r. 1673. 24 osedlých a 19 pustých; (R. 245.)

na p. Ždánickém Dambořice r. 1673. 9 osedlých, 4 pusté. (R. 177.)

II. V kraji Jihlavském:

v Brtnici koupili si 2 židé r. 1654 křesťanský domek, dále po r. 1666. usadilo se tu v domech někdy křesťanských 6 rodin (z Třeště, z Rakous a z Prahy) a jiných 10 rodin r. 1671—79. v domech nově vystavených (2 z Vídně, 2 »z Rakous«, 2 z Jindřichova Hradce, 2 z Třeště, 1 z německé říše a odjinud; (R. 268).

v Meziříčí nad Oslavou (nyní Velkém) bylo r. 1679. 13 žid. domů starých osedlých; potom přikoupili si 5 domů křesťanských osedlých a 4 nové r. 1659 vystavěli si na 2 pustých křesťanských; (R. 257.)

v Telči r. 1678. dva domy, a na témž panství ve Slavonicích usadilo se několik židovských rodin cizozemských (R. 319.)

V pozdějších letech žilo tu 6 rodin jen ob čas, chodíc jinde za obchodem. (Volný VI. 520.)

U Třebíče na předměstí Podklášterském, jež bylo zvláštní obcí poddanskou, čítalo se vedle 19 křesťanských domů 41 žid. osedlých; koupili si také domy křesťanské a 15 vystavělo si nové domky. Patřilo jim tu židovských polí II. třídy 18 a III. tř. 9 měr; (R. 365.)

V Třešti usadilo se ve 2 křesťanských domech po r. 1671. osm židů z Vídně vypuzených, a platili vrchnosti roční úrok. (R. 307.)

V témž čase usadili se židé, odjinud vypuzení, r. 1678 ve vsi Bolíkově v 6 domech křesťanských, někdy pustých pak nově vystavených; nebyli poddanstvím vázáni, platíce vrchnosti jen úrok. (R. 249.)

III. V kraji Znojemském:

na panství kláštera Louckého bylo v Miroslavi r. 1672. 15 osedlých a 3 pusté; (R. 244.)

na p. Krumlovském v Ivančicích r. 1667. 23 osedlých a 6 pustých, r 1672. 27 os. a 6 p.; v Krumlově t. r. 26 osedl. a 18 pustých; v Prostoměřicích ujali r. 1665. a 1666. tři židé křesťanské domy; dříve se připomínají mezi pustými 2; (Reg. 134.)

v Jemnici r. 1671. 14 osedlých. (Reg. 110.)

IV. V kraji Olomouckém:

v Boskovicích r. 1677. 31 osedlých a 1 pustý; (R. 84.)

v Jevíčku r. 1667. 12 osedl. a 3 p., r. 1677. 11 osedlých, 5 nových, 4 bývalé křesťanské a 1 židovský pustý; (R. 194.)

v Kojetíně r. 1678. 23 osedlých a 34 pusté (R. 78.)

v Lošticích t. č. 16 osed. a 10 pustých; (R. 230.)

v Prostějově r. 1667. 64 osedl. a 6 pustých, r. 1676. 56 osed. a 7 pustých (3 opustili domy, jsouce chudí a nemožní; Reg. 129.)

v Tovačově r. 1678. 24 osedl. a 9 pustých; (R 78.)

v Úsově r. 1667. 11 osed. a 8 pustých, r. 1678 10 osed. a 3 pusté. (R. 91.)

V. V kraji Hradišťském:

v Brodě Uherském r. 1671. 73 osedl. a 17 pustých; (R. 261)

v Bzenci r. 1669. 19 osedlých a 2 nové pusté; (R. 266).

v Koryčanech r. 1667. 3 osedlé a 1 vystavený, ale neobsazen; r. 1670. 7 osedlých; (R. 313.)

v Ostroze Uherském r. 1671. 16 osed. a 2 pusté; (R. 315.)

ve Strážnici r. 1679. 44 osedlých a 13 pustých; (R. 316.)

ve Veselí r. 1667. 2, r. 1669. 4 osedlí a 3 řemeslníci, kteří neměli svých domů. (R. 321.)

V král. městě Kyjově čítalo se r. 1657. 10 osedlých a 3 pusté; r. 1667. v městě samém 7 židů s celými domy (1 držel $^1/_2$ osminy vinice u Bohuslavic), 8 nemělo celých domů, nýbrž v domech své vlastní oddělené byty, buď koupené nebo zděděné; na předměstí 2 s celými domy a 2 s takovýmito byty; — r. 1671. u 13 domů židovských 22 komínů židovských, dle nichž ukládala se domovní berně, totiž v městě 18, na předměstí 4. (Reg. 282.)

VI. V kraji Přerovském:

v Holešově r. 1667. 23 osedlých, 6 lhotních a 17 pustých; r. 1675. 47 osed. a 12 pustých; (R. 12.)

v Hranicích r. 1667. 12 osedlých, 1 žid. obecní chalupa, žid. škola a 1 pustá chalupa ke špitálu; (R. 241.)

v Kroměříži r. 1676. 16 osed. a 11 pustých; (R. 77.)

v Lipníku r. 1767. 21 osed., 6 pustých a žid. nemocnice, jatky a obecní chalupa; (R. 241.)

v Přerově r. 1667. 9 osed. a 2 pusté, r. 1675. 11 osedlých. (Reg. 17.)

VII. V obvodech ve Slezsku:

v Osoblaze r. 1667. 4 osed., ale 17 pustých, r. 1676. 9 osed. a 13 pustých (4 nové a 9 starých.) (R. 59.)

Někde na panstvích žily také jednotlivé rodiny.

Sestavíme-li je z celé Moravy dle velkosti počtu, měly jich úhrnem nejvíce tato poddaná města (kolik je tam v židovské obci domů po 200 letech dle sčítání r. 1880, stojí ku přirovnání vedle poznamenáno):

Město	osedlých	nově osed.	nov. pustých	star. pustých	R. 1880. úhrnem	Město	osedlých	nově osed.	nov. pustých	star. pustých	R. 1880. úhrnem
Mikulov	98	—	—	—	168	Kroměříž	10	6	4	7	35
Uher Brod	40	33	3	14	115	Loštice	16	—	—	10	33
Slavkov	30	8	4	23	73	Meziříčí n. O.	18	4	1	—	—
Prostějov	56	—	4	3	55	Bzenec	19	—	2	—	110
Holešov	47	—	7	5	157	Bučovice	11	—	—	9	—
Kojetín	16	7	1	36	83	Miroslav	15	—	3	—	91
Strážnice	44	—	—	13	93	Uher. Ostroh	16	—	—	2	43
Třebíč	41	15	—	—	215	Podivín	9	—	—	9	72
Krumlov	18	8	3	15	—	Jevíčko	11	5	—	—	24
Pohořelice	18	6	2	17	116	Kounice Dol.	16	—	—	—	76
Rousinov	18	13	—	4	136	Ivanovice	12	—	—	4	—
Ivančice	25	2	4	2	73	Jemnice	14	—	—	—	—
Tovačov	10	14	3	6	35	Dambořice	9	—	—	4	—
Boskovice	26	5	—	1	101	Hranice	12	—	—	1	37
Hodonín	11	6	2	9	—	Úsov	6	4	1	2	52
Lipník	21	—	—	6	98	Přerov	8	3	—	—	21

Celkem bylo po válce r. 1656. osedlých přes 800 a přes 350 domů pustých; potom r. 1669—79: v těchto jmenovaných městech 721 osed., 139 nově osed., 44 nových pustých a 202 staré pusté, s oněmi v Polehradicích 217; dále po 7 v Koryčanech a Veselí, po 2 v Batelově, Brtnici, Budišově a v Telči; v Kyjově 13 s 22 komíny (obyčejně s tolikéž rodinami), úhrnem asi 52 osedlých, s oněmi 721 = 773 osedlých; nových domů po válce od přistěhovalých rodin v Břeclavi, Bulíkově, Puklicích a Třešti asi 14 domů tedy všech osedlých dohromady 927, nebo že u některých měst liší se počet udaný z let 1667 a 1669—79, okrouhle 900 osedlých; k oněm 44 na čas »nových pustých« připočítati jest 2 v Bystřici, tedy = 46; všech pustých »domů židovských« okrouhle 250.

V některých domech byly 2, 3 a více rodin, jako v pozdějších dobách; ale čítáme-li určité zprávy pozdější o počtu domův a obyvatelů, shledáváme, že připadá v oněch městech průměrně na 1 dům 7 osob vyznání židovského, právě tolik, jako r. 1880. Podle toho můžeme čítati po válce 30leté přes 5500, r. 1670—79 v těch 920 osedlých domech okolo 6300 osob. Dvě stě let později bylo v týchž obcích úhrnem 2160 žid. domův a 14.905 osob; na celé Moravě r. 1822 v 51 obcích 27.000 osob, skoro 5krát tolik, co po 30leté válce, r. 1834 přes 31500, r. 1854 již 45400 (v obvodech ve Slezsku 800), více než 8krát tolik; když pak do Vídně a jiných měst odcházeli, ubylo jich na Moravě; r. 1857 čítalo se jich 41700, r. 1880 opět 44175 osob, = 8 krát tolik, (všech obyvatelů jen 4 krát tolik) co po 30leté válce.*)

---

*) Podle říšského zákona, daného 21. března 1890 jest na Moravě od počátku r. 1892. těchto 50 židovských obcí náboženských (proloženým tiskem označeny jsou, kde jich před 200 lety nebylo): Boskovice, Brno, Brod Uherský, Brtnice, Břeclav, Bučovice, Bzenec, Dambořice, Hodonín, Holešov, Hradiště Uherské, Hranice, Hustopeč, Ivančice, Ivanovice, Jemnice, Jevíčko, Jičín Nový, Kojetín, Kounice Dolní, Kroměříž, Krumlov, Kyjov, Lipník, Lomnice, Loštice, Meziříčí nad Oslavou (Velké) a nad Bečvou (Valašské), Mikulov, Miroslav, Olomouc, Ostrava Moravská, Ostroh Uherský, Písečné, Podivín, Pohořelice, Přerov, Prostějov, Rousinov Nový, Slavkov, Strážnice, Svitavy, Šafov, Telč, Třebíč, Třebová Morav., Úsov, Víškov a Znojmo. Přestaly býti zvláštní obcí židovskou: Batelov, Bulíkov, Hobzí Staré, Jiřice, Koryčany, Kostelec, Lednice, Markvarec, Police, Puklice, Tovačov a Veselí.

Majetek vrchností a královská města.

K úplnosti a dokončení téhož pohledu náležel by též aspoň přehled majetku jednotlivých vrchností a zprávy o královských městech. Avšak v oněch úředních popisech nejsou obsaženy a z jiných úředních pamětí, hlavně z r. 1667., dovídáme se jen počtu komínů, dle nichž se určovala domovní berně, a některých zpráv topografických. Nejsou, pokud známo, ani všechny zachovány, a mohlo by se jen v některých panstvích vyhledati, kolik panských domů kde bylo; z pozdějších let, jmenovitě z r. 1750, máme již úplný popis úřední všech poddanských i panských pozemkův.

Abychom se přibližně dověděli, kolik asi vedle oněch pozemků poddanských patřívalo vrchnostem, a pohled doplnili, najdeme si poměr jich z let pozdějších. I shledáváme, že mívaly vrchnosti průměrně na celé Moravě téměř $^{1}/_{8}$ polí; tedy r. 1656 asi 293.000 měr: vzdělávaných okolo 225.000 m. a pustých 68.000 měr, roku 1669—79 z nich ještě pustých asi 42.000 měr. V XVIII. století měly pak, když od pustých osad a statků role ke svým poplužním dvorům připojily, $^{1}/_{7}$ počtu rolí poddanských a $^{1}/_{2}$ výměry luk, pastvin, lesův atd., nebo všech polí na Moravě $^{1}/_{8}$ a veškerých pozemků i s lesy jednu třetinu celé země.*)

*) Podle Josefinského měření, když byly zevrubně určeny pozemky vrchností a poddaných, čítalo se na Moravě: a) panských rolí úhrnem 213·917 jiter, luk 80·926 j., vinic 1656 j., pastvin 66·545 j., lesů 765·555 j., celkem 1,128·665 j.; b) poddanských rolí 1,610·218 j., luk 244·832 j., vinic 49·213 j., pastvin 282·815 j., lesů 120·275 j., úhrnem 2,307·354 jiter, (= 6,922·062 míry) nečítaje menšího počtu $\square^{0}$; — v moravských obvodech ve Slezsku: a) panských rolí $5229^{1}/_{2}$ j., luk $1170^{1}/_{2}$ j., vinic —, pastvin 122 j., lesů 6426 j.; úhrnem 13·248 j.; b) poddanských rolí 23·777 j., luk $3705^{3}/_{4}$ j., vinic —, pastvin 2444 j., lesů 4741 j., úhrnem 34·668 jiter. Jedno jitro měřilo 3 míry. (Archiv zemský, Cerroniho sbírka č. II. 391.)

Královská města:

Brno, vnitřní část města bez nynějších předměstí a Starého Brna, jež bývala poddanskými obcemi,*) čítalo r. 1604. 392, r. 1618.386; ve válce utrpělo, i když je Švédové oblehali, méně než předměstí. Samo vnitřní město mělo po ní přes 450 domů, z nichž bývalo 37 a zůstalo 9 pustých; na předměstí k obci Brněnské příslušném (Pekařká ulice, Kožišná ul., u sv. Štěpána a Tomáše atd.) 330 domů, z nichž pustých bylo 51 a zůstalo 26**) r. 1880. čítá se v této vnitřní části 568 domův a 16902 obyvatele, s předměstími 2292 domů s 82660 obyvateli.†)

Jihlava měla r. 1604. 564; utrpěla tak velice od Švédů, kteří sem po bitvě u Jankova r. 1645. přitáhli, že zůstalo v městě po válce jen 189 domů státi; na předměstí a v celém okolí na půl hodiny cesty u města byly všecky spustošeny. Obyvatelstva bývalo před válkou 13000 duší, po válce však jen 299 osob (r. 1880: vůbec 1261 domů a 22378 obyv., ve vnitřním městě 640 domů a 15520 obyv.*)

Znojmo mívalo r. 1604. 415 a r. 1618. 349 domů; utrpělo nesmírně od Švédův, a morem, tak že na konci války téměř celé bylo pusté. R. 1667. bylo tam již opět 345 domů osedlých, ale ještě 115 pustých. (R. 1880. v městě vnitřním 528 domů, 7626 obyvatelů i v předměstích 993 domů a 12254 obyv.**)

V Olomouci bývalo před válkou r. 1604. 582 domů, r. 1618. 581, ale Švédové též ji tak spustošili, že zůstalo v městě r. 1650. jen 168 domův obydlených, ostatní byly dílem rozstříleny

---

*) Staré Brno ku př. náleželo k panství Králové kláštera a mělo r. 1667 osedlých domů 84 a pustých 13 (r. 1880. 279 domů, 8100 obyv.) (Reg. 158); ulice Cejl a Dornich kolleg. kostelu sv. Petra v Brně r. 1673: Cejl 40 osedlých, 10 nově osed. a 12 starých pustých, Dornich 7 osedlých, 1 nově osed. a 14 starých pustých. (Reg. 164.)

**) Počítáno dle »Grundbuch« od r. 1634. v městském archivu Brněnském, rkp. č. 142.

†) Chr. d' Elvert Geschichte von Brünn, Schriften der historisch — stat. Section Bd. 23, str. CCLXXVI., Františkovo museum rkp. číslo 119 a Podrobný seznam míst na Moravě od c. k. statist. ústřední kommissí r. 1885.

*) Chr. d' Elvert, Geschichte von Iglau a týž rukopis.

**) A. Hübner, Znaims Denkwürdigkeiten a registratura zemská, podd. č. 368.

nebo zcela pobořeny; na předměstích a v nejbližším okolí byly všecky domy spustošeny. Obyvatelů měla ještě r. 1640. přes 30000, ale po válce jen přes 1670 lidí. Přibývalo jich, když se uprchlí obyvatelé domů navraceli. R. 1668. čítalo se pak osedlých v městě 291 osedlých a 84 nově osedlých; ostatní domy byly pusté; na předměstí 165, z nichž 14 nově osedlých, ostatní byly pusté nebo jen pouhá místa po nich zbývala. (R. 1880 čítalo se 715 domů, 15520, s vojskem 20176 obyvatelů.*)

Unčov měl r. 1604. 142 a r. 1618. 138 domů; v městě a na předměstí 357. I toto město Švédové vypálili a spustošili, tak že po válce zůstalo r. 1650. ze všech domů sotva 150 státi. R. 1667. bylo jich v městě samém: 201 osedlých, (95 měšťanských a 94 domků, 12 lhotních) a 46 pustých. R. 1880. 565 domů, 5001 obyvatelů.**)

Uherské Hradiště mívalo r. 1604. 181, r. 1618. 180 domů; ale r. 1622. bylo tak spustošeno, že sotva 10 domů zůstalo celých nepoškozeno. R. 1642. bylo zde 96 pivovarečných měšťanů. Z pustých domů koupili jesuité v Královské ulici 20 vedle jiných 11 osedlých a vystavěli tam r. 1644. kolej a gymnasium. Požáry r. 1671. a 1681 spustlo Uherské Hradiště tak, že přes 50 domů, radnice a j. shořely.***) Jako v jiných královských městech, zůstávaly i zde mnohé domy po dlouhá léta pusté. R. 1880. mělo vnitřní město 209 domů, 3275 obyvatelů, s předměstím 260 domů, 3659 obyvatelů.†)

V Kyjově pak bylo před válkou domů: r. 1604. 41, r. 1618. jen 36; r. 1667. v městě 43 domy osedlé a 4 pusté, r. 1671. v městě i na předměstí 177 domů křesťanských a 13 židovských. (R. 1880. 363 domů a 3393 obyvatelů.††)

---

*) Fischer Geschichte v Olmütz, W Müller Gesch. v. Ol. r 1882, zem. reg. podd. č. 89.

**) J. Engl, Geschichte v. Mährish-Neustadt, Schriftenden hist-stat. Section 23. B. zem. reg. podd. č. 95.

***) J. Czibulka, Geschichte der kön. Stadt Hradisch 73, 82.

†) Schriftem der histor.-stat. Section 12. Bd., Ř. Volný, Die Markgrafschaft Mähren IV., 56.

††) Zemská registratura podd. odděl. č. 282.

Úhrnem čítalo se r. 1667. ve všech 7 královských městech 1848 domy osedlé (r. 1880. asi třikrát tolik).*)

Celkový pohled.

Spojíme-li úhrnná čísla z úředního měření r. 1656, z popisů l. 1669—1679 a tyto zprávy o poměru majetku panského a domech královských měst, objevuje se tento pohled.**)

Poněvadž samy úřední zprávy oné doby od sebe se někde liší, jak při tak velikém počtu osad, domů a rolí lehko se vysvětluje, a že o několika statcích, arci jen o velmi málo, nezachovaly se paměti z těch také let a doplněny jsou tedy z jiných: klademe sice v následujícím číselném úhrnu součet až na jednotky,

*) Vnitřní města udána jsou v »Podrobném seznamu míst na 1885« u Brna, Jihlavy, Znojma, Olomouce a Hradiště, u 2 ostatních jen celá obec úhrnem. V oněch 5 král. městech vnitřních bylo roku 1880 dohromady 2650 domů, 45015 obyvatelů; r. 1604 bylo v nich 2134 domův, jen o 516 méně než po 276 letech.

**) Počty z r. 1667. nejsou někde dosti spolehlivým základem k tomu, poněvadž je samy vrchnosti podávaly obyčejně po udání rychtářův a konšelů. Z té příčiny neshodují se také s popisy, jež úřední kommisse r. 1669—1679 konala, jdouc od místa jednoho k druhému; ku příkladu na panství Víškovském: město Víškov a předměstí r. 1656 čítalo 113 domů osedlých a 61 pustých = 174; r. 1667: 135 os., 34 p. = 169; r. 1675: 116 os., 22 n. os., 1 n. p. a 36 st. p. = 175. Švábenice r. 1656: 37 os., 3 lhot., 56 p. = 96; r. 1667: 36 os., 5 lh., 41 p. = 92; r. 1675: 37 os., 11 n. o, 2 n. p., 46 st. p. = 96. Dědice r. 1656: 22 os., 3 lh, 43 p. = 68; r. 1667: 31 os., 7 lh., 27 p. = 65; r. 1675: 24 os., 10 n. o., 39 p. = 73. Pustoměř r. 1656: 45 os., 4 lh., 7 p. = 56; r. 1667: 44 os., 1 lh., 27 p. = 72; r. 1675: 43 os., 1 n. o., 6 n. p., 2 st. p. = 52. (R. 238.) Na panství Habrovanském: v Habrovanech r. 1667: 44 os., 4 lh., 9 p. = 57; r. 1673: 48 os., 4 n. o., 2 n. p., 20 p. = 74. V Lulči r. 1667: 42 os., 6 lh., 2 p. = 50; r. 1673: 45 os., 9 n. o., 1 n. p., 15 st. p. = 60. (R. 139.) Na panství Hranickém: Drahotouš r. 1667: 55 os., 14 lh., a 6 p. = 75; r. 1675: 96 os., 1 n. p. = 97. (R. 241.) a j. v. Role velmi dobré v I. třídě, dobré v II. tř., nebo špatné ve III. třídě jsou v následujícím přehledu všecky v jedno sečteny a vedle nich dáno jest procento jich v každém kraji a v celé zemi.

ale v dalším slovném přehledu Moravy okrouhlá čísla bez jednotek, jakožto konečný výsledek určitý a spolehlivý. *)

Na celé Moravě stálo r. 1656, osm let po ukončení 30leté války, ještě více než čtvrtina domů pustých (27 %) a sotva ³/₄ byly obydleny; v letech 1669—1679 téměř pětina starých pustých (17·3 %), o 8650 jen poddanských méně, nových pustých na 6000 (6·2), úhrnem pustých skoro čtvrtina (23·5 %).

Rolí pustých, někde již lesem porostlých, bylo u nich r. 1656. také skoro čtvrtina (23%); r. 1669 – 1679., když lidu přibývalo, poměrně více než domův, ubývalo pustin na polích a zůstávala již osmina (14·5 %) pustá, na počátku VIII. století ještě ¹/₂₆ všech (3·79 %).

Obyvatelstva pak čítáme, podle některých dokladů tehdejších a pozdějších průměrně 6—7 na jeden osedlý dům,**) v poddanských

*) U jednotlivých krajů podán jest úhrn dle popisů z let 1669—79. V nich ale nacházíme, jak poznamenáno na str. 65 a 95, mezi »nově osedlými« v Olomoucku a Přerovsku přes 400 domů zcela nových, ne obnovených; protož nepočítáme jich v následujícím přehledu celkovém r. 1656 k pustým, jako jiné »nově osedlé«, aby výsledek ten byl co možno nejsprávnější. Dále do r. 1679 jsou ovšem čítány mezi nově osedlými, jak úředně také byly zapsány. — Nové Zámky a Milonice, díl panství Bučovského čítán jest omylem do kraje Brněnského, kam teprve r. 1792 byly připojeny, podobně i Švábenice k panství Víškovskému příslušné a s ním popsané (R. 238). Jsou na svém místě ony v Hradišťsku (str. 84), tyto v Olomoucku (str. 68), kam tehdy patřily. Počet jejich domův a rolí tedy jest v celkovém přehledu odečten u kraje Brněnského.

**) Také zprávy o počtu lidí v jednotlivých osadách, pokud se z oné doby zachovaly, velice si odporují, zvláště uvážíme-li počet domů tehdy osedlých; v Kadcvě bylo prý r. 1657, »asi 50 lidí,« ale dle úředního popisu 25 osedlých, tedy by jen 2 na 1 dům; — v Litobračicích 150 (dle úř. pop. 46 osedlých; jen 3 na 1 dům); v Losíně a 4 osadách bylo prý r. 1090 jen »591 duší« (dle popisu úřed. v nich 199 domů = 3 na 1 dům) a j. Nepochybně má se tu rozuměti počet dospělých lidí katolických, kteří měli jíti k sv. zpovědi a přijímání, jak se to u jiných osad počítá a církevní topografie R. Volného někde výslovně podává z tehdejších zpráv duchovních.

V jiných obcích udává se počet duší buď přibližně neb určitě: r. 1657. na Hrádku a v Křídlovičkách »asi 200« (domů osedlých bylo 48, tedy = 4 na 1 dům); — v Hevlíně 150 (d. 25 = 6 na

obcích r. 1656: **457·000**, na 1□ míli **1180** lidí; a s královskými městy a s lidem vrchnostenským dohromady ani ne **500.000**, sotva ½ milionu, na 1□ míli jen **1250** lidí; r. 1669—79. o 20.000 více poddaných, totiž **477.000**, na 1□ míli **1230**, obyvatelů všech asi **525.000**, na 1□ míli asi **1360** lidí.

---

1 dům); — v Dyjákovicích 280 (d. 67 starých osedl. = 4—5 na 1 dům); — v Šatově 150 duší (42 domů = 3—4 na 1 dům); — v Lukově u Jaroměřic a 2 vesnicích přifařených (v Jakubově a Vicenicích) 2711, domů 52 st. os. = 5—6 na 1 dům); — v Lukově u Vranova, v Mlíčovicích a Podmolí (Nová Ves, také přifařená, tehdy ještě nestála) r. 1657 prý bylo »140 duší« (ale čítalo se v nich 75 domů staro-osedlých, tedy by ani 2 lidé nepřišli na 1 dům ještě 9 let po válce); — v Želetavě, Bítovankách a Šašovicích 504 duší (r. 1657: 78 domů = 6—7 na 1 dům); — k filialnímu kostelu v Pavlově patřilo 406 duší (dle popisu domů 66 v Pavlově, Brtnici Dlouhé, Bezděkově a Stejšti, tedy = 6—7 na 1 dům; — v Brtnici a 5 přifařených obcích, ve Lhotě Dolní, Smrčné, Malém, Přísece a Uhřinovicích 979 duší (domů 143 = 7 na 1 dům); — v Batelově a 4 obcích, v Nové Vsi, Rácově, Švábově a Spělově (Nový Svět tehdy ještě nestál) úhrnem 650, domů 140 = 5—6 na 1 dům; — v Třešti a 4 přifař. obcích, v Bukové, Čenkově, Hodicích a Jezovicích 1043 duší (domů 180 = 6 na 1 dům); — ve Starči, Čechovicích, Kračovicích, Krahulově a Mastníku 677 duší (domů 71 staro osed. = 9—10 na 1 dům); — v Lukách a 8 vesnicích, v Beranově, Bítovčicích Horních, Bradle, Jezlově, Petrovicích, Puklicích, Předvoří a Votíně, 479 osadníků, přes 70 domů = 6—7 na 1 dům); — r. 1662 v Kamenici, Kameničce, Řehořově a Vržanově 812 katolíkův a 330 nekatolíků = »1142 duší« (domů st. osedl. 135, = 8—9 na 1 dům); v Horních Kounicích, Čermákovicích a Medlicích r. 1657. 168 duší (domů 39, = 4—5 na 1 dům) — r. 1690 v Losíně, Bohdíkově, Maršové, Bukovici a Nové Vsi 591 duší (199 domů = 3 na 1 dům); — ve Fulneku a 8 vesnicích bylo prý r. 1672. 1071 osadníků; ale r. 1691. v samém Fulneku a na předměstí 1296 lidí, jež měli jítí k sv. zpovědi; 182 domů; tedy 7 dospělejších obyvatelů, nečítaje menších dětí); v Kujavách, Pohořelkách »i s filialkami« v Pustějově a Životicích, 1672 duší (domů 140 = 12 na 1 dům); 1690. v Lešné u Meziříčí Valašského, Lhotce, Perné a Vysoké 436 duší (domů osedl. 51 = 8 na 1 dům).

V rozličných letech a místech, zvláště když na blízku bylo nebezpečí válečné a mor v krajině, přichází málo obyvatelů, pak více, na př. r. 1645, když po bitvě u Jankova přitáhli Švédové k Jihlavě, Dačice »byly pusté a skoro bez obyvatelův«; ale 8 let po válce čítalo se 158 osedlých domů, tedy okolo 1000 lidí.

Kolik se čítalo v moravských obvodech ve Slezsku a s nimi dohromady, stojí v následujících přehledech závěrečných, z nichž patrno jest, kolik kde přibývalo domův osedlých a rolí vzdělávaných, kolik ubývalo jich pustých, jak rostl počet obyvatelstva a jak se to vše ponenáhlu lepšilo.

Dle těchto čísel většinou z r. 1657—93 vychází, přirovnáváme-li určitý počet lidí k úřed. popisu domů osedlých, že průměrně na 1 dům čítati lze pravdě nejpodobněji 6—7 lidí. Totéž průměrné číslo vychází i ze zpráv ještě za války na panství Židlochovském a jinde r. 1633, pokud se paměti zachovaly a známy jsou (v archivu zemském): v Měníně bylo 92 dospělých a 32 dětí do 11 let, r. 1656 osedl. 14, r. 1667. 18, = 8—9 na 1 dům), v Ivani 82 dospělých a 35 dětí do 11 let (osed. 24, = 5 na 1 dům); v Přibicích dle archivu zemského 100 duší (domů r. 1656. 12 osedlých, = 8 na 1 dům, v Žabčicích 104 dospělejších a 37 děti do 11 let = 141, (domů r. 1656 osedl. 22, = 6—7 na 1 dům); v městě Nosislavi 354 dosp. a 166 dětí do 11 let, = 540 (domů r. 1656 osed. 34, tedy = 15—16 na 1 městský dům); v Pohořelicích 187 dosp. a 81 dětí = 268 (domů r. 1656 křesťanských osedl. 43, = 6 na 1 dům) v Bystřici u Olomouce r. 1633 úhrnem 330 lidí a 58 domů starých osedlých, = 6 na 1 dům. — I když dělíme tento počet veškerého obyvatelstva z r. 1633, číslem domů osedlých r. 1656, vychází onen průměr na 1 dům; osedlých však bylo r. 1633 ve válce méně, než r. 1656, osm let po ní. Nejsou v tom čítány pusté domy vůbec; ačkoliv někde jest zapsáno, že v nich na čas bydleli chudí lidé, na př. ve Křtomili u Bystřice pod Hostýnem, kde r. 1667 sám »učitel, jenž děti učí, zdržoval se v pustém domě Matouškovském.« (Reg. 135.) — Ani zprávy od farních úřadů r. 1657—1691 nejsou všude stejné; jedny udávaji počet katolíků vůbec, nebo kolik mělo by jich ke sv. zpovědi a přijímání jíti, a to některé jen přibližně »ke 200, 180« a p.; z některé osady ani to není; z jiných ale podrobné sčítání jest podáno. — Otištěny jsou v církevní topografii Volného u jednotlivých far; jiné tuto uvedené zprávy jsou v archivu zemském, v Bočkově sbírce a zemské registratuře u týchž obcí.

Tentýž průměr 6—7 na 1 dům shledáváme také v XVIII. století po slezských válkách, ukončených r. 1763. Dle úředního sčítání r. 1775. bylo na Moravě 1,134.674 lidí v 187.847 domech, tedy v 1 domě 6—7, r. 1,312.753 v 189.241 domech, opět v 1 domě 6—7 lidí; — r. 1880 a 1890 průměrně 7, (v Čechách a ve Slezsku 8 obyvatelů v 1 domě).

a) Domy roku 1656.

Kraj	Úhrnem v poddaných obcích	z nich t. r. osedlé		pusté		Z těchto pustých ubylo do r. 1669—79	
		úhrn	%	úhrn	%	úhrn	%
Brněnský	24055	15586	64_{8}	8469	35_{2}	2547	30
Jihlavský	6927	5944	85_{7}	983	14_{3}	435	44_{2}
Znojemský	11556	7557	65_{4}	3999	34_{6}	1013	25_{3}
Olomoucký	23157	17611	77_{1}	5326	22_{9}	2578	48_{4}
Hradisťský	15959	11063	69	4896	31	1480	30_{2}
Přerovský	14231	12430	88_{4}	1619	11_{6}	660	40_{7}
Celá Morava	95885	70190	73	25292	27	8653	34_{1}
Její obvody ve Slezsku	1999	1828	91_{5}	171	8_{5}	55	32_{4}
Dohromady	97884	72018	73_{8}	25463	27_{2}	8708	34_{1}

Ze všech bylo r. 1656—1679.

Kraj	nově osedlých		starých pustých		nových pustých		Osedlých starých a nových	
	úhrn	%	ú rn	%	úhrn	%	úhrn	%
Brněnský	2547	10_{5}	5922	24_{9}	1400	5_{8}	16733	69_{2}
Jihlavský	435	6_{3}	548	7_{9}	469	6_{7}	5910	85_{3}
Znojemský	1013	8_{7}	2986	25_{7}	818	7	7752	67
Olomoucký	2578	11_{3}	2748	12	665	2_{9}	19744	85
Hradišťský	1475	9_{3}	3421	21_{4}	1385	8_{7}	11153	69_{7}
Přerovský	660	4_{5}	959	6_{8}	1205	8_{6}	12067	84_{7}
Celá Morava	8653	9_{1}	16584	17_{3}	5942	6_{2}	73359	76_{3}
Její obvody ve Slezsku	55	2_{7}	116	5_{8}	138	6_{9}	1745	87_{2}
Dohromady	8708	9	16700	17_{2}	6080	6_{2}	75104	76_{5}

Domy t. č. »nově pusté«, t. j. držitelé jich v těch letech umřeli neb z nich utekli a nového hospodáře tu nebylo, obyčejně brzy vrchnost osadila buď synem nebo příbuzným umřelého neb jiným poddaným.

Všech domů takových a staroosedlých bylo na Moravě r. 1656 poddanských 70200, s královskými městy přes **72000** (= $^2/_3$ všech); v obvodech ve Slezsku 1828; úhrnem **74000**; do r. 1679 nově osedlých a staroosedlých na Moravě 73300, s král. městy **75200** (= $^3/_4$) v obvodech 1745 domů; úhrnem **77000**.

Pustých r. 1656 starých a vedle nich pak nově osedlých na Moravě, nečítají-li se nové domy po r. 1656 na Olomoucku a Přerovsku vystavené, 25300, s král. městy okolo **25900** (= $^1/_3$) (dle zpráv z r. 1667 bylo jich více), v obvodech 170; úhrnem přes **26000**; do r. 1679: oněch starých i nových pustých na Moravě 22550, s král. městy **23000** (= $^1/_4$), v obvodech 250; úhrnem **23200**.

Na počátku 30leté války r. 1621 bylo jen »nemnoho přes 20000 poddaných« (osedlých), tedy asi 130.000 poddaných osob; ostatní byli pohubeni neb uprchli. Když nastala větší bezpečnost, navrátili se mnozí uprchlí do svých příbytkův a po válce r. 1656 bylo jich opět přes 70000 osedlých, jak jsme se na základě spolehlivého popisu dověděli.

Podle úředního výtahu*) ze zpráv od vrchností léta 1667. měly tehdy poddaných domů osedlých, lhotních neboli nově osedlých a pustých:

Kraj	osedlých	lhotních	pustých	úhrnem
Brněnský	15193	1436	7978	24607
Jihlavský	4979	140	1012	6131
Znojemský	6127	882	3549	10558
Olomoucký	20499	787	3684	24970
Hradišťský	10313	542	3864	14719
Přerovský	10858	784	2012	13654
Celá Morava	67969	4571	22099	94639
Její obvody ve Slezsku	1910	171	419	2500
Dohromady	69879	4742	22518	97139

*) Uložen v archivu zemském.

totiž: domů	měšťanských,	selských,	podsedků a chalup:		úhrnem
osedlých	4712	37840	27327	=	69879
lhotních	151	3086	1505	=	4742
pustých	623	10352	11543	=	22518
Dohromady	5486	51278	40375	=	97139;

celkem tedy podle tohoto sčítání bylo r. 1656: **69879** osedlých = 72% všech, pustých **27260** = 28%; a když do r. 1667 přibylo **4742** nově osedlých lhotníků, bylo všech osedlých **74621** = 76.8%.

Nejvíce domů pustých ubývalo, jak ukazují procenta v celkovém přehledě, v hornatějších krajinách: v Olomoucké a Přerovské, kdež ubylo do r. 1676, tedy v 10 letech, skoro polovice starých pustých, a v Jihlavské do r. 1679, tedy v 13 letech $^4/_9$; potom v moravských obvodech ve Slezsku, méně v kraji Hradišťském a Brněnském a poměrně nejméně ve Znojemském.

V XVIII. století byly všecky nově osazeny a počet domů se zdvojnásobnil. R. 1775 bylo již **187847** domů (na Brněnsku 41280, na Jihlavsku 14241, na Znojemsku 18240, na Olomoucku 52905, na Hradišťsku 31151, na Přerovsku a v moravských obvodech ve Slezsku 30030); r. 1791. 189241, r. 1822. již 224575 domů, s 3890 v obvodech = 228465 na všech panstvích. Za našich let čítá se všech domů na Moravě: r. 1857: **27141**, r. 1880: **308837**, v obvodech 4912, úhrnem 313749 a r. 1890 na Moravě přes **325300** domů, více než 4 krát tolik, co po 30lé válce.

b) Role a vinice r. 1656.

(u dědin osedlých a pustých osad sečteny pro jednodušší přehled všecky třídy jich dohromady):

Kraj	Měřeno l. 1656. poddanských úhrnem všech tříd				Z nich bylo pustých všech tříd			Z těchto pust. rolí nbylo do l. 1669-79		
	rolí		vinic		rolí		%			
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8		měr	1/8	%
Brněnský	563020	—	63970	7	193783	5	34_5	66823	7	34_4
Jihlavský	186632	1	—	—	20422	4	10_9	9249	7	45_3
Znojemský	454495	4	15017	5	149120	—	32_8	34502	1	23
Olomoucký	533011	7	—	—	84621	5	15_8	51201	5	60_3
Hradišťský	310878	6	13305	6	69183	—	22_2	27926	6	40_3
Přerovský	260516	4	—	—	17498	7	6_7	8419	3	48
Celá Morava	2,318.354	4	92294	4	534629	5	23	197923	4	37
Její obvody ve Slezsku	27364	4	—	—	3804	4	13_7	1411	4	37_5
Dohromady	2,345.719	—	92294	4	538434	1	23	199335	—	37

Kraj	R. 1669—79. bylo ještě pustých						Na počátku XVIII. století čítalo se rolí					
	rolí			a vinic			pustých		lad. ležících		orných	
	měr	1/8	%	měr	1/8	%	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
Brněnský	126959	6	22_4	38004	4	60	9866	$7\frac{1}{2}$	25955	6	579444	3
Jihlavský	11172	5	5_{98}	—	—	—	9603	$6\frac{3}{4}$	15863	7	177726	2
Znojemský	114617	7	25_2	8353	1	54_8	9470	$3\frac{3}{4}$	8799	1	459456	3
Olomoucký	33420	—	6_3	1071	—	—	32247	4	65754	5	523445	4
Hradišťský	41256	2	13_8	2394	5	18	17393	$6\frac{3}{4}$	19407	—	317785	4
Přerovský	9079	4	3_6	—	—	—	8403	$1\frac{3}{4}$	24975	1	271038	—
Celá Morava	336506	—	14_5	49823	2	53_9	86985	$6\frac{1}{4}$	160752	5	2,330.896	3
Její obvody ve Slezsku	2403	—	8_6	—	—	—	923	5	1951	3	33778	—
Dohromady	338909	—	14_4	49823	2	53_9	87909	$3\frac{1}{4}$	162704	3	2,364 674	3

Pustých rolí ubývalo nejvíce tedy poměrně v kraji Olomouckém, Přerovském, Jihlavském a Hradištském, kde přes 40$^0/_0$ pustých rolích do r. 1679. ubylo; méně v kraji Brněnském a nejméně ve Znojemském.

Vrchnostenských polí bylo dle pozdějšího měření skoro $^1/_8$ poddanských a vinic jen $^1/_{31}$, však ostatních pozemků téměř $^1/_2$, tedy onoho věku na Moravě úhrnem asi **293000** měr polí a vinic okolo **3000** měr, a z nich pustých poměrně k oněm poddanským čítáno r. **1656**: rolí **68000** měr, do r. 1679: **42000** měr a vinic **1500** měr pustých.

Všech rolí dohromady bylo na Moravě tedy po válce i s pustými osadami: r. **1656** vzděláno okolo **5,035.000** měr, (= $^3/_4$), pusto **600.000** měr (= $^1/_4$), do r. 1679. vzděláno okolo **2,260.000** měr (= $^6/_7$), pusto 380.000 měr (= $^1/_7$); vinic roku 1656—79 vzdělaných přes **45.000** měr, a pustých přes **51.000** měr (= přes $^1/_2$).

Jako pustiny v obcích, mizely ponenáhlu i venku v přírodě nejdříve a nejvíce opět v hornatějších krajinách: na Olomoucku, Přerovsku a Jihlavsku. V nich také udržely četné rodiny své usedlosti po století, poměrně jich více a déle než v úrodnějších rovinách. O tom se blíže jedná v díle 2. Láska k rodné půdě a k rodnému domu zajisté u nich mocně k tomu působila.

Na počátku XVIII. století čítalo se na celé Moravě ještě **87.000** měr pustých rolí, poměrně k l. 1656.—79. $^1/_{26}$ (= 3.79$^0/_0$). Tu měli poddaní na Moravě a v obvodech: orných rolí přes 2,364.000 měr, ladem ležících 162000 m., zahrad 46000 m., pastvin 167000 m., vinic 82000 m., luk 168000 m. a lesů 86000 m.

Abychom ještě lépe viděli přibývání rolí vzdělávaných a ubývání pustých, uvedeme úřední spolehlivá čísla měr, rolí a vinic poddanských dle pozdějšího spůsobu na jitra a připojíme úhrn měření s počátků XVIII. a XIX. století.

	Rolí poddanských			Vinic		
Roku	všech úhrnem jiter	vzdělávaných jiter	pustých jiter	úhrnem jiter	vzdělávaných jiter	pustých jiter
Morava:						
1656.	772.800	594.690	178.210	30.765	14.157	16.608
do 1679.	772.800	660.630	112.170			
ok. r. 1717.	856.211	776.965	pust. 25.662 lad. 53.583	27.482	27.482	—
1822.	1,610.219	1,610.219	—	49.213	49.213	—

Roku	Rolí poddanských všech úhrnem jiter	vzdělávaných jiter	pustých jiter	Vinic úhrnem jiter	vzdělávaných jiter	pustých jiter
	Obvody ve Slezsku:					
1656.	9.124	7.857	1.267	—	—	—
1676.	9.124	8.324	800	—	—	—
ok. r. 1717.	12.217	11.259	pust. 308 lad. 650	—	—	—
1822.	23.777	23.777	—	—	—	—
	Celkem:					
1656.	781.924	602.547	179.477	30.765	14.147	16.608
do 1679.	781.924	668.954	112.970			
ok. r. 1717.	868.428	789.224	pust. 25.970 lad. 54.234	27.482	27.482	—
1822.	1,633.996	1,633.996	—	49.213	49.213	—

V tomto létě bylo pak i s vrchnostenskými dohromady na Moravě 1824.135 jiter polí a 50869 jiter vinic, v obvodech ve Slezsku 29007 jiter polí; do r. 1857 přibylo na Moravě o 130.000 jiter polí více, ale vinic ubylo o 9100 jiter.

c) **Obyvatelstvo**

čítáme podle osedlých domů neboli rodin poddaných roku 1656. až 1679., přidávajíce dle velkosti tehdejších krajů,*) kolik

*) Tehdejší kraje liší se od nynějších hlavně: 1. do Brněnského patřívalo Bystřicko a Žďársko (nyní v kraji Jihlavském) a Hodonínsko od Hradišťského; naopak Boskovice a Jevíčko patřily do Olomoucka; měl tehdy asi 87□ mil. nyní 82; 2. Jihlavský bez Bystřicka a Žďárska měl 45, nyní 54□ míle; 3. Znojemský zůstal celkem v téže velkosti 53□ mil; 4. Olomoucký však býval mnohem větší, čítaje asi 89□ mil, teď 76; odpadla totiž: panství Boskovské, Jevíčské a Kroměřížské s okolím; 5. Hradišťský zůstal skoro stejný 65□ mil; odpadlo Kroměřížsko a Hodonínsko, připojilo se pak okolí Vsacké od Přerovska, teď Jičínský kraj nazvaného, jenž čítal asi 47 a nyní 55□ mil, moravské obvody ve Slezsku přes 4½□ míle. (Která panství z jednoho kraje připojena jsou k druhému, obsahuje Schwoyova topografie Moravy. r. 1793.—94. vydaná.)

asi lidí tehdy na 1□ míli připadá v každém z nich a na celé Moravě a ku přirovnání opět některá čísla z pozdější doby. Podrobného sčítání lidu tehdy vůbec nebylo; proto můžeme jen přibližně počet obyvatelstva udati, čítajíce na jeden dům 6—7 lidí vůbec i s čeládkou, dle určitých počtů na str. 119-121 poznamenaných:

Kraj	r. 1656.		do r. 1679.	
	úhrnem poddaných	na 1□ míli	úhrnem poddaných	na 1□ míli
Brněnský	102000	1170	110000	1260
Jihlavský	38500	800	38000	840
Znojemský	49000	920	50000	950
Olomoucký	114500	1280	128000	1430
Hradišťský	72000	1100	72000	1110
Přerovský	81000	1720	79000	1680
Celá Morava	457000	1180	477000	1230
Její obvody ve Slezsku	12000	2600	11500	2550
Dohromady	469000	1200	488500	1250

Průměrně tedy bylo r. 1656. na Moravě 1184 lidí poddaných na 1□ míli; více bylo jich na Přerovsku a Olomoucku, méně na Brněnsku a Hradišťsku, nejméně na Znojemsku a Jihlavsku; do r. 1679. nejlidnatější byly kraje Přerovský, Olomoucký a Brněnský, méně ostatní; později nejvíce Olomoucký a nejméně Znojemský.

Roku 1656. a do r. 1679. jest připočísti obyvatelstvo královských měst a panských domů: v oněch 1800 domech (po 10 lidech) více než na venkově čítáno, asi 18000 lidí na hradech, zámcích a v jiných domech panských zajisté okolo 20.000 lidí, tedy na celé Moravě všech obyvatelů sotva **500.000**; v moravských obvodech, jako v přehledu stojí **11.200**; do r. 1679: na Moravě přibylo tedy jen poddaného lidu 20.000 a všech obyvatelů čítáme tedy **525.000**, v obvodech ve Slezsku 10.800, úhrnem přes 535.000 lidí.

Ku přirovnání následuje sčítání z r. 1775. a 1791., kdy kraje stejně jsou velké, jako v XVII. století, a dle nového rozdělení krajů z roku 1822:

Kraj	R. 1775.		R. 1791.		R. 1822.	
	úhrn	na 1□ míli	úhrn	na 1□ míli	úhrn	na 1□ míli
Brněnský	265590	2880	339192	3680	289484	3520
Jihlavský	107866	2690	97996	2450	148132	2630
Znojemský	113781	2140	112614	2125	133623	2520
Olomoucký	265590	2980	345982	3880	341332	4490
Hradišťský	177264	2730	200131	3080	117971	3350
Přerovský s obvody ve Slezsku	197562	3800	226838	4360	240548	4620
Dohromady	1,134.674	2900	1,312.753	3360	1,271.090	3510

Podle toho popisu osedlých a sčítání nebylo všeho obyvatelstva na Moravě osm let po válce ani půl milionu a do r. 1679 přes půl milionu t. j. čtvrtina počtu, jenž prý tu někdy býval a po 200 letech opět nastal r. 1880. Přibylo tedy všeho obyvatelstva 4krát tolik, židovského však 8krát poměrně tolik, co bylo po 30leté válce.

Čítaloť se na Moravě, jak v úvodu řečeno, r. 1429 okolo 2,000.000 obyvatelů, po válce husitské a mezi Jiřím z Poděbrad a Matiášem Uherským, kdy hlavně jižní Morava velice utrpěla a mnoho osad, spustlo, a po častých vpádech z Uher a Rakous, na počátku XVIII. století 88112 poddané, který počet klesl v prvních 2 letech války více než na čtvrtinu, nemnoho přes 20.000 poddaných, po 30leté válce pak:

r. 1656.	asi	500.000	lidí	na	1□	míli	asi	1250
r. 1679.	asi	525.000	»	»	»	»	»	1360
r. 1754.	již	990.760	»	»	»	.	.	2560
r. 1775.	přes	1,115.000	»	»	»	.	.	2800

r. 1785.	přes	1,155.000	lidí,	na	1□	míli	asi	3270
r. 1791.	»	1,290.000	»	»	»	»	»	3350
r. 1822.	»	1,344.850	»	»	»	»	»	3460
r. 1851.	»	1,793.670	»	»	»	»	»	4650
r. 1857.	»	1,867.090	»	»	»	»	»	4840
r. 1880.	»	2,153.400	»	»	»	»	»	5570
r. 1890.	»	2,276.800	»	»	»	»	»	5890

Přibývalo tedy průměrně od 30leté války do r. 1791. ročně **800** domův a **6000** obyvatelů; více za příštích 100 let, totiž od r. 1791. do r. 1890. ročně přes **1350** domův a **9800** obyvatelů; s obvody ve Slezsku čítáno do r. 1791 ročně přes 810 domův a 6100 obyvatelů, pak do r. 1891 ročně **1400** domův a **9930** obyvatelů.

Čítáme-li celou tu dobu od 30leté války až do r. 1890, přibylo průměrně na Moravě okolo 250.000 domův a přes 1,750.000 lidí, tedy za jeden rok **1200** domův a **8500** obyvatelův; v moravských obvodech ve Slezsku ročně 15 domův a 100 obyvatelův.

Válka a živelní pohromy dotkly se přirozeně stejnou měrou poddaných a vrchností v jedněch a týchž obcích a panstvích, a zajisté byl tedy stejný poměr domův osedlých a pustých i rolí vzdělávaných a pustých jak poddanských, tak panských, vedle sebe ležících; proto může ono určité procento poddanských dědin, úředně popsaných, sloužiti za platné měřítko též o majetku panském, úhrnem o celé krajině a zemi Na základě pak oněch určitých čísel, kolik bylo dle úředního popisu domův a rolí poddanských, kolik domů v královských městech a přibližně kolik obyvatelů v těchto dědinách veškerých a v celé zemi, můžeme také přibližně určiti, kolik bylo v jednotlivých krajích a v celé zemi všech obyvatelů na 1□ míli.

I jeví se tento konečný výsledek a jednoduchý přehled celku:

Kraj	Z 100 bylo domů: r. 1656. osedlých	Z 100 bylo domů: r. 1656. pustých	z těchto pustých ubylo do r. 1679. 0/0	r. 1669—1679. nově osedlých	r. 1669—1679. star. pustých	r. 1669—1679. nových pust.	r. 1669—1679. oedlých star. a nových	rolí: r. 1656. pustých měr 0/0	rolí: z nich ubylo do r. 1679. měr 0/0	vinic r. 1669—1679.: zůstalo star. pustých 0/0	vinic r. 1669—1679.: vinic pustých bylo měr 0/0	Obyvatelů na 1 □ míli všech r. 1656.	Obyvatelů na 1 □ míli všech r. 1669 až 1679
Brněnský	65	35	30	10	25	6	69	35	35	22	60	1200	1300
Jihlavský	86	14	44	6	8	7	85	11	45	6	—	1000	1050
Znojemský	65	35	25	9	26	7	67	33	23	25	55	970	1050
Olomoucký	77	23	48	11	12	3	85	16	60	6	—	1350	1500
Hradišťský	69	31	30	9	21	9	70	22	40	13	18	1150	1200
Přerovský	88	12	41	5	7	9	85	7	48	4	—	1820	1850
Celá Morava	73	27	34	9	17	6	76	23	38	15	54	1280	1350
Její obvody ve Slezsku	92	8	32	3	6	7	87	14	38	9	—	2480	2300
Dohromady	74	26	34	9	17	6	76	23	38	14	54	1300	1370

MORAVA
A JEJÍ OBVODY VE SLEZSKU
PO TŘICETILETÉ VÁLCE.

Dějepisně-statistický pohled.

od

FR. A. SLAVÍKA.

Díl II.

V TELČI.
NÁKLADEM ČESKÉHO KNIHKUPCE EMILA ŠOLCE.
1892.

Která města utrpěla nejvíce a která nejméně.

Z onoho pohledu na celá panství a jednotlivé obce vidíme, že poměrně nejvíce utrpěly krajiny české. Jasné to je z něho celého, nebo když díváme se na rozličné dědiny i města. Vyhledáme, která města nejvíce a která nejméně byla poškozena.

Nejvíce spustly, majíce ještě r. 1656. dvě třetiny až pět šestin domů pustých:*) v tehdejším kraji Brněnském Bošovice, Dražůvky, Ménín, Nosislav, Polehradice, Slavkov; v kraji Znojemském Dunajovice Horní n., Ivančice, Olbramovice n., Oleksovice n., Višňová; v Olomouckém Klenovice, Kostelec u Plumlova, Morkovice, Prostějov, Určice; v Hradišťském Koryčany, Střílky a Velká. Přes polovici domů pustých, jak v I. dílu u jednotlivých obcí podáno jest, měla tato města:

1. Na Brněnsku: Bítiška Osova, Břeclav, Blučina, Čejkovice, Dědice u Vížkova, Křížanov, Letovice, Podivín, Pouzdřany n., Rosice, Šlapanice, Švábenice, Tvrdonice, Týnec, Uherčice, Vlasatice n.

2. Na Jihlavsku: Opatov.

3. Na Znojemsku: Biskupice, Hostěradice n., Olbramkostel, Rouchovany.

4. Na Oloumoucku: Boskovice, Králice. Lišnice n., Tištín.

5. Na Hradišťsku: Bánov, Brod Uherský, Lipov, Litenčice, Tlumačov, Zlín.

6. Na Přerovsku: Kokory, Krásno, Meziříčí Valašské.

Nejméně dotkla se 30letá válka hornatějších krajin, a v těchto nalézáme tedy poměrně k rovinám více měst a vesnic lidnatějších

---

*) n. znamená města německá Domy židovských obcí v městech, uvedené na str. 109 a násl. nejsou tu počítány.

a zcela osedlých. I některá města neměla r. 1656 vůbec ani jednoho domu pustého neb ani desetiny jich, totiž:

	osedl.	pust.
1. Na Brněnsku:		
Blansko	61	3
Bystřice	124	8
Doubravník	62	1
Drnholec n.	78	—
Dunajovice Dolní n.	148	6
Jimramov	74	—
Kunštát	53	6
Město Nové	98	8
Mikulov n.	315	1
Modřice n.	74	4
Nedvědice	27	1
Pustoměř	49	3
Štěpánov	17	—
2. Na Jihlavsku:		
Vrakotín	44	1
Říše Nová	69	—
Říše Stará	47	—
Telč	230	4
Třebíč	216	22
3. Na Znojemsku:		
Blížkovice	31	3
Freistein n.	24	2
Hradiště u Znojma n.	21	—
Jaroměřice	109	5
Kounice Horní	42	2
Šatov n.	131	—
Štítary n.	79	5
Vranov n.	42	—
Vratěnín n.	58	5
4. Na Olomoucku:		
Březová n.	46	—
Domašov n.	55	5
Friedland nad Moravicí n.	50	—
Jivová n.	80	7
Karlovec n.	134	—
Koldštýn n.	63	—
Křenová n.	33	3
Knihnice	72	6
Libová n.	142	—
Město Staré u Koldštýna n.	120	—
Mírov n.	22	3
Náměšť	34	2
Rymařov n.	137	—
Svitavy n.	204	2
Šumberk n.	438	18
5. Na Uher. Hradišťsku:		
Bojkovice	83	—
Broumov	58	5
Klobouky	207	2
Vsetín	120	—
6. Na Přerovsku:		
Brušperk	110	7
Byštřice	103	4
Frenštát	167	—
Jičín Starý	46	—
Kelč	114	6
Místek	133	—
Podštát n.	103	1
Příbor	267	14
7. V moravských obvodech ve Slezsku:		
Janov n.	78	5
Ketř (nyní v Pruském Slezsku) n.	118	—
Osoblaha n.	194	—

Z toho přehledu jest patrno, že nejvíce utrpěla města česká, nejméně německá: z oněch 54 měst a městeček měla přes polovici domů pustých na celé Moravě 47 českých (87%) a 7 německých (13%, totiž: Pouzdřany, Vlasatice, Horní Dunajovice, Hostěradice, Olbramovice, Oleksovice a Lišnice; Břeclav byla tehdy přes

$^2/_3$ česká a sotva $^1/_3$ německá;*) nejméně z 54 měst na Moravě 30 českých (55.5%) a 24 německých (44.5%) a 3 moravská města ve Slezsku.

Poměr se tím větším ukazuje, uvážíme-li počet obyvatelstva: $^3/_4$ Čechů a $^1/_4$ Němců. Zvláště jeví se to na Znojemsku a Olomoucku, kde jest pohromadě většina Němců na Moravě: na Znojemsku bylo z nejvíce spustlých obcí 5 českých a 4 německé (Horní Dunajovice, Hostěradice, Olbramovice, Oleksovice), ale z nejméně poškozených 6 německých a jen 3 české (Blížkovice, Jaroměřice a Horní Kounice); na Olomoucku utrpělo nejvíce 9 českých a 1 německé (Lišnice), nejméně však 13 německých a toliko 2 česká (Knihnice a Náměšť).**)

Podobně tak utrpěly okolní vesnice, jak viděti v jednotlivých krajinách a panství v dílu prvním.

---

*) Obyvatelů bylo tam r. 1667 a 1673 z osedlých jen 8 Němcův, obec měla českou správu, pečeť s nápisem »Miesteczko Nowa Byeslaw« a jména tratí česká: role »za chmelným, u Břístka, za šibenicú, u Hrušeckého hája, Kobylá rotko, za Spravedlností, louky v Dubnicu, za Svobodnicú, Štěpnica, u šancú«. R. 1880 čítalo se $^4/_7$ N. (58%) a $^3/_7$ Č. (42%), i s obcí židovskou $^3/_5$ N. (60%) a $^2/_5$ Č. (40%), r. 1890 opět Čechů většina. Naopak Ivančice byly tehdy bez židů s polovice německé a mají teď i s obcí židovskou dohromady $^7/_8$ Č. a $^1/_8$ N.

**) Podáno v Časopise Matice Moravské 1892, 153—156.

Počet měst a vesnic.

Celkem čítáme dle oněch pramenů souvěkých po válce roku 1656 na Moravě 2864 zalidněné obce městské a vesnické; pustých 1 městečko a 87 vesnic, dílem z minulých dob, dílem z 30leté války; v obvodech ve Slezsku 2 města, 2 městečka a 43 vsi, nečítajíc ulic u Ketře zvláštními obcemi a dvou dílů vesnic na hranici české, Nedvědíčka a Radiměře; za 100 let bylo již na Moravě 3000 osad: 249 měst a městeček, 2751 vesnic; pustých čítalo se ještě 42; v obvodech ve Slezsku 3 města a 40 vesnic.*) Obvod města Ketře ztracen byl první slezskou válkou r. 1742.

Některé pusté byly záhy obnoveny, jiné později, nejvíce poměrně na Brněnsku a Olomoucku v úrodnějších a průmyslnějších krajinách. Čítáme-li, kolik nových osad přibylo dle prostory, dovídáme se, že přibylo jich do konce XVIII. století průměrně na 2□ míle po 3 na Brněnsku a Olomoucku, po 2 na Přerovsku a Znojemsku, po 1 na Jihlavsku a Hradišťsku.

Zajímavo jest i pozorovati, kolik se kdy nových osad založilo.

Za 100 let po válce přibylo jich na Moravě toliko 136, v obvodech 2, = 138; průměrně za dvě léta sotva 3 nové osady; ale

*) Čítáno dle popisů r. 1656—1679 a srovnáno s pozdějšími seznamy též úředními do r. 1751.: v zemské registratuře v Brně »Extract« měření polí a vinic poddanských r. 1656, starý seznam z 1. polovice XVIII. století ve Františkově museu rkp. č. 151. a tištěný z r. 1751. v archivu zemském K I 4. Statistika z r. 1791. podána jest dle topografie Schwoyovy r. 1791 r. 1793—94.

v příštích jen 40 letech, od r. 1751 –1791, již 257, tedy za dva roky 13, poměrně k minulé době více než 4krát tolik.

Do r. 1750 nejvíce množily se nové osady na severu v kraji Přerovském a Olomouckém, na jihu ve Znojemském, kde bývalo nejvíce pustých; nejméně v Brněnském a Hradišťském.

Na Brnénsku, které válkou hrozně utrpělo, bylo ve 100 letech pouze 13 nových osad, potom ale, když se opět vzmohlo, ve 40 letech přibylo 105 nových osad vedle novéosedlých a zcela nových domů v městech a vesnicích; podobně i na Hradišťsku.

Blíže to ukazuje následující přehled obcí tehdy zalidněných, celých a mezi dvě neb i tři vrchnosti rozdělených, pustých, kolik průměrně na 2☐ mílích a kolik procent jich.

Kraj	Města		Městečka	Vesnice		Všech obcí úhrnem	Pusté osady do r. 1679	Do roku 1750. přibylo	
	královská	poddaná, ochranná		celé	rozdělené			obcí	%
Brněnský	1	8	67	637	40	753	19	13	1·7
Jihlavský	1	5	17	282	6	311	5	10	3
Znojemský	1	6	31	292	16	346	50	33	9·5
Olomoucký	2	14	38	630	30	714	6	46	6·4
Hradišťský	2	10	23	306	8	349	7	3	0·8
Přerovský	—	17	14	353	7	391	1	31	8
Celá Morava	7	60	190	2500	107	2864	88	136	4·7
Její obvody ve Slezsku	—	2	2	43	—	47	1	2	4·2
Dohromady	7	62	192	2543	107	2911	89	138	4·7

Ku přirovnání k tomu dáváme přehled obcí na Moravě v XVIII. století, kolik přibylo jich v každém kraji ve 40 letech, od r. 1751—91, kolik vůbec od 30leté války až do konce toho století, a kolik na celé Moravě i s obvody ve Slezsku. Kraje jsou v téže velikosti, jako v XVII. věku.

Kraj	R. 1751. města a městečka	R. 1751. vesnice osedlé, celé i rozdělené	R. 1751. vesnice pusté	R. 1791. města a městečka	R. 1791. vesnice	Všech obcí úhrnem r. 1751.	Všech obcí úhrnem r. 1791.	Přibylo obcí v letech 1751—1791	Přibylo obcí od roku 1656.—1791. úhrnem	Přibylo obcí od roku 1656.—1791. na 1 □ míle	Přibylo obcí od roku 1656.—1791. %
Brněnský	76	690	3	85	786	766	871	105	118	3	13·5
Jihlavský	22	299	—	24	310	321	334	13	23	1	6·9
Znojemský	35	344	39	44	360	379	404	25	58	2	6·1
Olomoucký	50	710	—	51	782	760	833	73	119	3	8·7
Hradišťský	36	316	—	45	329	352	374	22	25	1	6·7
Přerovský	30	392	—	29	405	422	434	12	43	2	10
Celá Morava	249	2751	42	278	2972	3000	3250	250	386	2	11·9
Obvody její ve Slezsku	3	40	—	3	47	43	50	7	9	2	18
Dohromady	252	2791	42	281	3019	3043	3300	257	395	2	12

Města byla: a) královská: Brno, Olomouc, Jihlava, Znojmo, Uherské Hradiště, Kyjov a Unčov.

b) ochranná a poddaná:

na Brněnsku: Bystřice, Hodonín, Hustopeč, Mikulov, Nové Město, Podivín, Slavkov, Vîškov, Žďár;

na Jihlavsku tehdejším: Meziříčí, Slavonice, Telč, Třebíč;

na Znojemsku: Bíteš, Budějovice, Ivančice, Jemnice. Jevišovice, Krumlov;

na Olomoucku: Boskovice, Jevíčko, Kojetín, Loštice, Litovle, Mohelnice, Prostějov, Svitavy, Šternberk, Šumberk, Tovačov, Třebová, Úsov, Zábřeh;

na Přerovsku: Budišov, Drahotouše, Fulnek, Hulín, Hranice, Jičín Nový, Kelč, Kroměříž, Lipník, Moravská Ostrava, Podštát, Přerov, Příbor a Štramberk;

na Hradišťsku: Uherský Brod, Broumov, Bzenec. Klobouky, Uherský Ostroh, Strážnice, Veselí, Vsetín, Vyzovice, Zlín.

Některá městečka, když válkou utrpěla, čítána jsou v polovici XVIII. století jako vsi:

na Brněnsku: Blučina, Dunajovice Dolní, Jiřice, Kamenice, Rakvice, Štěpánov u Pernštýna, Troskotovice;

na Znojemsku: Dunajovice, Hrušovany, Kounice Horní;

na Olomoucku: Klenovice, Křenov u Třebové, Loučka Dolní, Mírov, Opatovice, Tištín;

na Hradišťsku: Buchlovice, Litenčice;

na Přerovsku: Fridland, Spálov, Újezd u Veselíčka.

Deset měst a městeček a přes 100*) vesnic rozděleno bylo mezi 2 nebo 3 vrchnosti.

Jsou to městečka: na Brněnsku: Dědice, Jiřice, Pustoměř a Šlapanice;

na Znojemsku: Prostoměřice, Mikulovice;

na Olomoucku: Švábenice u Víškova;

na Hradišťsku: Brumov a Klobouky;

Třem vrchnostem patřily: na Brněnsku Jiříkovice, Lidměřice, Tužany;

na Olomoucku: Hřebčín, Ohnice. Křenová, Měšice, Štětovice a Vrbatky;

na Znojemsku Šatov rozdělen ve 3 díly: kláštera Louckého, panství Jaroslavského a Vranovského;

Celkem rostl počet všech obcí takto:

r.	1656.	bylo na	Moravě	2864,	v obvodech	47,	= 2911	obcí,
r.	1751.	„	„	3000,	„	43,	= 3043	„
r.	1791.	„	„	3250,	„	50,	= 3300	„
r.	1822.	„	„	3362,	„	55,	= 3417	„
r.	1857.	„	„	3474,	„	58,	= 3532	„

Jest tedy nyní počet obcí skoro dvakrát tak velký, jako po 30leté válce.

Největší obce na Moravě.

Hledíme-li též, jak velké byly tehdy a jsou nyní obce na Moravě, vidíme, že mělo přes 100 domů celkem 114 měst a 14 vesnic;

*) Počet takových dědin nestejně se udává. Sama příruční kniha úřední z r. 1751 neoznačuje všech dílů takových, u některých vesnic to vynechajíc. Srovnal jsem zápisy z r. 1656—79 a tuto knihu z r. 1751, výpisy z desk zemských a topografie Schwoyovu a Volného. U několika liší se tyto prameny; proto jsem takové, když sice úřední seznam praví je za díly, toliko u jednoho panství, ale jinde není o tom zprávy, čítal za celé a pouze jedné vrchnosti příslušné.

2 vesnice (Bartošovice u Příbora a Teplice u Wiesenberka) měly jich 100. Nejvíce domů osedlých a pustých měla města:

přes 700 Brno (se starým Brnem čítajíc, mělo přes 800 domů;
přes 600 domů Olomouc a Strážnice;
přes 500 domů: Jihlava, Prostějov;
přes 400 domů: Brno, Uherský Brod, Ivančice, Mikulov, Šumberk, Třebíč, Moravská Třebová;
přes 300 domů: Boskovice, Hranice, Nový Jičín, Kojetín, Lipník, Meziříčí n. O. na Jihlavsku, Přerov, Slavkov;
přes 200 domů: Unčov, Budějovice, Holešov, Jemnice, Jevíčko, Kroměříž, Kunovice, Libava, Litovle, Meziříčí Valašské, Mohelnice, Moravská Ostrava, Pouzdřany, Příbor, Slavonice, Sternberk, Svitavy, Telč, Velká, Vyzovice, Zlín a v obvodech ve Slezsku Osoblaha.

Ty a jiné tehdy největší obce měly r. 1669—79. domů osedlých a pustých, kde byly židovské obce i s těmito čítajíce, a rozšířily se ve 200 letech do r. 1880., jak následuje:

Města a městečka	Domů r. 1656.—79.					R. 1880
	osedlých	nově osedlých	nových pustých	starých pustých	úhrnem	
Brno	697	—	—	88	785	2292
Staré Brno	83	3	2	9	97	
Olomouc	654	—	—	23	677	715
Strážnice	462	8	—	180	650	655
Prostějov	249	79	4	254	586	1060
Jihlava	455	—	—	167	522	1261
Třebová Mor.	340	31	—	122	493	555
Brod Uher.	222	51	36	158	467	641
Ivančice	183	3	39	240	465	688
Znojmo	345	—	—	115	460	933
Třebíč	378	20	7	17	432	1130
Mikulov	413	1	—	—	414	918
Slavkov	216	31	20	208	385	498
Jičín Nový	317	42	4	—	363	830
Kojetín	216	32	16	95	359	617
Šumberk	321	—	2	—	323	595
Přerov	198	45	36	43	322	927

Města a městečka	Domů r. 1656.—79. osedlých	nově osedlých	nových pustých	starých pustých	úhrnem	R. 1880.
Meziříčí n/O.	201	36	75	4	316	599
Boskovice	164	29	7	115	315	683
Lipník	178	32	8	85	303	510
Hranice	189	31	2	79	301	514
Příbor	245	9	22	22	298	477
Velká	60	7	57	159	283	334
Kunovice	114	37	9	22	282	712
Meziříčí n./B. Valaš.	115	11	6	145	277	327
Budějovice	177	10	23	58	268	364
Zlín	121	29	13	103	266	460
Holešov	181	5	30	45	261	494
Jemnice	180	14	17	45	256	450
Litovle	196	54	—	—	250	455
Unčov	189	12	—	46	247	565
Mohelnice	177	27	16	23	243	515
Telč	230	4	2	—	236	573
Kroměříž	128	29	31	39	227	893
Libava	108	10	4	1	223	239
Osoblaha	188	—	19	9	216	377
Svitavy	204	10	—	—	214	700
Jevíčko	141	27	7	37	212	381
Slavonice	190	11	—	10	211	409
Klobouky Valašské	167	2	40	—	209	578
Šternberk	156	27	2	23	208	1094
Ostrava Mor.	99	—	66	43	208	697
Vyzovice	150	14	17	20	201	523
Napajedla	100	7	35	56	198	568
Fulnek	182	15	—	—	197	414
Kounice Dolní	104	11	17	64	196	555
Hustopeč	126	1	46	19	192	546
Letovice	65	6	18	100	187	276
Bíteš	100	9	11	67	187	269
Tovačov	101	52	4	29	186	297
Dačice	155	14	3	11	183	349
Budišov	175	—	7	1	183	362
Hradiště Uherské	(180)	—	—	—	180	260
Víškov	116	22	1	36	175	357
Losín	160	—	8	—	168	180
Frenštát	147	—	20	—	167	823

Města a městečka	Domů r. 1656.—79.					R. 1880.
	osedlých	nově osedlých	nových pustých	starých pustých	úhrnem	
Nosislav	30	28	4	100	162	269
Hodonín	85	34	3	38	160	749
Ostroh Uher.	85	11	9	54	159	507
Loštice	95	13	1	50	159	350
Dunajovice Dolní	148	3	—	3	154	428
Hostěradice	53	19	1	81	154	288
Hulín	121	—	32	—	153	357
Veselí	103	7	—	41	151	615
Tišnov	88	17	9	37	151	260
Klobouky	76	6	12	56	150	470
Dambořice	97	7	8	33	145	427
Žďár	109	—	9	30	148	353
Krumlov	67	22	6	49	144	275
Dvorce	117	17	—	8	142	323
Libiny Něm.	142	—	—	—	142	510
Třešť	105	2	18	16	141	485
Blučina	55	16	18	62	141	257
Beroun	100	—	—	40	140	328
Křížanov	45	—	7	86	138	246
Rymařov	137	—	—	—	137	456
Zábřeh	117	6	4	9	136	308
Místek	113	—	20	—	133	359
Bystřice u Pernšteina	102	2	22	6	132	334
Šatov	131	—	—	—	131	320
Hluk	68	6	15	37	126	515
Bučovice	64	10	5	44	123	368
Olešnice	91	8	18	6	123	290
Kostelec u Plumlova	33	30	2	58	123	249
Podivín	52	14	8	49	123	437
Koryčany	21	17	3	82	123	389
Staré Město u Koldštýna	120	—	—	—	120	263
Vsetín	111	—	9	—	120	534
Kelč	102	—	12	6	120	355
Pohořelice	57	15	6	41	119	371
Loučka Dolní	117	2	—	—	119	218
Brušperk	86	—	24	7	117	426
Ždánice	67	27	2	20	116	420
Pouzdřany	50	15	15	30	116	224

Města a městečka	Domů r. 1656.–79. osedlých	nově osedlých	nových pustých	starých pustých	úhrnem	R. 1880.
Brtnice	85	23	7	—	115	494
Huzova Německá	97	9	4	5	115	256
Ivanovice	72	19	6	18	115	411
Lednice	76	14	—	25	115	351
Jaroměřice	103	2	6	3	114	426
Buchlovice	54	9	6	42	111	460
Dřevohostice	87	9	—	14	110	215
Polešovice	71	17	1	21	110	437
Lipov	30	27	8	34	109	289
Bystřice pod Hostýnem	80	—	23	4	107	338
Nové Město	95	6	3	2	106	343
Brunseif	101	4	1	—	106	276
Bánov	44	20	5	37	106	228
Krásno	47	34	3	21	105	261
Podštát	103	1	—	—	104	189
Šilperk	100	4	—	—	104	330
Rouchovany	36	2	15	50	103	154
Rakvice	31	5	1	65	102	345
Rousinov	70	24	1	6	101	259
Vesnice:						
Pavlovice u Hustopeče	21	12	9	124	166	417
Blatnice u Ostroha	65	27	19	21	132	392
Kurdějov	42	4	5	71	122	218
Vlčnov u Uher. Brodu	90	4	16	8	118	388
Smiřice	32	22	2	60	116	276
Kamenice	95	5	4	8	112	250
Nová Ves u Břeclavě	42	34	5	29	110	430
Šaradice	44	4	7	55	110	358
Kobylí	16	13	—	80	109	366
Frankstadt	94	13	1	—	104	245
Boršice u Velehradu	47	11	—	46	104	313
Šumvald blíž Úsova	65	32	—	7	104	191
Bojanovice Dolní	28	11	5	59	103	427
Rychnov	98	1	—	2	101	274

Které měly nejvíce obyvatelův.

Z toho přehledu jest i patrno, která města byla nejvíce zalidněna, majíce nejméně 150 domův osedlých a tedy přes 1000 obyvatelův.*)

Nejvíce obyvatelů měla tato města:

Města	R. 1669-79. domů osedlých	R. 1669-79. obyvatelů	R. 1890. obyvatelů	Města	R. 1669-79. domů osedlých	R. 1669-79. obyvatelů	R. 1890. obyvatelů
Brno král. město,				Svitavy	214	1400	7770
a Staré Brno,				Lipník č.	210	1400	5389
předměstí, ulice	780	8000	94753	Mohelnice	204	1300	4391
Olomouc	654	6000	19840	Unčov č.	201	1300	5019
Jihlava	455	4000	23716	Slavonice	201	1300	2539
Strážnice č.	470	3500	5210	Fulnek	197	1300	3498
Mikulov	414	3000	8229	Jemnice č.	194	1300	2645
Znojmo	345	3000	14515	Boskovice č.	193	1300	5814
Třebíč č.	398	2500	9372	Osoblaha	188	1200	3619
Třebová Morav.	371	2300	7423	Ivančice č.	186	1200	4446
Jičín Nový	359	2200	11549	Holešov č.	186	1200	5629
Prostějov č.	328	2000	19519	Šternberk	183	1200	15332
Šumberk	321	2000	10493	Budějovice č.	177	1100	3301
Brod Uherský č.	273	1700	4666	Budišov	175	1100	4022
Příbor č.	254	1600	4679	Dačice č.	169	1100	2624
Litovle	250	1600	4354	Jevičko č.	168	1100	2530
Kojetín č.	248	1600	5605	Vyzovice č.	164	1100	2634
Slavkov č.	247	1600	3475	Losín	160	1100	2193
Přerov č.	243	1600	12939	Kroměříž č.	157	1100	12516
Meziříčí n./O. č.	237	1500	5406	Dunajovice Dolní	151	1000	2664
Telč č.	234	1500	4017	Kunovice č.	151	1000	3776
Hradiště Uher. č.	(180	1500	3939	Zlín č.	150	1000	2819
Hranice č.	220	1400	7795				

*) V královských městech větších tehdy průměrně asi 10 obyvatelů v 1 domě, na venkově 6—7; z r. 1890 dle »Vorläufige Ergebnisse der Volkszählung 1890«; č. znamená město české.«

Přes 1000 obyvatelů mělo tedy jen **43** na Moravě, $^1/_3$ jich na jižní a $^2/_3$ na severní, **25** českých, ostatní německá zcela nebo většinou.

2000–8000 obyvatelů jenom **11** měst (r. 1890: 2000—10.000 **158**, přes 10.000 obyv. **11** měst a **1** vesnice*), méně než 2000–1000 obyvatelů **31** měst na Moravě (r. 1890 přes 100 měst) a 1 v obvodech ve Slezsku. Jako tato nejlidnatější města jsou většinou na severní Moravě, tak i vesnice nejvíce zalidněny zůstaly v oněch krajinách, kam 30letá válka tak pustošivě nezasáhla, jako na jižní Moravě. —

Správa obecní.

Správu obecní vedl starosta, tehdy na Moravě nejen v městech ale i vesnicích »purkmistr« nazvaný a radní neb »ouřední«. I jednotlivé díly vesnic, náležejíce pánům rozličným a též ulice u velkých měst a předměstí, když nepříslušely městu, měly svou vlastní správu, svého purkmistra, radní a na znamení vlastní správy obyčejně také obecní pečeť s nějakým znakem.

Kdežto města obdržela právo pečeti a znak od krále, vesnice od vrchnosti, jak stojí výslovně na pečeti Biskupic u Tovačova: »S povolením vrchnosti.«

Jen na málo kterých panstvích se nalezá, že neměly pečetí a místo nich přitiskla na listech právních vrchnost svou pečeť.

---

*) Brno, Jihlava, Olomouc, Prostějov, Ostrava Morav. 19230, Šternberk, Znojmo, Přerov, Kroměříž, Jičín Nový, Šumberk 10493; dále mimo výše uvedená města, která před 200 lety neměla 1000 obyvatelů: Hodonín 8390, Břeclav 6425, Vsetín 6057; — přes 5000 Frenštát, Víškov; přes 4000: Místek, Rymařov, Třešť, Libava, Líšeň, Bzenec, Karlovice; přes 3000: Beroun, Napajedla, Hustopeč, Bystřice pod Hostýnem, Rosice, Meziříčí Valašské, Pohořelice, Kyjov, Hovězí, Vracov, Brušperk, Bučovice, Klobouky Valašské, Drnholec, Hulín a Brtnice; vesnice mají: Vítkovice 10709, Husovice u Brna 6948, Královo Pole tamtéž 6688, Přívoz 5239, Židenice u Brna 4678, Hrozenkov Nový 4248; přes 3000: Nová ulice u Olomouce, Staré Město u Hradiště Uherského, Zábřeh u Moravské Ostravy, Odolany a mnoho jich 1000—2900 obyvatelův.

Vedle pečetí jsou podpisy nebo křížky »purkmistrů« a a »ouřadních«, německy »Bürgermeister, Geschworne.«

Nejstarší pečeti takové jsou posud známé: z r. 1533 obce Zákřan u Ivančic, z r. 1545 Chvalovic u Znojma atd., nejvíce ze XVII. a XVIII. století. Některé jsou velmi jednoduché, rukou nedovednou udělané, písmo chybné neb i obrácené; jiné připomínají svou úpravou na ozdoby národního vyšívání a psaní kancionálů, (jež vydal vlastenecký musejní spolek v Olomouci pod názvem »Moravské ornamenty« I.—III. díl); avšak mnoho jich uměle jest pracováno. Velké jsou od $1^1/_4$ cm. až $4^1/_2$ cm. v průměru a přitisknuty na červeném vosku, některé na oplátce s papírem.

Nápis mají obyčejně »Peczet diediny . . .« »Secrit obce . . .« »Sigillum diediny . . .« »Sigillum der Gemeine . . .«

Znaky vesnických obcí nejobyčejnější jsou věci hospodářské, jako: radlice buď sama jednoduchá neb ozdobená hvězdami a kvítím, buď s krojidlem a s jinými věcmi, jako jsou: kosíř neboli vinařský nůž a réva, kosa, pluh, rýč, motyka, vidle, srp a p. Jako znaky šlechtické a městské, byly také vesnické na Moravě buď jednoduché o jednom poli, nebo rozděleny ve 2, 3 a 4 pole a v nich rozmanité věci, některé tytéž, jaké měli páni, rytíři a města. Vesnice mají tu znakem:

a) věci podle významu jména osady, na př. Husovice u Brna husu, Zvonovice zvon, Sokolnice sokola, Lipovec lípu atd.,

b) zvíře nějaké buď celé nebo jeho část, na př. koně Újezd u Rosic, Obergass u Jihlavy, Studnice tamtéž; sviní hlavu Křtenice, půl kozla Jamný, jelena Vomice, českého lva bez koruny rychta Prostecká, Bukovany u Rosic, orlici Kynice, vránu Dražůvky, holubici s ratolestí v zobáku Prostředkovice, 2 ryby Polany, raka Pasohlávky;

c) z rostlinstva nejčastěji přichází jako znak réva, růže buď sama nebo s jinými věcmi, ku př. růže a 2 břevna, rozličné květy a listy, stromy jehličnaté a listnaté;

d) rozmanité jiné věci, ku př. břevno 1—3 položené kolmo nebo na příč, křídlo, 2 ostrve křížem položené, 3 šípy svázané a pod štítem anděl, kolo, klíče, kotvu, zeď s cimbuřím (Týnec u Břeclavě), věž kostelní, celý kostel, 5 domků, nad nimi v oblacích Panna Maria (ves Mariahilf), hvězdu, půlměsíc, s hvězdou, srdce a z něho vyrostlé květiny, jeden z obyčejných znaků českých a německých obcí na Moravě.

Nalézá se také, že lidé pokládali věci na pečeti vyobrazené za právní důkaz vedle přísahy, majíce s vrchností spor o majetek obecní.

Moravské tyto pečeti a znaky vesnických obcí zajímavy jsou pro heraldiku a sfragistiku, nauku o pečetích a znacích, a pro lidovědu, i bude o nich na jiném místě pojednáno.

Pro náš dějepisně-statistický pohled důležity jsou hlavně tím, že praví nám rok, kdy byly založeny nové osady, nebo kdy byly obcí samosprávnou a jsou i dokladem u mnohých dědin, co se týče národnosti obyvatelstva.

Obecní pečeti chovány byly v uctivosti a při obnovení úřadu s jinými věcmi, zvláště listinami a místními pamětmi odevzdány novému starostovi. —

Jměním obecním byly radnice, obecní domy, jež připomínají se někde také na vesnicích, a veškeré pozemky, soukromým osadníkům nepříslušné.

Panství a statky v deskách zemských zapsané měla nejen královská města, nýbrž i některá ochranná neb poddaná, totiž: Brno, Olomouc, Jihlava, Znojmo, Uherské Hradiště, Kyjov, Unčov; Kroměříž, Litovle, Prostějov, Šumberk, Třebíč, Víškov, Moravská Ostrava, dříve také jiná města.

Země rozdělena byla v 6 krajův a dle panství, jak obsahuje I. díl. Největší byl kraj Brněnský a Olomoucký, nejmenší Jihlavský. Nové rozdělení stalo se až r. 1783. a 1792. hlavně tak, že od těchto 2 největších dána jsou některá panství k sousedním krajům menším.*)

Národnost, obzvláště v krajinách smíšených.**)

České obce válkou a jinými pohromami velice utrpěly a nemohly se dlouho vzmoci. Pusté usedlosti blíže německých krajin a v městech ujímali Němci poměrně mnohem více než Čechové v německých vesnicích. I nabývala němčina v životě veřejném čím dále, tím větší moci nejen v městech, nýbrž i v celé zemi hned v polovici XVII. století.

*) Viz o tom poznámku na str. 127.

**) Mapu národnostní podá »Vlastivěda moravská.«

Před válkou jednali všude po česku, i nejvyšší úřady královské a zemské i sněmy. Památky sněmovní a desky zemské od r. 1480 psány v české řeči. Kromě ryze německých měst úřadovaly městské obce po česku, i sama královská města často mezi sebou, a to nejen česká (Hradiště, Kyjov, Unčov), ale i německá (Brno, Olomouc, Jihlava, Znojmo).

Privilegia měly i tyto obce ještě v 1. polovici XVII. století česká, na př. v Brně ještě r. 1633. od Ferdinanda II., v Olomouci r. 1639. od téhož císaře a krále, v Jihlavě 1615.; úřadovaly česky a německy, a zápisy konaly se v obou řečech, jako jsou na př. v Brně posud zachované »Kopiář ortelův na všelijaké civilní a krevní lidské pře do měst, městeček a dědin, ku právu vyššímu města Brna vtělených, připojených a příslušejících«, z r. 1605.—1616., Žlutý kopiář a Zelený kopiář města Brna do r. 1604., jiný do r. 1669., Kšaftovní kniha, Testamentbuch r. 1619.—1639. česká a německá, rovněž účty atd.*)

V Jihlavě měly dva syndiky (tajemníky), »českého« a »německého«.

Vůbec jsou četné listy z těchto měst německých psané česky nejen ve starší době, nýbrž i z 1. polovice XVII. století.**)

Města na hranicích národnostních úřadovala také česky: Svitavy, Březová, Třebová, Mírov, Mohelnice, Šumberk, Šternberk, Potštát, Nový Jičín na severu, Slavonice na jihozápadě; ryze německá ovšem v mateřském jazyku: Beroun, Libava, Rabenstein, a j. v.

Ale již za 30leté války a tím více po ní zavládla v těch úřadech a městech ponenáhlu němčina: v deskách zemských mělo se od roku 1628. dle obnoveného zřízení Ferdinanda II. vedle české »i v německé řeči vkládati, když konfiskované statky rozprodány byly, dílem cizincům, dílem také domácím«. V obou deskách Olomouckých a Brněnských poslední zápisy české jsou r. 1640., potom jen německé.

První zápisy německé, dříve než obnovené zřízení Ferdinandovo bylo vydáno, jsou v Olomouckých od Ferdinanda II. r. 1622. na Lipník a Hranice, darované kardinalovi z Ditrichšteina, v Brněn-

---

*) Městský archiv v Brně, rukopisy č. 8—18, 97, 100, 108, 110, 112, 123.

**) Chovají se v městských archivech a v zemském archivě.

ských r. 1625. od tohoto kardinala na Kounice a Vlasatice, od jesuitů v Brně na Polehradice a od hraběte Berky na Dačice.

Sněm r. 1643. byl ještě konán po česku, ale r. 1650.—52. po německu, málo který zápis český, r. 1654., 59.—61. opět česky s německým překladem zápisův, potom jen německy od r. 1668. Šlechta, z veliké části cizí, dala úřadovati na svých panstvích také jen německy, a když tedy r. 1667. konán popis Moravy napřed od vrchností, málokterá odpověděla česky.

Také města, nejen většinou německá, jako Brno, Olomouc, Jihlava atd., nýbrž i mnohá česká, kde se Němci usadili a správu obecní do rukou po válce dostali, česky již nejednala, jako na př. ona města na rozhraní národnostním, po válce již poněmčena: Březová, Mírov, Mohelnice, Nový Jičín, ve kterých byla r. 1676. již toliko až $^1/_4$ Čechů, ale také v českých, kde byli Němci ve skrovné menšině: v Lipníku, kde bylo v křesťanské obci mezi 76 osedlými $^1/_4$ a na předměstí $^1/_5$ Němců, v Meziříčí nad Oslavou t. zv. Velkém, kde jich bylo r. 1667. $^1/_4$, r. 1679. jen $^1/_6$ atd. Němců tehdy přibývalo v městech ve smíšených a poměrně ještě více v ryze českých krajinách, kde dříve bývali sami Čechové. Ujali pusté usedlosti po Češích neb usadili se jako řemeslníci v místech u větším počtu; v Líšni u Brna, v Blučině, ve Smolíně u Židlochovic, v Dambořících, v Hrušovanech u Znojma, v Staré a Nové Trnávce, v Nedvězí, v Rohle, v Rudě, v Černém u Litovle, v Hradečné, v Plumlově, v Prostějově, Tovačově, Kojetíně, Kroměříži, v Nedvědicích, Štítarech u Vranova, Přerově, v Hranicích, v Chýlicích, v Banovicích u Jemnice, v Mašůvkách u Jevišovic, v Šerkovicích u Tišnova, v Miloticích, ve Skoronicích; — méně naopak ve smíšených místech, jako v Pustoměři u Víškova, v Proskotovicích, Vlasaticích, Uherčicích, v Šakvicích, Stonařově u Jihlavy. v Kostelním Vydří u Dačic, v Obědné, ve Skřipově u Brodku, v Topolanech a j., kde se jen na čas usadili a brzy odešli.

V Meziříčí pak německá strana začala psáti nedosti šetrně sousednímu českému městu Bystřici u Pernšteina, i když na něm žádala, aby výroční trh svůj ve prospěch Meziříčí přeložilo. Obvyklého spůsobu psaní a pozdravení nešetříc, psala r. 1688 německý list, načež odpověděla městská rada Bystřická takto:

Psaní od V. Vz. oppatrnosti 13 hujus datyrovaný přijmouce k rozmyšlení nám to přichází, že německy psaní odesílají, souce oboje města řečí moravskou se řídící, tím jazykem, kterým se vše

*na obci řídí a od starodávna takového užívá; také jedny druhých pozdravovati přísluší. (Jedná se o trh na »18. oct. od J. M. legirovaný;« — v Bystřici jej nechtějí odložiti). Pokudžby ale od V. Vz. oppatrnosti jarmarku Bystřickému našemu budoucně něco podobného na ujmu a skrácení státi se mělo, v tom protestyrujeme, že bychom přinuceni byli, před slavný tribunal tu věc přednésti a o přichránění podle J. M. nám udělený milosti žádat. . .**)

Národní vědomí Němců těmi věcmi vzrostlo. Výslovně to ukazuje německá menšina v Unčově, když r. 1656. žádala, aby jí německý kazatel byl dán, jenž by ve farním kostele kázal. Praví, že »před lety, když bylo málo Němců v tomto našem městě, kázáno bylo německy v kapli t. zv. německé«, nyní že jest jich skoro stejný počet, jako Čechů, ne-li více;**) načež odvolávají se: *»Jest také v zemi povědomo, že jak u Jeho císař. Veličenstva tak v král. úřadě skoro všecko německy se koná a vyřizuje, což také jasně ukazují i rozličné dekrety, které sem posud přišly. A tedy když Jeho cís. Veličenstvo náš nejmilostivější zeměpán, jakož i král. úřad, též jiná přední královská města tohoto markrabství Moravského váží si tak velice německé řeči, proč by se měly tedy zde německému národu zabraňovati služby Boží v posvěceném kostele a odkázány býti jako opovržené do školy nebo domu.«****)

Německá kázání i ve farním kostele měli pak r. 1695., když v Unčově větší moci nabyli. —

Čechové přirozeně cítili osudnou změnu všade, a mnohý pohlížel na ni s obavou a žalem, jako to vyslovil t. č. spisovatel

---

*) Zemský archiv v Brně, Bočkova sbírka č. 7584.

**) Bylo jich r. 1676. již skoro polovice obyvatelstva (téměř 48%) Čítáno podle úřední zprávy v zem. registr. č. 95.

***) »So ist auch landkündig, dass sowol bei Ihr. kaiserl. Majestät als könig. Amt fast alles deutsch vorgenommen und decretirt wird, welches auch unterschiedliche Decreta so bishero allhier eingelaufen, aus Licht geben. Und also weilen Ihre kaiserl. Majestät unser gnädigster Landesfürst, wie auch das könig. Amt, sowol andere vornehme könig. Städte dieses Markgr. Mähren die deutsche Sprach so hoch aestimiren, warum solle dann hier der deutschen Nation der Gottesdienst in der geweihten Kirche gespert und als verworfen in die Schul oder Haus gewisen werden.« (J. Engel, Geschichte der könig. Stadt Mährisch Neustadt, str. 205.)

jesuita P. Bohuslav Balbín († 1688) píše »Obranu jazyka českého,« věnovanou Tomáši Pešinovi, dějepisci moravskému r. 1665 a končí ji slovy písně sv. Václava: »Nedej zahynouti nám i budoucím!«

Národnost česká byla v nebezpečí velikém. Vypuzena byla ze sněmu, mnohých úřadův a veřejného života, kde bývala domovem, a chována pouze na venkově. Avšak i tam nebyla časem jista; jen v rodinném životě lidu a v chrámu Páně pěstována, udržena.

Jaké byly národnostní hranice na Moravě po 30leté válce, jak se pozměnily, kde a jak národnost česká nebo německá více získala a postoupila nebo ztratila?

Odpověď na tuto důležitou otázku dostaneme opět z úředních pramenův a jiných památek. Projíti jest z onoho velikého množství zvláště popisy a zprávy o jednotlivých obcích a usedlých na všech panstvích, kde stýkají se obě národnosti, vyhledati, kteří obyvatelé jsou původu českého, kteří německého, jak se jmenují trati polí, luk, lesů, vrchy a p., a jaké pečeti obecní měli.

Jména osobní tehdy jsou i k tomu dobrým pramenem.

Obyvatelé neměli ještě v polovici toho věku ustálených jmen rodinných a dávali si rozličná jména: křestní, otcovo, podle řemesla a jiného zaměstknání, původu atd., Čechové arci česká, Němci německá, jak to vidíme nejen v ryze českých a německých osadách, nýbrž i ve smíšených, kde se jména patrně liší určitým tvarem českým nebo německým.

Jména tato byla právě toho času zapisována, když jednalo se o nové upravení berně, zůstala potom jakožto rodinná a jsou spolehlivým udavatelem národnosti v oné době na vesnicích, městečkách a městech venkovských. Arci velké pozornosti jest potřebí u jmen, jež vyskytují se v obou řečech, ku př. Dach, Mach, Mich, Wach, nebo kde se lidem jména poněmčovala, ku př. v úplně českém kraji Hradišťském ve vsi Šumicích Gregor Těšinský nebo Teschiner, Jan Tomášků n Tomanczer, J. Hrubý n. Grosz; ve vsi Korytné: J. Laník n. Laner, Mik. Lukášů n. Lukesches, Jan Nehněvejse n. Nichtzirn; Georg Čech n. Böhm; Kreháček n

Krhack, Daniel Struhač n. Drechsler, Jura Václavík n. Wentzelick, Hlaváč n. Köpfichter atd. Jména v německých osadách pozměněná, jako Czischke, Maschke, Sedlaczke a pod. pokládati arci sluší za česká. Také posud obyčejně zachovaly se tam menšiny české.

Ona přicházejí v ryze českých osadách a krajinách a jsou to skráceniny křestních jmen: Dach-Daněk, Daniel, Mich-Miroslav neb Miloslav, Wach-Václav atd.

Ve smíšených místech ale někdy jest obtížno určitě souditi u řemeslníků. V některých sice stojí, jak se člověk sám pojmenoval, Čech česky, Němec německy, (Jan Bednář, Johann n. Hans Binder); však jinde stojí všechna řemesla stejné po německu psána, ale křestní jméno ukazuje na Čecha.

V pozdějším věku a nyní nemůže se již arci podle jmen o národnosti všade bezpečně souditi, když jména rodinná byla ustálena, obyvatelé se jinam přesídlili nebo přiženili, časem národnost druhou v nové obci přijali a potomci již k této se hlásí.

Sčítání obyvatelů tehdy podle jmen je zajisté podobné hodnoty, jako nové sčítání podle jazyka v obcování, jehož tu ke srovnání užívám.

Stopoval jsem takto, jaké národnosti byli osedlí neboli majetníci domů ve všech osadách smíšených v letech 1656.—1679. a srovnával s nynějšími poměry v té příčině. Z četných osad takových podávám tu přes 400, ve kterých byly nebo jsou menšiny aspoň $^1/_{10}$ obyvatelův.

Výsledek práce té shoduje se úplně s obvodem národnosti české a německé později známým, i s pamětmi o některých obcích zachovanými a známými, (viz ku př. o Meziříčí str. 151) i s poměrem škol českých a německých tehdy a nyní (viz oddíl »Školy«).

Změny objevují se na rozhraní obou národností.

Hranice národnostní.

Byly většinou tytéž, jako podnes, kromě těchto změn:

Na jihu českých hranic byly německé: Lipnice, Markvarec, u Dačic Toužín, ostatní jako podnes až k Lukovu, kde hranice

šla k samé Dyji — Podmole byly české — a před Znojmem od nynějšího dvora, tehdejší vesnice německé, Mašůvky stejně až k Chlupicům, které byly tehdy německé, zabočila kolem Kadova jižně k Pemdorfu u města Miroslavě, tehdy českého, kolem něho k Našiměřicům, Babicům a kolem Lidměřic k Olbramovicům, Lodenicům, Malešovicům, Medlovu, odtud kolem Pravlova a Němčiček, Vojkovic, jako posud až k Pohořelicům, Ivani, Uherčicům, Hustopeči, Šakvicům, tehdy většinou německým osadám.

Ostrovy německé byly tu po 30leté válce větší než teď: u Brna zaujímal i Tuřany, u Vížkova a Rousinova, města s obcí židovskou čítáno, z velké části poněmčeného, Málkovice Německé, Kozlov a Pavlovice*); severně sama osada Pojdom u Jedovnic;

u Jihlavy šla hranice národnostní od české k Salavicům, dotýkala se až Třeště, s polovice tehdy poněmčené, kolem Otína Stonařova, Uhřinovic, Příseky, Puklic, Bradlína a Beranova k zemským hranicům; —

u Litovle tvořily jej s tímto městem obce: Víska, Nasobůrky, Haňovice, Myslichovice (Michlovice), Cholina.

Menší byl ostrov u Brodku, kde Runařov byl tehdy český.

K ostrovu u Třebové patřily: u Zábřehu Jestřebí, Lupenné a Hněvkov, u Trnávky Vražné, odkud šla hranice národnostní ža k Březové u hranic zemských. Chrastová a Lhota Chrastova byly české.

Naproti Mohelnici byly 2 malé ostrovy německé: 1. Medle, Dědinka, Zadní Újezd, Králova ves a Benkov mezi Úsovem a Unčovem; 2. pod tímto městem 2 vesnice, Rejnoty a Dětřichov.

Severní hranice národnostní šly od zemských stejně až k Benkovu, odtud jihovýchodně k Hradečné (Nedvězí, Kamenné a Rohle byly české), kolem Šumwaldu, Sokolomě, Perníčka, Újezdu, Hukovic, Paseky, Chabitova, Krakovic, Babic, Lužic, Stádla, a dále jako posud až k Posluchovu; dotýkaly se pak Hlubočka, Jestřebí, Varhoště u pramenu řeky Odry, (Kozlany a Prusinovice byly založeny po r. 1656.), Slavkova, Středolesí, Radíkova, dále severně jako nyní k hranicům slezským; východně od těchto Lučiště, Bělotína, Kuněčic, Heřmanic, Dubu, u Příbora Prchalova a Klokočova; ostatní hranice byly již tehdy, jaké dnes.

*) Podbřezice, které dělí německý ostrov u Vížkova od vedlejšího u Rousinova, byly stále českou obcí.

V moravských obvodech ve Slezsku byla tehdy úplně českou Lhotka u Deštné, tato osada s polovice česká, Nová ves u Osoblahy většinou česká, ostatní jako nyní.

Mnohé osady, které pokládají se dle názvu jejich a přívlastku v některých nových spisech za německé nebo české, většinou jimi tehdy nebyly, jak dosvědčují jména obyvatelů, tratí a mnohdy i pečeť obecní, ku př.:

Čechy, vesnice u Rousinova, byla již poněmčena, nazývala se r. 1667. Čech, pak Čechyň, měla názvy tratí německé (Breitles, Schmoles) a pečeť německou: Sigil der Gemein zu Czechin; (R. 147.);

Böhmdorf, Pemdorf u Miroslavě byla již poněmčená ves, majíc ze 14 osedlých jen 3 české i jménem »Czech« a trati německé (zwischen Wald, beim Reinteich) na pečeti S. D. G. P. D. (Sigillum der Gemein Pemdorf. (R. 244.)

Křídlovice České u Jaroslavic byly německé: jména obyvatelů a tratí německá (in Bergackern, in Teichfeld.) a pečeť »Sigillum Bemischen Grilowitz«, (R. 234.)

taktéž Rudolec Český byl tehdy německý (R. 286); naopak:

Bránice Německé u Dolních Kounic byly české podle obyvatelův a tratí. Role jmenují se: Rybníčky, Příčka, Končiny, Nádavek a j., německy Freyung, vinice Nedosily, Stará Hora, Pravda; na pečeti písmena česká začáteční: N. B. (t. j. Německé Branice. R. 233.)

Němčice Horní u Hodonína byly české; trati slují česky: Odměry hrubé a malé, Bočky, Vejsady, hora Soudná, hora Kněžská, Skalice Horní; ale vinice německy Krefty, Fuxlety, Šumberky, Spigle, Fiederberky, Nosberk; — les obecní Lazebničky. (R. 209.)

Lazce, Deutsch-Losen, blíž Úsova měly obyvatele a trati české, na obecní pečeti nápis: Pecet obci Lastne (r. 1745.);

Libiny Moravské byly již poněmčeny, majíce z 52 osedlých jen 5 Čechův a pečeť německou: »Die Gemein Bemische Liwa.« (Reg. 91.)

ve Fridlandě všichni osedlí byli Češi, jen 2 domkáři jmenují se Hans Koch, H. Michl; trati: na Kútech, za řekú, na bahně . . . a »Pečeť obecní diedini Friedlanda.« (R. 67).

Také české byly obce:

Kynice Německé u Ivančic, Němčice u Kojetína, N. Dolní a Horní u Dačic, Němčičky u Plavče, Německé u Nového Města, Němčice město, Prusy Německé u Víškova. (Reg. 372, 73, 78, 179, 314, 309, 238.).

Rudolec Německý byl českou obcí, jak praví jména obyvatelův a tratí; na př. zahumenica, k obci, pode vsí, oulehla, přední trata, prostřední a zadní trata, u panského žleba, v lukách, za Prádlem, na nivách, v Křenicích a p. (R. 276.)

Rovněž nebyly německými obce, jež bývají pokládány někdy za německé, jako na př. v kraji Brněnském:

Rajhrad, měl obyvatele Čechy, názvy tratí: na padělkách, na potocích, na hájiskách, na Holasku, za Slatinou, vinice Stará Hora, Novosad . . a »Peczet miestecska Reirad;«

Popovice u něho obyvatele a trati české (na Punčoškách, na hajiskách, na zahrádkách, Štěpnice); . . . pečeť ale z r. 1681. německou: Sigilum des Dorf Popowitz. (R. 154).

Hajany tamtéž byly tehdy zcela pusté (viz str. 33) a nově byly osazeny samými Čechy; trati měli ku př.: »na zadních Hajanech, v Dolinách, na klínkách . . ., pečeť s nápisem: »Wubec Hagani 1733« a listiny vydávali česky. (R. 219.)

Podobně i Kroužky u Slavkova byly tehdy pustá ves (v. str. 35); ale nově osazena většinou Němci (2/3, Čechů bylo 1/3) a trati nazvány po německu: Waldacker, Röhrenacker, Markacker, breites Feld . . .

Pavlovice u Bohdalic bývaly české, však o válce spustly a r. 1666.*) usadilo se tu 8 lhotníků, 4 Češi a 4 Němci, do r. 1675. ještě 1 Čech a 3 Němci, a byly tedy většinou německými. Trati zůstaly české: v kopaninách, na podsedkách, u dóbka, Šafránice, Zvodnice, pastvina obecní »na tvrsku«; ale pečeť obecní měla nápis: »Sekryt obec in Pawlowicz« (R. 210.)

Kruhy nebo Kruh tamtéž byly stále české; r. 1667. byli tu sami Čechové, a trati sluly: na Sadůvky nebo Zadůvky, v Něm-

*) Dle zprávy od vrchnosti r. 1667; úřední kommisse r. 1675. čítala 8 starousedlých a 4 nově osedlé (viz I. díl str. 20).

kynách, Dolní Čertoryje, na Vysúdilce a j.; též Orlovice a Starý Rousinov; (R. 74.)

Švábenice u Víškova, Nebštich, úplně česká obec, Tučapy, Hodonín, Bračice u Dolních Kounic, jakož i tato obec, majíc také na pečeti dokladem toho slova: »Pecziet wieczi miesteczka Dolnich Kunicz 1571;« Bořitov u Černé Hory, Vilémovice u Rajce; (R. 164, 319, 181, 238, 162, 209.)

na Jihlavsku: Batelov, jenž měl obyvatele české a trati: Křesovec, Klejnos, Holejtna, Nivka, Žlábek, Branka, Vrbka, na Srnabách, a »Peczet miesteczka Batelova;« sama vrchnost česky r. 1671. úřadovala; Spělov a Švábov.

Také zcela české byly obce: Valtinov u Dačic, Brtnice město, Dlouhá Brtnice, Brtnička, Jestřebí, Předín, Řehořov, Nová i Stará Říše, Markvartice, Pavlov, Žatec u Telče, Urbanov, Buková, Bezděkov u Třeště, Luka, Studnice Horní u téhož městečka, která má jako jiné obce téhož panství české obyvatele, z r. 1668 pečeť a jména tratí česká; (R. 254, 314, 268, 112, 350, 319, 307, 284.)

na Znojemsku: Banovice u Jamnic, které měly staré osedlé všechny Čechy, z nových osedlých 3, potom 7 Němců, trati jenom české (role: Klínek, řepniště, u vrby, při sosny, Hotarnice, vejhon, Poušť, u trní, kopanina; louky: humno, hájek, žlíbek . . .), a též: »Peczet obeczni diediny Baniowicz,« taktéž Lesonice, Puklice; Bítov, Hosnovice a Vysočany u téhož města; (Reg. 134, 110, 99, 255.)

na Olomoucku: Dlouhomilov u Zábřehu, Pavlov u Lechovic, Křemenec u Konic, Bystřice, Hodolín, Žadlovice u Loštic, Bělidlo u Olomouce, Křenov, Želechovice, Umíráska u Trnávky; obě Trnávky samy, Stará a Nová, ačkoli po válce byly velmi smíšené, měly české pečeti: »Peczet miesteczka Trnawky,« »Peczet Stari Trnawki;« (Reg. 77, 83, 41, 237, 88, 89, 96, 135.)

na Hradištku: Velehrad;

na Přerovsku: město Příbor, Spálov a Luboměř. (R. 364, 67, 48.)

Z toho již vysvítá, která národnost získala více země, která ustoupila a kde u porovnání s nynější dobou. —

Změny národností.

Ve smíšených krajinách průměrně na celé Moravě získali Čechové a to více než o 3%, na venkově vlastně až 4%; ale v městech v ryze českých krajinách, kde se Němci usazovali a někteří domácí se poněmčovali, ztratila od té doby 1%.

Čechů značně přibylo v osadách německých nebo poněmčených u Víškova, Brna a Jihlavy, také na jižní Moravě; avšak ubylo jich na severní Moravě, nejvíce v kraji Olomouckém.

Přehledně napřed řečeno, staly se hlavně tyto změny pohraničné:

1. u Brna Čechové od té doby i za oněch nepříznivých poměrů získali v městě samém i na předměstích a ulicích, jež bývaly do 1848 samostatné obce, všechny smíšené; v okolí pak ubylo Němců nejen v obcích českých: v Maloměřicích, v Holáskách u Tuřan, Rajhradicích, Čeladicích, ve Tvarožné, nýbrž i v německých a smíšených: v Tuřanech, tehdy $^3/_4$ německých, nyní $^1/_{10}$; kdežto Čechův ubylo v Žilošicích. Průměrně přibylo Čechův v jejich osadách, kde po Němcích živnosti ujali nebo tito se počeštili, a v německých osadách u Brna $^1/_9$ (11%).

2. u Víškova a Rousinova dostali opět: Kozlany, Málkovice Německé, smíšené Pavlovice; severně vesnici Pojdom u Jedovnic; mimo to přibylo jich tu v jiných obcích nejméně $^1/_5$ v Komořanech, v Čechách u Rousinova a v místech, kde Němců značně ubylo: ve Slavkově, Letonicích, Němčanech, Německých Prusích, Pustoměři a v Senetářově u Pojdomě; avšak od té doby jich tam ubylo v Rostěnicích.

Úhrnem v českých obcích ubylo Němců celá $^1/_6$, a v německých nastoupilo Čechů místo Němců skoro také tolik, tedy celkem získali Čechové u Víškova a Rousinova v německých a smíšených obcích celou šestinu; v samém Víškově jen málo Němců se židy ubylo.

3. Na jižní Moravě: *a)* v kraji Brněnském Čechové získali obce: Ivaň, Uherčice a Šakvice, pak dílem v Neslojovicích, Kounicích a v okolí, zvláště v Bránicích Německých a v Němčičkách u Pravlova; ztratili Kopařovice a ustupovali Němcům v Břeclavi, v Lednici, Pravlově, Vlasaticích, v Medlově; v německých vesnicích: Němčičkách u Kounic, v Odrovicích, Pasohlávkách.

Průměrně v českých obcích ubylo Němců 2.6%, Čechů v německých $^1/_2$%.

b) Více přibylo Čechů v kraji Znojemském: získali smíšené tehdy město Ivančice a nedaleko vesnici Biskupskou; níže Chlupice u Hostěradic; dílem opět v českých obcích: v Jevišovicích, Banovicích u Jemnic, Mašůvkách a Pavlicích u Jevišovic, v Mašovicích,*) Domšicích a Kuchařovicích u Znojma, v Kosníkách u Puklic, Děšově a Zblovicích u Bítova a v tomto městě samém; kdežto jim ubylo: město Miroslav, tehdy více než $^2/_3$ české, a dědina Lidměřice, Želovice u Olbranovic, Podmole u Znojma a díly v českých Alexovicích u Ivančic a Veskově u Znojma, pak v německých obcích: v Hodonicích u Znojma, Těšeticích, v Lukově u Vranova, v Břečkově, v Mlíčovicích, Vranovicích, Štítarech a v Chrlopech u Uherčic. Celkem ubylo tam Němců v českých obcích $^1/_{11}$ (9%) a Čechů v německých $^1/_{25}$ (4%), tedy přece i tam Čechové o 2% získali.

c) v kraji Jihlavském ujali Čechové zase u Dačic Toužín, Markvarec a Lipnici, však ustoupili Němcům v Hradišti Dolním a Matějovicích; dohromady získali v těch obcích skoro $^1/_6$ půdy.

Na celé jižní Moravě ubylo průměrně v českých obcích Němců 7%, v německých Čechů 0.1%, tedy celkem úspěch Čechů větší o 3%.

4. U města Jihlavy dostali Čechové německý tehdy Beranov, Uhřinovice, smíšené město Třešť a vesnice Příseku, Puklice, Bradlov, a přibylo jich v německých obcích: v Rantířově, Hynčově, Kosově, a místo Němců v českých: v Pavlově, v Olešné Závistné, v Hodicích, Jezovicích a Předvoří; naopak ubylo Čechů v Hruškové, Pístově a Stonařově.

Vůbec ubylo tam Němců $^1/_{11}$ (9%) v jejich a $^1/_5$ (23%) v českých obcích, úhrnem $^1/_7$ (14%).

Spočítáme-li všecky osady, které měly po válce nejméně desítinu obyvatelů druhé národnosti, u Víškova, Brna, na jižní Moravě a u Jihlavy, dohromady 76 obcí českých a 98 německých, kolik bylo v nich po 30 leté válce Čechův a Němcův, a kolik po

---

*) Mašovičky ležely východně u této dědiny a měly tehdy 6 německých osadníků; r. 1660. koupila vrchnost 4 a udělala na místě jich ovčín, potom ostatní 2 a vystavěla si tam panský dvůr. (R. 178).

200 let, vychází na jevo, že česká národnost i v oněch nejhorších dobách celkem nejen zděděnou půdu na venkově zachovala, nýbrž i časem od Němců, kteří se tam buď dříve již nebo po válce usadili, opět získala, totiž více než $^1/_6$ rodné půdy. Ubyloť Němců v oněch českých dědinách $^1/_9$ (11.5%) a v německých přibylo Čechů $^1/_{22}$ (4.4%), tedy v těch 174 smíšených obcích úhrnem na celé střední a jižní Moravě přibylo Čechů $^1/_{13}$ (7.5%).

Naopak ubylo Čechů na severní Moravě, poměrně však méně, než Němců jinde.

5. U Třebové a Zábřehu získali sice Čechové Vrážné a Hněvkov a díly ve svých obcích: v Bohdalově, Jestřebí, Lupeném, Lukavici, Ráječku, Zvoli, Hochsteinu, Krumpachu, Rovensku a v poněmčeném již tehdy Mírově; avšak ztratili město Zábřeh a vesnice Vacetín, Chrastovou, blízkou Lhotu Chrastovu, a díly v Žadlovicích a Petrůvce; v německých obcích: v Křenové, Louče, Malíkově, Horní Rudné, Sušici, Derflíku, Janušově, Kunčině, Šnekové, u Trnávky v Arnoštově Zadním a Rozstání; v Mohelnici, Svinově, Dolní Rudné.

Němci ovládli tam $^1/_{20}$ (5%) země: v českých osadách ubylo jich sice 2.5%, ale Čechů v osadách německých 10.8%.

6. U Brodku Německého ztratili Čechové Runářov, který byl ještě po 30leté válce úplně český, a díly v Dešné a Skřípově, celkem $^2/_5$ (39%); dále však

7. u Litovle získali téměř celý ostrov tehdy německý: Vísku, Nasobůrky, Haňovice, Cholinu, Myslechovice (jinak Michlovice) a díly Třídvorů, Chořelic a města Litovle, úhrnem skoro polovici (48%);

8. U Olomouce přibylo Čechů v Bělidle, v menším počtu i v Neřetíně a Nedvězí, ztratili však Ostrov-Pavlovice;*) úhrnem

*) Ostrov měl r. 1677. 4 osedlé bez polí, 15 nově osedlých (z nich 7 Čechů, 8 Němců, z těchto 3 místo Čechů) a 10 starých pustých (6 Č., 4 N.). Bývaly tu »krásné sady ovocné;« avšak r. 1744., když Olomouc byla nově opevňována, byl úplně zbořen a sady zničeny. »Ubozí lidé nevěděli, kde by se usadili s rodinami svými; i dovolil jim klášter Hradiský, aby si opět na jeho pozemku několik domů vystavěli. Po opatu Pavlovi Ferd. Václavíkovi jest nazvána Pavlovice. Roku 1749. bydlelo tam 11 Čechů a 5 Němců osedlých, 3 č. a 5 něm. podruhův. Obecní pečeť měli starou se jménem »Ostrov«. (Reg. 182). Teď je většinou poněmčen.

na zdejším ostrově německém přibylo Čechů průměrně $^1/_{15}$ (6.4%).

9. Na severní Moravě, v kraji Olomouckém a Přerovském, kde Němci souvisejí nepřetržitě s Němci v Kladsku a v Slezsku, tvoříce výběžek národnosti své do Moravy, a neutrpěli tolik, jako Čechové v jižnějších dědinách, získali oni:

a) na Olomoucku, královské město Unčov, tehdy české, město Úsov a vesnice Rudu, Nedvězí, Rohle, Kamenné, Hradec, Hlivice, Mladějovice a Mrsklesy, a díly v německých nebo již dříve poněmčených obcích: v městě Šilberku, v Pekařově, v Ráškově, v Hradečné, Obědném, Benkově, Komárově, Krakovicích, v Dlouhé ulici u Šternberka, Rybníčku, Rydči, Stachově, pak u hranic slezských v Roudně, Kunčicích, Medlicích, a Kerharticích.

Čechů přibylo jen v Jetřichově, Bartoňově u Rudy, Janoušově, v Olšanech a Lhotě; ve Strupšině, v Klepinách, Šumwaldě a mezi Úsovem a Mohelnicí ve Stavenicích, jež nyní toliko s obcí Třeštinou tvoří spojení mezi českým Olomouckem a krajinou u Zabřehu; u Šternberka v Benátkách, České Huzové, Starnově; v Trusovicích a blíž Olomouce v Drožďíně a Lošově. Celkem přibylo Němců tam v českých osadách 2.5% a ve smíšených 15.3%, v obou dohromady skoro desetina (9.4%). Do polovice XVII. století přibylo jich tam ještě více; národnostní hranice táhly se výše na severu, jak ukazují sama již osadní jména, ku př. Německé Libiny, Něm. Ruda, Něm. Huzova, Něm. Lodenice a j. Čítáme-li všecky osady českoněmecké v celém kraji Olomouckém od Třebové až k Olomouci, ubylo v něm v českých osadách Němců 2.3%, a ve smíšených německých přibylo 7.4%, ve všech úhrnem přibylo jich 3%. Čechů nejvíce tam ubylo, kde se dvou stran Němci obývají.

b) Na Přerovsku, kde česká národnost je poměrně větší, ubylo ve smíšených obcích naopak Němců. Ztratili Radíkov a Velikou u města Hranic, Skotnici a Klokočov u Hukvaldů, a z českých osad ustoupili: z Ústí, Bartolovic, Černotína, Hlusova, Klokočího, Stříteže, Slaviče, Uhřínova, ze Starého Jičína, z Louček, Vesky, z Chýlic (Veselíčka); získali však české obce Kozí Loučky, Nýdek a díly ve smíšených a německých: v Blatutovicích, Středolesí, ve Fulneku, Pohoři a jinde. Ve všech takových obcích na Přerovsku získali Čechové úhrnem 8%, totiž ve svých 14%, v německých 0.3.

V obou krajích severních od Šilperka až k hranicím slezským přibylo celkem Němců 2.5% zvláště v poněmčilých tehdy již dědinách

V moravských obvodech ve Slezsku poněmčila se Lhota a Veska.

V některých poněmčovaných osadách zachovala se tehdy jména tratí česká, na př. u Renot říkali a psali; »auf der Dobra, Dobrey,« u Krumlova »zu Schramkova hora, ob Strassna hora, in Hrzibek, ober Lischka,« louka »auf der Katschena« a pod.

A v počeštěných zůstaly německé názvy, ku př. u Šakvic, »Fürhaple, v Lebrách, Neusatz, Lassliegen,« vedle nových českých »Luže, u Trachtinského lesa . . .,« u Ivaně: Stöck, Schachen, Hapt, Salliter atd. (Reg. 69, 95, 245, 209 a j.).

10. Také v některých větších městech uprostřed národnosti české usazovali se tehdy Němci, kde jich před tím vůbec nebývalo nebo jen v nepatrném počtu jako řemeslníci neb obchodníci žili.

Časem ale rodiny jejich se počeštily, kde jich bylo málo, nebo jinam se opět vystěhovaly; jinde se novými přistěhovalci osedlými rozmnožily, až i správu obecní a školy do rukou dostaly a na české obyvatelstvo působily.

Ubylo jich od konce XVII. století až do r. 1880 v takových místech jmenovitě: v Uherském Brodě, v Meziříčí nad Oslavou, v Nedvědicích, Ostravě Moravské, Místku, Prostějově, Blížkovicích, Bzenci, Plumlově, v Náměšti, Ždánicích a j.

Naopak jich přibylo později, kde ani po 30leté válce ještě nebyli: v Uherském Ostrohu, v Bučovicích, Boskovicích, Koryčanech, Konicích, Kloboucích a jinde, obyčejně, kde byly již obce židovské.

Stejný poměr národnosti zůstal po 200 let: v Dambořicích, Bíteši, Louce, Přerově, Kroměříži a j.

Kdežto v českých městech národnost německá se šířila, v německých nikde Čechů nepřibývalo, a menšiny buď zcela vymizely, jako na př. v Dunajovicích Dolních, Olbramovicích, Jaroslavicích, Slavonicích, Medlově, Berouně, nebo jich valně ubylo, jako v Mikulově a jinde, jak dále vidíme z číselného přehledu u jednotlivých obcí.

V královských městech i v německých bylo před válkou česky jednáno, ale po ní časem i v českých němčina zavládla.

V Brně, ve vnitřním městě, čítalo se po válce skoro $^1/_6$ držitelů domů jména a původu českého (ze 450 přes 70), na předměstí Brnu příslušném $^1/_{10}$, na Starém Brně $^1/_7$ (z 86 měšťanů 12); ulice rozličným vrchnostem příslušné a jako samostatné obce s vlastním purkmistrem a radními pokládané měly: a) české: Křižovnická ulice $^3/_4$ Čechů, Radlas u Cejlu $^2/_3$, Nová ulice větší $^2/_3$, Zábrdovice $^3/_4$; b) německé: ulice sv. Anny a Polní samé Němce, Cejl $^2/_5$ Čechů, Dornich $^1/_2$, Dornresl $^1/_7$, Nová ulice menší $^1/_4$, Novosady $^1/_6$, Švábská $^1/_4$. úhrnem i s ulicemi čítáno v celém Brně ze 1100 osedlých měšťanů bylo 180 Čechů, t. j. $^1/_6$ nebo 16.3%.*) Shoduje se to celkem s počtem měšťanů, kteří pro statečné hájení města proti Švédům byli vyznamenáni;**) českého jména bylo jich téměř osmina. Ostatních obyvatelů bylo zajisté více. Počet jich dle národnosti i v nové době rozličně se udává.

R. 1870. sčítáno bylo všeho obyvatelstva, měšťanův a všeho lidu, úhrnem 60% Čechů, 40% Němců,***) naopak r. 1880: 60% Němců, 40% Čechů, r. 1890. jen 30% Čechů.

V Olomouci bylo r. 1667. osedlých měšťanů 648 a z nich $^1/_8$ (přes 80) Čechů. (Reg. 89). Na sněm posíláni tehdy z Olomouce 1 Čech a 1 Němec: r. 1649. Julius Zirkendorf a Jan Skřivánek, r. 1651. oba českého jména: Jiřík Řehoř a týž Skřivánek.†) Česky hlásáno bylo slovo Boží i v biskupském domě.††)

Roku 1870. bylo všeho obyvatelstva 40% Čechů, 60% Němců, r. 1880. 35%, ale r. 1890. jen 27% Čechů, také méně jako v Brně napočítáno.

V Jihlavě též úřadovali česky a německy, majíce proto dva tajemníky, jednoho »českého« a druhého »německého« (str. 150) Z 109 nových měšťanů, přijatých v letech 1610—49. byla $^1/_9$

---

*) Archiv městský v Brně, Grundbuch r. 1634 etc., č. 142, a zemská registratura 158 a j.

**) D'Elvert, Versuch einer Geschichte Brünns, str. 198.

***) 44.000 ze 73.000. Viz »Obyvatelstvo české a německé na Moravě« od A. V. Šembery str. 7.

†) Sněmovní Památky r. 1649. f. 59. r. 1651, f. 103.

††) Ř. Volný, Kirchliche Typographie von Mähren I. díl 1. str. 211.

Čechů.*) Nájemníků, řemeslníků a všeho lidu bylo mnohem více i tam. A »vždy uznávána toho potřeba, aby pro velký počet zdejších Čechů vykonávaly se služby Boží též po česku.«**) Český kazatel ustanoven byl u sv. Jakuba. Prvotně konaly se v nejstarším kostele sv. Jana Křtitele na předměstí, původní to osadě, než se Němci v novém městě usadili a duchovní správa r. 1257. od sv. Jana k sv. Jakubu do města byla přeložena.

R. 1870. spočítáno 35% Čechů, 65% Němců, r. 1880. a 1890. jenom 16% Čechů.

Ve Znojmě byli tehdy Češi osedlí na Dolním předměstí; celkem čítalo se jich sotva 1/20 osedlých, mnohem více jiných obyvatelů. Pro ně byly konány služby Boží české u sv. Michala, kde městská rada vydržovala také »českého kazatele«, u sv. Petra, a když tento byl zrušen, u sv. Martina, od jesuitů v kostele sv. Alžběty.***)

V Unčově bývalo před válkou »málo Němců,« jak sami r. 1656. praví (str. 152); ale za války a po ní rozmnožili se již tak, že čítalo se jich téměř polovice, a do nynější doby o 50% a skoro celé město poněmčili.

R. 1880. přihlásilo se k české řeči obcovací toliko 2%, r. 1890. jen 4% obyvatelův.

V Kyjově bylo v městě ze 45 osedlých 1/3 Němců, na předměstí ze 177 jen asi 5, dohromady ze 222 asi 20 t. j. 1/11 nebo 9%, a přibylo jich ve 200 letech, nečítajíc židovské obce, přes 30%.

R. 1880. počítalo se 41% Němců křesťanů, všech obyvatelů

---

*) Dle výpisů důstojného pána P. Isidora Zahradníka v Jihlavě. Nových měšťanův od písmene Č, Cz bylo r. 1598. – 1648. 11, z nich 8 českých jmen, r. 1704.—1867. ze 74 okolo 40; — od písmene J r. 1648.—1691. ze 23 bylo 13 českých, r. 1693.– 1858. ze 113 přes 40 českých; — od písmene P r. 1587.—1615. z 71 asi 20 českých; od Z r. 1599.—1648. z 21 až 7, r. 1648.—1868. ze 128 okolo 60 měšťanů českého jména a původu. Dle matrik Jihlavských bylo r. 1647 z celé farní osady 39 sňatků, z nich 15 českých, r. 1658. z 58 deset.

**) »Poznámky týkající se české duchovní správy v Jihlavě,« rukopis důstojného pána P. Methoda Zavorala tamtéž.

***) Zemská registratura č. 368; A. Hübnera Denkwürdigkeiten Znaims 52, 103, 175. Ř. Volného Kirchliche Topographie von Mähren II. 4, str. 88, 109; 111.

i s touto obcí dohromady 54% Čechů, 46% Němců, r. 1890. přes 60% Čechů.

V Uherském Hradišti oné doby rovněž ubylo české národnosti. Vše bývalo česky vedeno: na obecním úřadě, u pořádků řemeslnických a na panství. Usadilo se pak i tu mnoho cizích měšťanů, nejvíce kupců a řemeslníků Němců a Vlachů, takže po r. 1680. zasedalo v radě ²/₃ Čechů, ¹/₃ Němců; však jednání bylo české až do r. 1730; po tomto létě přijímáni jsou noví měšťané po německu. R. 1684.—1758. bylo těchto 47 a z nich skoro polovice Němců a Vlachů;*) potom do r. 1843. ze 32 nových měšťanů většina těchto a sotva ¹/₃ Čechů. Lid jako v jiných městech zůstával celkem český. Sirotků bylo na př. r. 1705. ²/₃ Čechů, ¹/₃ jiných.**) Tím se při národním uvědomění v nové době vysvětluje, že r. 1880. bylo sčítáno v Hradišti přes polovici obyvatelů s obcovací řečí německou a sotva 48% s českou, ale r. 1890. již přes 70% Čechův a sotva 30% ostatních.

Úhrnem v královských městech přibylo Němců asi 10%.

Obyvatelů českých bývalo také jinde více, než poměr národnosti majetníků domů praví, jako to jest i podnes, a to i v obcích, již po 30leté válce Němci obklopených, ku př. v Popicích u Znojma byli osedlí Němci (R. 178), obec tvořila sama farní osadu, jako posud, a r. 1657. »stěžovali si, že se u nich nekáže, poněvadž administrator z Hradiště nemluví moravsky;« ve Fulneku a jinde se kázalo česky a německy.***)

V mnohých obcích děly se již i co do národnosti patrné změny r. 1656.—1679.

Vejvanovice u Brna měly r. 1667. 7 Čechů, r. 1673. 15, již polovici, pak opět méně; v Líšni 7 Němců, z nich 4 ujali domy po Češích; v Rousinově bylo r. 1667. polovice Němců

*) Mezi těmito i Cerroni, praotec zasloužilého sběratele památek moravských a spisovatele J. P. C.

**) Zemský archiv v Brně: Matricula neboli kniha nových měšťanů v Hradišti, založena po velikém ohni 1681. a Registra sirotčí léta 1705., cechovní a j. do r. 1726.

***) Ř. Volného Kirchliche Topographie II. 4, str. 161 a I. 3 str. 196

r. 1673. méně, $^{2}/_{5}$; v Nedvědicích 4 Němci místo Čechů, v Pustoměři ujalo 6 Čechů místo Němců; v Krumlově byla mezi osedlými $^{1}/_{3}$ Čechů, však pustých přes polovici; v Ivančicích mezi řemeslníky 16 Č. m. N. a 11 N. m. Č., v Hradišti Dolním ze 6 nově osedlých 3 Němci, z 8 pustých nebyl žádný; v Hrušovanech 9 N. m. Č., ve Vlasaticích 6 Č. m. N., v Dambořicích usadilo se v pustých domech 10 Němců; v Trnávce Staré bylo r. 1667. z 27 osedlých 11 Němců, pak usadilo se jich tam více a měli již r. 1677. většinu, později jako předešle zůstali v menšině; v Rudě byla jich r. 1667. třetina, po 10 letech již většina, když 3 Němci koupili české usedlosti; naopak v Bartoňově přibylo 5 Čechův a dědina se počeštila; v Klokočím r. 1667. ze 16 osedlých 8 Němců, 3 sedláci a 5 chalupníků, r. 1676. jen 5 Němců; v Tovačově byl původně 1 Němec, pak ještě 10 místo Čechů, v Kojetíně 5 m. Č., v Přerově osedlých 10 m. Č. a 6 nově osedlých; ve Bzenci byli usedlí němečtí 3 měšťané, 23 zahradníci, a ze 36 podruhů čítáno 13 Němců . . .

Že Němci usazovali se hlavně v městech, na severu i v dědinách vesnických, Češi drželi se nejvíce na venkově, ukazují též následující obce, kolik v nich ujalo Čechů místa Němcův a naopak:

Obec	V l. 1656. až 1679.		Obec	V. l. 1656. až 1679.	
	Češi místo Němců	Němci m. Čechů		Češi místo Němců	Němci m. Čechů
Miroslav	—	3	Stadlo	—	11
Lysovice	3	6	Želechovice	1	2
Hodonín	9	4	Kroměříž	2	16
Němčice Horní	7	3	Lipník	1	7
Kounice Dolní	12	9	Hranice	14	29
Branovice	4	6	Fulnek	13	10
Uherčice	17	5	Pohoř	3	4
Krumlov	10	8	Příbor	13	5
Telč	17	14	Ústí	1	2
Slavonice	7	—	Bartolovice	1	4
Třebíč, město	8	19	Bělotín	1	3
předměstí	24	12	Blatutovice	3	1

Obec	V l. 1656. až 1679.		Obec	V l. 1656. až 1679.	
	Čeští míst Němců	Němci m. Čechů		Čeští míst. Němců	Němci m. Čechů
Meziříčí n./O.	9	14	Černotín	1	3
Litovle	14	13	Ďub	1	4
Šternberk	9	11	Hlusov	3	1
Újezd u Šternberka	10	14	Jindřichov	2	4
Trnávka Stará	—	19	Klokočí	—	4
Hradečná	—	10	Loučky Kozí	—	2
Topolany	4	—	Milenov	1	4
Bělá	2	5	Radíkov	3	6
Hnojice	6	6	Slavič	—	4
Huzova Česká	—	5	Střítež	—	3
Dlouhá ulice	—	3	Veliká	3	6
Rybníček	4	8	Chýlice	1	10
Rydeč	3	8	Újezd	3	6

Vyhledáme-li ze smíšených obcí města a městečka a srovnáme-li přibývání neb ubývání národnosti ve vsích, nalezáme, že se tu poměrně od těchto liší. Na venkově drželi se pevněji Čechové i v nejhorší době, méně v městech, kde Němců přibývalo více a poměry časové nebyly Čechům příznivé.

Na Brněnsku: ve 12 takových městech českých (v Blučině, Břeclavi, Kounicích Dol., Líšni, Nosislavi, Podivíně, Pustoměři, Rajhradě, Rousinově, Slavkově, Víškově a Židlochovicích) ubylo celkem Němců 11%; v 9 německých (v Hustopeči, Medlově, Modřičích, Pohořelicích, Pouzdřanech, Pravlově, Troskotovicích, Uherčicích a Vlasaticích) ubylo Čechů 3.3%;

na Jihlavsku: ve 4 českých (v Brtnici, Dačicích, Telči a Třešti) ubylo 22% Němců, v 1 německém (ve Stonařově) ubylo Čechů 26%.

na Znojemsku: v 7 městech (v Bítově, Budějovicích, Hostimi, v Ivančicích, Jemnicích, Jevišovicích a Miroslavi, tehdy české) ubylo Němců 10%; v 6 německých městech (v Hradišti, Hrušovanech, Jiřicích, Krumlově, Prostoměřicích a Štítarech) ubylo Čechů 6.5%.

na Olomoucku: v 6 tehdy českých městech (v Jevíčku, Lošticích, Trnávce, Unčově, Úsově a Zábřehu) přibylo Němců 23.5%, v 10 německých (v Březové, Křenové, v Libinách, Litovli, Mírově,

Mohelnici, ve Starém Městě, Šilperku, Šternberku, a Třebové Moravské) ubylo Čechů 8%;

na Přerovsku v 5 českých (ve Hranicích, Jasné Hoře neboli Štramberku, Jičíně Starém, Lipníku a Spálově) ubylo Němců 14%; ve 2 německých (Jičíně Novém a Podštátě) ubylo Čechů 11%.

V těchto všech 34 českých městech u hranic národnostních ubylo Němců 5.9%, v 29 německých ubylo Čechů 5.6%, tedy ve všech 63 městech ztratila národnost německá průměrně 0.6%; kdežto na venkově v sousedních 134 vsích českých ubylo Němců 9%, ve 178 vsích německých ubylo Čechů 1%. Úhrnem ve 312 vesnicích smíšených získali Čechové 3.6%, o celá 3% více než v oněch městech.

V jiných městech, skoro zcela německých od hranic národnostních vzdálenějších, Čechové se poněmčili, na př. v Berouně, Drnholci, Dunajovicích, Hostěradicích, Jaroslavicích, v Mikulově, Mušově, v Olbramovicích, Slavonicích a Vranově úhrnem 3.5%.

V jednotlivých smíšených obcích kolik asi bylo Čechů a Němců po 30leté válce,

kolik jich ubylo neb přibylo ve 200 letech, které jiné obce v oněch krajinách se méně změnily neb i stejný poměr národnosti zachovaly, podává tento přehled. Obsahuje místa, kde bylo nebo jest nejméně asi desetina obyvatelů druhé národnosti a kolik procent jí přibylo neb ubylo, a to dle krajin smíšených a německých ostrovů. U většiny obcí srovnány jsou obě zprávy, z r. 1667. a z r. 1669.—1679.

Panství: České obce	R. 1667.—79. osed-lých	R. 1667.—79. Němců	Do r. 1880. Němců přibylo %	Do r. 1880. Němců ubylo %	Panství: Německé obce	R. 1667.—79. osed-lých	R. 1667.—79. Čechů	Do r. 1880. Čechů přibylo %	Do r. 1880. Čechů ubylo %
1. U Brna.									
Královo Pole	27	3	—	3	**Chrdlice:**				
Chrdlice:					Modřice	70	16	—	—
Chrdlice	27	4	—	9	Tuřany, díl	12	3	65	—
Holázky	14	4	—	25	Žilošice	56	23	—	33
Královè klášter:					sv. **Petra** v Brně:				
Husovice					Přízřenice	26	4	—	—
Maloměřice	14	—	11	—	Komárov	17	2	15	—
Líšeň	35	8	—	22	Jeršpice Dol.	18	3	—	2
Rajhrad:	64	7	—	10	» Hor.	20	1	5	—
Čeladice					**Královè** klášter:				
Rajhrad	8	2	—	25	Moravany	41	5	3	—
Rajhradice	28	4	—	12	**Královo pole:**				
Sobotovice	15	4	—	25	Černovice	42	6	13	—
Tvarožná	17	2	—	12	**Vejvanovice**	30	7	12	—
	35	13	—	37					
Všech 15 obcí	284	51	—	15	Všech 10 obcí	332	70	7	—
2. U Víškova.									
Bohdalice	14	3	—	18	**Bohdalice:**				
Račice:					Kučerov	45	9	—	[illegible]
Ruprechtov	20	4	—	25	Pavlovice	12	5	58	—

Panství: České obce	R. 1667.—79. osedlých	R. 1667.—79. Němců	Do r. 1880. Němců přibylo %	Do r. 1880. Němců ubylo %	Panství: Německé obce	R. 1667.—79. osedlých	R. 1667.—79. Čechů	Do r. 1880. Čechů přibylo %	Do r. 1880. Čechů ubylo %
Rájec:					**Hlubočany**	34	(11)	—	20
Senetářov	24	7	—	25	sv. **Tomáše** v				
Slavkov:					Brně:				
Letonice	26	5	—	—	Čechy	31	2	7	—
Němčany	22	6	—	25	Kozlany	32	5	85	—
Rousinov Nový	63	24	—	30	Málkovice Něm.	19	6	63	—
Víškov:					**Král.** klášter v				
Víškov	138	61	—	9	Brně:				
Prusy Něm.	47	6	—	12	Komořany	34	7	23	—
Pustoměř	44	6	—	12	Roštěnice	24	9	—	32
					sv. **Kateřiny** v				
					Olomouci:				
					Lysovice	19	7	—	32
Všech 9 obcí	400	122	—	17.3	Všech 9 obcí	249	61	16.5	—

3. Jižní Morava.

a) Brněnsko.

Břeclav	26	8	25	—	**Drnholec:**				
Podivín	66	3	—	—	Troskotovice	64	9	—	14
Týnec	27	3	—	10	**Hodonín:**				
Drnholec:					Kurdějov	46	7	—	9
Dobré Pole	26	4	18	—	Šakvice	25	3	88	—
Frelichov	37	4	13	—	**Kounice Dolní:**				
Přerov Nový	26	4	—	—	Malešovice	45	5	—	11
Hodonín:					Němčičky	27	12	—	38
Němčičky	46	4	—	10	Odrovice	33	13	—	32
Rakvice	36	5	—	8	Pravlov	6:	(17)	—	28
Kounice Dolní	99	26	—	12	Pasohlávky	24	6	—	24
Bránice České	28	4	—	8	Vlasatice	42	9	—	20
Bránice Něm.	36	16	—	41	**Lednice**	90	22	—	19
Kopařovice	20	8	53	—	Hustopeč	127	(12)	6	—
Neslojovice	15	3	—	19	Milonice	22	(3)	—	14
Trbušany	16	3	—	2	Příkluky	48	4	—	8

Panství: České obce	R. 1667.—79. osedlých	R. 1667.—79. Němců	Do r. 1880. Němců přibylo %	Do r. 1880. Němců ubylo %
Židlochovice:				
Židlochovice	75	29	—	15
Hunkovice	22	2	—	9
Blučina	71	(13)	—	15
Smolín	27	8	10	—
Nosislav	58	12	—	20
Všech 19 obcí	757	159	—	2.6

Panství: Německé obce	R. 1667.—79. osedlých	R. 1667.—79. Čechů	Do r. 1880. Čechů přibylo %	Do r. 1880. Čechů ubylo %
Nové Mlýny	12	2	—	14
Mikulov:				
Uherčice	52	24	53	—
Pouzdřany	65	7	—	11
Židlochovice:				
Jvaň	26	5	75	—
Medlov	58	20	—	32
Pohořelice	72	17	15	—
Vojkovice	62	10	—	9
Všech 20 obcí	982	207	—	1.8

b) Znojemsko.

Babice a Bohutice:				
Bohutice	22	5	—	18
Bítov:	23	7	—	18
Dešov Velký	25	6	—	25
Zblovice	9	3	—	31
Budějovice:	168	31	—	6
Domšice	17	5	—	28
Hostim	37	4	—	7
Jemnice	54	20	—	15
Banovice	16	7	—	34
Jevišovice	33	13	—	39
Mašůvky	15	6	—	40
Pavlice	21	5	—	24
Únanov	36	3	—	8
Krumlov:				
Ivančice	159	74	—	37
Alexovice	9	3	16	—
Lesonice	9	1	—	9
Kynice Něm.	46	5	2	—
Lidměřice	16	6	56	—
Louka:				
Miroslav	29	9	48	—
Podmole	19	—	84	—

Babice:				
Želovice	5	1	—	11
Bítov:				
Chvaletice	29	3	—	—
Lubnice	29	3	—	5
Chvalkovice	10	1	1	—
Hrušovany	41	4	—	9
Božice	13	2	—	15
Jiřice	31	3	—	4
sv. **Kláry:**				
Hodonice	40	8	—	20
Krumlov	73	21	25	—
Biskupská	6	2	67	—
Chlupice	3	—	100	—
Kupčice	23	4	—	16
Kadov	25	3	—	8
Louka:				
Böhmdorf	18	3	—	7
Lodonice	27	3	—	—
Oblaz	33	4	12	11
Písečné	17	—	—	—
Slavětín	11	2	—	16
Uherčice:				
Chrlopy	43	16	—	25

Panství: České obce	R. 1667.—79. osedlých	Němců	Do r. 1880. Němců přibylo %	ubylo %	Panství: Německé obce	R. 1667—79 osedlých	Čechů	Do r. 1880. Čechů přibylo %	ubylo %
Puklice:					**Vranov:**				
Puklice	20	3	—	6	Vranov	40	2	—	5
Kosmíky	15	6	—	39	Břečkov	34	12	—	31
Znojmo:					Jezovčí	17	3	—	16
Kuchařovice	26	8	—	28	Lukov	33	9	—	23
					Lančov	28	(5)	—	15
					Mlíčovice	28	(7)	—	22
					Štítary	68	25	—	33
					Vracovice	21	7	—	30
Všech 23 obcí	824	230	—	9	Všech 27 obcí	746	151	—	4

c) Jihlavsko.

Panství: České obce	R. 1667.—79. osedlých	Němců	Do r. 1880. Němců přibylo %	ubylo %	Panství: Německé obce	R. 1667—79 osedlých	Čechů	Do r. 1880. Čechů přibylo %	ubylo %
Dačice:					**Dačice:**				
Dačice	155	(30)	—	16	Čížkrajov	29	1	7	—
Borek	11	1	—	9	Toužín	13	4	70	—
Kostelní Vydří	12	2	—	26	**Markvarec**	23	10	43	—
					Rudolec Český:				
					Hradiště Dol.	8	3	—	36
					» Hor.	8	3	—	—
					Matějovice	5	2	—	32
					Telč:				
					Kadolec	10	1	—	10
					Lipnice	8	—	97	—
Všechny 3 obce	178	33	—	13.7	Všech 8 obcí	104	24	17.3	—

4. U Jihlavy.

Panství: České obce	R. 1667.—79. osedlých	Němců	Do r. 1880. Němců přibylo %	ubylo %	Panství: Německé obce	R. 1667—79 osedlých	Čechů	Do r. 1880. Čechů přibylo %	ubylo %
Brtnice:					**Beranov**	14	—	100	—
Brtnice	86	15	—	12	Rantířov	3	—	46	—
Markvartice	10	1	—	10	**Brtnice:**				
Příseka	21	10	—	46	Uhřinovice	9	3	67	—
Louka:					**Jihlava:**				
Předboř	6	2	—	33	Beranec	6	2	—	5

Panství: České obce	R. 1667.—79. osedlých	R. 1667.—79. Němců	Do r. 1880. Němců přibylo %	Do r. 1880. Němců ubylo %	Panství: Německé obce	R. 1667.—79. osedlých	R. 1667.—79. Čechů	Do r. 1880. Čechů přibylo %	Do r. 1880. Čechů ubylo %
Telč:					Cerekvička	13	1	—	4
Telč	228	31	—	7	Čížov	16	1	9	—
Pavlov	31	(5)	—	16	Hosov	13	3	—	12
Olešná Závistná	9	2	—	22	Hruškové Dvory	5	2	—	33
Třešť:					Hynčov	7	—	—	42
Třešť	107	50	—	39	Kosov	11	1	23	—
Buková	14	2	—	14	Kostelec	23	—	9	—
Hodice	29	6	—	18	Loučky	4	1	—	16
Jezovice	16	6	—	36	Myšín	14	2	7	—
					Obergass	8	2	19	—
					Pístov	7	3	—	33
					Rancířov	7	1	—	2
					Salavice	19	3	—	2
					Studnička	10	1	5	—
					Stonařov	60	19	—	26
					Suchá	13	2	—	10
					Vilanec	10	1	8	—
					Vysoká	13	2	—	6
					Puklice	10	3	65	—
					Bradlov	6	3	49	—
Všech 11 obcí	557	130	—	23	Všech 24 obcí	303	56	9	—

5. Okolí Moravské Třebové.

Jevíčko	122	30	6	—	**Mohelnice**:	236	51	—	22
Loštice	97	13	13	—	Libov	28	7	—	11
M. Třebová:					Svinov u Mohel.	14	7	—	46
Bohdalov	23	8	—	35	Mírov	22	4	31	—
Mohelnice:					Krchleby	24	4	—	15
Jestřebí	11	5	—	34	Jestřebíčko	8	2	—	17
Lupený	10	3	—	30	Květina	20	3	3	—
Lukavice	21	9	—	32	Javory	24	3	—	12
Ráječko	23	7	—	30	Březová	46	10	—	7
Vacetín	9	3	66	—	Greifendorf	72	8	—	11
Zvole	29	14	—	35	Ostrý Kámen	10	1	—	10
Žadlovice	6	—	21	—	Rudná Dol.	9	2	—	20

Panství: České obce	R. 1667.—79. osedlých	R. 1667.—79. Němců	Do r. 1880. Němců přibylo %	Do r. 1880. Němců ubylo %
Lhota Chrást.	7	2	43	—
Lhota	5	1	44	—
Trnávka:				
Trnávka N.	35	17	—	13
Trnávka St.	27	11	—	—
Slezy neb Lazy	37	7	—	13
Mezihoří	37	2	17	—
Bezděčí	32	5	—	2
Petrůvka	10	—	20	—
Zábřeh:				
Zábřeh	123	31	40	—
Drozdov	21	2	—	10
Dubíčko	357	5	—	12
Hochstein	10	2	—	18
Krumpach	48	21	—	43
Rovensko	25	5	—	20
Třeština	29	3	—	10
Cotkytl	45	6	—	10
Všech 26 obcí	879	212	—	25

Panství: Německé obce	R. 1667.—79. osedlých	R. 1667.—79. Čechů	Do r. 1880. Čechů přibylo %	Do r. 1880. Čechů ubylo %
Mor. Třebová:	371	(38)	—	5
Staré Město	76	7	—	9
Boršov	75	12	—	16
Chornice	96	(14)	—	13
Křenová	36	9	—	25
Derflík	27	5	—	18
Janušov	11	2	—	18
Kunčina	59	11	—	18
Loučka	61	18	—	30
Malíkov	15	3	—	20
Pačov	16	2	—	12
Rudná	17	6	—	35
Radkov	21	4	—	14
Šneková	11	2	—	18
Pohledy	27	4	—	14
Sušice	18	5	—	27
Svanov	9	1	—	11
Útěchov	30	3	—	10
Trnávka:				
Vraždné	15	6	54	—
Arnoštov Před.	24	3	—	11
„ Zad.	27	7	—	20
Rozstání	28	7	—	22
Zábřeh:				
Hněvkov	17	2	80	—
Lubník	31	4	—	10
Všech 35 obcí	1651	278	—	10.8

6. U Brodku.

Panství: České obce	osedlých	Němců	přibylo %	ubylo %
Konice:				
Runařov	14	—	86	—
1 obec	14	—	86	—

Panství: Německé obce	osedlých	Čechů	přibylo %	ubylo %
Brodek	37	4	—	10
Dešná	17	—	—	25
Lhota	10	1	—	10
Skřípov	31	7	—	66
Všechny 4 obce	95	12	—	27.7

Panství: České obce	R. 1667.—79. osedlých	R. 1667.—79. Němců	Do r. 1880. Němců přibylo %	Do r. 1880. Němců ubylo %	Panství: Německé obce	R. 1667.—79. osedlých	R. 1667.—79. Čechů	Do r. 1880. Čechů přibylo %	Do r. 1880. Čechů ubylo %

7. U Litovle.

Litovle:					**Litovle:**				
Třidvory	22	7	—	32	Litovle	240	43	22	—
Chořelice	21	(5)	—	24	Nasobůrky	21	3	82	—
Červenka	40	5	—	5	Víska	7	3	55	—
					Haňovice	20	6	70	—
					Cholina	38	18	60	—
					Myslechovice	20	3	83	—
Všechny 3 obce	83	17	—	20	Všech 6 obcí	326	76	62	—

8. U Olomouce.

Olomouc:					Olomouc město	648	90	20	—
Bělidlo	8	1	19	—	Hněvotín	72	11	4	—
Horka	31	3	—	9	Kyselov	14	2	—	13
Ostrov | Pavlovice	19	6	—	31	Nemilany	42	5	—	8
					pan. **biskupské:**				
					Nedvězí	19	1	17	—
					Neřetín	20	4	17	—
Všechny 3 obce	58	10	—	7	Všech 6 obcí	615	113	6	—

9. Severní Morava.

a) Kraj Olomoucký.

Bludov:					**Wiesenberg:**				
Bohutín	16	2	—	11	Pekařov	25	11	—	5[illegible]
Ruda:	12	4	35	—	**Ruda:**				
Hostice	25	4	—	15	Bartoňov	23	10	56	—
Janoušov	17	5	—	29	Březná	18	3	—	1
Komňatka	18	2	—	11	Bukovice	25	4	—	[illegible]

Panství: České obce	R. 1667.—79. osedlých	Němců	Do r. 1880. Němců přibylo %	ubylo %
Olšany	19	5	—	22
Písařov	51	19	—	16
Lhota	22	10	—	45
Unčov:				
Unčov	201	97	50	—
Střelice	36	4	—	2
Úsov:				
Úsov	41	16	45	—
Hradec	26	6	68	—
Hlivice	20	9	48	—
Klopina	18	5	—	23
Šumwald	78	24	—	28
Stavenice	12	5	—	41
Zábřeh:				
Nedvězí	23	10	49	—
Rohle	31	7	64	—
Strupšín	11	3	—	25
Kamenné	17	4	70	—
Šterberk:				
Benátky	6	2	—	31
Hnojice	52	11	—	16
Huzová Čes.	37	9	—	25
Mladějovice	35	15	53	—
Piňovice	24	4	—	12
Starnov	38	11	—	30
Želechovice	33	5	—	7
Hradisko:				
Droždín	13	4	—	32
Lošov	18	4	—	22
Mrsklesy	23	5	63	—
Slavětín	8	1	—	12
Trusovice	18	4	—	28
Újezd	82	19	—	10
Všech 32 obcí	995	316	2.5	—

Panství: Německé obce	R. 1667.—79. osedlých	Čechů	Do r. 1880. Čechů přibylo %	ubylo %
Heraltice	57	6	—	9
Vysoký Potok	19	2	—	7
Raškov	26	9	—	20
Šilperk	108	47	—	39
Temenice Dol.	57	7	—	10
» Hor.	55	6	—	9
Unčov:				
Jetřichov	30	1	21	—
Ruda Něm.	18	3	—	16
Úsov:				
Libiny	52	5	—	10
Králova Ves	18	4	—	14
Hrádečná	27	12	—	28
Benkov	25	7	—	19
Hřbinec	29	5	—	13
Zábřeh:				
Obědné	26	6	—	23
Šternberk:	161	26	—	16
Dílov	25	3	—	12
Gersdorf	17	8	—	47
Habičov	18	3	—	16
Komárov	13	5	—	38
Krakovec	14	4	—	20
Kunzendorf	22	8	—	36
Dlouhá Ulice u Šternb.	23	5	—	21
Pirník	18	3	—	7
Rybníček	34	(12)	—	30
Rýdeč	22	8	—	36
Lužice	28	3	1	—
Roudno	52	6	—	11
Medlice	20	4	—	20
Stachov	14	4	—	28
Bystřice:				
Hluboček	27	4	—	9
Pohořany	24	3	—	10
Véska	29	1	12	—
Rabenštein:				
Edravice	16	2	—	13
Všech 38 obcí	1297	276	—	15.3

a) Kraj Přerovský.

Panství: České obce	R. 1667.—79. osed-lých	R. 1667.—79. Němců	Do r. 1880. Němců přibylo %	Do r. 1880. Němců ubylo %
Hranice:				
Hranice	119	34	—	2
Bartolovice	29	7	—	23
Černotín	37	10	—	27
Hlusov	15	6	—	40
Jindřichov	51	18	—	3
Klokočí	16	8	—	50
Lhota	9	1	—	11
Kozí Loučky	15	7	42	—
Milenov	28	4	—	14
Nýdek	22	7	60	—
Olšovec	26	3	—	8
Střítež	49	12	—	22
Slavič	23	6	—	25
Uhřínov	17	4	—	19
Spalov	61	10	—	13
Ústí	16	4	—	25
Starý Jičín:				
Starý Jičín	31	7	—	23
Loučky	35	17	—	45
Dřevohostice	96	(10)	—	8
Hukvaldy:				
Příbor	254	41	—	7
Veska	17	5	—	28
Fryčovice	53	6	—	10
Metlovice	31	3	—	10
Kelč:				
Zámrsk	12	2	—	13
Spálov	61	(10)	—	8
Veselíčko:				
Veselíčko (Chýlice)	35	10	—	28
Újezd Vel.	41	6	—	14
Všech 27 obcí	1325	258	—	14

Panství: Německé obce	R. 1667.—79. osed-lých	R. 1667.—79. Čechů	Do r. 1880. Čechů přibylo %	Do r. 1880. Čechů ubylo %
Hranice:				
Blatutovice	25	9	—	36
Dub	16	2	—	2
Heřmanice	18	3	1	—
Lučice	10	1	—	8
Středolesí	20	9	—	44
Radíkov	23	8	56	—
Veliká	35	13	63	—
Lipník:				
Slavkov	32	3	—	10
Potštát:				
Potštát	104	15	—	14
Bořkov	29	3	—	10
Cobášov	28	4	—	14
Zigartice	28	3	—	11
Fulnek:				
Fulnek	182	34	—	17
Kletny	21	2	—	10
Pohoř	29	10	—	33
Pohořelky	16	12	—	12
Stachovice	27	4	—	14
Hukvaldy:				
Skotnice	20	4	60	—
Klokočov	19	5	72	—
Jasník Něm.	58	5	—	10
Všech 20 obcí	740	149	0 3	—

Panství: České obce	R. 1667 —79. osedlých	Němců	Do r. 1880. Němců přibylo %	ubylo %	Panství: Německé obce	R. 1667.—79. osedlých	Čechů	Do r. 1880. Čechů přibylo %	ubylo %
Moravské obvody ve Slezsku.									
Fulštein:					**Dešná**	44	19	—	43
Veska	3	1	67	—	**Fulštein**	11	2	—	18
Litultovice:					**Hrozová**	23	6	—	25
Lhota	23	—	66	—	**Osoblaha:**				
Jaktař	35	—	10	—	Třemešná	61	8	—	12
					Rusín	25	4	—	16
Všechny 3 obce	61	1	47.6	—	Všech 5 obcí	164	39	--	23

10. V ryze českých krajinách.

a) V českých městech, i kde před válkou ani jednoho Němce nebylo, přibylo celkem opět Němcův, a to i bez židů čítáno, kdę byly a zůstaly židovské obce, protože bývali úředně počítáni zvláště. Následuje 41 takových měst, kolik jmenovalo se tam lidí po německu a kolik asi v každém přibylo neb ubylo Němců:

Česká města	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Němců	
	osedlých	z nich Němců asi	přibylo %	ubylo %
Na Brněnsku:				
Bíteš	109	3	—	—
Bučovice	74	—	(12)	—
Dambořice	95	10	—	—
Hodonín	119	23	3	—
Kouřim	66	—	2	—
Kunštát	50	—	3	—
Meziříčí n. O.	278	80	—	16
Nedvědice	27	6	—	21
Rosice	20	—	6	—
Ždánice	94	8	—	5
na Jihlavsku:				
Batelov	80	2	5	—
Luka	30	2	—	—
Telč	228	31	—	6
Třebíč	314	60	3	—
na Znojemsku:				
Blížkovice	25	3	—	11
Náměšť	25	3	—	5
na Olomoucku:				
Boskovice	162	—	9	—
Kojetín	175	7	—	3
Konice	45	—	6	—
Náměšť	31	—	2	—
Plumlov	39	4	—	8
Prostějov	272	86	—	13
Tovačov	105	11	—	5
na Uher. Hradišťsku:				
Brod Uherský	135	13	20	—
Bzenec	141	26	—	10
Klobouky u Broumova	169	—	5	—
Koryčany	38	—	8	—
Milotice	18	—	3	—
Ostroh Uherský	80	—	29	—
Strážnice	426	14	3	—
Zdounky	32	—	3	—
Zlín	146	—	2	—
na Přerovsku:				
Frydland	32	2	1	—
Holešov	129	--	1	—
Hranice	119	34	—	2
Kroměříž	151	32	—	—
Lipník	121	28	—	—
Meziříčí n. B.	126	18	—	2
Místek	113	11	14	—
Ostrava Moravská	90	12	15	—
Přerov	179	17	-	—
Úhrnem	4774	546	1	—

Nejvíce přibylo Němců v těchto městech na Hradišťsku (7%) a na Přerovsku (4%); v ostatních ubylo jich (2%); ve všech těchto 41 městech v krajinách českých čítalo se úhrnem 4774 osedlých, z nich 546 Němců, t. j. 11% již po 30leté válce, a přibylo jich potom ve 200 letech i zde průměrně o 1%.

---

b) Z vesnic v těchto krajinách ryze českých měly tehdy přes $^1/_{10}$ obyvatelů německých a jsou nyní úplně české:

u Nového Města Fryšava ze 36 osedlých 17 N., Maršovice ze 16 a Německé z 21 po 3;

u Tišnova Šerkovice z 11 osedlých 2 již před r. 1656. a 3 nově osedlé místo Čechů;

u Brodku Benešov ze 6 osedlých 2 německé;

u Prostějova Březová z 11 osedlých 2 německé;

u Lipníka Hradčany ze 17 osedlých 2 německé;

u Dřínova ve Lhotě Dlouhé z 11 osedlých 3 německé.

Poněmčené byly tehdy:

Svratka u Nového Města, majíc 5 osadníků Němců;

Biskupsko u Ivančic ze 6 osedlých 4 Němce (a 16 pustých), a

Skoronice u Milotic, kdež usadila vrchnost Němce z Kunvaldu, a vesnice proto nazvána jest »Klein Kunwald«; r. 1670. byli tu ze 26 osedlých již pouze 4 Češi, nově osedlých 8 Němců na místě Čechův.

Velehrad, Broumov, Kostelec u Plumlova, Němčice, Jimramov, Nová Říše, Starč a jiné obce, které se v některých spisech za německé pokládají, byly tehdy úplně české; naopak jiné obce již za 30leté války neb po ní jsou poněmčeny, jak nasvědčují zprávy o jednotlivých místech, podané v oddílech předešlých.

Celkový pohled na změny české a německé národnosti na Moravě

od 30leté války do r. 1880. objevuje se tedy následující:

Krajina	Českých obcí	R. 1667.—79. osedlých	R. 1667.—79. z nich Němců	Do r. 1880. Němců přibylo %	Do r. 1880. Němců ubylo %	Německých obcí	R. 1667.—79. osedlých	R. 1667.—79. z nich Čechů	Do r. 1880. Čechů přibylo %	Do r. 1880. Čechů ubylo %	Průměrně v obojích Čechů přibylo %	Průměrně v obojích Čechů ubylo %
1. u Brna	11	284	50	—	15	10	332	70	7	—	11	—
2. u Víškova a Rousinova	9	400	122	—	17.3	9	249	61	16.5	—	17	—
3. Jižní Morava:												
a) Brněnsko	19	757	159	—	2.6	20	982	207	—	1.8	0.4	—
b) Znojemsko	23	824	230	—	9	27	746	151	—	4	2	—
c) Jihlavsko	3	178	33	—	13.7	8	104	24	17.3	—	16	—
Na jižní Moravě	45	1759	422	—	7	55	1832	382	—	0.1	3	—
4. u Jihlavy	11	557	130	—	23	24	303	56	9	—	14	—
5. u Třebové	26	879	212	—	2.5	35	1651	278	—	10.8	—	5.2
6. u Brodku	1	14	—	86	—	4	95	12	—	27.7	—	39
7. u Litovle	3	83	17	—	20	6	326	76	62	—	48	—
8. u Olomouce	3	58	10	—	7	6	615	113	6	—	6.4	—
9. Sev. Morava:												
a) Olomoucko	32	995	316	2.5	—	38	1297	276	—	15.3	—	9.4
b) Přerovsko	27	1325	258	—	14	20	740	149	0.3	—	8	—
Na sever. Moravě	59	2320	574	—	5	58	2037	425	—	10	-	2.5
Úhrnem ve smíšených krajinách	168	6454	1537	-	8.3	207	7440	1473	-	1	3.1	-
10. V českých krajinách:												
a) města	41	4774	546	1	—	—	—	—	—	—	—	1
b) vesnice	8	129	37	—	27.5	3	37	6	83	—	43	—
Úhrnem	217	11357	2120	—	8	210	7477	1479	—	1.3	4.3	—
Moravské obvody ve Slezsku	3	61	1	47.6	—	5	164	39	-	23	—	3[illegible]
Dohromady	220	11418	2121	—	7.1	215	7641	1518	—	1.8	3.9	—

Celkem změnilo se na Moravě ve 200 letech buď zcela nebo většinou 54 obcí, 22 českých a 32 německých neb poněmčených a v obvodech 2 české, totiž:

Poněmčené obce	Velkost r. 1656-79. lánů	Velkost r. 1656-79. ¹/₆₄
na Brněnsku:		
Kopařovice	7	14
na Znojemsku:		
Miroslav m.	16	10
Podmole	4	45
Lidměřice	3	53
na Olomoucku:		
(Pavlovice) Ostrov	—	3
Vacetín	—	44
Runařov	2	39
Chrastová	1	9
Lhota Chrastova	—	20
Zábřeh m.	10	21
Ruda	1	11
Úsov m.	14	49
Hrádec	5	18
Hlivice	5	40
Nedvězí	1	42
Rohle	3	7
Kamenné	1	1
Unčov král. město	(35)	—
Mladějovice	8	6
Mosklesy	2	21
na Přerovsku:		
Kozí Loučky	2	40
Nýdek	2	50
Úhrnem na Moravě: 4 města, 18 vesnic	130	41

Počeštěné obce	Velkost r. 1656-79. lánů	Velkost r. 1656-79. ¹/₆₄
na Brněnsku:		
Tuřany	13	28
Pavlovice	2	32
Kozlany	8	56
Málkovice	5	1
Pojdomí	—	53
Šakvice	14	11
Ivaň	12	26
Uherčice m.	14	6
Svratka	—	9
na Jihlavsku:		
Toužín	2	22
Markvarec	2	60
Lipnice	1	52
Beranov	4	21
Puklice	3	35
Uhřinovice	3	53
Bradlov	2	33
na Znojemsku:		
Biskupsko	2	57
Chlupice	7	30
Krumlov m.	19	44
na Olomoucku:		
Hněvkov	1	31
Vražné	1	15
Nasobůrky	3	62
Víska	1	18
Cholina	10	36
Myslichovice	5	51
Haňovice	2	21
Bartoňov	1	25
na Hradišťsku:		
Skoronice	7	3

Poněmčené obce	Velkost r. 1656-79. lánů	Velkost r. 1656-79. $^1/_{64}$	Počeštěné obce	Velkost r. 1656-79. lánů	Velkost r. 1656-79. $^1/_{64}$
V moravských obvodech ve Slezsku:			na Přerovsku:		
Lhota	2	62	Klokočov	2	51
Veska	—	4	Skotnice	3	2
			Radíkov	3	14
			Veliká	4	12
Dohromady 4 města, 20 vesnic	133	43	Úhrnem 2 města, 30 vesnic.	171	12

Česká národnost ve smíšených krajinách na Moravě ztratila tedy celkem 2 města a získala 12 vesnic, tedy opět nabyla 10 obcí se 40 lány; v moravských obvodech ve Slezsku ztratila 2 vesnice se 3 lány; úhrnem opět nabyla osm dědin se 37 lány rolí.

V ostatních dědinách zůstávají obě národnosti, pokud z několika set příkladů jiných souditi můžeme, skoro v poměru tom, jaký teď shledáváme. Menšiny pod 10% v ryze českých a německých krajinách splynuly s většinou hlavně za posledních let, kdy národní vědomí v lidu se rozšířilo a sílilo, nebo na skrovnější počet klesly.

Hlavní změny staly se ony ve smíšených krajinách, a ty praví, že tam zase přibylo Čechů přes 3%, na celé Moravě, všecky jmenované obce počítáno, i královská a jiná města a vesnice, úhrnem 4%.

Shoduje se to úplně i s poměrem obecních škol českých a německých v oné době a nyní.

Seznam jich, dále podán, ukazuje, že bylo obecních škol
po 30leté válce českých 64%, německých 36%,
roku 1834—40. » 66%, » 34%,
roku 1890—91. » 68%, » 32%.

Když se počítá nyní všeho obyvatelstva na Moravě 70% Čechů, před 30letou válkou nejméně tolik, 30% Němců a jiných, byl by tedy poměrně k obecním školám po 30leté válce do konce XVII. století na Moravě klesl počet Čechův až na 66%, Němcův a jiných obyvatelů vstoupil na 34%; v první polovici XIX. století bylo 68% Čechův a 32% Němců a jiných.

Podle škol obecních přibylo by tedy opět národnosti české na celé Moravě od 30leté války až podnes také 4%.

Uváží-li se, že v tom byli r. 1667—79. sčítáni pouze osedlí majetníci domů, nikoliv také služebníci a podruzi, ani úředníci všeho druhu ani vrchnosti, byl zajisté poměr národnosti české na Moravě o něco větší, než ona čísla ve smíšených krajinách ukazují. Značnější byl vůbec před 30letou válkou, kdy v jednotlivých dědinách nebylo tolik Němců, jako po válce, ku př. v Telči ani polovice: r. 1570. bylo jich 15, po válce r. 1663. až 28, r. 1678. přes 30;*) nebo dle »starých pustých« od r. 1618. čítáno, ku př. ve Víškově bylo takových 31 českých a jen 5 německých; nebo Němců ani vůbec nebylo v mnohých městech.

Tato čísla praví, že česká národnost patrně mnoho utrpěla v XVII. století 30letou válkou a jejími následky, že potom i za nejhorších pro ni dob ustoupila sice poněkud na severní Moravě přesile tam německé národnosti, která tolik 30letou válkou neutrpěla, nemajíc tu podle oněch úředních popisů v četných osadách ani jedné usedlosti pusté a neztrativši ani jedné v nich usedlé rodiny; ale česká jinde, zvláště na střední a západní Moravě, se rozšířila a celkem opět 10 obcí získala. — Arciť uvážíme-li číselný poměr obou národností, získala německá více půdy: silná toho času menšina 30% dostala 22 osady, sesláblá většina 70% jen 32.

*) Urbáře z těch let a zemská registratura 312., 238. a j. v. — Bližší zprávy a doklady u jednotlivých dědin podány budou ve »Vlastivědě moravské«. Bylo by záhodno, aby proskoumány byly i v této příčině staré urbáře a srovnány s tímto výsledkem o národnosti v polovici XVII. století, kolik bylo kde osedlých Čechů, kolik Němců a kdy kterých přibývalo neb ubývalo. Tím spůsobem doděláme se žádoucích příspěvků k dějinám místním i k historii národní do XVII. století vůbec. — Kolik bylo které národnosti r. 1870, obsahuje spisek »Obyvatelstvo české a německé na Moravě« od Al. V. Šembery ve Vídni 1873.

*

Jeví se i v tom životní síla jedné i druhé národnosti, veliká moc a výhoda, jaké domohla se tu v oněch dobách německá menšina za 30leté války a po ní, a vytrvalost národnosti české, kteráž i po těžkých ranách 30leté války rodné dědiny své celkem udržela a několika ztracených opět nabyla.

Nové osady.

Jen ponenáhlu byly v oněch spustošených dědinách spálené a pusté domy znova osazeny, pustlá a zarostlá pole opět vzdělávána, některé i zcela pusté osady znova zalidňovány (v. u jednotlivých krajů v díle I.)

Kdo ujal pusté usedlosti, dána mu lhůta několika let, do kdy osvobozen jsa všech robot a platů, měl dům vystaviti neb obnoviti a pole vzdělati a nazván proto lhotní,

Dle usnesení sněmovního (str. 8—9,) měli noví osadníci lhůtu obyčejně 3 let, ale na mnohých panstvích více nebo méně, ku př. u Českého Rudolce (v Hradišti Dolním a Horním, Matějovicích, Rudolci a Stejčově) rozdílně: 1, 1½, 2, 2½, 3, 3½ a 4 léta; v Bohušicích 3 a 4 léta; na panství Dačickém v Hříšici 2 léta, v Mutišově 3, v Lidheřovicích 4 a v Bílkově 7 let; v Životicích 2 na 4, 2 na 6, ve Vítonicích na témže panství všichni na 4 léta, v Pavlicích u Jevišovic ½ lán na 6 let, domky na 3 léta, v Plavči ½ lán na 7 let, v Bojanovicích u Jevišovic domek na 1 rok, lán na 10 let atd.

Když obyvatelů přibývalo, zakládány byly též nové osady, méně arci na jižní Moravě, kde bylo mnoho pustých usedlostí v dědinách osazených, více na severní, kde bylo více dědin a obyvatelstva ušetřeno, kde také ve starých osadách nových usedlostí přibývalo. Nazvány jsou obyčejně buď dle sousední obce, na jejíž pozemcích byly založeny, neb po tehdejším pánu svém.

Založeny byly v onom věku nové osady:

a) na Brněnsku:

Jimramov Nový vystavěla vrchnost po r. 1656.; obyvatelů bylo původně 7 sklářů, a dáno jim všem toliko 13 měr

paseky na role; u Nového Města založen Kadov po r. 1656., domky bez polí (R. 308).

Nová Ves u Kounic, Mariahilf, založena r. 1701 od knížete Leopolda z Dietrichšteina. První obyvatelé byli Češi a Němci. Dány jim pozemky od pustých domů Vlasatických, úhrnem 592 míry a pečeť obecní z r. 1705., na ní obrázek Panny Marie nad 5 domky, hrozen a kosíř. (R. 181.).

Nová Ves u Němčic, tehdy »Friedrichsfelder Dörfel«, byla r. 1670. založena o 10 domcích; 5 jich bylo tehdy osazeno Čechy. ostatní byly prázdné. (R. 137).

b) na Znojemsku:

Zdeňkov u Želetavy založen před r. 1659 u bývalé osady zaniklé Martinic od Zdeňka Matiašovského z Matiašovic; r. 1667. bylo tam 5 domků osedlých a 3 pusté, r. 1679. jen 3 usedlé a 5 pustých. (R. 121.).

c) na Olomoucku:

Bedřichov u Rabšteina, založen od r. 1660 u tamní sklenné hutě a železárny. (R. 167.).

Hrochov u Ptení, založen ok. r. 1680. (Volný V., 703.).

Nectava u Biskupic po r. 1677. nikoliv ok. r.1660. (R. 52.).

Přemyslov u Losína po r. 1667. a nazván po Přemyslovi ze Žerotína,

Krenišov u Třemeška také v oné době založen. (R. 120., 23.)

Novoplan u Karlovce založen před r. 1678, kdy tam bylo již 9 německých drvoštěpů osedlých. (R. 96.).

d) na Přerovsku:

Nová Ves jinak Osnice u Val. Meziříčí; r. 1663. usadilo se tu »v divokém lese« 9 chalupníků, paseku v něm učinivše, a byli 8 let všeho platu a roboty osvobozeni. (R. 50.).

Bečva Dolní, Prostřední a Horní r. 1667. čítaly 32 osedlé a 42 domky bez polí, a v letech 1656—1675 rozšířeny o 41 nových,

Hutisko založeno po r. 1656. a mělo r. 1675. již 26 domků, z nich jen 2 s poli. (R. 50.),

**

Rotalovice u Bystřice založeny v lesích po r. 1650., kdy nastoupil panství Bystřické nový pán Jan hr. z Rottalu, a po něm nazvána jest. Měla r. 1667. 29 domů, 19 Čechy osedlých, a 10 pustých (ze 7 obyvatelé utekli), r. 1675. jen 2 neosazené. (R. 225).

U Veselíčka (Chýlic) 3 nové osady v hlubokém lese vrchnost založila od r. 1656. a Němci je osadila:

Kozlov, 5 domků po 10–13 měrách polí pod úrok a 2 bez polí; na obecní pečeti měli českého lva;

Prusinovice u Radvanic, 4 osedlí měli pod úrok několik polí a luk od vrchnosti;

Horní Říka s 3 osedlými, kteří by lesa hájili. (R. 20.).

e) na Hradišťsku:

Halenkov u Hovězího; vystaven byl nejdříve panský dvůr, a vrchnost připojila k němu 18 osedlých z Hovězího, aby tam robotovali; později usazovali se u něho, a vznikla nová osada (R. 357.).

Košíky u Napajedel od r. 1669. 10 osedlých s $99^1/_2$ míry pole;

Žlutava od r. 1667., 20 osedlých, kteří drželi po 1 neb 2 kusech polí, 3—34 měr. (R. 361.).

Lebedov u Zdislavic založen byl r. 1662. od pana Ledenického, aby poddaní hájili rybníka nově udělaného. Vystavěno bylo 9 domků s 3 měr. pole; ale po 2 letech utekli 3, r. 1669. 1, a druhý sloužil u vrchnosti, a zůstali tam jen 3 jmenem Smetaníkové a 1 žebrák. (R. 324.),

Nová Ves u Kvasic od r. 1664.; ze 14 osedlých r. 1668. již »pro nemožnost« 4 utekli. Ke každému domu dala vrchnost 5 měřic polí lesem porostlých; ale ještě r. 1670. nebyly vymýtěny, nýbrž jen co každý motykou mohl udělati. A sněmovní kommisse viděla sama 4. října 1670., jak tam poddaní ozim zadělávali, mimo jiné, jak jeden hospodář se čtyřmi ženskými zaseté obilí motykami neb kopáčem do země zahrabávali; viděla též ostatní pole, na kterých se ještě sklízelo, taktéž mezi porostlinami, a že s jednoho kusu ani míry nesklídili. (R. 299.)

Skoronice u Milotic nově vsadila vrchnost do r. 1656 Němci z Kunwaldu, načež jmenují se Nový Kunwald; osedlých

bylo 18, z nich jen 4 Češi; ale 9 českých usedlostí pustých, z nichž 8 ujali do r. 1670 také Němci (R. 359).

Újezdec u Zdounek, již v XVI. století pustý, byl nově vystaven od r. 1658 měl r. 1670 osedl. 7 a nové pusté 3 domy (R. 303). —

Mimo to rozšířily se v l. 1656 do r. 1679 mnohé osady u větším počtu jen na severní Moravě, ku př. na Olomoucku: u Rudy Temenice Dolní o 10 domů vedle starších 47, Bohodíkov o 6, Radomilov o 4, Bílá Voda o 8; u Koldštýna Habartice o 4, Hamišovice o 5, Moravička o 11, Vijantice o 5; na Brodku Kelčice o 13 vedle starých 12; na panství Unčovském Ruda Německá o 13; u Rabšteina Stará Ves o 26, Hammerstein o 29; na Přerovsku: Fulnek o 15, Starý Jičín o 26, Bystřice o 8, Solanec u Meziříčí o 16, Rožnov o 24 atd.

Více osad bylo založeno později v XVIII. století.

Nové pusté usedlosti a poměry poddaných.

Naopak opouštěli v jiných krajinách usedlosti, když nemohli dostáti všem ukládaným robotám a platům, anebo když s nimi nové vrchnosti a jejich úředníci tvrdě zacházeli.

Takových »nových pustých« měly r. 1669—79, jak ukazují pohledy na celá panství v jednotlivých krajích v I. díle, nejvíce poměrně na Brněnsku Drnovice, Bystřice, Lysice, Mitrov; na Jihlavsku panství Meziříčské; na Znojemsku Horní Kounice, Lesonice, Meziříčsko, Slavětice. Valč, Zdeňkov, samé to menší statky; na Hradišťsku: Broumov, Uherský Brod, Hrádek, Kostelec, Uherský Ostroh, Kvasice, Strážnice, Střílky, Světlá, Zdislavice; na Přerovsku: Bystřice, Kroměříž, Kukvaldy, Holešov, Lutopecy, Prusinovice, Římnice, Skalička. —

Některé vrchnosti utiskovaly poddané a nebývalé roboty a platy jim ukládaly, někde tak, že sám panovník Ferdinand III. a sněm proti tomu vystoupili (viz str. 9–10).

Sněmovní kommisse to na některém panství uvádí za příčinu, proč lidé z usedlostí utíkali, na př. ze Strážovic v kraji Hradišť-

ském utekli r. 1658, 1661 a 1667 tři osedlí z té příčiny, že jim vrchnost nesnesitelné roboty uložila.*)

U Boroné v Krahulčím utekl mlynář před r. 1657, a syn jeho Štěpán Suchý ujav potom mlýn, ohlásil r. 1678 kommissi, že »otec musil utéci, poněvadž byl přidržován k nesnesitelné robotě.« (R. 272).

Z Mikulčic u Židlochovic utekla většina sedlákův do Uher, když je přílišná robota tížila.

Lidé utíkali tehdy ne již pro náboženství, nýbrž že nové vrchnosti nelidsky s nimi zacházely a je příliš utiskovaly. Úřední zápisy podotýkají to samy a málo kde poznamenaly, že někdo v těch letech utekl pro víru, na př. z Vojkovic Němec Tomáš Lang r. 1673, z Vranovic t. r. Albrecht Rumpl. (R. 245, 181.)

Bída mezi lidem byla veliká a platů ještě přibývalo, tak že mnozí nemohli stačiti. Na statku Budkovském a Mladoňovském, na př. dle zprávy ze dne 1. června r. 1657 vedle dvou pánů též od faráře Kdousovskéko Martina Hynka Hlouška podepsané, »od prvního přiznání r. 1656 odešlo, umřelo a nic dávati nemohou:

Rychtář a starší dědiny Budkova**) vyznávají: $^1/_4$ lánu pustý.... z $^1/_2$ lánu utekl Martin Ozabal, zanechal v chudobě ženu s 8 dětí malých....; tři z $^1/_2$ l. a 1 ze $^1/_4$ l. umřeli, »zůstávají siré chudé vdovy, spustlé grunty, kusa chleba nemají, nýbrž mnoho drobných dětí.

V té dědině dokonce nic dávati nemohou.«

Dva z $^1/_2$ lánu a tři z 1 lánu »žádného potahu ani dobytka nic nemají, nic dávati nemohou.«

Rychtář a starší dědiny Lomy***) vyznávají: z $^1/_2$ l. Petr Povolný a Jan Dočkal utekli, Dohnal umřel a »sirotci zůstávají, nic nemají;« jiný $^1/_2$ l. »nic nemá. Lukeš Valech nemůže nic dávati.«

---

*) »Diese sindt aus dieser Ursachen entloffen, dass die Herrschaft sie mit unerträglichen Roboten beleget hat.« (R. 262, f. 6, 7.)

**) Bylo tam t. r. 30 osedlých, 3 lhotní a 27 pustých domů (R. 98.) —

***) V Lomech bylo tehdy 22 staroosedlých, 2 lhotní a 3 pusté domy. —

Rychtář a starší dědiny Mladoňovic*) vyznávají: tři ½lány a 3 lány (Matějka, Chlupáček, Kopeček, Jordánek, Břečkal, Nykula), »tito nemají svého potahu ani dobytka nejmenšího a nic dáti nemohou.«

Rychtář a starší dědiny Lhotic vyznávají: »1 lán Vávra na Kuchařovým do konce nic nemá, nic dáti nemůže.« —

Velmi mnoho lidí opouštěli i velké statky, jinde propustila staré nebo churavé hospodáře vrchnost sama, když nemohli zastati robot a platiti, a z bývalých držitelů usedlostí učiněni jsou žebráci. —

Z nesmírného množství takových případů uvádí se na př.: v Kobylnicích M. Kříž r. 1662 opustil »pro nemožnost« statek 80 měr (R. 153): v Budkově Ondra Danielů, jenž držel 78 měr polí, opustil r. 1659 pro chudobu statek a chodí žebrat;« B. Zimal r. 1667 z téže příčiny opustil dům se 76 m. polí, v Radoticích r. 1664 M. Chrast 80 m. (R. 98); v Domamili Filip Štípa, když sestárnul, opustil r. 1668 statek s 75 m. p. (R. 244); ve Vyčapech Jakub Kopečný »pro velké stáří a nemožnost« r. 1668 statek 80 měr opustil, jiné 3 r. 1663 »pro nemožnost utekli ze statků po 60 m.“ (R. 334); v Hostimi Říha Čermák ze statku 86 měr, v Únanově Jakub Čech 75 m., Řehoř Kuldan a několik jiných lány (R. 179, 180); v Blížkovicích T. Marek 80 m. (R. 368); v Předíně u Brtnice Mik. Fučík 82 měr r. 1676, Ond. Šilhavý »pro velkou chudobu« statek 44 m. (R. 268); v Maršově sám rychtář Mikuláš, jenž vedle rychty měl 54 m. polí, a 2 sousedé (R. 289); — na panství Úsovském v Klopině Ondra Urbanů r. 1675 jsa »již velmi stár byl propuštěn«, a statek s 100 m. zůstal pustý (R. 91); ve Vaconovicích Oříšek utekl a M. Vrba »pro stáří opustil dům« s 50 m. (R. 237); — v Kunčičkách u Hukvaldů Michal Ondrák 70 m., ve Fryčovicích Brož 60 m a čtyři sousedé ze statků o 40 m.; v Tiché V. Kubka »pro chudobu« r. 1671. opustil dům s 48 m., B. Kubečková r. 1672. s 60 m. a potom chodila žebrat**); — ve Troubkách u Zdounek J. Šenkýř míval 52 měr a pak chodil žebrat; v Těšankách Mik. Doležala

*) V Mladoňovicích 26 osedlých, 1 lhotní a 2 pusté; ve Lhoticích 8 osedlých a 3 pusté (tamtéž).

**) B. K. . . . »den Bettelstab genieszet« (Reg. 67.).

56 m., ve Svrčovicích Vojta Polák, »poněvadž byl zcela skřiven, vrchnost jej r. 1663. propustila« z $^3/_4$ lánu; ve Štípě »pro nemožnost« odešli r. 1661.—65. čtyři sedláci, z nichž jeden měl 60, druhý 97 měr polí (R. 363.); ve Všemíně opustil »fojt r. 1666. statek s 62 měrami v jednom kuse«, v Trnavě také »fojt 70 m.« ve 2 kusech atd. (R. 363.).

Někteří opustili větší statky a převzali jen chalupy nebo domky, někteří raději »dali se na vojnu«

Panství tím arci pustla, a vrchnost i násilně přidržovala poddané, aby ujali některého statku, nebo je z jedné obci do druhé libovolně přesadila. Vůbec horšily se i dále robotní poměry lidu tak, že sama úřední kommisse poznamenala to na některých panstvích světských a biskupství Olomouckého, jakožto »nesnesitelné.«

Úroky vrchnostenské, pokud jsou prameny známy, byly zvětšeny dvakrát až třikrát tolik, jako bývalo před válkou; jiné platy také zvětšeny, někdy čtyřikrát tolik. A kdežto dříve jen určité dni ve žních poddaní robotovali u panských dvorů, po 30leté válce bylo jim ukládáno pořáde více, až musili veškeré práce po celý rok dělati; na př. obec, která do války platila jen $^1/_4$ kopy gr. půlletně a jen 3 dni orala na ozim jednou v rok, musila po ní platiti úroku celou kopu půlletně a mimo ty dni ještě jiné roboty konati. Jiná platila totéž, jako dříve, ale nucena byla místo 6 dní v roce 20 dní robotovati a jiné práce s potahem dělati; jiná robotovala 3 dni, potom 27 dní v roce; nebo jiná dříve ani nerobotovala, platíc za to úrok, a po válce 51 dní robotovala, mimo to dříví dovážela a j. v.*) Později nuceni byli více dní robotovati v jednom týdnu, než před válkou po celý rok.

Vůbec málo kde s lidem po lidsku zacházeli a z poddaných nevolníky dělali, jak obsahují pozdější opět úřední spolehlivé paměti o celé Moravě **).

---

*) Přehled těchto poměrů lidu poddaného v 29 obcích býv. panství Třebíčského v. Časopis Matice moravské r. 1891., str. 238., 324. a násl., jinde ku př. Paměti panství Veverského od P. K. Eichlera, Telč, město a panství, od J. Berngra a Jar. Janouška a j.

**) Exequations-Eassions-Tabellen z r. 1750., zachované v zemské registratuře v Brně. Na základě jich vydáno bude samostatné dílo o poměrech lidu poddaného na Moravě v XVIII. století.

Vrchnosti na četných místech nechávaly si domy a pozemky poddanské, hlavně od pustých domů a po zemřelých hospodářích, buď je ke dvoru, k ovčínu nebo mlýnu připojily, nebo nové panské dvory a ovčíny z nich udělaly. Stalo se tak v Těchově, v Bránicích Něm., v Čerčíně (180 měr), v Olešné, Bukové u Pernšteina (200 měr), na Račicku, v Říčkách u Rosic ($187^1/_2$ m.), v Pohořelicích (729 měr), v Říkoníně, Výmyslicích, v Ledci, Dražovicích (360 měr); ve Spělově, v Opatově (462 m.) v Netíně, Dalešicích a Skryji, v Dukovanech, v Litovanech (6 lánů), v Mašůvkách, ve Skalici na Olomoucku (132 m.), ve Važanech (210 m.). v Dubě (144 m.), Vrbatkách, ve Svanově, v Miňůvkách, v Kyselovicích, ve Střelné, Vlachovicích, ve Lhotě Francově, v Mistřicích, v Jestřabicích (7 lánů), v Kašavě, Kudlovicích, Otrokovicích (224 m.), Topolné (20 čtvrtlánů), v Louce, Nivnici (115 m.), v Mlatcově a j. v.; — ve Slezsku v Matějovicích (108 měr).

Na Křižanovsku vzala vrchnost skoro všem obyvatelům něco rolí, louky, rybníky, sádky a lesy. (R. 326); les vzala vrchnost také Račicům.

Z bývalých domů poddanských učinila si vrchnost hospodu, na př. v Modřicích (se 160 měr.), vinopalnu v Kyselovicích, v Rožince, v Tučapech z obecní radnice r. 1666., ve Svanově, ve Vysokém Poli u Brumova; pivovar v Olešné, zahradu v Lukovci a j.

Někde pak vidíme, že užila jich k posvátným a dobročinným účelům, na př. z pustého domu vystavěla vrchnost kostel v Lomnici od r. 1670., špitál v Batelově r. 1675., radnici z 1 pustého v Jevišovicích, z druhého školu (r. 1660.) a pole nechávala obci.

Z velké části pozemky od pustých domů rozdělila někde vrchnost mezi ostatní sousedy.

Mnohé zůstaly pusté a zarostly lesem, nejvíce na Olomoucku a Hradišťsku; ku př. na Brněnsku u Važan, Domašova, na panství Rajhradském, u Zbraslavě; na Znojemsku u Starého Hobzí, u Čepkovic (300 měr polí) u Klučova, Šamíkovic (200 m.); na Olomoucku, u mnohých obcí panství Mírovského a Svitavského; na Hradišťsku: u Medlova většina pozemků 16 pustých usedlostí, u Dobrkovic, Kelníků, Mistřic, Liptálu, Halenkovic, Boršic, u Slavkova, Vrbky, Střílků, na panství Koryčanském, Lukovském, Napajedelském a Zdouneckém.

Vinice lesem porostly, na př. u Věteřova na panství Ždánickém, u Ivančic (262 čtvrti »zcela lesem«), Čučic, u města Dunajovic (168 měr); na Hradišťsku při Újezdci u Buchlova; neb udělali z nich role, na př. u Bohoňova, Podolí, Petrovic u Krumlova, neb i pastvinu, ku př. u Mikulčic, Milotic a j.

Teprve později mýtěny byly porostliny a lesy, a nová pole vzdělávána.

Pusté dvory stály ještě r. 1669.—79.: v Týnci u Břeclavě, v Řeznovicích, Ejvanovicích; v Bohunicích, v Milfroně, Chlupicích; v Plešicích, Hajčíně, v Kojetíně, v Kostelci u Plumlova, v Bojanovicích, Všetulech, Podhradí; pusté mlýny: v Šebrově, Lomnici, Valtinově, Jamolicích, Popovicích u Jaroměřic; na Olomoucku v Pačově, v Provodově, v Podhradí a j.

Některé obce, jmenovitě v krajinách hornatějších a podél řek utrpěly mimo válku též mnoho povodní a jinou živelní pohromou: Hodonín, Oslavany, Dunajovice, Studlov u Křetína, Malohostice, Loštice, kde r. 1664. voda vzala 10 domův i s obyvateli, v Maloníně 4 domy r. 1658, Frenštát, Příbor (17 domů voda strhla a sebou vzala) a jiná místa na Hukvaldsku; Lhota nad Bečvou u Lešné, jíž povodněmi hrozila úplná zkáza, Dolní Ves u Lukova, Jablunka, Roketnice a jiné více na Vsetínsku; Zdislavice, Diváky, Lhotka u Zdounek, Želechovice atd.; na Slezsku Jindřichov.

I pusté domy někde křovím zarostly, na př. v Blížicích u Koryčan 6 pustých do r. 1670 (R. 313.).

V mnohých obcích, jmenovitě v kraji Brněnském a Znojemském nejvíce spustošených, když vyměnilo se obyvatelstvo a starší vymřeli, nevěděli již r. 1670 ani rychtáři a konšelé, i v některých městech, komu pustá místa někdy patřívala, a jak se tato jmenují, ku př. v Bojanovicích Horních 18 pustých míst, v Začanech 9, v Hustopeči 57 pustých míst, »kde před lety domy stály, však o jejich jmenech teď se*) nic neví,« — ve Hruškách 16, v Německých Prusích »7 pustých usedlostí od r. 1618, jejichž jména se dověděti nebylo možné;« v Uherčicích »20 zcela pustých míst, kde před časy domy stály;« v Jiřících 4, v Martínkově u Lesonic »nevěděli konšelé jmenovati pole, jež k 19 pustým domům patřila;« také ve Vitonicích, Želeticích a j. v.

*) Psáno 13. května 1873. (Reg. zem. č. 171.)

Utrpěla pak těmi všelikými pohromami nejen hospodářství, nýbrž i řemesla. Někde tak sešla, že bývalé cechy zanikly, na př. i v král. městě Uherském Hradišti a Kyjově, poněvadž ještě r. 1669 »nebylo dosti řemeslníků.«*) Jinde za té doby sotva živořily, a mnozí řemeslníci živili se orbou.

Nové rozdělení pozemkův.

Na velmi četných panství v celé zemi děly se pak změny i co velkosti statků. Nejen že jednotlivé usedlosti větší byly děleny ve 2, 3, 4 a více malých, naopak několik menších usedlostí v jednu sloučeny, neb od jedné přidána jsou pole druhé, nýbrž i celým osadám byly veškery pozemky nově rozděleny.**)

Obyčejně uvádí se příčina, by mezi osedlými byla rovnost učiněna.

Dělo se to celkem nestejně a po vůli nebo svolení vrchnosti. Uvedu některé doklady z rozličných let a krajin.

U Polehradic a všech vesnic panství Velehradského »obyvatelé se několikráte vystřídali, a nebylo tu nižádného starého muže, jenž by mohl dáti kommissi r. 1669 zprávu, jak a mnoho-li rolí dostal jeden po druhém. Držitelé nechali některé kousky neúrodných polí ladem ležeti, a každý si připojil kus od pustých rolí« (R. 364). Také u Kelčic na panství biskupském nevěděli, co komu z pustých rolí patřilo, a »vrchnost všechny znova rozdělila r. 1664.« ($^1/_2$ lány obdržely po 12 kusech a 32 měr, zahradníci po tolikéž kusech o 12 měrách (R. 237). U Koryčan v Lí-

*) Consignation der Vernewerung der Zünfte in den k. Städten Mährens 1669, Notizenblatt der hist. stat. Sekcion r. 1863 str. 28—39, uveřejnil Kr. d' Elvert. Podána jest tu statistika řemesel v ostatních městech královských.

**) Důležity jsou tyto zápisy pro vlastivědné bádání. Nemůže se totiž souditi podle rozdělení pozemkův všade na stáří osad, jak se někdy píše a dle něho praví, že ta neb ona dědina jest předkřesťanská, jiná z určitého století. Stopovali jsme to právě u takových osad a shledali u všech, podle nichž uděláno bylo takové pravidlo domnělé, že ani jedna z nich nemá původního rozdělení pozemků, nýbrž všechny byly nově rozděleny po 3oleté válce.

skovci »bylo r. 1656. několik celých lánů; poněvadž ale některá pole zcela porostla velkými lesy, udělala vrchnost mezi poddanými rovnost, podělivši je po $^{1}/_{2}$ neb $^{1}/_{4}$ lánu« ($^{1}/_{2}$ lánu po 9 kusech 28 m., $^{1}/_{4}$ l. po 3 kusech 14 m. (R. 313.).

Na panství Lideřovském »byla velká nestejnost a proto léta 1671. po úřední výměře dáno poddaným k jejich domům: $^{1}/_{2}$ láníkům po 2—6 kusech 32 m. $^{1}/_{4}$ l. tolikéž kusů 11 měr. (R. 18).

U Šumic, nově založené vsi na panství Krumlovském do r. 1676. vyměřeny jsou lány dva po 51—61 m., $^{1}/_{4}$ lány po 26—27 m, v 11—12 kusích. (R. 134.).

Na panství kláštera Hradiského stalo se nové rozdělení v letech 1680—1742.: v Bohuňovicích, »poněvadž byla nestejnost mezi osedlými $^{1}/_{2}$ lány, $^{1}/_{4}$ lány a zahradníky, že několik zahradníků mělo pole, několik nic, pročež dala vrchnost všechny změřiti, zrušila $^{1}/_{2}$ lány a udělala z nich zahradníky.« (15 obdržela po 10 kusech $40^{5}/_{8}$ m., ostatních 13 po 6 k. $7^{3}/_{8}$ m.); v Březci »měl jeden sedlák více polí než druhý, proto rovným dílem byli rozděleni« (po 4 kusech, 36 m.). Někde obdrželi také jen po málo ale velkých kusech, jinde až po 10, 14 kouscích. (R. 182).

Na konci XVII. století, okolo r. 1690., stalo se tak u Náměště a Biskupic na Olomoucku. Vrchnost všechny pozemky sloučila a znova rozdělila. Před tím měl v Náměšti jeden $^{3}/_{4}$lán 4 kusy a 43 m., druhý 11 k. a tolikéž měr; $^{1}/_{2}$ lány po 4—12 kusech, 29 m.; v Biskupicích lán po 4 až 15 kusech a 51—68 m., $^{1}/_{2}$ lány 4—16 k. a 39 m. — po tom v Náměšti 18 po 23 kusech, $31^{1}/_{2}$ m. orných polí, jiní po 3—6 k., $2^{5}/_{8}$—$4^{5}/_{8}$ m. orn.; v Biskupicích 9 po 19 k., $42^{6}/_{8}$ orn., jiní po 15 k. $21^{5}/_{8}$ m. orn. kromě ladem ležících a zahrady. (Reg. 127).

U Čech v Drahonovicích mívalo 6 půllánů po 4-8 kusech a 26 m., 9 po 13 m., od r. 1700 nebo ještě dříve všechny $^{1}/_{2}$ lány po 12 kusech a $30^{1}/_{2}$ m.; podobně i v jiných obcích Českého panství (R. 58).

V Úsově mívali hádky o pozemky, a tedy r. 1708. jim nově jsou rozděleny. Dříve měly $^{3}/_{4}$ lány po 4—8 kusech a po 25 měrách v každé ze 3 stran, = 75 měr; $^{1}/_{2}$ lány po 4—7 k. po 16 m.; $5^{1}/_{3}$ osminy v těch stranách = 50 měr.; $^{1}/_{4}$ lány po 6 kusech 8 m. $2^{2}/_{3}$ osm. v každé straně, = 25 m.; potom 29 měšťanů po

10 kusech $49^{3}/_{9}$—$52^{2}/_{8}$ m., ostatních 16 osedlých po 5 kusech a 10 měr. (R. 91.).

Roku 1706—1712 rozděleny jsou pozemky na panství Rajhradském, na př. v Čeladicích mívali po 1—6 kusech rolí, 9—18 měr, však od r. 1706. po 9 a 10 kusech; v Domašově míval lán po 6—11 kusech, 25—40 měr; od r. 1712. ve 12 kusech 41 m., menší usedlosti po 8—10 k. 14 měr; v Holasicích dříve nestejné živnosti ($1^{1}/_{2}$ lánu, 1 lány, $^{1}/_{2}$ lány a $^{1}/_{4}$ lány) po 4—6 kusech, od r. 1706. ve stejné díly po 14 kusech a 45 měr.; v Ostrovačicích mívali lány po 14—21 kusech a 68 měrách, $^{1}/_{2}$ lány po 16—18 k. a 34 m., zahradníci po 3—5 kusech a 11 měrách, od r. 1712. větší usedlosti po 30 kusech a 48 měrách, menší po 27 kusech a 14—16 měrách. Podobně i v jiných tam obcích.

Na panství Víškovském stalo se tak v Heroticích a Topolanech r. 1713., v Rybníčkách r. 1730. Do toho léta měly v Heroticích: lán 8 kusů, 72 m., $^{3}/_{4}$ l. 9 k. $49^{1}/_{2}$ m., $^{1}/_{2}$ l. 6—7 k. 33 m., $^{1}/_{4}$ l. 9 kusů, $16^{1}/_{2}$ m. atd. — potom v Heroticích »sedlák« 13—14 kusů, 46—47 měr, $^{1}/_{4}$ lán 13 kusů, 23 měr, chalupník po 3—5 kusech a 5 měrách; v Topolanech sedlák po 17 k., 60 m., $^{1}/_{4}$ lán po 17 k., 20 měrách.

Také v Dražovicích, Nosalovicích a Tučapech »učiněna byla rovnost«; ale jinde na témž panství staré rozdělení zůstalo. (R. 238.).

Na panství Znojemském v Citonicích »roztrženy jsou« bývalé lány a $^{3}/_{4}$ lány a z nich udělány samé $^{1}/_{2}$ lány po 20 kusech, $50^{5}/_{8}$ m. orných polí, $2^{6}/_{8}$ m. ladem a po 3 lukách; v Olbramkostele někdejší 3 lány, 2 l., 1 l., $^{3}/_{4}$ l. a $^{1}/_{2}$ lány rozděleny jsou v $^{1}/_{2}$ lány po 32 k., $57^{1}/_{2}$ m., a $^{1}/_{4}$ lány po 17 k., $28^{6}/_{8}$ m.; v Plenkovicích 2 lány, $1^{1}/_{2}$ l., 1 l. a $^{5}/_{4}$ l. nově rozděleny ve 14 stejných živností po 46 kusech, 72 m. orn., $2^{1}/_{4}$ m. ladem a 1 louce; Kuchařovice nově rozděleny jsou v 25 živností po 26 kusech, $56^{6}/_{8}$ m. orn., 1 m ladem a ve 14 po 14 kusech $28^{3}/_{8}$ m. (R. 288.).

U Bítova r. 1749. rozděleno ve Vosnovicích na stejné díly: 11 po 30 kus., $70^{6}/_{8}$ m. orn. a $22^{1}/_{4}$ m. ladem a podobně v jiných obcích tamějších. (R. 255.).

Až třikráte byla v 76 letech r. 1669—1745. rozdělena ves Březovice na panství Kyjovském; podruhé uděláno tam 40

$^{1}/_{4}$ lánů, po třetí 14 $^{1}/_{4}$ lánů po 23—24 kusech, 28 měrách a 4 lukách, a 26 podsedků neboli zahradníků po 10, 15, 17—19 k., 6—8 m. polí a 1—4 loučkách. (R. 282.).

Podobně stalo se nové rozdělení pozemků na jiných panstvích ve všech krajích buď vesměs neb u některých obcí: jako u Slavkova, Bítišky Osové, Bohdalic, Bojanovic Horních, Kojatek, Kunštátu, Křetína, Lanžhotu, Lomnice, u Břeclavě, Oslavan, u Rájce, Řičan a Veveří, Rosic, Ždánic, u Zámků Nových, u Buchlová, na panství Louckém a sv. Kláry ve Znojmě, u Fryšavy, Starého Hobzí, Jemnice, u Náměště, Višnové, u Dřevohostic, Kelče, Prusinovic, Veselíčka, Rudoltic atd.

Veliká část obcí má takto úplně nové rozdělení veškerých pozemků.

Držitelé starých usedlostí zůstali obyčejně na statku zděděném.

Kde udrželi rodné domy nejdéle.

Mocný cit lásky k rodišti a vlasti, od Boha člověku vrozen, působil u četných rodin, že i za poměrů těžkých udrželi dědictví otcovské. Je to pro ně zajisté tím úcty hodnější a čestnější, když to učinily dle největší možnosti i za nejhorších poměrů, jako za 30leté války a po ní.

Úkaz ten potěšivý jest v životě lidu vůbec, tím více při pohledu na onu těžkou dobu; v tom ušlechtilém citu jevila se dílem i povaha lidu a spočívala i naděje do budoucna.

A jako jinde, i tu jeví se to poměrně nejvíce v hornatějších krajinách, zvláště na západní Maravě, kde lid skutečně v potu tváře vzdělává rodnou zemi a někdy až těžko se uživí.

Pěknou tu vlastnost ukazuje nám pohled do starých pamětí o jednotlivých domech a rodinách r. 1656—1749. Srovnáme-li je, vidíme mnohé rodiny na jedné a té usedlosti až 100 let, v několika obcích i většinu rodin. Více jich zůstává v rodné obci časem na jiné usedlosti.

Pohlédneme do několik rozličných krajin, uvádějíce, kde bylo kolik osedlých domů po 30leté válce a kolik z nich udrželo se v jednom a témž rodě do r. 1749, tedy až 100 let:

Obce	Osedlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů	Obce	Osedlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů
Staré **Brno**	86	9	Rostěnice	24	2
Husovice	14	3	Žebětín	22	1
Komořany	34	12	Moravany	41	5

Obce	Osedlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů	Obce	Osedlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů
Lískovec	26	1	Řečkovice	24	3
Rudka	10	—	Troubsko	26	7
Zbraslav	15	—	Vostopovice	31	3
Žarošice	53	4	**Rajhrad**	28	3
Sivice	32	2	Čeladice	8	—
Blažovice	20	—	Holasice	18	1
Jiříkovice	5	—	Hluboký	9	3
Šitbořice	44	1	Loučka	12	2
Moutnice	8	2	Opatovice	36	3
Syrovice	10	—	Ostrovačice	23	8
Žilošice	38	—	Přibislavice	5	2
Ořechov	14	—	Popovice	13	2
Kohoutovice	16	—	Rajhradice	15	1
Hvozdec	12	—	Rebešovice	13	1
Chrlice	27	—	Sobotovice	17	—
Modřice	70	2	Sokolnice	15	—
Šlapanice	32	1	Telnice	17	—
Začany	10	—	Kobylnice	17	—
Tuřany	12	1	Jiříkovice	9	1
Žilošice	18	5	Ponětovice	10	—
Pozořice	22	4	Horákov	16	—
Kovalovice	29	1	**Líšeň**	64	1
Olomoučany	16	2	Slatina	25	2
Habrůvka	7	1	Ubec	13	1
Říčmanice	10	1	Tvarožná	35	4
Kanice	7	—	Velatice	18	1
Babice	18	—	Habrovany	52	1
Bilovice	26	2	Lulč	54	6
Březina	13	—	Nemojany	26	5
Jehnice	16	2	Bohdalice	14	—
Vranov	8	—	Herotice	9	1
Černovice	42	1	Kučerov	5	—
Vejvanovice	31	6	Čechy	31	6
Klobouky	82	15	Boršov	49	—
Bukovina	19	2	Kozlanv	32	2
Bukovinky	9	1	Málkovice	19	—
Ochoz	17	5	Šaratice	48	1
Žarotice	35	1	Čerčín	12	—
Zbejšov	21	1	Kobeřice	34	1

Obce	Osedlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů	Obce	Osedlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů
Milešovice	21	1	Jinačovice	21	5
Nížkovice	37	4	Bystřice u Brna	36	1
Bučovice	74	1	Bosonohy		
Bohuslavice	47	3	u Tišnova:	39	7
Brankovice	28	4	Borač	20	14
u Víškova:			Bělč	9	2
Herotice díl	12	—	Březina	14	6
Nebštych	5	1	Drásov	48	20
Opatovice	24	3	Drahonín	17	9
Rybníčky	12	—	Hradčany	11	6
Studnice	27	4	Jilmové	7	3
Topolany	32	3	Jamny	6	1
Hodonín m.	119	—	Komín	49	2
Lednice	90	4	Kynice Něm.	37	8
Mikulov	316	9	Lomnička	18	3
Klentnice	40	2	Ochoz	7	1
Mušov	34	—	Olší	4	1
Perna	78	2	Rohozeč	13	5
Pardorf	41	4	Předklášteří	25	2
Popovice	65	—	Řikonín	3	1
Polany	86	3	Středchov	5	2
Pouzdřany	65	—	Svatoslav	24	3
Pulgařov	54	—	Šerkovice, díl	11	7
Strachotín	58	1	Újezd	10	6
Selce	57	—	Všechovice	15	10
Uherčice	52	1	Štěpánovice	25	15
Vistonice Dol.	60	—	u Pernšteina:		
» Horní	56	—	Bory	8	—
Drnholec	78	4	Buková	12	1
Troskotovice	64	9	Byšovec	10	1
Blansko	59	5	Chlívský	10	1
Lhota Dlouhá	12	1	Čebín Dolní a Horní	10	1
» Dolní	10	2	Černovice	19	—
» Horní	5	3	Čenvír	6	—
Ráječko	18	1	Čtyrdvory	12	—
Sukdol	6	2	Doubravník	62	9
Vilémovice	7	—	Jestřebí	5	1
Bítiška Veverská	80	—	Hodonín ves	12	1
Javůrek	12	2	Hrdá ves	8	—

Obce	Osedlých r. 1667–79	Udrželo domy do r. 1749 rodů	Obce	Osedlých r. 1667–79	Udrželo domy do r. 1749 rodů
Husle	4	—	Hodiškov	17	6
Jabloňov	5	1	Kalý	5	3
Klokočí	9	2	Kotlasy	12	12
Kobylnice	5	—	Lhotka	14	9
Korožná	9	1	Matějov	13	9
Kovářov	6	—	Mirošov	15	11
Kozlov	5	2	Nová Ves	22	16
Křeptov	3	1	Obyčtov	17	16
Křížovice	6	—	Olešinky	2	1
Lesenovice	10	—	Ostrov	32	5
Lískovec	7	1	Podolí	11	9
Litava	9	—	Počítky	17	1
Maňova	8	—	Pokojov	12	12
Milasín	9	2	Račice	7	6
Nedvědice	27	1	Radňovice	15	3
Olešnička	8	1	Radošín	6	2
Pivonice	8	2	Rousměrov	8	6
Rakoví	3	—	Rožinka	7	7
Rožná	15	1	Řečice	16	15
Sejřek	12	1	Sazomín	17	16
Skorotice	9	2	Sklenný	12	6
Smrček	8	2	Slavkovice	17	14
Střítež	14	1	Svratka	26	19
Štěpánov	17	—	Újezd	13	8
Švarec	6	—	Veselí Nové	41	17
Ujčov	8	—	Vatín	16	11
Věžný	10	—	Vysoký	16	10
Vrtěříž	10	1	Zvole	26	21
Žďár	109	11	Drnovice	23	1
Bobrová Dol.	52	14	Hluboké	13	—
» Hor.	46	17	Konice	10	1
Bobrůvka	17	13	Voděrady	9	—
Bohdalec	22	16	**Batelov**	80	8
Branškov	7	7	Spělov	14	3
Březí	15	11	Švábov	13	9
Buč	12	10	**Brtnice**	85	11
Jámy	29	29	Brtnička	16	10
Jiříkovice	9	7	Brancouzy	19	10
Hlinné	12	12	Brodce	5	4

Obce	Osedlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů	Obce	Osedlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů
Čichov	8	—	Černý a Milíkov	21	3
Heraltice	23	13	Chroustov a Kyjov	12	2
Hrotov	7	6	Nadějov	13	4
Hvězdanovice	6	4	**Litovle**	250	7
Chlístov	13	10	Brníčko	13	1
Jestřebí	11	6	Černý	37	7
Kněžice	26	17	Chořelice	21	4
Komárovice	10	3	Nasobůrky	21	2
Krahulov	7	6	Třidvory	24	5
Lhota	20	12	Víska	7	—
Malé	11	11	**Veselíčko** jinak Chýlice	35	1
Markvartice	10	6	Kozlov u Veselíčka	7	—
Opatov	33	6	Lazníky	16	—
Petrovice	14	1	Radvanice, díl	7	—
Předín	23	14	Staniměřice	7	—
Přibislavice	19	5	Svrčov	5	—
Přimělkov	6	2	Újezd	41	—
Príseka	21	8	Výkleky	7	—
Radonín	11	5	**Příbor**	254	5
Rychlov	4	1	Brušperk	86	5
Říše Stará	46	29	Frenštát	147	24
Šašovice	4	4	Místek	113	3
Smrčny Dol.	12	5	Mor. Ostrava	90	4
Střížov	21	10	Veska	17	2
Uhřinovice	9	5	Lhotka	14	—
Víska	6	6	Nová Ves u Ostravy	12	4
Meziříčko	13	10	Přívoz	18	2
Jamné	10	7	Sklenov	20	3
Řehořov	18	5	Hustopeč	53	5
Rybné	11	9	Milotice	29	5
Věžnice	7	4	Vysoká	20	2
Luka	30	17	**Kelč**	102	18
Bítovčice	13	3	Babice	15	—
Kozlov	17	16	Kunovice	26	2
Předvoř	6	5	Kunčice	24	2
Studnice Horní	14	12	Komárno	10	1
Votín, díl	4	2	Komárovice	22	3
u Rudolce Německého:					
Bohdalov	43	10	Kladruby	37	3

Obce	Osedlých r. 1667.—79.	Udrželo domy do r. 1749. rodů
Lhota Podhradní	22	4
Lhotka	12	1
Němetice	9	1
Osíčko	15	3
Posvátno	23	4
Police	21	2
Rousko	20	—
Špičky	32	1
Těšice Dol. a Hor.	17	5. 2.
Zámrsk	15	2
Prusinovice	29	1
Bořenovice	10	1
Kostelec	33	10
Lišná	16	1
Roštění	45	1
Uherský **Ostroh** v		
městě	45	3
na předměstí	51	8

Obce	Osedlých r. 1667.—79.	Udrželo domy do r. 1667. rodů
Blatnice	92	5
Blatnička	30	—
Boršice	47	—
Hluk	74	2
Chýlice	32	7
Kunovice	151	23
Lhota Hroznova	59	2
Nivnice	79	3
Zlín	118	5
Březnice	26	6
Jaroslavice	13	1
Kudlov	27	3
Laškovice	16	2
Mlatcova	12	—
Pržno	22	—
Příluky	18	2
Želechovice, díl	17	2

Právě v takových dědinách, kde jeví se láska k rodišti a zděděné zemi, zachovalo se také nejvíce rozličných památek církevních a světských, národních písní, nářečí, kroj a jiné známky národního života.

Církevní správa.

Obyvatelé stali se v 2. polovici XVII. století skoro všichni katolíky, a kostely za války spustošené byly ponenáhlu obnovovány. Obrácení dělo se na rozkaz krále Ferdinanda II. i sněmovního usnešení; ku př. po válce r. 1649. učiněn zápis v Památkách sněmovních: »Aby lidé ... pokání činili a tudy křesťanská chvalitebná pobožnost tím hojněji zase vštípena býti mohla, ku kterémužto cíli pozůstává tato upřímná cesta, aby na všech místech v této zemi a v naší samospasitelné religii katolické a křesťanské svornost zachována byla . . .

Vedle čehož JCM. za to od věrných a poslušných stavův poddaně výhledáván a prošen jest, aby nad tím svou císař. a král. protecti pevně drželi a všelijaké bludy a z nich pocházející zlé, kdyby se kdy jaké vyskytnouti a vlouditi chtěly, odvraceti ráčila, tak aby pod JCM. nejmilostivější ochranou v té pravé svornosti a bez všelijaké roztržitosti v jednostejné víře pokojně živi býti mohli.« *) Podobně i příští léta.

Působilo se k tomu i násilím s pomocí světskou.

Málo který poddaný utekl po válce dle zápisů sněmovní komisse r. 1669—79. »pro víru« ještě v těchto letech, a zanechal živnost pustou, na př. r. 1673. z Vojkovic, Vranovic, z Kroměříže.**) Více opouštěli je, když s nimi nové vrchnosti na některých panstvích nekřesťansky nakládaly (v. str. 190.).

V letech 1661—78. obrátili na Moravě sami jesuité ještě přes 11.000 lidí, nejvíce luteránů na víru katolickou, ***) hlavně v Olo-

*) Sněmovní Památky r. 1649. v archivu zemském, f. 30.

**) Zemská registratura 181., 245., 77.

***) Časopis Matice Moravské 1891.: Statistické výkazy o reformaci na Moravě a v rak. Slezsku 1661—1678. od Dr. A Rezka.

mouci, na panství Šternberském, v Rymařově, Vsetíně, Uher. Hradišti, Brně, Jihlavě, Telči, Třebíči, v Jimramově atd.

V hornatějších krajinách udržovali se nekatolíci nejdéle. V osadě Kamenické u Jihlavy bylo jich r. 1662. ještě více než 1/4, 330 protestantů vedle 812 katolíků; v Heralci na hranicích »jeden sedlák vydržoval ok. r. 1662. nekatolického učitele pro 6—7 chlapců.«*)

Ostatní na víru obrátili ponenáhlu duchovenstvo světské a jiné řehole.

Kněží byl tak velký nedostatek, že jednomu faráři dáno ve správu i několik kostelů, a jsou případy ještě na konci XVII. století, že byli v celém nynějším dekanátu jenom 2 faráři. Také dekanáty byly rozsáhlé, obsahujíce dva a více nynějších dekanátů. Zvláště málo bylo jich v oněch krajinách hornatých, kde pak udržovala se jiná vyznání, jmenovitě luterské ještě na počátku XVII. století, na př. r. 1711—13. v okolí Žďárském, **) kde bylo poměrně k jiným krajinám málo duchovenstva, nebo v okolí Fulneckém, jmenovitě v Suchdole a Kunvaldě, odtud pocházeli původcové Ochranova n. Herrnhutu.

Toliko 2 farní osady v celém nynějším dekanátu byly v 2. polovici XVII. století: v Třebíčském (v Třebíči a Rudíkově, nyní je tam 10 farních osad), v Meziříčském n. B. (Valašském M. a Rožnově, nyní 12), ve Vsetínském (ve Vsetíně a Pržně, teď 9);

po 3 u Bystřice P. n. (10),***) u Jedovnic (13), Lomnice (9), Nového Města (10), Telče (11), Náměště (9), Hodonína (11), Zdounek (10), Vyzovic (11), Dvorců (11), Koldštýna (13), Šilperka (10);

po 4 u Kounic Dolních (8), Hustopeče (14), Židlochovic (13), Boskovic (9), Opatovic (11), Slavonic neboli Dačic (8), Bučovic (13), u Bzence (13), Strážnice (13), Napajedel (9), Pozlovic (9), Holešova (15), Kelče (10), Dubu (12) a Zábřehu (9).

Nejvíce bylo jich: po 7 u Kouřimě (13), Podivína (12), Jihlavy (11), Meziříčí n. O. (15), Hostěradic (12), Jevišovic (11);

po 8: u Mikulova (20), Víškova (12), Unčova (11), Mohel- (11), Bystřice Velká (11), Uher. Hradiště (14), Místku (16);

---

*) Zpráva děkana Meziříčského, r. 1662. Ř. Volného Kirchliche Topographie von Mähren II., díl 2. str. 426., díl 3. str. 185.

**) Zemský archiv, Bočkova sbírka č. 4655—4660.

***) Čísla v závorce udávají, kolik jest nyní farních osad v témže děkanství.

po 9: u Znojma (teď 20);

po 10: u Brna (17), Jaroměřic (16) a Jemnice (teď 14).

Dekanáty byly velké, některý, jako nynější archipresbyterat †), ku př. Brněnský* sestával r. 1660. z 19 far a 5 filialek, z nichž některé později přiděleny jsou k novým dekanátům: Kouřimskému, Kounickému, Modřickému a Slavkovskému; Znojemský* obsahoval i Hradecký, Jaroměřský a 1 díl Jemnického, Ivančického a Vranovský; Uh. Hradišťský* i Bzenecký, Kyjovský, Napajedelský, Uh. Brodský, Strážnický; Telečský* obsahoval i Jihlavský, Dačický, Jaroměřský, Jemnický a Želetavský; Víškovský* i Švábenický, Bučovský, Slavkovský a díl Prostějovského; Olomoucký* i Bystřický, Cholinský a Šternberský a díl Dubského, míval ještě r. 1660. 19 far, pak jen 6; Mikulovský* s nynějším Podivínským a dílem Hodonínského; jiné byly: Lomnický*, Meziříčský*, Prostějovský, Kroměřížský, Přerovský*, Svitavský*, Šumberský* Budišovský, Unčovský*, Mohelnický*, Příborský*, Jičínský*, Lipnický, Osoblažský*.

Později do r. 1699. zřízeny byly nynější dekanáty: Bučovský, Dolno-Kounický, Hustopečský, Židlochovský, Podivínský, Třebíčský, Měřínský, Třebovský, Hostěradský, Jaroměrský, Slavoňský jinak Dačický, Boskovský, Holešovský, Strážnický, Uh. Brodský, Val. Meziříčský; ostatní v XVIII. století.

Staré arcidiakonaty bývaly: Olomoucký, Brněnský, Přerovský, Spytihněvský, Břeclavský a Znojemský.

Nových kostelů vystaveno na př. v nynější Brněnské diecesi††) bylo v XVII. století 60, v XVIII. 152; far bylo tu do r. 1783. 255, od t. r. do 1860. přibylo jich 149 nových.

Farních osad na celé Moravě bez obvodů bylo uprostřed 2. polovice XVII. století 430 (v Olomoucké nynější arcidiecesi přes 230, v Brněnské diecesi 199) — po 100 letech, r. 1783. a 1822. bez obvodů ve Slezsku úhrnem 881 (v Brněnské diecesi 404, v Olomoucké arcidiecesi 477). a 28 klášterů; v obvodech 17 farních osad; tolikéž i r. 1860., r. 1890. na Moravě 921 (čítaje arci 6 farních osad arcipresbyteratu Opavského na Moravě: Podštát, Fulnek, Spálov, Valteřovice, Butovice, Kujavy), v obvodech 18 (Jaktař, Slavkov, Štablovice, Litultovice, Vražné, Osoblaha, Ful-

---

†) Hvězdičkou poznamenané jsou nejstarší dekanáty.

††) Zřízena byla roku 1777.

štein, Hrozová, Jindřichov, Janov, Liebenthal, Petrovice, Pitarně, Třemešna, Rudoltice, Vysoká, Slatina, Životice).

Přibylo tedy od polovice XVII. až do konce XVIII. 450, více než dvakrát tolik, co po 30leté válce; pak zůstal počet stejný až do polovice našeho století, načež přibylo do r. 1890. úhrnem 40 nových far nebo samostatných kaplanství. *)

Počet osadníků vzrostl poměrně více, někde až 8—10 krát a více, na př.: **)

Farní osada	Osadníků		Farní osada	Osadníků	
	r. 1662. až 1691.	r. 1891.		r. 1662. až 1691.	r. 1891.
Budějovice	1100	4105	Hevlín	150	2572
Lukov u Jaroměřic	271	1448	Jaroslavice	200	2207
Starč	677	1822	Dyjákovice	280	2593
Želetava	504	2347	Slup (Čule)	300	2916
Opatovice	259	2216	Batelov	650	3740
Pavlov u Želetavy	406	811	Třešť	1043	6142
Kounice Horní	168	1091	Mrákotín	2000	2456
Únanov	120	1320	Rancířov	200	992
Litobratřice	150	1400	Stonařov	500	2152
Našiměřice	40	517	Brtnice	979	4541
Kadov	50	452	Přibislavice	300	1848
Kounice Německé	130	511	Luka	479	3821
Popice u Znojma	150	419	Kamenice	1142	2765
Strachotice	220	1234	Měřín	670	5010
Dyjákovičky	300	2002	Radostín	350	1287
Vrbovec	200	1297	Losín	591	4991
Milifron	100	481	Lešná u Meziříčí Valaš.	436	1673
Břečkov Horní	160	1284	Fulnek	1296	7961
Lukov u Vranova	140	1087	Kujavy, Pustějov a Životice	1672	3442
Šafov	150	541			
Štítary	220	1356			
Hrádek	200	2723			

*) Zprávy z r. 1664., 1673., 1691. podané od Ř. Volného ve Kirchliche Topographie I. 1—5, II. 1—4; Statistische Uebersicht vor Mähren 1822., rukopis Cerroniho sbírky v archivu zemském č. II. 391. Catalogus cleri dieoceseos Brunensis et Olomucensis 1891.

**) Zprávy děkanův r. 1662. a 1691. podané od Ř. Volného v Kirchliche Topografie von Mähren.

Někde stály kostely a fary ještě v letech 1662.—1691. opuštěny, a farních nebo zádušních pozemkův užívali osadníci nebo vrchnost.

Vedle katolíků směli tehdy na Moravě býti jen židé, jakožto »markraběti náležející regale.« Usazovali se nejvíce v městech (viz str. 109—114) a měli někde »židovské krámky« u samého kostela katolického.

Co se v l. 1660.—1691. nalezalo v kostelích, jaká byla nadání zádušní a jaké příjmy farní, obsahuje podrobně z tehdejších zpráv farních a děkanských církevní topografie Moravy od P. Ř. Volného. Kněží obyčejně mívali zádušní pozemky, desátek obilní a jiné věci a vydržovali učitele buď sami nebo společně s obcemi a vrchností.

Panství a statky duchovní měli v XVII. a XVIII. století jmenovitě: biskup Olomoucký veliká panství Víškov, Chrlice, Mírov, Svitavy, Kroměříž, Budišov, Libavu, Kelč, Hukvaldy; v obvodech Osoblahu;

jesuitský alumnat v Olomouci Nový Jičín a Římnice;

seminář v Olomouci Luběnice;

kapitula sv. Petra v Brně: Podolí u Brna;

jesuitská kollej v Brně: Řečkovice a Diváky, — v Uher. Hradišti Habrovany a Zdounky; — v Jihlavě Meziříčko; — v Olomouci Bohdalice, Čejkovice, Roketnice, Týničky; — v Telči Knihnice; — ve Znojmě Babice; — v Jindřichově Hradci Popelín;

kláštery v Brně: sv. Anny Ořechov, sv. Josefa Tuřany, sv. Michala Těšany, sv. Tomáše Hvězdlice; — klášter Zábrdovský Jesenici, Klobouky a Zábrdovice; Králové klášter Staré Brno, Oslavany, Frainšpice a Lidměřice;

kláštery v Královë Poli, Rajhradě, Tišnově, Nové Říši, Louce, Hradišti u Znojma, sv. Kláry a sv. Kříže ve Znojmě panství téhož jména;

klášter v Krumlově Maršovice, ve Žďáře Křížanov a Žďár;

v Jihlavě Dominikáni Rantířov; v Olomouci sv. Klary Čelechovice, sv. Kateřiny Kožušany a Všech Svatých Vrbatky, v Jevíčku Bělov; ve Šternberce Žerotín; — v Hradisku Březovice, Hradisko, Konice a Šebetov; — na Velehradě Vejvanovice, Velehrad a Wiesenberk; — na Strahově v Praze Něm. Bránice, Kounice a Mikulovice;

rytířský řád německý Sovinec, Červenou Lhotu a v obvodech Děvice;

probošt v Mikulově Jiřice; děkan v Lipníku ves Podolí, v Meziříčí n./O. Petrovice a farář v Kdousově ves Kdousov.

Dekanáty byly zároveň obvodem školním; farář byl spolu představeným a děkan dozorcem školy.

Školy.

Před 30letou válkou byly české školy, zvláště katolické a bratrské, mezi nejlepšími v Evropě. I menší obce pečovaly o vzdělání mládeže, a v městech bývaly školy, na nichž učili muži vystudovalí na universitě Pražské; ale válka zničila v četných obcích i školy, a to někde tak, že ani na celých panstvích a farních osadách neměli vlastní školy ještě r. 1670., tím méně v jednotlivých schudlých vesnicích.

Že nebylo ani školy ani učitele v celé farní osadě, výslovně se připomíná: v Kouřimi ani v celé farní osadě ještě r. 1653. nebylo školy ani učitele, v Nemoticích, v Měníně, Přibicích, v Kobylí, Kynicích Německých, v Újezdě u Kouřimě, v Radostíně, v Přibislavicích, v Urbanově, Růžené, v Kostelním Vydří, Lipolci, Matějovicích, v městě Vranově, v obou Lukovech (u Budějovic a Vranova), v Myslibořicích, v Čáslavicích, v Prostoměřicích, v Častohosticích, v Rouchovanech, v Koldštýně, v Drahanech, v Domaželicích, v městě Frydlandě u Příbora a j.

Školy vyšší jmenují se tehdy:

V Brně jesuitská škola a chlapecký seminář;

v klášteře Zábrdovském u Brna filosofická škola, (nynější 7. a 8. třída gymnasijní);

v Mikulově od r. 1631. nejstarší kolleje piaristův v Rakousku gymnasium, tehdy o 6 třídách, pak i filosofická škola a seminář; jesuitské gymnasium v Jihlavě, ve Znojmě, v Telči gymnasium a seminář, v Olomouci gymnasium, kněžský seminář, v Uherském Hradišti gymnasium 1642. a chlapecký seminář od r. 1670., piaristské gymnasium zde 1687., v Lipníku piarist. gymnasium od

1633, v Příboře piarist. gymnasium od r. 1693., ve Staré Vodě u Budišova piaristské gymnasium od r. 1695.; úhrnem do konce XVII. století 1 kněžský seminář, 2 filosofické školy a 10 gymnasií.

Dívčí ústavy byly jen 2; v Brně pro šlechtické a měšťanské dívky založen r. 1654. a v Olomouci u Voršilek r. 1677.

Městské školy větší jmenují se tehdy jen v největších městech.

Obecní školy jiné byly u farních kostelů, a to ještě ani ne u všech 430. Měly je totiž dle zachovaných a známých pamětí královská města a ze 250 měst a 2600 vesnic toliko 327 (skoro jen $^{1}/_{10}$) obcí. *)

Školy neb učitele měly:

1. na Brněnsku:

a) české 54: městskou Výškov, (ředitel kůru, spolu učitel, druhý učitel a 2 pomocníci), a Tišnov obecné školy; Ivančice, velké, ale spustlé město (mělo školu pustou a toliko 1 učitele); Rajhrad, Šlapanice, Lišeň, Ořechové (teprv od r. 1689.), Telnice r. 1691., (dříve »pro nedostatek příjmu nebylo školy ani učitele; r. 1691. byla sice škola, ale »bídně vystavena, přece již učitelem obydlena«); Slavkov, Žeratice, Bučovice, Prusy Německé, Topolany, Rychtářov, Pustoměř, Drnovice, Židlochovice, Blučina, Nosislav, Újezd, Dambořice, Otnice, Polehradice, Šitbořice, Hodonín, Čejkovice; Šardice až teprv asi od r. 1690., Podivín, Lanžhot, Břeclav, Mikulčice, Tvrdonice (jen učitel, ale bez školy), Kounice Dolní, Rosice (škola ještě r. 1653. zcela spustlá; r. 1691. byla již nová škola na místě chudobince); v Bítišce Veverské byly sice 2 školy, ale 1 učitel, v Lipůvce učitel bez školy a stálého platu; Drásov, Lomnice, Doubravník, Loučka Dolní, Jedovnice, Blansko, Doubravice, Letovice, Bořitov (»učitel pro 3 farní osady: Bořitovskou, Černohorskou a Lhotskou ustanoven a jen na posnopné odkázán«), Lysice, Olešnice, Bystřice, Jimramov, Zvole, Nové Město, Žďár, Nové Veselí;

b) německých 26: Brno, Mikulov, Tuřany, Modřice (učitel v najatém bytě učil; škola stála ještě r. 1680. pustá), Komořany,

*) Sestaveno a čítáno dle zápisů v zemské registratuře z r. 1667-79. u některých osad, kde stála škola, a dle zpráv děkanův r. 1662.—91. v Kirchliche Topographie von Mähren, I. díl 1.—5., II. díl 1.—4. od Ř. Volného.

Kučerov, Pohořelice, Příkluky, Zaječí, Medlov, Pravlov, Malešovice, Cvrčovice, Vlasatice, Hustopeč, Pouzdřany, Uherčice (děti učily se v radnice), Popovice, Perná, Drnholec, Nové Sídlo, Frlešdorf, Dunajovice Dolní, Troskotovice, Selce, Pulgařov.

2. na Jihlavsku:

a) českých 26: městské školy v Telči a Třebíči (zde r. 1662. dobrý učitel, r. 1674. opět 3 učitelé a dobří hudebníci, jindy 4; učili počtům, hudbě, počátkům latiny a j.); obecní školy měly: Meziříčí (škola spadla, proto děti učily se v učitelově domě), Bítiška Osova, Budišov, Křižanov, Strážek (učilo se r. 1662. v obecním domě několik dětí); Měřín, Kamenice, Netín, teprva r. 1691., Luka, Červená Lhota; v městě Vladislavi učilo se v malém domku; (v Rudíkově byla škola, ale ne učitel, protože nebylo platu); Brtnice, Batelov, Kněžice (v nájmu, po staré škole zůstalo jen pouhé místo); Mrákotín, Studená, Urbanov (r. 1672.), Želetava, Heraltice (r. 1662. novou školu, ale žádného učitele, r. 1691. ano), Opatov (starý učitel, ale žádné školní děti), v Pavlově (nebylo ani školních dětí; učitel konal jen službu v kostele), Stará Říše (učilo se v radnici), Nová Říše, Dačice (po válce neměly ani školy, ani učitele; r. 1662. učilo se v malém domku u hřbitova) a nepochybně též i smíšené město Třešť;

b) německých 6, školy: Jihlava, Stonařov, Rancířov teprv okolo r. 1669., Vilanec (měl školu, ale nebylo v ní r. 1662. dětí); (v Českém Rudolci stála pustá škola a neměli učitele), Čižkrajov, Slavonice.

3. na Znojemsku:

a) českých 19: Jemnice, Budeč (r. 1672), Dešná, Kdousov, do Krasonic chodil učitel ze Želetavy, Jaroměřice, Budějovice, Dalešice, Krhov, Starč, (v Hostěradicích škola, ale bez učitele), (Mikulovice, škola spustlá, děti učil r. 1657. obecní písař v radnici), Křtěnice (r. 1690), Jevišovice (r. 1660. udělala vrchnost z pusté chalupy školu), Blížkovice; v Bítově škola r. 1672.; Olbramkostel (škola r. 1657. shořelá a nebyl tu pak učitel); (v Horních Dubňanech »nebyl učitel a ve škole zůstával sedlák«); Náměšť, Lidměřice a Bíteš;

b) německých 21: městskou školu ve Znojmě; obecní: Staré Hobzí, Vratěnín, Neustift, Rančířov, Oleksovice, v Olbramovicích a Našiměřicích nebyla škola, však učitel, Jiřice, Štítary,

Stálky, Popice, Šatov, Dyjákovičky, v Tasovicích učilo se jen v postě, Vrbovec, Hrádek, Hrušovany, Jaroslavice, Dyjákovice, Krumlov.

4. na Olomoucku:

a) českých 40: Boskovice, Knihnice, Čechy, Bohuslavice, Konice, Slatenice, Jevíčko, Trnavka Nová, Úsov, Zábřeh, Zvole, Jedle, Bystřice, Blahoňovice, Dolany, Pěnčice, Týnec, Tršice, Dub, Charváty, Němčice, Tovačov, Ivanovice, Dobromělice, Kojetín, Hradisko, Náklo, Senice, Nešetice, Králice, Březovice, Unčov, Mladějovice, Hnojice, Dolní Štěpánov, Prostějov, Kostelec, Plumlov, Smržice, Určice;

b) německých 40: městskou školu Olomouc, obecní: Chornice, Křenová, Třebová Moravská, Boršov, Rychnov, Tatenice, Svitavy, Greifendorf, Vendolí, Mohelnice, Rymařov, Horní Město, Brunseif, Jiříkov, Kočov, Moravice, Šilperk, Losín, Jestřábí, Budišov, Stará Voda, Gundrovice, Vítkov, Dvorce, Beroun, Kunčice, Lomnice, Bělčice, Hněvotín, Olšany, Slavonín (v najatém bytě), Cholina, Újezd, Libiny Něm., Hradečná, Paseka, Šternberk, Něm. Huzová, Domašov.

5. na Uher. Hradišťsku samé české školy, 57: městská v Uher. Hradišti, jiné v Uher. Brodě, ve Strážnici (»kamenná u hřbitova ale téměř bez dětí, které chodily všecky do školy k piaristům«, založené r. 1633.), v Kyjově a Zlíně; obecní školy nejprve měly: Velehrad Tupesy, Bilovice, Újezdec, Březová, Vlčnov, Šumice, Lipov, Milotice, Malenovice, Kostelec, Koryčany, Klobouky, Brumov, Újezd, Vlachovice, Morkovice, Březnice, Želechovice, Fryštátl, Vsetín. Potom r. 1671—1691. se ještě jmenují: Nivnice, r. 1672., Hračovice, Bánov (»škola ještě spustlá, ve zříceninách«), Osvětimany, r. 1691. nová. Jinde i v několika městech připomínají zprávy od vrchností r. 1667., od duchovních r. 1672. a 1691. a farní pamětní knihy, že tam byl učitel, o škole pak ničeho, nebo výslovně se praví, že tam škola není. Jsou to: Buchlovice, Derfle, Ostroh, Újezd u Brodu, Boršice, Nezděnice, Strání, Němčí Horní, Blatnice, Nová Lhota, Bzenec, Ješov, Vracov, Střílky; na východní straně Lidečko Dolní, Pozlovice, Ořechov, Slavičín; Napajedla, kde učitel bydlil v chudobinci; Pohořelice, Zdounky, Kvasice, Litenčice, Rataje; Vyzovice (»učitel ve špatném obydlí«), Slušovice (učitel v nájmu), Pržno, kde bydlel »na faře, poněvadž tu škola není.«

6. na Přerovsku: *a)* českých 29: městské školy měly: Přerov, Kroměříž a Příbor; obecní: Holešov, Bystřice, Dřevohostice, Kostelec, Mysločovice, Prusinovice u Holešova, Chropín, Kokory, Horní Moštěnice, Lipník, Bělotín, Drahotouše, Osek, Kelč, Hustopeč, Soběchleby, Špičky, Všechovice, Meziříčí n. B., Lešná, Rožnov, Kašová; Starý Jičín (teprv od r. 1685. školu dřevěnou vystavěli osadníci, a vrchnost dala k ní paseku 6 měr a 1 louku), Štramberk, Frenštát, Spálov;

b) německých 9: městskou školu Nový Jičín; obecní: Jasenice, Suchdol, Šenov, Odry, Fulnek, Podštát, Vražné, Kujavy;

7. v moravských obvodech ve Slezsku německé školy: Fulštein, Hrozová, Jindřichov, Osoblaha, Poruba, Rudoltice, a ve Slezsku nyní pruském Ketř.

Úhrnem bylo křesťanských škol neb učilo se na Moravě ve **327** obcích, totiž v **225** českých (=**68·8%**) a ve **102** německých (=**31·2%**); v obvodech v 7, dohromady ve 334 obcích, o celé 100 méně, než bylo tehdy farních osad.

K nim sluší připočísti asi 20 škol v židovských obcích (viz str. 113) a to jako posud k německým školám, i jest pak u všech asi 350 co do národnosti tento poměr: **64%** českých a **36%** německých (30% křesťanských a 6% židovských škol).

Při tak malém počtu škol po 30leté válce nemohlo arci vzdělání vůbec opět se vzmáhati, a lidé i nejváženější v obci, jako byli purkmistři a radní, z velké části neuměli psáti ani v polovici XVIII. století a místo podpisů dělali křížky u pečetí obecních, Češi a Němci.*)

Školy stavěly a vydržovaly si obyčejně všecky obce jedné farní osady dohromady nebo vrchnost, v městech obce samy. Někde však nechtěli ještě r. 1672. školy stavěti ani učitele vydržovati, odkládajíce to, nebo jen na faráři toho žádajíce.

Učitel nemaje dostatečného příjmu, byl nucen ještě jiným spůsobem vydělávati, aby rodinu slušněji uživil a vychoval. Na

*) Popisy obcí na Moravě r. 1749. v zemské registratuře.

mnohých místech měl rozličné zaměstnání vedlejší, někde učitele nedůstojné. Pravidelně byl ředitelem kůru, varhaníkem a zpěvákem (kantorem). V Příklukách a Zaječím byl zároveň obecním radním a písařem; obecním písařem v Lomnici, Pasece blíž Unčova a j., začež měli tam obyčejně kus pole a louku; v Medlově byl povinen natahovati hodiny na věži (1691); v Židlochovicích byl zvoníkem, v Hněvotíně u Olomouce kostelníkem a zvoníkem; v městě Budišově varhaníkem a zvoníkem.

V Německých Libinách, Hradečné a jinde, hlavně na severní Moravě a ve Slezsku, zvonil učitel proti mračnům a za to měl obyčejně »několik snopů obilí« nebo určitý počet bochníků chleba.

V Bítově byl učitelem kostelník r. 1657; na Hrádku u Znojma byla »dobrá škola, ale žádný učitel; jeho místo zastával r. 1657. hospodský.« V Pulgařově, Vlasaticích a Selcích byli učitelové 1691., kteří »z nouze byli zároveň hostinským.«

Příjmy měl tehdy učitel nestejné a rozličné, ve vsích i městech: buď určitý plat peněžitý od faráře neb obce a vrchnosti, školní plat (sobotáles) neb i rozličné dávky, někde chleba, máslo, boty, nebo »jen posnopné dle libosti.«

Od obce měl kromě školného: v Lipníku 46 zl., v Uher. Brodě 30 zl., 4 míry pšenice a tolikéž ovsa; v Židlochovicích, kde byl spolu varhaníkem a zvoníkem, 26 tolarů, však od r. 1671. jen 12 grošů týdně; ve Dvorcích 28 zl. a 7 sáhů dříví; v Pohořelicích 30 zl., v Třebíči r. 1662. učitel od města 24 zl., r. 1674. již 3 učitelé, jindy 4 a »dobří hudebníci« placeni byli dílem od literatův, obdrželi denně od jednoho měšťana po pořádku oběd a chleba z 1 měřice mouky v chudobinci upečeného, a 10 sáhů dříví od města. Ve Vískově ještě r. 1672. a 1691. od města 14 zl. nadace, »začež každý pátek oficium sv. Kříže a každou sobotu Stabat mater zpívati musil; v neděli a ve svátek měl obědy od faráře, v postě ale denně u jednotlivých měšťanů střídavě, nebo 7 kr. za to; ale sotva desátý něco zaplatil«; v Medlově 6 zl. 24 měr žita a za natahování hodin na věži zvláště plat; v Dolních Kounicích 24 zl.; v Dačicích od města 20 zl; v Břeclavi 16 zl. a 12 měr žita; ve Vyzovicích 16 zl.; v Blučině 16 zl. a 3 míry žita; v Kyjově 16 zl. a potraviny, varhaník 30 zl. a potraviny, oba piva jako farář, 1 vědro a patok také 1 v.; v Německé Husové 16 zl. a za hraní na varhany 2 zl., 1 vůz sena, 6 sáhů dříví, pole pod

3 míry; v Hustopeči u Kelče 14 zl. a 2 kopy obilí, $1\frac{1}{2}$ míry pole; v Lomnici, zároveň obecním písařem, 12 zl., koledu a pomlásku, 1 políčko a loučku; v Přerově 12 zl., varhaník 18 zl.; v Nosislavi 9 zl. a 8 měr žita; ve Stonařově 9 zl.; v Jevíčku, 10 zl. od města; v Kamenici u Jihlavy 6 kop grošů a 4 míry žita od obce; v Luce 2 kopy gr., 7 měr žita a 1 pár bot; ve Skalkách 18 měr žita; v Určicích $6\frac{1}{2}$ zl.; v Bělčicích 4 zl. 40 kr.

Farářové vydržovali učitele, jak bývalo za nejstarší doby, ku př. v Jemnici platil učiteli 20 zl. a dával mu obědy v neděli a ve svátek; v Kdousově 10 zl. a 10 měr obilí, něco přidala obec; ve Starči 14 zl. a 15 měr žita; v Slavonicích 10 kop gr., 12 měr žita a 1 m. pšenice; v Želetavě »7 kop gr. a něco žita«. v Měříně a v Bystřici u Olomouce po 8 zl.; v Bystřici nad Pernšt. týdně 6 gr., v neděli a ve svátek oběd neb za to 10 zl. ročně; v Nákle 6 měr žita, v neděli a ve svátek oběd; školu vydržovali osadníci; v Dolanech 6 zl., 4 m. žita, 1 m. pšenice a 1 m. ječmene; od kláštera ve Staré Říši 5 zl., 5 m. žita a $\frac{1}{2}$ míry hrachu; v Pavlově u Želetavy od faráře 4 zl., 4 m. žita, 4 m. ovsa a 1 boty; v Moštěnicích Horních 4 zl. od kostela a v neděli obědy; v Horním Veselí někdy oběd a 3 6 měr žita; v Novém Městě místo oběda ročně 10 zl.

Od obce a faráře nebo kláštera neb kostela: v Nové Říši měl strávu v klášteře a dostával od obce 17 kop gr., v Německých Libinách 20 zl. od obce a kostela $\frac{1}{4}$ pole a za zvonění proti mračnům několik snopů (Wettergarben); v Tovačově od města 15 zl., od kostela 5 zl.; v Blížkovicích od faráře 12 zl., od obce 7 zl.; v Bítišce Osové 4 zl. od faráře a něco posnopného; v Křížanově od obce 7 zl. a každou neděli oběd na faře; v Charvátech od obce 3 zl. a tolikéž od faráře mimo obědy v neděli a ve svátek; v Dubě od kostela 4. zl., od sedláků něco peněz a obilí; též od faráře a obce vydržován byl učitel v Batelově, v Brtnici, Třešti a j.

Od vrchnosti na př. ve Vískově vydržoval děkan učitele a ředitele kůru, město a vrchnost 2 učitele a 2 pomocníky, v Horním Městě u Rymařova měl $37\frac{1}{2}$ zl. o 12 sáhů dříví; v Jedovnicích 10 zl. a 6 měr žita, v Hodoníně a j.

Od vrchnosti a obcí: v Zábřehu od obce 25 zl. 4 kr., od pána něco obilí; v Bojkovicích 16 zl. ročně a potraviny od

vrchnosti a vsí; ve Frýštátu placen od vrchnosti a obcí, měl zahrádku a mohl 2 krávy míti; ve Vsetíně placen od města a vrchnosti; v Lomnici „měl pán učiteli platiti, však odpíral mu to, a také děti do školy neposílali; proto nebylo tu často učitele.«

Osadníci vydržovali učitele: v městě Budišově, kde byl i varhaníkem a zvoníkem, měl od města ročně 22 zl., 4 měřice žita a dvakráte v roce od každého domu v městě 1 kr., od každého sedláka v Nové a Staré Vsi 2 bochníky chleba; v Bělotíně na penězích toliko 28 grošů, od tehdejších filialek (v Nýdku, Stříteži, v Bartolovicích a Jindřichově), když tam byla mše sv., po 1 gr.; dostával pak od sedláků ročně 189 bochníků chleba a posnopného okolo 5 kop obilí; v Malenovicích ročně 8 zl., $7^1/_2$ m. žita a mohl si 2 krávy držeti; v Napajedlích, ve Zlíně, v Brunseifě byl spolu obecním písařem (»notářem«) a měl od osadníků 32 zl.; v Pasece blíž Unčova spolu varhaníkem a písařem 25 zl. 31 kr., 1 pole pod 2 míry a loučku; v Jiříkově od obcí 20 zl.; v Hradečné 19 zl. a za zvonění proti mračnům něco posnopného; v Pozlovicích 18 zl., asi 5 mandelů pšenice a tolikéž ovsa; v Ješově 15 zl. a nějaké maličkosti; v Rožnově 12 zl., 8 sáhů dříví; v Bohuslavicích u Čech na Olomoucku 12 zl. a 6—7 měr žita; v Úsově 8 zl. a 6 m. žita.

V Újezdě u Brumova 8 kop pšenice, ovsa a koledu; v Kočově u Rymařova dostával od 2 vesnic (Kočova a Vojnovic), ročně 8 zl., od každého sedláka 1 bochník chleba, za zvonění asi 75 snopů žita a tolikéž ovsa, měl 1 pole pod $^3/_4$ m. a od každého chlapce, který se učil jen čísti 1 kr., od těch pak, kteří se učili také psáti týdně $1^1/_2$ kr.; v Dolních Moravicích od vesnic i za písařství 16 zl. 40 kr., za zvonění $3^1/_2$ zl., od každého sedláka 1 bochník chleba, za zvonění proti mračnům posnopné a j.*)

Ve Vlachovicích dostával asi 8 kop pšenice, tolikéž ovsa, pak máslo, nebo za to $12^1/_2$ zl.; v Osyce $8^1/_2$ zl. a posnopného 3 kopy a 34 snopy pšenice a tolikéž ovsa; v Bystřici pod Hostýnem 7 zl. a posnopné a mohl 2 krávy míti; v Králicích u Olomouce 2 zl., od osadníků něco obilí; v Kvasicích od každého

*) Zvonili ještě v XIX. století. V nedalekém Rešově zabil hrom učitele a 12 letého chlapce dne 12. července 1810., když proti mračnům zvonili. (Volný, Kirchliche Topographie II., díl 4. str. 119).

osadníka 2 české groše s $^1/_4$ m. žita; v Miloticích 20 měr žita; v Ořechově 18 m.; v Slavičíně 16 m. pšenice a tolikéž ovsa, vejce a od každé vsi 1 vůz dříví; v Nové Lhotě byl obecním písařem a měl od každého usedlého ročně po 2 groších a 1 bochník chleba; v Lipově po 2 krejcařích a několika snopech obilí; ve Velké po 1 groši a posnopné; v Újezdě u Brodu 13 m. obilí ročně; v Nezděnicích od 4 vsí 19$^1/_4$ míry a 49 snopů žita; v Nivnici od osadníků 18 měr žita, potom ok. r. 1691. dvojnásobně tolik; v Šumicích 15 měr pšenice.

V Újezdě blíž Unčova $^1/_4$ lánu polí a 19 zl. od obcí; v Jesenicích u Jičína pole pod 1 míru, zahrádku, louku, 1 vůz sena a »něco posnopného«; ve Vatenicích u Třebové obilí a dříví od osadníků a koledu.

V Kokorách měl 2 m. pole a od každého usedlého ročně po 3 kr.; v Konici na Olomoucku »po 2 kr. a byl spokojen«; v Pěnčicích po 2 kr. a několika snopech obilí; v Němčí Horním od sedláků 20$^1/_2$ m. a 10 másů másla; ve Vražném »chleba, obilí, a něco peněz«; v Gundrovicích od každého sedláka dvou vesnic jen 2 bochníky chleba ročně.

Jinde neměl určitého platu, jako na př. v Lipůvce, ve Smržicích, Kostelci u Prostějova, v Slatenicích dostával jenom asi 10 měr žita a »něco z dobroty farářovy«; v Šenově dostal něco lnu a potravin; v Pohořelicích »jen maličkosti«; ve Vlasaticích a Selcích ještě r. 1691. mimo školu »z nouze držel zároveň hospodu«, ve Vražné »chleba, obilí a něco peněz« atd.

Toliko posnopné měl učitel v Bořitově, v Kostelci u Prostějova, v Litenčicích, Mikulčících, v Mrákotíně »jen několik snopů obilí od každého sedláka“, v Otnicích, v Újezdě u Židlochovic, v Žeraticích, ve Veselí u Hradiště Uher., ve Zdounkách.

Někde ani nechtěli mu platu dávati, ani obec ani vrchnost, a učitel musil odejíti.

V moravských obvodech ve Slezsku měli učitelé:

V Osoblaze od města ročně 24 zl., 4 měřice žita, z nadací 13 zl. 36 kr., pak ze 4 sbírek v roce asi 10 zl. a dříví z lesa biskupského; — v Hrozové od sedláků obilí dílem v zrně nebo ve snopech, pak koláče, za hraní na varhany ročně 2 zl. 24 kr. a měl zahradu pod 1 míru; — v Jindřichově měl desátek z Jindřichova, z Janova a Petrovic asi 10 zl. ročně, pole na 12 věr. setby a ještě jedno velké, ale neúrodné pole a louku; varhaník

dostával od osadníků ročně 48 zl.; — v Pitárni od osadníků ročně 5 měřic žita, tolikéž ovsa, pole pod 8 měřic, 1 loučku a zahradu; — v Rudolticích od této obci a ze vsi Vína ročně 118 bochníků chleba, 49 mand. žita a 30 m. ovsa; — v Pelhřimově Moravském polí pod 9 měřic, 33 mand. žita, tolikéž ovsa, 90 bochníků chleba a 1 zl. 54 kr. od obce; — ve Vysoké polí 6 měřic, 3 louky pod 2 vozy sena, chleby, něco peněz a posnopné.

Od r. 1785. měl učitel na venkově nejméně 130 zl. ročně, podučitel 70 zl., pak školné (sobotáles), koledu a jiné dávky starobylé; od r. 1853. na farní škole 300 zl. a jinde 250 zl., podučitel 100—120 zl. Od r. 1870. jsou školy rozděleny dle platu ve 4 třídy: v I. 600 zl., v II. 500 zl., v III. 400 zl., ve IV. 300 zl. Ony všeliké dávky vypočteny jsou v peněžitý příjem na účet okresu školního.

Též počet žactva byl tehdy skrovný, zvlášť u přirovnání k nynějšímu*) jeho počtu. Chodívali do školy obyčejně jen chlapci, a to poměrně k počtu rodin osedlých málo jich, jak i tato čísla ze zpráv děkanův r. 1672. a 1691. svědčí:

Školy	Počet dětí		Školy	Počet dětí	
	do r. 1691.	r. 1891.		do r. 1691.	r. 1891.
Batelov	14	339	Luka	6	270
Bítiška Osova	10	405	Měřín v létě (v zimě více)	10	370
Blížkovice	11	240	Město Nové	20	m. 100
Brtnice	30	478			ob. 500
Bystřice nad Perštýnem	15	m. ch. 116	Meziříčí n./O.	30 až 40	m. d. 109
		ob. 266			m. ch. 106
Bystřice u Olomouce	12	408			ob. 642
Čížkrajov	5	192			
Dačice	30	465			
Křížanov	14	475			

*) Schematismus školních úřadův, škol obecních, středních a j. na Moravě, r. 1892. — m. znamená měšťanskou školu, ob. obecní školu, d. dívčí, ch. chlapeckou.

Školy	Počet dětí		Školy	Počet dětí	
	do r. 1691.	r. 1891.		do r. 1691.	r. 1891.
Moštěnice Horní	—	214	Třebíč	80	m.d.č.
Náměšť u Brna	12	336			60*)
Opatov	—	291			něm.
Pavlov	—	120			96
Říše Stará	6	217			m. ch. č.
Slavonice	35	390			60
Starč	12	245			ob. č.
Veselí Nové	6—7	180			1010
Vilanec	—	136			něm.
Vladislav	5—6	173			303
			Želetava	12	429

Průměrně tedy v těchto 21 místech, i když počítáme nynější obvod školní, kdežto v XVII. věku patřily k němu celé farní osady, a nečítáme 4 míst, kde byla škola neb učitel, ale děti nechodily do školy, chodí jich teď 25 krát tolik, co před 200 lety, s těmito místy čítáno, nejméně 30 krát tolik.

11—20 krát více dětí chodí totiž z oněch míst do školy: ve Slavonicích, Veselí, Dačicích, Brtnici, Třebíči, Starči, Meziříčí; 21 až 30 krát tolik v Blížkovicích, Batelově, Náměšti, N. Městě, Bystřici n. P., Vladislavi; přes 30 až 40 krát: v Křížanově, Bystřici u Olomouce, Želetavě, Říši Staré, Měříně, Čižkrajově, Bítišce Osové a Lukách.

Podobně bylo to nepochybně i v jiných krajinách za téže doby a týchž poměrův.

V 1. polovici XIX. století, r. 1822, čítalo se škol: **) obecních (trivialních) na Moravě 1247, v obvodech ve Slezsku 27, a školních dětí na Moravě 117.706, v obvodech 3409;

---

*) I. třída nově založené školy měšťanské. Škola židovská nen tu počítána, protože v XVII. století udán jest počet dětí křesťanských.

**) Statistische Übersicht von Mähren, v zem. archivu Cerroniho sbírka.

r. 1834—40. na Moravě **18** hlavních škol německých, a **1524** všech obecních (židovských 33); z nich bylo českých **1035** (t. j. **68·5%** křesťanských nebo **66%** všech, o 2% všech více, než po 30leté válce) a německých **507** (**34%**, o 2% méně, než po 30leté válce), pak 10 gymnasií, stavovská akademie, oekonomický ústav a Františkova universita v Olomouci, bohoslovecká fakulta v Brně.

A r. 1891. jsou na Moravě: technické školy německé v Brně, bohoslovecké zde a v Olomouci; střední a jiné školy:

Školy r. 1891.	Počet jich	České		Německé		Česko-německé		Přibylo ve 200letech	
		úhrnem	%	úhrnem	%	úhrnem	%	úhrnem	%
gymnasia	22	9	41	13	59	—	—	12	54.5
realné školy	15	3	20	12	80	—	—	15	100
učitelské ústavy	8	4	50	4	50	—	—	8	100
odborné školy průmyslové	14	4	28.5	9	64.3	1	1	14	100
měšťanské školy chlapecké	43	18	41.9	25	58.1	—	—	43	100
dívčí	40	14	35	26	65	—	—	38	95
obecné školy *)	2316	1597	35	696	30	23	1	1910	82.4
měšťanských a obecných dohromady	2399	1628	68	747	31	23	1	1991	86

Srovnáme-li poměr škol tehdy a nyní, přibylo jich značně vůbec, obecních a měšťanských (podobných bývalým školám hlavním) na celé Moravě téměř 8 krát, v některých krajinách více než 10 krát tolik, co před 200 lety.

Poměr českých a německých škol obecních poněkud změnil se ve prospěch národnosti české: 69% českých a 31 německých s českoněmeckými; avšak čítáme-li je s měšťanskými dohromady, objevuje se tento úkaz: českých bylo do r. 1691. všech 64%, nyní 68, tedy u přirovnání k oné době, jest nyní českých škol

*) Hlavní zpráva roční c. k. moravské zemské rady školní o školství obecním na Moravě r. 1890./91.

více o 4%, než po 30leté válce. Shoduje se to i s bádáním o poměru obou národností po 30leté válce (viz str. 184.).

U přirovnání k r. 1834—40. přibylo v posledních 50 let škol českých o 2% (ze 66 na 68%), německých ubylo a 2% v českých obcích; tedy za toto půlstoletí přibylo českých škol poměrně právě tolik, o 2% všech na Moravě, jako ve 150 letech po 30leté válce. Středních a jiných škol přibylo: všech 20 českých a 28 německých; poměrně k počtu národností jest jich mnohem více německých než českých.

Literatura na Moravě.

Za všeobecného úpadku klesala přirozeně i duševní činnost na Moravě.

Avšak nezanikla. Byť u menším počtu, pracovalo zde i v nejhorších letech po 30leté válce několik ctihodných mužů, aby česká řeč se vzdělávala. Bylo jich na Moravě celkem v 2. polovici XVII. století jen 20; v XVIII. století, kdy bylo na Moravě obyvatelů více než dvakrát tolik než v onom, (str. 129.), poměrně ještě méně, totiž v celém století jen přes 40, sotva $^1/_7$ všech spisovatelů českých oné doby. *)

Klesala tedy duševní činnost nejvíce v XVIII. století, kdy se také lidu nejhůř vedlo.

Literaturu českou pěstovali teď nejvíce kněží katoličtí v duchu náboženském, jako minule a současně jiné církve také činily, totiž z oněch 20: jesuitů 5, jiných řeholníků 7 (2 z řádu cisterciánského a premonstratského, po 1 z řádů benediktinského, františkánského a piaristského), 4 kněží světští a jen 4 spisovatelé jiného stavu, z nichž 1 z panského starého rodu.

Šťastný Kadlinský z Horšova Týna, nar. 1613., jesuita, r. 1650. administrator fary v Lulči, přeložil nábožensko-allegorickou báseň »Zdoroslavíček v kratochvilném háječku postavený«, opěvující lásku k Bohu a Krista Pána (německy napsal Bedřich Spee z Langefeldu, jesuita v Kolíně nad Rýnem) a sepsal život

*) Srovn. můj Pohled na osvětu národa českoslovanského u porovnání s osvětou národa německého, 1870., str. 33, 56—59.

Matky Boží (vyd. v Olomouci r. 1666.), sv. Ludmily, mučedlnice a patronky české, sv. Václava a j. Zemřel v Hradišti r. 1765.

Kosmus Kroměřížský, kněz, vydal r. 1655 v Olomouci »Pěkné poutnické písně«, první to českou knihu, jež po 30leté válce na Moravě vyšla.

Jan Frant. Štyvar z Příbora, r. 1661—66. farář ve Starém Rousinově, potom v Lanžhotě a Nivnici, napsal a v Olomouci vydal r. 1661. »Řebřík rajský«; Uhři zavraždili ho vpadše do Uher. Brodu r. 1683.

Fr. Venceslaus, profes kláštera Velehradského, napsal život sv. Bernarda, písně a modlitby ze spisů téhož svatého vybrané (v Olomouci 1673.).

Kristian Gottfried Hirschmentzel z Frydeka v Těšínsku, spiritual na Velehradě, mimo dějepisná díla latinská o sv. Cyrillovi a Methoději, o markrabství Moravském, klášteru Velehradském a j. napsal česky »Ve jméno Boha Otce, Boha Syna atd. arcibratrstvi sv. růžence v chrámu Páně Bolatském*) vyzdviženo jest« (rkp. v knihovně Olomoucké).

Daniel a S. Barbara, nar. v Praze 1640, piarista ve Strážnici, rektor kolleje v Kroměříži a český kazatel, napsal Krátkou zprávu o životě a činech Josefa Kalasanzia, zakladatele řádu piaristského. † 1648 (v Litomyšli 1692., kde po 6 letech umřel).

Fr. Samuel Čáslavský, kněz řádu františkánského v Uherském Hradišti, r. 1671—81. zámecký kaplan na hradě Buchlově, sepsal r. 1671. O původu a víře Mahometa, V krátce sepsanou knížku a potupení světských marností, r. 1681. O ceremoniích sedmi svátostí a církevních, o kráse kostela a věcech v něm, o poutích, o posvěcení menších věcí atd. (nebyly vytištěny).

Vojtěch Martinides z Roudné ve Slezsku, *1606., jesuita † v Uherském Hradišti 1681., napsal dle písma sv. a rozličných učitelů duchovních »Uzda duchovní aneb spasitedlná přemyšlování o posledních věcech člověka«, vyd. v Praze 1672. a 1675.

Valentin Bernard Jestřábský z Moravské Ostravy, *1630., farář ve Střelicích, pak od r. 1667. v Bítišce Veverské a v Říčanech, »vzorný kněz a duchovní správce slovem i skutkem, napsal 5 velkých svazků kázání a 6 jiných svazků o předmětech nábo-

*) V Bolaticích u Hulčína ve Slezsku, jež patřily klášteru Velehradskému.

ženských latinsky a česky, z těchto »Katechismus domácí pod titulem a spůsobem rozmlouvání hospodáře s hostem« (vyd. v Olomouci 1713.) a »Sedláčkovo vidění«. Většinu jich vydal vlastním nákladem a část rozdal. Umřel v Bítišce Veverské r. 1719, maje věku 89 let.

Norbert Želecký z Počenic, nar. v Brně, horlivý opat kláštera premonstratského na Hradisku u Olomouce, napsal »Mons pietatis, t. j. důvodné popsání svaté a milostmi mnohými se stkvoucí Marie Hory«*) (vyd. Olomouci 1680.). Umřel r. 1709.

Michal Siebenaicher, nar. v Löwenthalu ve Slezsku r. 1642., člen téhož řádu na Hradisku, napsal mimo jiné práce dějepisné o tomto klášteru »Historii Sv. Hory od prvních počátkův až na naše časy,« vydanou v Olomouci r. 1679. Umřel rok po tom, r. 1680.

Tomáš Bernard Jelínek, mistr university Pražské a věnčený básník latinský (poëta laureatus), od r. 1680. farář v Dačicích, přeložil zde t. r. »Florimunda Remunda Historii o počátku, zrůstu, zkáze všelikého kacířstva« (rkp.) † 1687.

Jan Tanner, nar. v Plzni r. 1623, jesuita, »horlivý podporovatel dědictví svatováclavského« (pro vydávání českých knih, založeného tehdy od jesuity Václava Matěje Šteyra z Prahy), učil po 11 let v Praze a v Olomouci, napsal »Pramen marianský« a jiné dva v Praze vydané; † tu r. 1694. Mladší jeho bratr Matěj, rektor jesuitské kolleje v Praze, vydal r. 1666. »Historii o hoře Olivetské na Moravě blíže Šternberka.«

Bohuslav Balbín z Vorličné, nar. v Králové Hradci r. 1621, studoval také v Olomouci, byl novicem u jesuitů v Brně, kde pak i na gymnasiu učil a ve svých pracích také k pamětem a rodům Moravským hleděl, zvláště v »Miscellanea historica Bohemiae«; r. 1658 vydal v Olomouci spis o poutnickém místě Tuřanech u Brna »Diva Turzanensis seu Origines et miraculu B. V. Maria, quae Turzanae in Moravia ad urbem Brunam colitur.« Jeho podobný spis o Sv. Hoře u Příbramě přeložil a r. 1666. vydal V. Matěj Šteyr. Balbín zabývaje se hlavně dějinami království Českého, pozbudil přítele svého Tomáše Pešinu z Čechorodu, že pracoval o dě

*) Vystavěl na této sv. Hoře u Olomouce chudobinec pro 12 mužských, dostavěl tam kostel Matky Boží a pro onen koupil statk Konice a Strážisko za 61.500 zl. (Ř. Volný, Kirchl. Topogr. II. 345)

jinách markrabství Moravského a vydal r. 1663. »Předchůdce Moravopisu obsahující summovní výtah všeho toho, co v témž Moravopisu obšírně položeno bude.« Díl I. tohoto díla »Mars Moravicus«, dějiny válečné až do r. 1526, vyšel r. 1677 podporou stavů moravských.

Výše jmenovaný Matěj Šteyr, jenž také v Olomouci filosofii studoval a na Moravě působil, velice také pečoval o správnost řeči a vydal r. 1660. v Olomouci českou mluvnici v 5 knihách »Grammatica bohemica in 5 libros divisa«, již byl napsal jesuita Jan Drachoský z Třeboně, zemřelý r. 1644. v Brně; sám pak mimo jiné sepsal podle Králické bible bratrské »Orthographia aneb převýborně dobrý spůsob, jak se má dobře po česku psáti a tisknouti.«

Coelestin Arlet z Hlohova ve Slezsku, probošt nejstaršího kláštera, na Moravě, benediktinského v Rajhradě, od r. 1666. napsal česky »Artikulové k soudům náležití od l. 1667.«, »Správa hospodářská« (rkp.) a »Moc a ctnost kříže sv. arciotce Benedikta«, vyd. v Olomouci r. 1680.

Místní paměti sepsali tehdy: Mikuláš Bissato, městský písař v Třebíči, o tomto městě r. 1667., Mik. Vrbětický, varhaník ve Slavičíně, o tomto místě (svém rodišti).

O jiných věcech napsali:

Hynek Jankovský z Vlašimě, pán na Jemnici a Bítově, »Apotéku koňskou« na tři díly rozdělenou, r. 1650. (rkp.).

Ezechiel Baušner, lékař, jehož spis »De peste" vyšel také česky v Olomouci 1680. pod názvem »Krátká rada, kterak by se sprostý člověk a chudí lidé v čas morové rány zachovati měli.«

V prvních 10 letech po válce byly tedy napsány toliko 2 české knihy; pouze jedna z nich vyšla tiskem r. 1655. (Kosma Kroměřížského Pěkné písně poutnické), druhá páně Jankovského z Vlašimě zůstala v rukopise. A tento šlechtic byl tehdy poslední český pán, který se českou literaturou zabýval, jako činívali někdy nejznamenitější pánové, na př. nejvyšší hejtman markrabství Moravského Ctibor Tovačovský z Cimburka, nejvyšší sudí Smil Osovský z Doubravice, Karel ze Žerotína a j.*)

---

*) Původní šlechty české zůstala jen čtvrtina ve vlasti; jen přes 30 jich drželo panství, většinou malá; ostatní šlechty, nečítajíc vrchností duchovních a městských, bylo ke 100 majetníky panství na Moravě.

V pozdějších letech XVII. století přibývalo zase českých spisovatelů na Moravě, jak viděti v podaném jich přehledu; ale činnost za tehdejších poměrů byla přirozeně skrovná. Průměrně sotva jedna kniha vyšla za 2 léta.

Kromě knih již uvedených vydány byly na Moravě do konce XVII. století ještě kalendáře české r. 1654. od Dr. J. O. Čermáka, hvězdáře v Krakově, od J. Gostumiovského kalendář hospodářský a kancelářský na r. 1675., od Dr. Kr. Křikavského, hvězdáře v Krakově, na r. 1694—1727.; krátké, výtahy snešení obecních, sněmů česky a německy; od nejmenovaných spisovatelů:

Pohádky duchovní, t. j. ukryté otázky z písma sv. vytažené, r. 1695. — Knížka pobožná o sv. anjelích, r. 1699.; Regule neb ustanovení bratrstva sv. Isidora při kolleji tovaryšstva Ježíšova v Olomouci založeného, 1670.; Mons praemonstratus aneb předukázaná Hora t. j. sepsání sv. Hory u Olomouce, 1680 s obrázky, věnováno tehdejšímu hejtmanovi markrabství Moravského, Fr. K. Libšteinskému hraběti z Kolovrat.*)

Tiskly se tehdy jen v Olomouci, kde byla jediná tiskárna moravská Mikuláše Hradeckého z Krusnova a jeho nástupců: vdovy Doroty a od r. 1654. druhého manžela jejího Víta J. Ettla z Kostelce u Prostějova; po něm od r. 1668. druhé jeho choti, Anny, opět vdané r. 1673. za J. J. Kiliana. Olomoucká tiskárna měla do r. 1687. zvláštní výsadu, že jen ona směla knihy zde tisknouti.

V Brně novou tiskárnu založili r. 1668. bratří Synapiové Šimon, Bernhart a František a vydali tu r. 1690. českou knihu »Pořádkové, obyčejové, zachovávání atd. kongregencí sv. Isidora, založené v residenci Tuřanské.« Po nich držel ji rod J. Fr. Svobody z Praby od r. 1706—1784., pak J. Siedler.

Podobně vedlo se i německé literatuře, zvláště na Moravě.

---

*) Jos. Jungmanna Historie literatury české, Jos. Jirečka l kověť k dějinám literatury české, Ř. Volného Kirchliche Topograp von Mähren, Kr. D'Elverta Historische Literatur-Geschichte von M ren und Oesterreichisch-Schlesien, kdež i podáno jest, co vyšlo na ravě a co kde o Moravě bylo tehdy napsáno latinsky a německy.

Ono privilegium tiskárny Olomoucké bylo na závadu obnově literatury i téhož umění.*)

Více než literatura a tiskařství pěstována byla výtvarná umění: stavitelství, malířství, sochařství, řezbářství, rytectví a zvonařství.

Církev katolická od počátku svého velice je podporovala, a když opět na Moravě byla rozšířena, pečovala co nejvíce, aby spustlé kostely obnovovala, nové vystavěla a všemi potřebami zaopatřila.

Bylyť kostely 30letou válkou tak spustošeny, že dle současných pamětí byly v nich »oltáře polámané,« obrazů málo nebo žádné; v četných kostelích nebylo ani kalicha ani jistých předmětů bohoslužebných.**)

Jak to vypadalo v jednotlivých chrámech Páně, podali zprávu tehdejší děkanové, zvláště r. 1672. a 1691.***)

Snahu tu podporovali šlechta a lid na mnohých panstvích.

I vystaveno bylo na Moravě v XVII. století přes 100 nových kostelů, v XVIII. okolo 300 (srovn. str. 207.) a v nich pořízeno jest mnoho věcí umělecky pracovaných.****)

Vzdělávána byla při tom i církevní hudba a zpěv, jak uka-

*) Po 200 letech jest na Moravě 46 knihtiskáren ve 30 městech. (V. Brandla Kniha pro každého Moravana, 1892, str. 21.). Podobně literární činnost v posledních 50 letech značně pokročila, zvláště od založení Matice Moravské r. 1840., a to básnická i vědecká.

**) Časopis Matice Moravské 1891, str. 244—445.

***) Obsahuje Ř. Volného Kirchliche Topographie von Mähren.

****) Práce malířů na Moravě Aigena, Bauera, Rotha, Wohlauptera a j. obsahuje Dlabačův »Historisches Künstler-Lexicon« vydaný r. 1815.

zují zachované památky, z toho věku známé, kancionál Tištínský a Zlínský.*)

Vedle toho udrželo se a nově dále pěstovalo umění prostonárodní.

Lid nalezl útěchy v písni církevní a národní, držel se v rodinném životě starobylého obyčeje a zachoval z písní, ve stavbě a ozdobě domů, v kroji a domácím zařízení nesčíslné památky ducha národního a skutečně umělecké práce, jež nynější doba hledí blíže poznati a zachrániti pro jich krásu a uměleckou cenu. Podobný úkaz v lidu jeví se i tu, jako při národnosti, zachování rodné půdy a v jiných částech našeho pohledu.

Rozhlédneme-li se na konci po tom všem, co náš pohled u výtahu v jednoduchých rysech obsahuje; vidíme-li ten obraz utrpení lidu na Moravě, pustiny v obcích a polích onoho věku, jejž nám úřední popisy jen čísly pouhými, ale věrně v pravém světle podávají, ať již obraz jednotlivých obcí, krajin nebo celé země: líto jest člověku, buďsi jakékoli víry a národnosti, že do takové spousty a hrozné bídy uvrhla naše praotce ukrutná, dlouhá válka 30letá. Porozumíme a pocítíme tím spíše význam a tehdejší dojem upřímných slov obecního sněmu r. 1649., když konečně válka přestala, že všichni stavové »s velikým potěšením a obveselením myslí . . . vroucím srdcem za obdržení tak pokojných a Pánu Bohu líbezných myslí děkovali Bohu a králi za ten skrze slzavé upění všeho křesťanského lidu dávno vinšovaný a již se vyskytlý zlatý, milý pokoj.«**)

Avšak dále vidíme, jak ponenáhlu mizejí pustiny v dědinách, přibývá opět nových příbytků lidských, pusté role se vzdělávají,

*) O Tištínském: v. Časopis Matice Morav. 1892. str. 209—218 od P. K. Konráda, o Zlínském Časopis vlasten. musejního spolku Olomouckého 1890. str. 164., od V. Houdka; o pozdějších »Moravské ornamenty«, III. do téhož spolku vydané.

**) Sněmovní Památky v zemském archivu, v Brně r. 1249., f. 24

jak přibývá opět nových obcí, nových chrámů Páně a škol, jak vůbec onen truchlivý pohled se mění a lepší. I potěšuje a povzbuzuje nás, jak to všechno zlé přemohla důvěra v Boha, vytrvalá práce a vnitřní síla životní, jíž obdařena jest tato krásná země, tehdy tak spustošena, a jeho lid obou národností.

Bůh dopustil vůbec na země naše vinou tehdejších stavů nesvorných a nesnášenlivých utrpení těžké, děsnou bouři válečnou; ale neopustil ubohého lidu, nevinně trpícího. Nechal se ho zotaviti, pozvednouti, rodnou zemi opět vzdělávati, vše časem přemoci, napraviti a potomkům lepší život připraviti, než jaký sami ubozí měli. Nastala jim klidnější léta, »zlatý, milý pokoj«, a z lopotné práce jejich vzešlo símě lepší budoucnosti a poměrně velikého pokroku nové doby.

Seznam míst.

**

Opravy tisku.

Str. 3., řádek poslední má býti: Tyll a j. v., — str. 4., ř. 21. zprávy o každé obci, — str. 5., ř. 6. po 3oleté, ř. 13. velmi, — str. 7., ř. 25. Mikulovice, — str. 8., ř. 14. byly, — str. 13., 2. ř. od konce panstvím, — str. 14., ř. 7. od konce Křížovnický = Újezd, — str. 17., ř. 4. od konce (8—4) patří k Slatině, 390 atd. ke Slavkovu, — str. 21., ř. 8. Holubí Zhoř, — str. 23., ř. 7. Dornich, ř. 10. rolí 70, 35, ř. 12. rolí 170, 85, ř. 15. Zvonovice, — str. 25., ř, 1. Čerčín, díl — —, 5 os., 2 nové os., — 2 staré pusté, — str. 27., ř. 6. od konce Kovářov, r. 1880. 20 domů, ř. 10. Bory r. 1880. 19 d. — str. 28., ř. 8. místo Židenice Šumice, r. 1880. 145 domů, — str. 29., ř. 9. zdola Vážany u Slavkova r. 1880. 123 d., — str. 30., ř. 1. Malkovice Moravské t. r. 79 domů, ř. 18. u Loučky vynechte 14 st. p. — str. 33., ř. 8. přes 1060 m., - str. 35., ř. 5. Jeršpice, ř. 6. za 70 mor., — str. 45., ř. 2. XVII. století, — str. 53., ř. 13. zdola Vedrovice, — str. 58., ř. 7. Bohutickém, — str. 60., ř. 11. rolí 2658. m. I. tř., — str. 77., ř. 1. Blatce, — str. 104., ř. 2. jihozápadní, — str. 105., ř. 16. Osoblažského, $^1/_4$, ř. 18. tolik, co — str. 106., 4. ř. zdola Suché Lazce, — str. 110., ř. 18. místo v Hodoníně v Podivíně, — str. 119. ř. 11. XVII., 221. ř. 9. zdola r. 1791., — str. 128., ř. 15. od konce 1180 lidí, — str. 129. ř. 7. zdola XVII. století, — str. 130., ř. 2. r. 1791., 1,312.000 lidí, ř. 14. Čítáme-li, ř. 19. přirozeně, str. 136. na Přerovsku Bystřice, — str. 141., ř. 14. Tuřany, — str. 142., ř. 6. místo Brna Znojmo, — str. 151., ř. 21. u větším počtu: v Líšni, ř. 28. v Troskovicích, — str. 155., ř. 14. Otína, ř. 21. až k Březové u hranic zemských, — str. 155., ř. 16. Bradla, — str. 160., ř. 25., str. 174., ř. 20. a str. 183., ř. 21. Bradlo, — str, 160., ř. 28. v Hruškových Dvorech, — str. 162., ř. 4. zdola a str. 178. u Hranic ř. 2. Blahutovice, — str. 163., ř. 3. v dědinách., ř. 7. u Rejnot říkali a psali: — str. 170., Čeladice 8, 2,—25 a též u 4 následujících jmen pošinuty jsou číslice o řádek níže, — str. 175., 80. a 234. Dubicko, — str. 183. na Olomoucku Mrsklesy, — str. 185., ř. 4. na 64%, ř. 5. na 36%, ř. 6.bylo 66% Čechův a 34% Němců, — str. 188., ř. 2. od konce osadila, — str. 189., ř. 7. zdola Hukvaldy, Lutopecny, — str. 190. ř. 3. u Borovné, — str. 194., ř. 22. ve Slezsku, — str. 198., ř. 8. u Buchlova, — str. 199., ř. 10. Moravě, — str. 206. ř. 15. XVIII., — str. 213., ř. 12. zdola Fryšták, — str. 216. ř. 4. zdola a 12 sáhů, — str. 224., ř. 8. z dola Mariae, ř. 5. povzbudil, — str. 225., ř. 10. Drachovský, ř. 15. kláštera na Moravě, — str. 229., ř. 5. její lid, — str. 232. Budějovice Morav., — str. 233. Dědice, pan. Puklice, — str. 239. Koválovice u Kojetína. — Jiná jména, která se v rozličných pramenech nestejně píší, opraviti lze podle seznamu míst.

Obsah.

Díl II.

